

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
15 K
30

IOANNIS KEPPLERI

Mathematici

ECLOGÆ CHRONICÆ

EX EPISTOLIS DOCTISSIMORVM

aliquot Virorum, & Suis mutuis,

Quibus examinantur tempora nobilissima

I. Herodis Herodiadumque.

II. Baptismi & Ministerii Christi annorum non plus 2¼.

III. PASSIONIS, MORTIS ET RESVRRECTIONIS DN. N. Iesu Christi, anno æræ nostræ vulgaris, 31. non, vt vulgo, 33.

IV. Belli Iudaici, quo funerata fuit cum Ierosolymis & Templo Synagoga Iudaica, sublatumque Vetus Testamentum.

Inter alia & Commentarius luculentus in locum Epiphanij obscurissimum de cyclo veteri Iudæorum.

Ex legato Ill.mi Corini

Cum Priuilegio ad annos XV.

Bibliothecæ Coll. Rom. Soc. Jesu

FRANCOFVRTI,

Typis Ioannis Bringeri, Impensis vero GODEFRIDI TAMPACHII.

M. DC. XV.

MAGNIFICO NOBILISSIMO CONSVLTISSIMOQVE VIRO, D. TOBIÆ SCVLTETO, DE BREGOSCHIZ ET SWANENſee, hæreditario in Hirſchfeld. I. V. Doctori, Cæſarij Palatij Comiti:

SACRÆ NVPER CÆSAREÆ, NVNC etiam Regiæ Majeſtatis Conſiliario, Fiſcique Regij per Sileſiam & Luſatiam inferiorem Patrono, Fautori meo beneuolentiſsimo.

Magnifice Nobiliſſimeque Vir.

POST conflictum hunc grauiſsimum vniuſcuiuſque noſtrum, qui Sacramentum Imp. Cæſ. Rudolphi II. l. m. nuper humanis rebus exempti, ſuo quiſque loco ſecuti ſumus cum fortuna publica, qua duo Regna nobiliſſima, Regnoque non minor Archiducatus Auſtriæ Dominum mutarunt; qua Germania Imperatore Romanorum, Chriſtianus Orbis Principe amiſſo, Imperatorem & Principem alium, non obſcura tamen deſtinatione circumſpiciunt; poſtquam ex tumultu pugnæ nos recolligendi, ex labore & terroribus reſpirandi, ex puluere reſpiciendi tempus datur; cura merito Duces & Milites, cura Patronos & Clientes inceſſit, ſeſe internoſcendi, qua

(:) ij quiſq.

quisq; fortuna fuerit vsus, interrogandi, salutemque & incolumitatem inuicem gratulandi. Et te quidem dignitas ipsa muneris commissi mẽbris Reip. Silesiacæ sic innexuit, vt nec mali quid pati potueris incolumi patria; nec ignorari, quamuis nũc absens, à me possis: me vero, qui nullam Reip. partem attingo, cum Rudolphus ipse Imp. l. m. cum parte meritorũ meorum ad munus tibi creditum remisit, tuumque Clientem fecit; tum vero voce instruxit Natura, qua inter palantes commilitones exaudiri requirique possem, ne Cliens à Patrono, plurimarum rerum prouisione distracto negligerer. Adeoque lubens equidem hoc te labore diutius inquirendi, de hoc tuo Cliente, subleuo: sublataque altum voce significo, me viuere adhuc superis & vescier auris: neque patrocinio renunciare, quamuis Praga nunc Lincium transeam; Regis auspicatissimi concessu Mecænates illic habiturus Illustres Proceres Austriæ, Eiusdemque Regiæ Majestatis stipendia iuxta meriturus.

Huius vero Vocis meæ nuncium esse iussi libellum hunc Eclogarum Chronicarum: cum vt promissum meum nuperum adimplerem; tum vero maxime, vt Tibi patronorum meorum non postremo, perq; Te, lectoribus cæteris, rationem redderem temporis, ab editione Commentariorum Martis consecuti; in quo præter publica mala, terroresq; foris circumstantes, etiam domum priuatim meam non vnum calamitatis genus peruasisse & coram vidisti & mecum ingemuisti.

Nam quid grauius, quid acerbius, quid magis luctuosum contingere mihi potuit, quam hoc triennio contigit: qui cum haberem vitæ sociam, non dicam charissimam, vulgare hoc est, vel esse debet, sed talem, cui publica fama palmam tribuebat honestatis, probitatis, pudicitiæ cum forma & Comitate citra litem, exemplo rarissimo coniuncta: vt interiora & ab oculis vulgi remota, pietatem in Deum, & beneficentiam in egenos iam transeam: cum essent mihi ex illa liberi florentissimi, præcipue puer sexennis, matris adeo similis, vt siue florem corporis morumque suauitatem respiceres, siue notorum faustas ominationes, Hyacinthum diceres matutinum primis veris diebus,

odores

odores Ambrosios halitu tenerrimo fundentem per conclauia; puer tanta matri charitate connexus, vt vtrumq; non languere præ amore, sed plane furere dixisses: hanc tamen coniugem in ipso constitutam ætatis robore vidi sauientium humorum insultibus toto triēnio identidem oppugnari, conquassari, paulatim destrui, adeoque non raro de statu rationis deturbari, menteque moueri: quam tandem, vbi vix respirare visa est, afflictam consertis inter se morbis charissimorum liberorum, perculsam intime morte puelli, qui dimidium illi Cordis erat; terroribus etiam exercituum, & imagine cruentæ pugnæ in vrbe ipsa commissæ penitus obstupefactam, denique desperatione meliorum temporum & immortali desiderio amissi dilectissimi pignoris tabescentem, vltima malorum, contagio febris Vngaricæ maculosæ (pietatem vlta non temperantis sibi à visitandis infectis) corripuit, importansque tristissimum sub sole Melancholicæ ἀθυμίας symptoma, ad extremum extinxit, tanta commiseratione popularium, vt essent quæ exclamarent in eius funere, post hanc sepultam in Terris non superesse Bonam. Quæ tristissimi casus imago, quanquam vel hostem barbarum, si spectator fuisset, nedum maritum, communium patrem liberorum perturbare potuisset: tamen quasi hoc parum esset, accessit ad cumulum miseriarum hæc quoque insultantis fortunæ malignitas: quod cum totos vndecim annos Pragæ difficultatem assignati stipendij aulici tolerassem cum coniuge sollicita de suo patrimonio, melioribus digna; cum à toto triennio discessum ex aula in locum tranquilliorem molitus essem, tandemque malis intolerabilibus impendentibus adactus, vt meis prospicerem, violentam eruptionem tentassem; cum iam de loco certus essem, in quo si quid habent certi mortalia, meis rectius futurum spero: in ipso temporis articulo iacturam hanc feci & coniugis optimæ & operæ quam illius præcipue recreandæ causa sumpseram: scilicet vt cogitarem, quanto rectius Pastor Animarum misericordissimus illi prospexisset, cuius virga & baculus ambulantem in medio vmbræ mortis consolata sunt, vt quamuis timeret, non tamen timeret mala, infirmitatem eius adiuuante

 spiri-

spiritu, & postulante gemitibus inenarrabilibus. Quorsum hæc autem? Et num solus Ego Nouercam experior fortunam? Nimirum vt vel ex ipsa oratione recognosceres animum illum quem sunt qui adhuc mirantur me remisisse, ab ea intentione, quam requirunt speculationes astronomicæ. Quibus equidem, vti non inficior, suspensum à me hactenus, imo mihi velut è manibus excussum fuisse studiũ astronomicum; ita demonstrandum iuxta putaui hoc libello, quamuis fatigantibus aduersis, non omnem tamen studiorum curam fuisse remissam. Quam autem materiam, fallendi temporis ingratissimi sub manus sumpsissem, nisi ipsa tempora, quæstionesque quas cum alij tum vero Tu ipse literatis colloquiis, Pragæ tunc versans incendisti, tuisque hortatibus animum prostratum erexisti, vt ad iucunditatem studiorum paulatim respiraret; eaque quæ præcedentibus annis inter me & quosdam doctos viros agitata erant, publicæ cognitionis causa colligerem, recognoscerem, disponerem: quippe quæ iam non plus laboris, quam ferrent vires afflicti animi, requirerent, & quæ placitura doctis ex tuis deliciis experimento capto, sperare possem.

Accipe igitur, Vir literatissime, libellum hunc Nomini tuo inscriptum, eoque congerrones tuos, si quando per ocium aut per occasionem literati conuiuij poteris, ad disputandum excita: nec multum puto, fuerit opus prouisu, venient vltro, insilient, impetum facient, velut aues circumuolitantes Noctuam: Tu vero libelli thematumque patrocinium sic suscipe, vt rationes ab authoritate vetustissimorum Patrum cæterisque monumentis antiquitatis contra proferre liceat omnibus, à nudo consensu multitudinis hodiernæ nemini.

Denique sicut hactenus occulta quadam collusione fortunæ quantum Ego à cura tabularum Rudolphaarum, tantum vos qui Redditibus Silesiacis estis præfecti, à me promouendo remisistis: sic porro quoque enitere, cum pro teipso, tum vero & intercessionibus tuis apud Illustrissimum & G. D. Nicolaum à Burghausen, Cameræ Silesiacæ Præsidem, quem scio mihi non male cupere; vt vicissim cum reflorescente mea diligentia in computationibus, reflorescat & vestra beneuo-

beneuolentia in adnumeratione debiti mei: vtque hac ratione ex illo successu, quem in re Astronomica posthac habiturum me spero primum atque Lincij domum composuero; augurium non vanum capiam super successu negocij mei procul in Silesia pendentis. Vale. Dabam Pragæ Idibus Aprilibus, Anno vulgaris æræ M. DC. XII. in ipso procinctu migrationis meæ.

Mæ Dtis Tæ

Obseruantissimus

IOANNES KEPLERVS hactenus Imp. Cæs. Rudolphi II. l. m. iam Matthiæ Regis Ordinumque Austriæ supra Anasum Mathematicus.

LECTO-

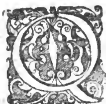
LECTORI S.

ETsi libelli huius primum Exemplar ante tres annos in hanc formam descriptum fuit: quia tamen eius reuidendi copiam habui, notulæ passim recentiores accesserunt, quod non abs re putaui te monere. Numeri perpetui fragmentis præfixi, fuerunt Indices ordinis quem amanuensis in exscribendo teneret: nihil igitur vltra ab iis expectes. Vale.

SETHVS CALVISIVS IOANNI KEPLERO 22. Maij ſul. 1607.

Epiſtola I.

QVANDOQVIDEM Clariſs. Excellentiſs. vir, in fine Syluæ tuæ Chronologicæ rogas, vt ſi quis à tua opinione, qua Herodem ſtatuis defunctum anno Iuliano *42*. diuerſum ſentiat, te nõ celare velit, & ego Scaligeri ſententiam de obitu Herodis in mea Chronologia fere ante biennium publicarim, ſtatuo obſequendum tuæ voluntati, & quid in tuis argumentis deſiderem, apud te exprimendum, idque animo amico, tui cupido & veritatis inquirendæ ſtudioſo. Si quid aberrauero, peto me doceri, ſi liberius dixero, mihi ignoſci, idque pro tua humanitate te facturum plane mihi polliceor. Breuibus itaque ad tua argumenta reſpondebo.

Primum dicis, Annus decimus quintus Iulianus eſt primus Actiacæ victoriæ, ergo annus *51*. eſt triceſimus ſeptimus. Reſpondeo ad antecedens, aliud eſt Actiaca victoria, aliud æra Actiacæ victoriæ. Æra hæc, integro anno, poſterior eſt Actiaca victoria, inſtituta non quidem apud Romanos, ſed tamen apud Ægyptios, & ab aliis Orientali-

bus nationibus, qui eo tempore Calendarium Julianum receperunt, & sui anni æquabilis initium fixum fecerunt, idque ex senatus consulto. Dio lib. *51*. Alio nomine vocatur hæc æra ab excessu Antonij & capta Alexandria, vt est apud Ptolomæum & Clementem; item anni Augustorum Deorum. Cum igitur annuo spacio differant Actiaca victoria, & æra Actiacæ victoriæ, annus Julianus 51. non potest esse annus *37*. Actiacæ victoriæ. Deinde cum ij anni Actiacæ victoriæ incipiant à die *29*. Augusti; attamen non ad annum currentem Julianum, sed ad sequentes Calendas conferri solent, id quod & in hisce annis, & in Diocletiani annis qui eiusdem generis sunt, manifeste apparet. Atque hoc modo annus primus Actiacæ victoriæ censetur concurrere cum anno 17. Juliano. Vt Censorinus optimus antiquitatis vindex, comparat annum Julianum 283. cum anno Actiacæ victoriæ *267*. vbi manifesta differentia annorum sedecim. Decimus septimus igitur Julianus est Actiacæ victoriæ primus. Idem euenit in annis Diocletiani, qui cum incipiant anno æræ Christianæ *2*84. die *29*. Augusti, tamen annus *285*. habetur pro primo: quemadmodum videre est apud Ambrosium in iis exemplis quæ adduxi cap. *22*. Isagoges Chronologicæ, vbi annus Diocletiani 7*6*. confertur cum anno æræ Christianæ *36*0. Sic annus Diocl. *89*. cum anno Christi *373*. Sic annus Diocl. *93*. cum anno *377*. In quibus exemplis omnibus annus Christi vulgatus *28*5. habetur pro primo Diocletiani, cum tamen eius Thot inierit anno *2*84. die *29*. Augusti. Nouitas igitur, & præter exemplum introducta videtur ratio si huius generis annos numerare velimus à præteritis Calendis Januarij anni labentis. Exempla plura addi possunt, quæ inueniuntur apud Epiphanium, Eusebium, Euagrium, Bedam & alios: sed non necessum esse arbitror,

contra-

contrarium enim exemplum me legere nõ memini. Non igitur annus Iulianus 51. comparari poteſt cum anno 37. Actiacæ victoriæ, ſed potius cũ anno 35. & annus 37. Actiacæ victoriæ, erit annus Iulianus 53. Sic annus 28. Actiacæ victoriæ quo Chriſtus natus ſcribitur à Clemente & Euſebio, alius eſſe non poteſt, quam annus 44. Iulianus. Dionem rerum in Oriente geſtarum non ſatis peritum fuiſſe oſtendit præter alia, quod annum captæ Hieroſolymæ ponit in anno 8. Iuliano.

Ioan. Keplerus Setho Caluiſio.
Epiſtola II.

LIteras tuas vir Doctiſſime 22. Maij ſcriptas 5. Junij accepi à Mercatore. In Quæſtione Chronologica (ocioſus typographus ex vna arbore Syluam fecit, cum titulum ego nullum adſcripſiſſem. Imitatus eſt inepte allegoriam, initio diſcurſus adhibitam) hoc differt tua ſolutio à mea confirmatione quod quæſitum ab vltroneo. In ſolutione primi argumenti tribuis mihi impropriam locutionem contra meam literam. Non enim memini me dicere, 15. Julianum eſſe primum Actiacæ, perinde enim hoc ſonat ac ſi dicerem, Primum ab Actiaca. Ego dico ſimpliciter eſſe annum Actiacæ victoriæ. Deinde æram à nomine ſuo diſtinguis tempore. Eſto, quod mihi quidem abſurdum: nihil tamen tu contra me, qui non cudo regulam generalem, ad intelligendos omnes Hiſtoricos, ſed loquor tantũ de Ioſepho Iudæo inter Romanos conſueſcente, & de vna Hiſtoria Iudaica ſcribente, qui inſigne hoc habuit tẽpus, quãdo Iudæa ad Auguſtum rediit. Rediit autẽ ſtatim poſt pugnã ad Actium. Poſtquam Herodes, omiſſo Antonio, Rhodum ſe contulit ad Cæſarem, & ab eo feudum, vt ſic dicam, Regni accepit. Poſt annum pugnæ, Iuliano 16. Augu-

Poſtquã Cæſar victor pugna Actiaca Oriẽtem iam poſſedit. Herodes vero anno demũ ſequenti ad eum venit. vid. infra.

Auguſtus Ægyptum capit, & Antonius cum Cleopatra ceciderunt. Ea gemina cauſa Ægyptiis nouæ æræ, Initium anni & dominatus extraneus, extincta regina, concurrentes. Et quia tunc potior pars anni Ægyptij cum ſequente Iuliano concurrit: non mirum ſi quem annum Ægyptiacum authores faciunt annum Alexandriæ captæ, is deprehenditur crebro cum 17. Iuliano concurrere. Romanis vero anni Actiaci non denominatur à pugna Actiaca, ſed ab Agone Actiaco poſterius ſane inſtituto, in memoriam quidem pugnæ, ſed iã ante aliquod tempus peractæ. Tunc & Cæſar Auguſtus fuit denominatus, poſt reditum ſcilicet ex Ægypto deuicta. Itaque Cenſorino facis iniuriam de anno Actiacæ victoriæ. Loquitur enim de anno Actiaco ſimpliciter, id eſt, de ludis inſtitutis. Ac etſi nihil ad meum Ioſephum, tamen & hic ſuſpendo aſſenſum, vtrum quiſquam, quod factum eſt à 29. Auguſti ad finem anni Iuliani 16. id referat ad Iulianum 17. Romane vſurpatum Non enim iſta conuertuntur: Aliqua quæ facta ſunt Iuliano 17. referuntur (ab Ægyptiis, aut à Chriſtianis Alexandria digreſſis) in primum à capta Alexandria; ergo quæcunque primo à capta Alexandria contigere, referenda ſunt ad 17. Iulianum. Nouum ſane quid dicerem, ſi dicerem, Ioſephum æram aliquam inſtituere à Calendis Ianua. quæ præceſſerunt Actiacam victoriam Atqui Ioſephus ſemel atq; iterum obiter numerat ab hoc anno, non ab huius anni principio præciſe. Sic ab anno, vt à die ſolemus, vſitatiſſime. Impartibiles accipiunrur anni & dies vſitatiſſime. Chriſtus die ſepulturæ tertia reſurrexit, non ſane tertia die ab illius diei initio. Itaq; ſi mille authores allegas, Actiacos, æræ ſolẽnis lege, memorantes, nõ plus cõtra me hic promoueris, dũ Ioſephum ego interpretor, quam contra B. Lucam, qui tertia die ait reſurrexiſſe Chriſtum.

Vbi annus eſt ſpatium inter binas Calend. Ian.

Manet

Manet igitur, Iulianum 51. esse Actiacæ victoriæ 37. (etsi fuit Actiacus 35. alio sensu) falsum vero 53. Iul. esse Actiacę victoriæ 37. Est enim Actiacus 37. puta Ægyptiacus, aut à ludis.

Largior tamen, à me male allegatum Clementem, si is vt Alexandrinus, Ægyptio more à capta Alexandria, hoc est à mense Thoth numerat. Id si verum est, quod iam non vacat inquirere, rogo vt illum paragraphum in meo libro deleas.

Alterum argumenti membrum, Dionis locum de Anno 51. non refutat sed eleuat. Verum est alicubi labi Dionem. At semper aliquod est pondus in affirmato historici alicuius, vt nosti, etsi alibi fallit. Nego tamen ita facile Dionem labi in rebus Romæ gestis, ob acta senatus & principum diurna, vt labi potuit in gestis præsidum per prouincias distributorum. Hæc vero gesta fuerunt Romę, quorsum fuit euocatus Archelaus.

Caluis. Epist. I.

AD secundum argumentum de annis regni Herodis, respondeo, quod ex sententia Iosephi sextus annus Iulianus pro primo Herodis non haberi possit. Iosephus enim annum illum quo Hierosolyma obsessa & capta est, vocat annum tertium Herodis ab appellatione Romana. Obsessa autem fuit, non anno octauo Iuliano, sed anno nono, primo vere, cum rigor hyemis cessisset. Ioseph. lib. I. cap. 13. Idem intelligitur ex tempore obsidionis, quod fuit quinq; mensium, capta autẽ est die 16. Iulij. Ergo obsidio cepta circa 15 Februarij. Si igitur annus nouus Iulianus est tertius Herodis ab appellatione Romana? ergo annus septimus erit primus & tricesimus septimus. Herodis erit Iulianus 43. 3

4 *Kepler. Reſp. Epiſt. II.*

AD ſecundum argumentum, deteriora ex induſtria arripis: cum hunc ſcrupulum diligenter enodauerim ego. Herodes duo fecit obſidionis Hieroſolymarum initia, primum ſtatim poſt victoriam in Galilæa, nuper redux ex Samoſatis. Hic impedit vox hyemis, quaſi bruma interpoſita ſit inter victoriam & obſidionem. At Græcis χειμὼν eſt tempeſtas pluuia, & arguit circumſtantia rerum geſtarum paucorum dierum fuiſſe dilationem. Celeritate enim vtebatur Herodes, eaque cepiſſet ipſas Hieroſolymas, niſi fœda tempeſtas hunc curſum victoriæ impediſſet. Itaque eodem celeritatis conſilio ſtatim vt deferbuit tempeſtas, nondum inſtructus copijs neceſſarijs, pergit ad obſidionem è regione templi. Sed quia primus impetus ex retardatione illa elumbis eſt redditus; iubet ſtrui aggeres, ipſe ad nuptias. Hæc fine anni 8. Juliani. Itaque Dion huc reſpiciens, octauo Juliano captam ait vrbem, voluit dicere ceptam obſideri. Cum itaque fuerit annus 8. Jul. & 3. à regno inchoato: ergo omnino Julianus ſextus, eſt annus regni inchoati. Illi vero menſes 5. à poſteriori initio obſidionis ad ſeptentrionalem murum ſunt computandi. Nam Joſephus exaggerat Judæorum virtutem, quod vrbem per 5. menſes contra tam numeroſum exercitum, defenderint. At antequam Romanæ copiæ acceſſiſſent, nec oppugnati ſunt (aggeres tantum ſtruebantur) nec à numeroſo exercitu obſeſſi. Atque hem te iugulo; cur annus 9. Julianus dicitur quartus, ſi ſeptimus Julianus fuit primus Herodis? Concilia, ſed ſic vt patiaris Joſephum in hac hiſtoria, Romano more numerare: Nimis enim multa documenta ſunt, præterea. Tunc autem contrarius es tibi ipſi; ſi nono Juliano cepit Hieroſolyma, cur confers initiũ à captis Hieroſolymis in decimũ?

Imo etiã Iudaico, à menſe Niſan.

Cal-

Caluiſ. Epiſt. I. 5

IDem etiam affirmari poteſt de altero initio, quando cępit Hieroſolymam. Nam inſtante prælio Actiaco, anno Iuliano 15. cum Herodes auxilia Antonio ad Actium mittere vellet: Antonius hoc ei remiſit, & Cleopatra Arabes incitauit, qui Herodi inferrent bellum: & hos quidem Herodes primum vicit, ſed poſtea proditione Acherionis vincitur. Poſt hanc cladem Herodes afficitur alia grauiſſima calamitate, quando Iudæa terræmotu concuſſa eſt, primo vere, feruente bello Actiaco lib. 1. cap. 13. Accidit igitur hæc calamitas, anno Iuliano decimo ſexto, non decimo quinto, decimo quinto enim anno Arabes in æſtate vicit, & poſtea victus eſt. Poſt eam calamitatem, cum milites ſuos iterum ad virtutem cohortatus eſſet, Arabes vicit, & ſubegit, Auguſtoq; tendenti in Aſiam obuiam profectus eſt anno 16. Iuliano, eumq; conuenit Rhodi, ibi iterũ confirmatus ab Auguſto in Regno, eum ſtrenue adiuuit in Ægypto, & victorẽ ante hyemẽ per Syriã in Aſiã in hyberna deduxit. In qua hiſtoria etiã videre eſt bellũ Actiacũ à Ioſepho vocari etiam quod in Ægypto geſtum eſt, & Actiacam victoriam putari quando hoc bellum finitũ eſt.

Kepler. reſp. Epiſt. II. 6

SEd & hæc ἀσύστατα: feruebat Actiacũ bellum poſt victoriam Actiacã, ergo Alexandria recepta, eſt, idem quod victoria Actiaca. Etſi mihi non eſt opus hoc effugio. Nam mouebat Antonius in Cęſarẽ Iuliano 14. Domitio & Soſio conſulibus; Lege Dionem. Æſtate.n. anni 14. vſq; Corcyrã nauigauit. Autumno rediјt in Peloponneſum, hybernauit Patris. Eo igitur anno Herodi fuit bellũ cum Arabib. nõ 15.

Cognoſce errorem tuum & emenda. Accidit igitur altera calamitas, terræmotus ſcil. anno altero ſcil. 15.

non,

non, quod ais, 16. Ex quo intellige quid voluerit Iosephus, cum scribit, maxime feruente bello Actiaco. Quæso te quid clarius dici potuit, de bello ante Actiacam victoriam, & tamen nisi Dion hic quoq; astipularetur mihi, vim faceres mihi scilicet, loqui illum de expeditione Ægyptica, post pugnam ad Actium. Itaque hic 15. annus omnino est Herodis 7. fatere itaque 9. Iulianum esse Herodis primum. Herodes vero ad Cæsarem non venit statim post pugnam Actiacam: exeunte XV. Iuliano. Altero anno XVI. affuit Augusto, in Ægyptum moturo: Inter cætera commemorat Iosephus, quod Herodes non statim defecerit Antonium post Actiacam pugnam.

7 *Caluis. Epist. I.*

SIc Herodes Ælio Gallo in Arabia auxilia misit anno regni 13. anno Iuliano 22. teste Iosepho. Si iam annus 22. est 13. Ergo decimus est primus.

8 *Kepler. resp. Epist. II.*

QVomodo vero probas, auxilia Gallo missa, Herodis 13. nam ego probaui 14. Herodis. Tu nihil contra.

9 *Caluis. Epist. I.*

SIc in exemplo etiam quod affertur, quod Herodes conuenerit Augustum Aquilææ, anno Iuliano 36. ex eo itinere Herodes, vix ante Hyemem reuersus est; & postea instituta sunt ludicra, cum Cæsarea absoluta esset. factum ergo anno Iuliano 37. Herodis 28.

10 *Kepler. resp. Epist. II.*

CÆsarea fuit dedicata, antequam iret Herodes Romam. Nihil impedit series textus Historici. Vocula, *Tunc*, interdum repetit eundem annum, cuius historia ob seriem iam præmissa fuit.

Caluiſ. Epiſt. I. 11

SIc Auguſtus in Syriam tranſit anno 16. Iuliano fere finiente, rediјt autem poſt decennium, ergò rediјt annō Iuliano 26. anno Herodis 17.

Kepler. Reſp. Epiſt. II. 12

DE Auguſti in Syriam traiectu tantum obloqueris. Veriſimilius ego, qui nodos aperio & vim obiectionis nudam ob oculos pono. Si eſt quod tu dicis, nouum quid ſeruat Ioſephus, decimo anno indicans exactum decennium. Si quod ego: Ioſephus vbiq; ſibi conſtat.

Caluiſ. Epiſt. I. 13

AD tertium argumentum de obitu Philippi reſpondeo, eius mortem referri à Ioſepho, ſex menſibus ferè ante obitum Tiberij. Si eo tempore igitur mortuus eſt; quando pax facta inter Parthos & Romanos, prouinciæ eius, viuente Tyberio prouinciæ Syriæ attribui potuerunt. Arbitror itaque cum Scaligero, ſphalma eſſe in Ioſepho.

Kepler. Reſp. Epiſt. II. 14

QVÆ tertio argumento obijcis, ſunt à me ſatis diluta, dum Scaligero reſpondeo. Nō dicit Ioſephus 6. menſibus ante exitum Tyberij mortuum Philippum, ſed poſtquam continuaſſet hiſtoriam, vſq; ad 6. menſes à morte Tyberij; ſubijcit, Tunc (tempore illius continuæ hiſtoriæ, biennij aut plurium annorum, ſub Pilato nimirum) deceſſiſſe Philippum, viceſimo Tyberij. Subijcit ſic nō hæc tantum, ſed & alia, quæ certiſſimum eſt prius facta eſſe. Et mirum eſt cum portam videas, velle te perrumpere ſolidum murum & Ioſephi textum falſi arguere. Quid opus eſt? an non bene ſtat hiſtoria à me ordinata, numeriq; omnes Ioſephi ſibi congruunt?

Caluis. Epist. I.

15 AD quartum de Eclipsi, Herodes post Eclipsin intentus fuit & medicis accersendis, & medicamentis acquirendis, postea ex consilio medicorum proficiscitur ad aquas calidas trans Iordanẽ, ibiq; se fouit. Inde Herichuntem relatus, ex atra bile prægrauante, eo immanitatis prolapsus est, vt minaci edicto nobiliores Iudæorũ cõuocarit, eosq; post mortẽ suam occidi voluerit, inde venerunt Legati & literæ Roma missæ, quibus permittitur Herodi potestas statuendi de filio: quo nuncio recreatus fuit: sed repetitus graui dolore, sibi manum inferre voluit, ꝓhibitus autem, interfici curat Antipatrum, & quinto die à morte Antipatri, fato fungitur. Exequię inde parantur regi celeberrimæ. Interim proculdubio ad triginta dies, vt consuetudo tulit eorum populorũ, vnguentis & balsamo curatus est. Transfertur inde corpus eius Herodium, & Archelaus post dies septẽ populo Epulũ dedit, in Templũ ascendit; vbi Rex ꝓclamatur à populo. Inde cõciliabula habent Iudæi vlturi cædem quadraginta adolescentũ, seditionemq; mouerunt, quæ indies creuit donec in festo paschatos peregrinorũ aduentu augeretur, ibi occisis tribus millibus, seditio hæc quieuit. Quis hic vere affirmare poterit hæc vnius mensis spacio fieri potuisse?

Kepler. resp. Epist. II.

16 DE Eclipsi. Videris admetiri syllabas historiæ de morte Herodis, vt ijs tempus metiaris. Atrocitas rei Iosepho multa verba extorsit. Res ipsas vide. Medicos ex omni prouincia intra triduũ cogere potuit, consiliũ intra horã poterant Medici dare. Hierico distat Hierosolymis minus puto, quam Thermæ Alsaticæ à vicinia Austriæ. Octiduũ esto in Thermis cõsumptum. Putas tu mensem fuisse, tam nullo successu valetudinis? Nec dicit Iosephus, cõuocatos pro-

Vix vnã diem ex Historia euicerîs.

proceres post reditum. Erant illi forte Hierosolymis, cum Rex incepit ægrotare, ob filij damnationem conuocati: Herode in Thermas eunte, subsliterunt in Hierico, secuti Regem hactenus. Nec dicit Iosephus, postquam Herodes Hierichuntem venit, Roma exisse Legatos Regis & Regem Hiericunti reperisse. Contra, hoc apparet satis: ab excessu Regis, Archelaum statim venisse in cætum Iudæorum. Exequiæ vero & balsama curatæ sunt, ni fallor, à libertis, à pharmacopœis, non inspectante Archelao, vtiq; ne corporis paterni partes inhonestas videret, qua plurimum solebat infarciri aromatum. Da ergo Regem vacare à seruitutibus funeralium officijs. Defleuit patrem septem diebus secundum legem. At lex nihil de 30. diebus. Exactis ijs 7. populo Epulum præbuit, interea vero (manifeste dicit in antiquitatibus, interea) coorta seditio. Superuenit Pascha, cum Rex Archelaus nondum in itinere Romano esset, qui tamen statim ab exequijs se itineri parauit.

Græcus textus hoc insinuat, primo statim in Hiericũtem conuocatos: & facile colligitur Regem decubuisse non Hierosolymis sed in vicinia Hiericuntis, Alexandrij aut Herodij, castellis ab ipso extructis aut in ipso oppido, vbi erat carcer Antipatri,

Caluis. Epist. I. 17

QVod affertur de rumore mortis Herodis ante Eclipsin, non videtur egere responsione, cum de principibus & Regibus vel leuissime ægrotantibus, huiusmodi rumores spargi soleant, & Herodes tum temporis ad principes Sacerdotum prolixam orationem habuit. Præterea in eclipsi hac nondum dimidia lunæ pars obscurata fuit, atq; illi anno 45. Iuliano quantitate longe cedit.

Kepler. Resp. Epist. II.

COntra rumorē de Rege mortuo, cōmune affers rumo- 18
res vanos, ex leui ortos, negligis ꝓpria, reuera maximos fuisse Regis dolores. Vim sibi fecit Herodes perorans

 ad

ad populum, & quid si non ipse locutus? imo quid verbis opus? inter Vari successionem anni principio, & Herodis morbum, plane tempus interfuit, quod non posset, si eclipsis 9. Ianuarij sumeretur. Itaq; vna illa verisimilitudine de insigniori eclipsi, reliquas non euertis. Magna vis est in Iosephi numeris omnifarie sibi cōsentientibus, in Eclipsi, in historia Romana. Tu singula eleuas cōmunibus: iuncta pondus habent: Historia constat non Epistemonicis sed δεικτικοῖς & τεκμηρίοις.

19 *Caluis. Epist. I.*

AD quintum argumentum, de relegata Iulia. Tempus relegatæ Juliæ sine suspitione mendæ à Velleio annotatum non est, cum Caninius Gallus cum Augusto nunquam consul fuerit.

20 *Kepler. Resp. Epist. II.*

QVintum argumentum hoc habet certissime cōfectū; Juliam Juliano 44. relegatam. Itaq; proba impossibile, duos vicos eodem anno in vrbium speciem transire incipere, mutatis nominibus. Caninium cum Augusto consulem non fuisse affirmare non potes, qui suffectos eius anni in numerato non habes.

21 *Caluis. Epist. I.*

LIpsius scribit, eam relegatam anno Juliano 40. in notis ad Tacitum.

22 *Kepler Resp. Epist. II.*

LIpsius ea vera dicit, quæ authoribus firmat. Eius authoritate non pugno; potui quod ipse: sed quia primus ille, non erat honore priuandus. Si certum, Juliam relegatam 44 non igitur 40 Causa Lipsio de 40. suspicandi proculdubio est lacuna in Dione, circa illum annum.

Caluis.

Caluiſ. Epiſt. I. 23.

SVetonius de quinquennio quidem dicit, ſed tempus quando hoc populus ab Auguſto extorſit, annotatum non eſt. Videtur factum poſt obitum Caij & Lucij, poſt annum Iulianum 50. Ex Macrobio de Ætate Iuliæ, quando relegata eſt, nihil certi colligi poteſt. Id habetur, eam tum temporis canam fuiſſe.

Kepler. Reſp. Epiſt. II. 24.

EX Suetonio pugno ſuperuacue, Res ſine hoc certa eſt. Tu Suetonium incertum faciens, rem mihi non eripis. Potius iam & Suetonij in loco certus eſto, confirmatus ex Velleio.

Caluiſ. Epiſt. I. 25.

SEd Ioſephus inſtauratione Bethſaidæ vtrobiq; factam ſcribit poſt relegatum Archelaum, & Philippus præterea primum inſtituit Cæſaream Philippi, quomodo igitur vtramque annuo ſpacio ædificare & abſolutas nominibus ſuis inſignire potuit? de hac re igitur diuerſiſſimæ opiniones fingi poſſunt.

Kepler. Reſp. Epiſt. II. 26.

IOſephus non diſerte affirmat poſt relegatum Archelaum conditum vicum, ſed poſtquam expediuit Archelaum, tranſiuit ad Herodem & Philippum, eorumque res geſtas. Itaque ne hoc quidem certum: eodem anno Cæſaream & Iuliada cõditam. At nec illud; prius Cæſaream inceptam, etſi præmittitur: inſigniorem præmiſit?

Caluiſ. 27.

AD ſextum argumentum, quod Caius anno Iuliano

44. in Iudæam profectus sit, prorsus nullum video firmamentum.
28 Nam quod affertur ex Tacito, quod Quirinius Cæsari datus sit rector, nondum vicesimum annum agendi, illud quidem scio, sed hoc nusquam inuenio, & sane est phrasis valde ambigua, cum etiam de decenni vel duodecenni puero dici possit quod nondum sit vicesimum annum agens. Sed posito hoc, extent hæc verba in Tacito, quis tamen non libentius ea interpretari velit de nondum completo vicesimo anno.

29 *Keplerus resp. Epist. II.*

SExtum argumentum ita forte est, vt nisi omnes historicos falsi argueris, non sis id confessurus. Nemo hactenus annum negauit, hoc erat Chronologorum erratum,
30 quod Caium ad res Herodis non applicarunt. Ex Tacito vero allegaui ego, quod non erat. Glossa mea fuit in scheda expressa, memoriæ causa. Post aliquot dies, superueniẽs persuasus fui totã sententiam esse Taciti: vbi & numerũ ex illa infœlici scheda corrupi, 25. pro eo quod debuit 26. vt folio antecedente. Taciti hoc est, Proficiscenti Cæsari ad bellum Armenicum datus Rector Lollius. Reliqua mea sunt, vim argumenti absoluentia, nondum vtique vicesimum annum agenti. Nam anno eo consul fuit, rector ipse hominum. Eodem ætatis anno Augustus consul factus: Consulibus rectores non dantur. Ergo quia vicesimo anno consul; iuit ante 20. Sed res constat sine hac Taciti authoritate; Atque etiam sine Quirinij mentione.

Argumẽtum inutile, res incerta. Nã omnino Consulis rector fuit Lollius.

Caluis. Epist. I.

ADdam hoc quod anno Iuliano 45. hic Quirinius ad-
31 huc Romæ vxorem repudiauit, teste Suetonio & Tacito. Suet. in Tib. cap. 49. Ideo Caius anno Iuliano 45. in

cau-

cauſa filiorum Herodis Romæ procedere potuit, & tamen eo ipſo anno ire in Syriam & Armeniam.

Kepler. reſp. Epiſt. II. 32

QVirinius tamen improuiſo Lepidæ repudio me ceperat perturbare. Occidit enim (accuſatione) vxorẽ quondam ſuam 65. Iuliano, viceſimo ex quo repudiauerat, ergo an. 46. repudiauit. Quid dicam? quid? an neceſſe eſt Romæ fuiſſe Quirinium, cum vxorem repudiauit? imo abſens potuit. Mos ille creber, abſentes in prouinciis, ea agere quæ præſentes agebant. Imo vero præſens repudiauerit, defunctus Caij adoleſcentis regimine, qui anno 46. conſul fuit abſens. Ceſſit ſplendori conſulatus Quirinius (etſi vtilis Caio futurus conſiliis) ne conſul rectorem habere videretur, ſi manſiſſet ille. Tu repudiũ in 45. confers; ſi 45. repudiata, 65. eſſet primus & viceſimus ex quo repudiata; contra quam libri habent.

Imo illo ipſo anno 46. demũ miſſus ad Caium iam Armeniam obtinentem.

Caluiſ. Epiſt. I.

COncludo igitur argumenta habere parum ponderis ad obitum Herodis in annum Iulianum 42. coniiciendum. 33 Deinde vnica Euangeliſtæ Lucæ aſſertio de triceſimo anno Chriſti, cum baptiſaretur, videtur ſatis eſſe ad omnia tua argumenta euertenda. Si enim iuxta tuam opinionem Chriſtus natus eſſet in fine anni Iuliani 40. tunc annus Iulianus 41. eſſet Chriſti primus. Baptiſatus autem eſt anno Iuliano 74. circa autumnum, ergo tunc Chriſtus fuiſſet annorum 34. Vide ne parum pium ſit, ita de matre Domini Maria ſentire velle, de qua ſcriptum eſt, quod omnia hæc quæ acciderũt circa natiuitatem filij ſui, in corde conſeruarit, ex cuius ore Lucas ætatem Chriſti didicit. Quod vero Chriſtus natus ſit annuo circiter ſpacio ante obitum Herodis, confirmationis non eget.

Kepler.

Kepler. Resp. Epist. II.

34\. CONcludo itaque nullo pacto labefactatũ à te annum excessus Herodis *42.* sed omnibus argumentis quæ haberi possunt de hac materia confirmatissimum esse. Itaque inuidiose mihi numerum B. Lucæ & Mariæ memoriam obiicis. Non hoc faciunt qui hyperduliæ cultum illi tribuunt. Tu qui quotidie audis, & forte credis, peccatricem & ipsam fuisse, piaculum existimas, lapsam memoria affirmare, quod ipsum infirmitas esset non peccatum. Atqui ego id non ago, quod mihi tribuis, vt dicam lapsam memoria Mariam, Lucas non allegat Mariam, sed ministros verbi. Quoscunque laudet authores, lapsus non est, qui dicit, circiter *30.* annos natum, qui habet *33.* Nam quod baptismum in *34.* confers, inde est, quod mihi non vis largiri, quod verissimum, Tyberij 15. esse Josepho 73. Julianum, & primum Tyberij in Iosepho, fuisse duorum semis mensium.

Imo 5½. mensium more Iudaico, vsque ad Nisan sequentem.

Caluis. Epist. I.

QVod addis in fine de annis Neronis secundum Iosephum numeratis, id tribus verbis refelli potest. Clades Cestij accidit anno Neronis *12.* in Nouembri, quando

35\. Nero erat in Achaia. Ioseph. lib. 2. cap. 24. 25. & seq. At Nero in Achaiam nõ venit nisi circa autumnum anni Iuliani *111.* Tacitus & Xiphilinus. Ergo annus Iulianus centes. vndecimus est duodecimus Neronis apud Iosephum. Atq; hæc hactenus de sylua tua Chronologica.

Kepler. Resp. Epist. II.

36\. NEronis *12.* non fuisse *110.* Iulianum arguis eo, quod Neronem Iosephus in Achaia habeat. Minime, prima mentio Neronis in Achaia est post Nouembrem duodecimo Neronis quando diffugerunt proceres paulatim ex Hiero-

Hierosolymis, & se receperunt ad Cestium: quorum aliquos Cestius mittit ad Neronem in Achaiam, qui venire potuerunt initio anni *111.* Sed etiamnum me premis, initio anni 111. nondum fuisse Neronem in Achaia. Certe tu postquam pugilum more vmbra me feris, tandem seriũ ictum dedisti. Nulla in Tacito mentio absentis in Achaia Neronis. Quid igitur? Bis inquam fuit Nero in Achaia semel anno *110*. Silio Nerua & Attico. Vestino Coss. Iterum sequente 111. Suetonio & Telesino Conss. quãdo Isthmum aggressus. Vnde v. probem? Ex Suetonio. At is duas solas expeditiones ait susceptas? Militares inquam. Nam priuati affectus causa Roma sæpius exiuit. Suetonius ergo quid de priori anno? Neronem in Achaia ludis Olympicis exhibet. Id non potuit nisi *110*. Nam ante erat modestior. ***Non contentus***, inquit Suetonius, ***harum artium experimenta Roma dedisse*** (prima parte anni 110. post deletam coniurationem mense Maio, aut quinquennale ludicro & lustrali certamine de quibus Tacitus) ***Achaiam petit hinc maxime motus, &c.*** vbi inter causas mox est Isthmi perfossio. Imo ***decedens*** (vt alibi Suetonius) ***è medio stadio prouinciam libertate donat***, decessit igitur durantibus vel vix finitis ludicris. Nam initio 111. Tacito Romæ est Nero iterum. Et hæc non sunt aduersa Tacito, qui circa Maium anni 110. Neronem exhibet Neapoli. Suetonius vero ait Prodiisse primum Neapoli cantatum, vnde proculdubio traiecit in Peloponnesum: peste Campaniam & Romam vrbem vastante, reliquo anni 110. quod Tacitus indicat. Miror tamen Tacitum hunc traiectum tacuisse. Nisi forte quod in gestis Vitellij, idem hic quoque instituit, coniungere vtramq; Neronis profectionem Achaicam: eo quod prior posteriori occasionem dederit. Itaque per Suetonium stat, vt Neronis duodecimo Iulianus vndecimus esse, & Neronem in

C Achaia

Achaia habere possit. Nisi nodum hunc ita soluissem, vis adhibēda fuit. Nam gesta Cestij & Iudæorum illo anno 12. Neronis omnino arguunt annum Iulianum 110. quia Pascha 14. Aprilis & 7. Septembris Sabbathum.

37 Gratias tibi debeo Caluisi, qui me induxisti ad hæc peruestiganda. Etsi dies hic mihi periit lectione repetita. Tu, si quid melius, scribe. Xiphilino careo. Is proculdubio de posteriori expeditione, Nerone Isthmum perfodiente. Ego mi Caluisi nihil vnquam mei affirmati studio defendi, nec facturus porro sum. Plane vt nunc habeo, persuasus sum, rem sic habere. Quod si quid occurrit indissolubile, speres tamen me inter argumenta κατασκευαστικὰ & inter vnicum scrupulum recte distinguere.

38 Δευτέραι φροντίδες. Non fuit opus hac trepidatione. Non dicit Iosephus Costobarum & Saulum è vestigio post cladem Cestij, quæ facta est Nouembri anni 110. ad Cestium profugisse. Nec dicit. Hos profugos à Cestio, confestim ad Neronem missos. Nec dicit quo die missi sunt, iam notum in Syria fuisse, Neronem esse in Achaia. Misit illos initio anni 111. Dum Nero occisis adhuc aliquot senatoribus ex Campania cum Tyridate Rege Armeniæ Romam venit, eoque dimisso (nihil enim præterea Tacitus actum eo anno pertexit) se itineri Achaico comparauit, mense forte Februario. Cestiani itaque Neroni obuij fiunt in Achaia. Certum est, Neronem in Achaia fuisse anno 11. Olympiad. CXI. quæ dilata huc fuit in eius aduentum. vide Hieronymi Eusebiana & Scaligeri notas. At ex Josepho constat, quo anno Nero in Achaia fuit, Isthmum perfossurus, illo anno scilicet Juliano 111. Vespasianum cepisse Galilæam: ergo priori 110. contigit clades Cestij. Itaq; quæ paulo supra trepidis consiliis commentus sum, iam video; Suetonium nunc demum ex Hieronymo intelligens.

Imo in annum 111. huius Olympiadis fol. 180. ex Philostrato & Pausania.

Epi-

Epiſtola III. Seth.Calu.I. Kep. 24. *Aug.* 1607. 39

Literæ tuæ Clariſſime amice,recte mihi ſunt redditę die 23. Julij Juliani. Gratias igitur tibi ago quam maximas, quod ita prolixe mihi reſpondere volueris, præſertim ad poſteriorem partem de Harmonicis. Nam quod priorem attinet,video, nos non facile conuenturos, ideo eam, niſi aliter vis, interim ſeponamus.

*Epiſt.IV.Io.Kep.Seth.Cal.Sal.*19. *Septemb.*1607. 40

MAgna voluptate tuas legi reſponſorias Caluiſi doctiſſime,nunquam enim Muſica non delectat,ſiue canatur ſiue ſcribatur,ſiue aures feriat ſiue mentem. Incipiam tamen à Chronicis.Omnino Caluiſi ſi quid habes, oppone meis. Gratiſſima enim fuit illa tua obiectio, de Nerone in Achaia, quia viam mihi præiuit ad nodum ſoluendum. Mirum quod ſcribis non facile conuenturum inter nos; Fructu me priuas victoriæ: Dic namque quæ cauſa: Si quæ obieciſti, in cauſa ſunt, illa ego dilui: ſin præterea quid habes,propone. Noſti propoſitum diſputantiũ,non quieſcunt quo ad non in vnam ſententiam conueniãt. Itaque quantiſper habere te ſimulas plura; quiete me priuas: cupio enim & illa ſcire:ſin autem hoc dicis, etiamſi centum afferantur argumenta, quibus Joſephi traditio de morte Herodis & ſimilibus inueniatur probatiſſimis hiſtoricis Ethnicis conſona: malle te tamen & Ioſephum & hiſtoricos omnes inſimulare erroris, quam à præciſo Euangeliſtæ numero diſcedere; hoc inquam ſi vis: equidem acquieſcam: modo ſciam tibi pręterea nullum ſuppetere argumentum ex hiſtoricis, teque hoc vno argumento niti. Tunc enim inter tuam opinionem (ὡσεὶ τριάκοντα, eſſe, fere triginta completas) & inter meam (ὡσεὶ τριάκοντα, eſſe, circiter triginta,poſſeque eſſe præciſiori numeratione

triginta tres) hæc inter, inquam, nullum porro medium erit.

Fortaſſe tibi non erit inutilis occupatio, qui recoquis tua tempora, & vt hoc filo pergam: obſecro vt creber hic apud te mos ſit, annotandi ad ſingulos annos, quid de iis quilibet author tradat ſeu errans ſeu non.

Verbi gratia ad annum Julianum *73*. aſcriberem ego ſic: Hic eſt quindecimus Tyberij incluſiue, ſeu hoc eſt quindecimum par conſulum incluſiue ab iis Coſs. quorum anno Tyberius iniit Principatum.

Ad annum *42*. ſic: Hic eſt regni Herodis *37*. ſi primum cum pr. Cal. Januar. finias & anno *37*. Joſephus ait Herodem mortuum.

Ad annum *43*. Julianum aſſcriberem, ab hinc ad *15*. Tyberij ſunt 30. anni; hic ergo ſecundum præciſum Euangeliſtæ numerum Chriſtus eſſet natus.

Epiſtola V. Seth. Cal. Ioan. Kep. *Salutem*

41 28. *Septemb.* 1607.

AD Chronica quod attinet, ideo nolui quippiam amplius mouere, ne te offenderem, videris enim mihi vim facere Joſepho tuis explicationibus. Nam vt tantum de Nerone in Achaia dicam: Nero profectus eſt eo ad certanda Olympia: ea autem agebantur menſe Auguſto. Ergo ante Julium menſem eo profectus non eſt.

Epiſtola VI. Ioan. Kep. *Seth. Cal. Salutem*

42 *16. Nouemb. 1607.*

DE Chronicis mirum quale exordium; Noluiſſe quid porro mouere, ne me offenderes, imo hoc ipſo offendiſti, & nihil mouens tum, & iam hæc præfatus. Ex attritu ignis, ex diſputatione veritas. Olympia Julio competunt: Et cenſes tu, militari expeditione iuſta ſuſcepta,

puden-

pudendam à Nerone causam esse detectam? Differre iussit Olympia in suum aduentum, quem ex vsu Reip. futurum credi voluit, quippe Imperator, & tunc in limine proiecti pudoris. Si igitur aperte, se ad Olympia proficisci, fassus esset, tempori profectus esset, nec distulisset in alium annum. Vicissim si annum non tenuit Olympiorum, frustra tu de mense argutaris. Tum si obtineres mensem: quæ consequentia, non maturius aduentasse.

Caluis. Epist. V. 43

ET quæ necessitas erit, imperatorem delicatum hyberno tempore nauigare.

Kepler. Resp. Epist. VI. 44

DE hyberno nauigationis tempore scrupulum moueres, si in Syriam fuisset nauigandum, aut in Ægyptum, si non facilimus esset traiectus ex Japygia & Brundusio in Epirum, indeq; iter terrestre; si non tutior nauigatio Januario, quam sidere æquinoctij. Atq; en tu ipse dicis, Neronem redijsse in Italiam anno 113. ineunte. Si è Græcia in Italiam facilis est traiectus mense Januario: nec difficilior fuit traiectus ex Italia in Græciam eodem mense. Verisimile est, Tyridatis ex præsentia, Neronem arripuisse causam itineris.

Caluis. Epist. V. 45

TItus Vespasianus vero ex Achaia in Ægyptum hyberno tempore nauigauit, & tota hyeme exercitum collegit, primoq; vere in Syriam traduxit, tertio circiter mense, vel etiam quarto post Cladem Cestij.

Kepler. Resp. Epist. VI. 46

SEd hæc expendamus. Ex tua sententia Clades Cestij contingit Juliano 111. cum prius Nero exiuisset Roma

in Achaiam Juliano 112. Vespasianus subegit tibi Galilæam. Juliano 113. expugnauit Hierosolyma, incipiens Februario; nam 4. Mart. occupauit Gadara. Vbi quæso ille annus cessationis Romanorū, cuius paschate Massadenses latrones occuparunt Engaddi?

Titus igitur sub primum aduentum Neronis in Achaiam furente (Martio Mense) sidere æquinoctij, traiecit Alexandriam, & Aprili vel Maio accessit cum exercitu in Ptolemaida ad patrem, idq; vere anni 111.

Caluis. Epist. V.

47 NEro redijt in Italiam anno Juliano 113. ineunte, media hyeme, vt Xiphilinus habet, quæ causa esset, vt integrum biennium in Græcia absumeret?

Kepler. Resp. Epist. VI.

48 QVæris tu quæ causa Neroni moræ biennalis in Græcia: Quæro ego quæ causa ei moræ tantæ vt Liberti literis ad negocia & pericula vrbis reuocari opus habuerit, nondum tumultuante Vindice, anno 112. nam vix duobus mensibus tua mora mea minor est.

Caluis. Epist. V.

49 IOsephus historicus agebat tricesimum annum, cum mitteretur cum imperio in Galilæā, paucis diebus post Cladem Cestij, natus a. fuit Iosephus se ipso teste, primo anno Caligulæ. Caligula inijt imperium anno Juliano 82. die 26. Martij. Natus igitur fuit Josephus eo anno, post Mensem Martium. Si Clades Cestij contigisset anno Juliano 110. tum Josephus egisset eo tempore vicesimum nonum annum non tricesimum; nisi ipse etiam de sua ætate mentitur.

Kepler.

Kepler. Resp. Epist. VI. 50

IOsephus hoc dicit, die aliquo suæ administrationis (quę durauit à clade Cestij, vsq; ad obsidionem Iotapatorum menses forte 4. aut 5.) se egisse tricesimum ætatis annum, sc. opportunũ cupiditatibus. Quod si natus est (vt res est) anno Juliano 82. idq; initio Aprilis, ergo Juliano 111. mense Aprili egit tricesimum. Miraberis magis Domitiani 13. coincidere cum 56. ætatis Josephi. Nam tu tredecimum Domitiani incipis ab Idibus Septembris anno Christi 93. itaq; Josephum dices, natum post Idus septembres anni Christi 37. Ego vero perpetuo more Iosephi à Cal. Ianuar anni 93. incipio Domitiani 13. Itaq; currebat Iosepho ætatis 56. vsq; in Aprilem anni 93. Si ergo scripsit ista Iosephus ante Aprilem, congruit & mihi summa. Aliter quippe ætatis annos numeramus, quippe à natali; aliter imperia, quippe à Calendis Ianuarijs seu consulibus. *aut more Iudaico à Nisan.*

Caluis. Epist. V. 51

SIc Iosephus tribuit Imperio Neronis annos tredecim dies 10. Ergo annũ 13. Neronis comparat cũ 112. Iuliano. Neronem. n. anno 113. interfectum esse, dubium non est: tu vero dicis, si ex sententia Iosephi Neronis anni numerandi sunt, annũ Iulianũ 113. vocandum esse decimũ quintũ Neronis. Vides apertas contradictiones. Sed mitto hæc cum eiusmodi sint quæ amicitiam scindere non debeant, diuersum enim in aliqua re sentire amicos nouum non est.

Kepler. resp. Epist. VI. 52

IN Neronis imperio vitium esse scriptorum omnes agnoscunt: nam pro diebus 10. legendũ menses decẽ. Hi vero menses ea ratione biennium fiunt, qua ratione intra menses 10. duo paria consulum annos denominare possunt. Etsi Neronis XV. non diutius fuit numeratus, q̃ ad eius cædẽ: de cætero dictus fuit Galbæ I. *Cal-*

53 *Caluiſ. Kepler. Epiſt. VII.*

DE Chronicis vrges. Cladem Ceſtij contigiſſe anno Juliano III. ego: tu, præcedenti anno, affirmas. Rationes meæ fuerunt? Quod Nero fuerit tunc in Achaia, quando Clades hæc acciderit. Hoc probe primum quia Ceſtius legatos ſtatim poſt cladem deſtinauit ad Neronem, non qui Romam irent ſed qui in Achaiam proficiſcerétur; quod ſtatim miſſi ſint, patet ex eo, quod cauſam cladis voluerint deriuare in Florum, cum tamen non ſolus Florus ſed & ipſe in cauſa fuerit: feſtinandum igitur fuit, ne Florus vel alij præuenirent.

54 *Epiſt.* VIII. *Kepler. Caluiſ. 30. Ian. 1608.*

DE Chronicis me hercule tibi gratias ago quod pergis inquirendo. Quæſtio de initio belli Judaici mihi nunquam grauior eſt viſa, quam poſtquam tuam recapitulationem legi. Itaque perſuaſiſſe videbaris. Nam vt obiter interijciam, ea demum mihi contentio probatur, quæ proficiſcitur ex animo, non quę inanis exercitationis cauſa ſuſcipitur à defendentibus theſin. Itaque hoc tibi à me pollicere: ſi me intus in mea conſcientia viceris, me manus daturum. Jamque hoc eram facturus, vt cepi dicere: cum ex repetita lectione authorum alia oblata ſunt firmamenta. Nam quod tuam rationem I. attinet eo anno cladem contigiſſe Ceſtij, quo Nero in Achaia fuit, anno ſcil. Juliano III. & firmamentum, quod Ceſtius legatos miſerit ad Neronem in Achaiam, ſtatim à Clade: hic tibi nondum concedo. Contigit enim clades antequam iret Nero in Achaiam. Poſt cladem inſtante hyeme aperte docet textus Joſephi, tempus eſſe lapſum, ex quo Judæi paulatim profugerunt Hieroſolymis ad Ceſtium. Neque dicit Joſephus, Ceſtium miſiſſe legatos ad Neronem: nam literas pro-

procul dubio perſcripſit ſtatim. Saulum vero & cæteros Iudæos miſit, vt ait Ioſephus, propriam neceſſitatem indicaturos: ille vero erat finis Ceſtij auctarius ſeu ſecundarius, vt belli cauſas in Florum deriuarent, ipſi quippe αὐτόπται & αὐτήκοοι. Nec obſcure colligas ex textu Ioſephi, Neronem iam menſe Decembri, cum adhuc in Campania & Neapoli eſſet, ob graſſantem Romæ peſtem accepiſſe de clade Ceſtij, eoque iratum fuiſſe duci Ceſtio & hanc iram Ceſtio renunciatam, ex quo nuncio Ceſtius intellexit imminere ſibi pericula: itaque miſſione Saulis & Ceſtobari, cæterorumque ſperabat, vt ait Ioſephus, ſua pericula ſummouenda. Et cunctatum eſſe Neronem, apparet ex Suetonio. Nam Veſpaſiano iam extrema metuenti, quod Neronem offendiſſet, ideoque latenti, ex inſperato prouincia, cum exercitu oblata fuit. Etſi hic non bene concilio Tacitum cum Suetonio: ille offenſam Romæ in Theatro contractam, hic in peregrinatione Achaica, aſſerunt; nec veriſimile, bis factum. Credo Tacito, ex eoque argumentum texo. Ille enim, mox imminentem perniciem maiore fato, ait effugiſſe: Offenſam confert in annum 110. inde dicit; ægre meliorum precibus obtectum ſit hoc factum Iulio. Sit ille obtectus menſes III. mox, id eſt, Decembri, iam percepta clade Ceſtij, deſtinatus clam fuit prouinciæ, ideoque lectus in comitatum Achaicum. Atque hoc ſit illud maius fatum quod ſi à Iulio anni 110. vſque in annum 112. (quo anno tu putas Veſpaſianum in Iudæam veniſſe) durauit offenſa Neronis, priuſquam eam Veſpaſianus maiori fato effugeret. Iam Tacitus non recte dixerit, mox effugiſſe. Imo vero propius adducam particulam, mox, ad veritatem. In veteri Calendario Romano tribus menſibus notatur A-GON Januario, Maio, Decembri. Primus Auguſtus

Romæ instituit Augustalia Octobri. Nam Actiacus Nicopolitanus nihil ad Romam. Secundus Nero Neronium. Tertius Domitius Capitolinum. Quid si igitur certamen quinquennale ludicrum quo durante Vespasian⁹ in Theatro offensam Neronis contraxit celebratum Decembri? certe Ianuario non, gesta enim priore parte anni apud Tacitum reclamant. Simul igitur offensus est à Vespasiano Nero, simul nuncius venit de motibus Judææ: Recte igitur dictum, mox maiore fato Vespasianum effugisse periculum. Sed ad tua argumenta reuertamur. Ais inde patere statim missos Judæos ad Neronem, quia Cestius statuerit præuenire Florum, primum non poterat prius mittere Judæos, quam ad eum perfugissent. Si periculum hoc in mora perpendisset, misisset alios Idoneos, nec expectasset Judæos transfugas. Deinde quem tu putas à Cestio præueniri oportuisse? Florum? At is iam erat præuentus: lege vitam Josephi. Cæsus fuit VIII. Nouembris in ipsa clade Cestij: Suetonius *Cæsum* ait *à Iudæis præpositum, fugatum legatum Syriæ, suppetias ferentem præposito.* Præpositus Judæorum erat Florus, cui Cestius Syriæ præses venerat suppetias latum. Itaq; Cestius tutissime potuit iram Neronis iam vtiq; in se accensam, deriuare in mortuum, vt ipse periculo liberaretur.

55 *Caluis. Epist. VII.*

VEspasianus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, non cum Nerone venerat; cum exercitu terrestri itinere ad Hellespontum properat; ibi transmissus; in Syriam, per Asiam minorem & Ciliciam proficiscitur. Collige spatium itineris à Corintho ad Hellespontum, & inde ad Antiochiam: arbitror te confecturum ad quingenta fere milliaria germanica, quæ quatuor mensium spacio con-

confici non potuerunt:& tamẽ primo vere eſt in Syria,vel certe circa initia Aprilis. Nam cum exercitum ordinaſſet, & auxilia à vicinis Regibus accepiſſet menſe Maio proficiſcitur in Galilæam.

Kepler. Reſp. Epiſt. VIII. 56

INfirmum quæris præſidium in phraſi : fuiſſe Veſpaſianum cum Nerone in Achaia : Quid enim ? non potuit fieri vt iam dixi, vt Veſpaſianus ignarus, iam in Italia eſſet deſtinatus Dux exercitus, tandemque ex Achaia vbi iam fortaſſe menſem cum Nerone fuerat, mitteretur? Poſt hæc difficultatem mihi moues prolixitate itineris ex Achaia per Aſiam in Syriam, qua non refutas me, ſed teipſum in caſſes induis: Ecce: ais cladem Ceſtij contigiſſe Juliano III. cum antea Nero eſſet in Achaia. Audita hac clade, menſe forte Decembri, ſi Veſpaſianus non potuit ante 4. menſes peruenire in Judæam, vt tu vis, non potuit igitur initio Aprilis (quod tu rurſum anni tempus deſignas) anni *112.* eſſe in Syria. Si non anno *112.* ergo anno 113. initio Aprilis, at certiſſimum eſt vtrique; Galilæam ſubactam non poſt *112.* Nam anno *113.* competunt alia geſta à prioribus diſtincta. Fatere igitur Veſpaſianum proximo vere à clade Ceſtij veniſſe in Syriam: De poſſibilitate mecum diſpice. Primo Corintho ad Helleſpontum tranſmiſſus dicitur nauigio, potuit octiduo. Deinde ab Helleſponto vſque Antiochiam 150. ſunt milia-ria aut paulo amplius; quæ Dux exercitus expeditus ſine milite (ibat enim ad exercitus, non ducebat ſecum) 20 diebus conficere potuit. Quid.n.aliud volebant hæ ambages terra, non mari quam vt citiſſime perueniret in Syriam? forte etiam vt legiones & Reges fæderatos alloqueretur in tranſitu. Nã mari nõ fidebat, vt apparet ex Titi itinere per

mare Ægyptium, qui ſpem quoque præuertit: Et tamen pater iam erat Ptolemaide ante filium, idq; cum exercitu: Vides vtrunq; & patrem & filium iuiſſe hyeme, puto menſe Martio, cum maxime eſt infeſtum mare.

57 *Caluiſ. Epiſt. VII.*

TErtio Titus Alexandriæ per hyemem citius, quam ſperauerat, manus militum cogit. Profectus ergo eo fuit in hyeme, non primo vere quod eadem facilitate dicere Ioſephus potuiſſet.

58 *Kepler. Reſp. Epiſt. VIII.*

IN tertia ratione rurſum impingis, perſuaſus Titum collegiſſe militem tempusque triuiſſe. Imo non erat miſſus ad delectus: Sed vt ex Alexandria legiones. V. & X. adduceret, & raperet patri obuias. Idem Suetonius: *additis ad copias* (Syriacas) *II. Legionibus* (Ægyptiacis) ex eodem & hoc legimus; *Veſpaſianum vt primum prouinciam attigit, proximas quoq; ciuitates* (primi erant Sepphoritæ) *in ſe conuertiſſe, correcta ſtatim caſtrorum diſciplina, vno & altero prælio inito.* Hæc omnia indicia ſunt ſummæ celeritatis: pertinent enim ad laudem Veſpaſiani. Itaque quia 21. Maij Jotapata obſeſſa, quæcunq; prius geſſit Veſpaſianus, intra 14. dies fieri potuerunt, & puto ſi Aprili demum Corintho abijſſet, Maio iam eſſe potuiſſe Antiochiæ.

59 *Caluiſ. Epiſt. VII.*

QVarto dixi, Neronem non initio anni in Græciam profectum, ſed in æſtate, cum Olympia in æſtate celebrarentur. Ad hæc Neronem, tam multa peregiſſe Romæ anno Juliano 111. vt quæ tantum apud Tacitum extant, ad ea peragenda, vel tribus ad minimum menſibus opus ipſi fue-

fuerint. Tertio quod Teudates Neronem eodem anno conuenit Romæ circa æstatem. Nam Nero, præter alia, quæ Tacitus recenset, apud Xiphilinum certat inter Citharœdos, & meretur Coronam. Obuiam inde Teydati procedit Neapolin vsque & Puteolis ludos gladiatorios ipsi exhibet, quos magnificētissime apparat, postea eum Romam traducit, magnaque pompa instituta, coronam ei imposuit. Peripetasmata, quæ in aere extensa erant ad defendendos solis ardores, purpurea erant, inquit Xiphilinus, & postea tandem Nero in Achaiam transiit. Hisce rationibus ego propositionem meam, quod Nero tum in Achaia fuerit, quando clades accidit, confirmaui. Tu contra quid attulisti? Certe nihil nisi inanem coniecturam, quod Nero in Ianuario profectus sit, quæ coniectura prorsus nullo nititur fundamento; violenta igitur videtur, orta ex præconcepta opinione de Imperatorum annis numerandis.

Kepler. Resp. Epist. VIII.

60

IN quarta ratione me exerces valde; persuaderes si aliæ rationes non obstarent. Non tamen id aliter, nisi solo hoc ex Xiphilino, de peripetasmatis ad defendendos solis ardores. Xiphilino etiamnum careo. Vide igitur an hoc Romæ factum, & non potius Neapoli, aut Puteolis, fine anni 70. aut etiam Octobri vel Nouembri. Fuit insignis autumnus nimio calore & serenitate, vt indicat Tacitus. Itaque sæuiit Romę pestis. Si hoc; Agon ergo Neronianus non Decembri sed Maio fuisset, quod non magna causæ iactura possum concedere. Sin autem Romæ hi solis ardores, quærendum à peregrinantibus, an etiam interdum Ianuario Romæ sol ardeat? Cætera mihi non incommodăt, quæ adducis. De Olympiis enim respondi, eorum annum

Imo in tertium. non obſeruatum à Nerone: fieri enim debuerunt anno 110. ipſe diſtulit in annum alterum nempe in ſuum aduentum. Neque Tacitus plura recenſet geſta anni 111. quam quę menſe Ianuatio fieri potuerint, vt fruſtra tu tres menſes ad ea deſideres, aut etiam ipſum Olympiorum menſem nempe Iulium. Tyridates vero certo in Italiam anno 110. venit, quia fine anni Nero eſt in Campania, vbi *Neapoli primum*, ait Suetonius, *prodiit in Scenam*, vbi *Puteolis*, vt refers ex Xiphilino, *gladiatores Regi exhibuit.* Rurſum ex Tacito certum, initio anni (adhuc recenti funere Poppææ, recentibus Cal. Ianuariis, ob quas Thraſea accuſatus præſente Rege fuit) Neronem populo oſtendiſſe Romæ Tyridatem. Valde itaque ſuſpecti mihi ſunt illi ex Xiphilino ſolis ardores, & ſi me male vexant & vrunt.

Caluiſ. Epiſt. VII.

61 SEcundum argumētum meum fuit, quod Ioſephus miſſus fuerit in Galilæam cum ageret annum triceſimum: Miſſus autem fuit paucis diebus poſt cladem, id quod ipſe affirmat & rés geſtæ oſtendunt. Ergo clades accidit anno Ioſephi triceſimo, Iuliano 111. Ioſephus enim dixerat ſe continuiſſe ſe ab omni libidine & iniuria, ea ætate quæ vicina eſſet iuuenili ætati, quæ ad huiuſmodi vitia prona eſt. Si iam egiſſet tantum annum *29*. Certe libentius hunc nominaſſet, vtpote viciniorem adoleſcentiæ. Hoc argumentum eludis quaſi obiter hoc Ioſephus dixerit, & menſe Aprili vel Maio potuiſſe annum Iulianum 111. incidere in 30. annum Ioſephi; Cum tamen non agat de adminiſtratione poſt quatuor menſes, ſed de initio adminiſtrationis.

Kepler.

Kepler. Epist. VIII. resp. 62

DE ætate Josephi non magis tu probare potes, Nouembri cladis Cestianæ, Josephum egisse tricesimum annum, quam ego probare possum, non ante Aprilem sequentem egisse tricesimum: sumus pares & nihil contra me infert hoc argumentum. Certum est Josephum loqui de tempore suæ administrationis, at de initio huius temporis, vt dixi, probare non potes.

Caluis. Epist. VII. 63

TErtium fuit quod Nero apud Josephum tantum 13. annos regnauit, septem menses vitio librarij omissos, facile admitto, sed hosce septem menses pro duobus annis computari non assentior, nullum enim vnquam legi huiusmodi exemplum.

Kepler. Resp. Epist. VIII. 64

DE diuisione 8. mensium in annos duos, negas exemplum reperiri. At Scaliger profert exempla, loca iam non occurrunt.

Caluis. Epist. VII. 65

QVartum argumentum iam addo ex charactere. Clades Cestij accidit sedecim diebus post festum tabernaculorum, eos dies ordine Josephus in contextu numerat, & septimum horum dierum ait incidisse in tricesimum diem Oct. cap. 24. Ergo die 28. Octob. fuit Scenopegia. Certum est autem Scenopegiam celebrari in plenilunio. Plenilunium autem circa hosce dies nullum fuit nisi Iuliano anno *111*. die *22*. Octob. ergo hoc anno clades accidit.

Kepler.

66

Kepler. Epist. VIII. Resp.

NOuum tuum argumentum de Scenopegia 22. Octob. me profecto vrget. Et iam antea alius quispiam obiecerat, sed alio intento; volebat probare non vsum esse Iosephum Romano Calendario sed Iudaico. Respondi fieri posse, vt sit vsus Iudaico in gestis Iudæorum: tunc enim erat adhuc inter Iudæos. Sed hoc respondẽs euerto meos charácteres, pascha 8. April. & 7. Sept. Sabbatum. Et si illud de 8. April. tueri alia ratione possum, quod ibi Romanis indicet, quo die sui Calẽdarij fuerit pascha Iudęorum. Quod si mea causa id concessero, 7. Septemb. non fuisse Sabbatum, at tibi Scaliger respiciendus, qui & hæc gesta dicit Iuliano 110. & 7. Septemb fatetur Sabbatum & 8. April. Pascha, & Manahenni Romanorumque cædem eodem die; quæ omnia tu contemnis. Sed & iuuabo te vno argumento. Ananias à festo Scenopegiæ per 7. annos & 5. menses clamauit, vsq; dum in obsidione ictu lapidis occumberet. Si Scenopegia Nouembri anni Christi 62. Iuliano 107. anni 7. & menses 5. extruduntur in Aprilem anni 115. quando obsessa vrbs. Dicitur autem incepisse quadriennio priusquam bellum gereretur, ergo bellum geri ceptum esset anno 111. in Scenopegia; scilicet tunc Cestius fugit. Veruntamen cogunt me rationes validæ aliæ, solutionem horum quærere. Respondeo igitur ad meum argumentum; inspiciendum græcum textum, an non sit ibi τετάρτῳ ἔτει: Tunc enim si 110. est initium belli: 107. est quartus ab illo retro. Imo more Judaico à Scenopegia de qua sermo, primus annus currit vsque ad finem anni Judaici, sequitur annus secundus & tertius scil. 108. 109. ab Aprili igitur 110. ad cladem Cestij est pars anni quarti. Ad tuum vero respondeo; te pro tuo proposito nihil efficere, licet me

Lib. de Emend. temp. vbi de Xilophoriis & vbi de Iudæorum Alexandreo anno agitur.

Iosephi textus habet πρὸ τεττάρων ἐτῶν.

me vexet hoc argumentum. Nam Cestius venit ad Ierosolyma, peracto iam plenilunio, & instante vltimo die solennitatis, octauo Scenopegias; primum enim Liddam vacuam inuenit, quia populus ad Scenopegiam ascenderat Ierosolymam. Non ascenditur autem nisi iam iam instante solennitate. Non venit ergo neque Cestius ante plenilunium in Gabao. Deinde iam appropinquante Cestio, Iudæi omissa solenitate Scenopegiæ, arma capiunt; erant igitur in ipso festo: iam igitur transierat plenilunium. Tertio non exspectabant finem dierum septem, sed in Sabbato maximæ solennitatis pugnāt. Quod hoc Sabbatum? nisi vltimus dies? Ex eius institutione cernitur, debuisse celeberrimum esse; est autem *22*. Tisri. Hoc igitur die Judæi aciem Romanorum oppugnarunt in Gabao, repulsisque iis, Romani profecti sunt per Bethoron & vrgentur à Simone, postremū agmen infestante. Romani in agro manserunt triduo per *23.24.25*. obseruati à Simonis exercitu: die *26*. Agrippa legatos mittit, qui cædūtur à Judæis; quo facto seditione orta pelluntur in vrbem. Romani pergūt, castra ad Scopon ponentes. Ibi manent per *27.28.29*. sed die *4*. qui est *30*. Tisri exercitum in vrbem ducunt. Apparet igitur siue *110*. siue *111*. fuerit annus, Calendarium fuisse Hebraicium. Nam sexto die templum oppugnatur; altetero id est *7*. Cestius vlterius recedit in Gabao, manetque biduo, id est per *7*. & 8. tertio die, id est, *9*. ex quo vrbē ingressus, Cestij clades cōtingit, contingit autē *9*. Nouemb. igitur *30*. Tisri dies est ingressus: Nullum vides locum superesse diei *31*. mensis, nisi primum conflictum non in *22*. sed in *23*. vel. 24. Octob. conferas. Hæc vt vt habeant, certum mihi præbent argumentum aduersum te. Dicis calendarium esse Iulianum. Non igitur esse potest Iulianus *111*. quia tunc octaua Scenopegiæ *30*. Octobris. In rei veri-

tate conuincimur, Calendarium esse Iudaicum. Quo concesso eripitur mihi sane argumentum, quod 7. Sept. Sabbatum. Nisi dixerimus Iudæos omissa Luna, festa celebrasse secundum annum solarem Romanorum dominorum.

67 *Caluis. Epist. VII.*

Videamus etiam tua argumenta.

68 *Kepler. Epist. VIII.*

SEd rationes meas quibus Iulianum 110. tueor, rursum producam: primo loco nouã colloco. Quo anno Poppęæ superstes fuit, & in gratia mariti, Iosephus Roma reuersus in Iudæam, inuenit iam ardere animos Iudæorum seditionibus: paulo post scilicet 15. Augusti, capta Antonia, occisusque Manæhemus. Iam Poppæa certo ante finem anni 110. obiit. Non igitur anno 111. Iosephus inuenit initia belli Iudacii.

69 *Caluis. Epist. VII.*

A Characteribus, quibus nitebaris, videris iam abstinere, nullo modo enim probari potest cædem Manahemi & præsidij Romani contigisse vno eodemq; die.

70 *Kepler. Epist. VIII. Resp.*

ALterum est Pascha 8. Xanthici. Nullum effugiũ, templum plenum hominibus, quod non solet nisi die Paschatis cæterorumq; solennium; id vero contigit Iuliano 110. Illo igitur initium belli & clades Cestij.

71 *Caluis. Epist. VII.*

AFfers autem hoc, quod Romani quieuerint anno. Ego hoc nullibi inuenio, hoc legi, Vespasianum admonitum, vt dissensione Iudæorum fretus bellum persequeretur, sed Vespasianum inter alias rationes hanc attulisse, se quiescere, vt milites ex laboribus assiduis recreati valentiores

tiores ducerentur. Adducti autem erant milites recreandi in hyberna post diem 23. Octob. Nondum ergo tum erant satis recreati. Requies igitur illa Romanorum fuit in hyeme cum milites nondum satis recreati essent. De Paschate quod cap. 3. lib. 5. refertur, si textum legis, nihil ad rem facit. Iosephus enim quatuor malorũ genera recẽset, quibus Iudæi conflictabantur, quorum ternis impediebantur, ne ad Romanos perfugere possent. Obsederant enim omnes vias circa Ierosolymam. Quartum genus erat latronum in Massada, quorũ facinus Iosephus recitat. Paulo post sequitur, Vespasianum statuisse obsidione vrbem liberare, cum hæc audiuisset, & à ducibus admoneretur. Si hęc relationem putas ad facinus in festo Paschatis perpetratum referendam: Mendum erit in Iosepho, pro 4. Maij vel Aprilis, quis enim est qui constituit aliquid in bello agendum, & differt illud totius anni spacio. Si vero ad liberandam obsidione Hierosolymam refertur, quod indicatur in textu, quieuerant Romani per hyemem & primo vere 4. Martij Gadaram occupant, & Hierosolymam versus tendunt; nihil video, quod in mea interpretatione reprehendere possis quanquam scio pro diuersis ingeniis diuersas etiam nasci explicationes. De collatione ætatis Iosephi cum annis Domitiani facile concedo Iosephum natum in autumno, imo quod plus est, potest etiam hoc admitti Iosephum loqui de anno 56. expleto, quod apud scriptores non insolens est, & referri editionem ad Annum Christi 94.

Kepler. Epist. VIII. Resp. 72

TErtium est cessatio Romanorum verno tẽpore anni III. Iuliani, quam vt euertas, confundis gesta duorũ annorum 111. & 112. & primo negas post 23. Octob. (anni 112. tibi,

ſed 111. mihi) Romanos quicquam egiſſe, & ſic inde per hyemem ſubſequentem ſatis recreatos. At non meminiſti & Titum & Veſpaſianum poſt 23. Octob. Cæſarea egreſſos (etſi hyberna eſſe debeant) aliquot loca in Paleſtina occupaſſe, nominatim Iamniam & Azotum. Deinde legi & hoc, Romanorum exercitum non hyeme ſed die feſto Azymorum (anni 112. mihi) fuiſſe ocioſum, quando maxime tempus rebus gerendis opportunum. Quaſi vero non ſuffeciſſet Veſpaſiano hybernum tempus ad excuſationem ceſſationis? cui bono quæſiuit excuſationes alias, ſi non tempus anni ſuaſit vrgere bellum? Poſt hoc feſtum & poſt occupatum Engeddi, repleta fuit Iudæa latrociniis; id non fuiſſet factum, ſi Veſpaſianus reliquo anni in expeditione fuiſſet. Sequenti anno 113. à 4. Martij vſque ad 2. Iunij in expeditione eſt, omnia circa Hieroſolymam occupans, ergo non eodem anno occupatum Engeddi caſtellum, quo Veſpaſianus iſta patrauit; Hic tu neſcio quid obturbas de mēdo textus. At textus manifeſtus eſt, toto tempore inter 4. Martij & 2. Iunij, licet ſæuientibus tempeſtatibus, in expeditione eſt. Ais Veſpaſianum, cum didiciſſet à transfugis mala ciuitatis, ſtatuiſſe eam liberare, non igitur ſpectaſſe annum; at textus aliud agit. A transfugis nunciatum Veſpaſiano eſt, quomodo omnis Iudæa cum Hieroſolymis intereat. Hieroſolymas anno priore non fuit miſertus: poſt Paſcha quod quiete tranſegerat, & poſt tempus multiplicandi latrocinia, miſeretur vrbem & terram. Amplius: motus Vindicis ceperunt anno 113. Neroni enim Neapoli nunciantur, die quo matrem occiderat: Is rumor inſtigauit Veſpaſianum ad cōficiendum bellum. Hoc non conuenit illi anno, in quo circa Paſcha in meſſe ocioſus eſt exercitus, ergo duo anni ſunt.

Vide ſeqq. Epp. Deniqꝫ Tarichęæ expugnatæ, quo tēpore Nero Iſthmū fodit.

fodit. Expeditio autem militaris à Nerone suscepta potissimum Isthmi causa. Si Nero, vt tu vis, post Julium aut certe æstate iuit in Achaiam, & sequenti Nouembri Cestius cladem accepit, anni igitur 112. Septembri, Tarichææ captæ. Et sic Nero amplius vno anno post aduentum in Achaiam, Isthmum fodit, cuius fodiendi causa venerat. Sin autem Nero erat initio anni 111. & clades Cestij contigerit fine anni 110. tunc statim Nero eodem anno est in opere Isthmi.

Contra has rationes an satis sint valida peripetasmata & solis ardores Januario (præterea enim nihil est à tuis partibus) dispiciam alio tempore, vbi Xiphilinum fuero nactus. Sed ne obliuiscar ad numerum addere argumentorum quod ante & post natalem regni Neronis, numeretur eius duodecimus; Ideoque ex Iosephi authoritate innuatur Iulianus 110. Quod si clades Cestij contigisset Nouembri anni 111. tunc eo modo numerandi, quem tu meo præfers, iam alter mensis de Neronis decimo tertio processisset.

Altero tamen tuo argumento, quod à charactere deducis, & si nihil pro te obtines, mihi tamen meum characterem eripuisti. Illa vero re non offendis causam meam, quod negas eodem die fieri illa potuisse quæ tribuuntur 7. Sept. Nam vt cædem Manahemi mittam, quæ nihil ad rem, non est absurdum, Romanos timido Metilio duce, cum pridie deserti essent à Regijs, amisso stratopedo, perterritos in turres confugisse, cumq; ibi custodirentur & oppugnarentur, postridie deditionē pepigisse. Spe enim amissa defensionis, ille in turres receptus nihil aliud erat, nisi consultatio de deditione. sed bene habet quod substituto calendario Iudaico soluimur hac necessitate vnius diei his gestis tribuendæ. Sed de his satis.

vtitur in libris de antiquitatibus,idq; vnicuiq; obuium est. Sabbathum igitur fuit vel primus vel secundus scenopegiarum; refertur enim discessus ciuium ex Antipatride, tanquã res inopinata,nuper ergo decesserant, & eodẽ die Cestius Hierosolymam peruenit. Sed de his & alijs alio tempore, Vale. *respondebitur Epist.XI.*

Epist. X. Seth. Caluis. Ioh. Kepler. *S.* 29. *Febr.* 1608. 74

DE Chronicis breuiter; hunc locum enim iam satis enucleatum arbitror. Nam quod putas, Neronẽ nondum in Achaia fuisse, cũ clades acciperetur; pugnas cum expressis verbis; & sequentia satis ostendunt, Cestium omnia præuertisse in mittendis ijs transfugis,& certe plane nihil video firmamenti apud illum historicũ, cur hæc Josephi verba, non vt sonant,intelligenda esse statuere debeam. Et propria necessitas & vt causa belli in Florũ transferretur,causę satis fuerunt,cur festinaretur; alias tibi probandũ erit&demõstrandũ hosce Judæos IV.mensib.apud Cestiũ, priusq̃ ad Imperatorẽ ꝓficiscerentur, substitisse. *Infra Epist.XI. litera f. resp.* *g.*

Epist. XI. Ioh. Kepler. *Seth. Caluis. S. Nouembr.* 1608. 75

POst diuturnam turbarum seriem,tam in publicis quam priuatis meis rebus, ad literas atque chartas meas reuersus; inuenio binas abs te literas, ad quas nondum respondi. Incipiam igitur à Chronicis. Ais me pugnare cum verbis expressis Iosephi, dum cladem Cestij refero ante aduentum Neronis in Achaiam. Relegi textum; nihil tale in Iosepho expressum inuenio. Expressum hoc est,Saulum & Costobarum à Cestio missos ad Neronem in Achaiam: sed tempus inter hanc missionem & acceptam cladem interfuisse probaui ex eodem textu. Paulatim enim cæperunt Judæi primarij diffugere ex vrbe. Denique & Saulus cum suis illis, atque is se ad Cestium *supra Epist.X. litera f.*

con-

contulit. Interea Cestius Romam de clade nunciauerat, Romaque certior erat redditus, imminere sibi à Nerone pericula. Hæc omnia arguunt, tempus interlapsum. Nam hyeme tarde itur Romam è Syria. Cum enim clades acciderit Nouembri; nuncius cladis non ante Decembrem potuit esse Romæ, nimirum, eo peruenit eo ipso tempore, quo Agon Neronianus celebratus, in quo Vespasianus offensam Neronis contraxerat: qui cum ægre precibus obtegeretur amicorum, mox hoc seditionis rumore ad Neronem allato, periculum effugit & bello Iudaico destinatus est. Itaq; dum Cestij amici Neronis animũ explorant, nunciantq; in Syriam, necesse est iam processisse Ianuariũ. Nunciabatur autem simul, expeditionem parari in Achaiam. Ergo Cestius Februario mense Saulum misit ad Neronem in Achaiam. Vides me intelligere verba Iosephi, vt sonant, neque tamen cladem Cestij, & Achaicam Neronis expeditionem sub idem tempus referre, necessarijs argumentis obstãtibus. Neq; mihi necesse est, quod existimas, probare, Iudæos transfugas hæsisse quatuor menses apud Cestium. Nam expresso Iosephi verbo, Denique, ostendo hæsisse illos post cladem Cestij, aliquandiu Hierosolymis. Neq; refert quid agens Cestius, audiat de Neronis itione in Achaiam, mittatq; transfugas. Esto sane vt eodem tempore mittat illos, & vires colligat nouo bello. Tantum illud cogites, prius nuncium profectionis, vel ex Achaia, vbi parabantur hospitia, vel ex ipsa adeo Italia peruenire in Syriam posse, quam Neronem cum expeditione in Achaiam, licet simul soluant Brundusio.

supra Epist. X. littera g.

Caluis. Epist. X.

76 SI enim ad tuam opinionem Nero in Achaiam mense Februario profectus est: Cestius de ea profectione vix in Martio certior fieri poterit, quando iam apparabuntur,

quæ

quæ ad bellum necessaria sunt: & quomodo Titus ex Achaia dimissus copias illas colligere potuit per hyemem? in hyeme hæc acta sunt non in vere.

Kepler. Resp. Epist. XI. 77

SEd & regeris cramben, quasi Titus ex Achaia missus fuerit Alexandriam ad delectus, cum ostenderim missum ad Legiones vt eas patri raperet obuias Ptolemaidem, cui negocio non opus fuit longe tempore.

Caluis. Epist. X. 78

HYemem hic de tempestate explicabis, sat scio, sed si hoc licebit, quid veri erit apud illum scriptorem?

Kepler. resp. Epist. XI. 79

HIc tu etiam de hyeme turbas, & inuidiam mihi concitas, qui pro hyeme procellosum mare & cœli inclementiam intelligam. Atqui facio illud more vsitatissimo, & quidem naturæ rerum consentaneo. χειμὼν enim est nomen tempestatis illius, q̃ occupat annuatim aliquos dies mensis Februarij vel Martij. In hac Herodes anno Juliano 6. naufragium fecit apud Rhodum. Hęc paucis annis ante tenuit æquinoctiũ, idq; reddidit valde perturbatũ vt Cicero ex Italia soluere nõ auderet. Hæc Xerxis classem disjecit, qui primo vere terra mariq; tetendit in Græciã. Hæc erat Hesiodo in animo, quando scripsit πληιάδων &c. Nam Pleiadibus inde nomen, quod χειμῶνος λήγοντος mare iam sit apertum & nauigabile, quando illæ apparent. Desine ergo mihi inuidiam creare peruersi authorum sensus aut incerti.

Caluis. Epist. X. 80

COniecturæ ex vocabulo (mox) apud Tacitum me non mouent, cum nihil certi definiant, non tanti sunt, vt

propterea sit ab expressis verbis recedendum. Verum tamen arbitror Neroniana in Decembri acta. Nam Domitiani acta sunt in Januario, vt ex interfectis Imperatoribus apparet primo anno Gordiani.

81 *Kepler. Resp. Epist. XI.*

QVod si tu potuisti iactare Josephi expressa verba, quæ vides à me non impugnari: possum ego id multo meliori iure in Tacito. Tu vero, qui Vespasiani expeditionem ab eius periculo pene integro anno diuellis, vim facere videris particulæ mox.

82 *Caluis. Epist. X.*

DE aduentu Tyridatis iussi describi integrum locum, quem vide.

83 *Fragmentum Ioannis Xiphilini de Nerone.*

» CÆterum Caio Telesino, & Suetonio Paulino consuli-
» bus, duo facta sunt, quorum vnum honestissimum, al-
» terũ turpissimum fuit. Nam Nero certauit inter citharœ-
» dos, eiq; victori magno applausu corona imposita est, per-
» fectisq; ludis citharœdorũ in circo currus agitauit. Et Te-
» ridates habens secum nõ solum suos, sed etiam Vologæsi,
» Pacori & Monobati liberos, Romam deductus est, fuitq;
» eorum iter, vt in triumphis, per omnes Regiones ab Eu-
» phrate. Vigebat Teridates ætate, forma, nobilitate, pru-
» dentia, magnoq; famulorum comitatu & apparatu regio:
» Consequebantur eum tria millia Equitum Parthorũ, cum
» frequentibus Romanis, eumq; vrbes magnifice ornatæ, ac
» populi magnis lætisq; clamoribus excipiebant: quæq; ne-
» cessaria erant omnia gratis ei præstabantur, in quam rem
» populus Romanus sumptũ faciebat, singulis diebus octin-
» genta sestertia, idq; nouẽ mensibus, quibus iter fecit, factũ
» est. Teridates equo vbiq; vehebatur, quousque in Italiam

venit

venit: Itidem vxor eius faciebat: gerebatq; galeam au- «
ream pro integumento, ne contra morem conſpiceretur. «
In Italia vehi cœpit curribus à Nerone miſſis, ad eumque «
Neapolim per agrum Picenum venit. Dum Neronē con- «
ueniret, quamquam iuſſus eſt, gladium quem gerebat de- «
ponere, tamen noluit, ſed eum vaginę clauis affixit: quam- «
uis illum genu flexo, ac manus viciſſim ad cœlum tēdens, «
veneratus, Dominum appellauerit. Hunc Nero ob eam «
cauſam admiratus, benigne & comiter excipit, ac præter «
cætera ludos gladiatorios Puteolis facit. Præfectus ludo- «
rum fuit Patrobius libertus eius, tantaque fuit eorum ma- «
gnificentia atq; ſumptus, vt vnius diei ſpacio nemo præ- «
ter viros ac mulieres & pueros Æthiopes amphitheatrum «
ingrederetur: quibus de cauſis Patrobius aliquo honore «
dignus erat. Ibi Teridates de ſuperiore loco in quo ſede- «
bat, belluas iaculo traiecit, duoſq; tauros vno ictu (ſi ta- «
men credibile eſt) vulnerauit ac confecit. His perfectis «
rebus, Nero Romam eum adduxit, eiq; diadema impoſuit. «
Ibi tota vrbe luminibus ſertiſque ornata, magna viſa eſt «
vbiq; hominum multitudo, ſed forum imprimis refertum «
erat. Nam populus albatus laureatuſque certis ordini- «
bus medium forum tenuit, cætera tenebant milites, eo- «
rumque arma & ſigna relucebant ſplendidiſſime inſtar «
fulguris, nulliuſque apparebant ædificij tecta, propter «
multitudinem eorum, qui in ea aſcenderant. Quibus «
rebus de nocte comparatis, Nero ornatus veſte trium «
phali, prima luce forum introijt cum ſenatu & præto- «
rianis militibus, deinde tribunal conſcendit, & in ſede «
principali conſedit. Teridates cum ijs quos ſecum habe- «
bat, per ordines armatorum, qui vtrinque inſtructi fue- «
rant, tranſijt: poſt vbi ad tribunal veniunt, Neronem, «
vt antea fecerant, venerantur. Quas ob res editis ma- «

„ gnis clamoribus, Teridates perterritus, mutus, quasi
„ actum de se foret, aliquanto tempore remansit. Sed vbi in-
„ dicto silentio animum recepit, coactus seruire tempori &
„ necessitati parere, non curauit, si paulo humilius loquere-
„ tur, adductus spe eorum, quæ postea cõsecutus est. Ego (in-
„ quit) Domine, Arsaci nepos, Vologæsi & Pacori regum
„ frater, tuus seruus sum, venique vt te Deum meum non
„ secus ac μιτρὰν, id est solem, colerem. Equidem is ero
„ quem tu me fato quodam efficies. Tu enim fatum meum
„ es & fortuna. Huic Nero ita respondit. Tu quidem quod
„ huc veneris, recte (inquit) fecisti, vt præsens præsente me
„ fruereris. Nam q̃ neq; pater tuus tibi reliquit, neq; fratres,
„ quæ dederant, seruauerunt, ea ipse tibi nunc do, teq; Regẽ
„ Armeniæ facio; vt tu atq; illi simul intelligatis, in mea esse
„ potestate regna dare & adimere. Hæc cum dixisset iussit
„ eum ascendere in sedẽ quæ ante tribunal ob eam causam
„ parata fuerat. Tum Tendates ad pedes Neronis consedit,
„ eiq; Nero diadema imposuit, est ingentes clamores editi
„ sunt. Post hæc actus est, decreto Senatus, celebris conuen-
„ tus in theatro, cuius nõ modo scena, sed etiam ipsum totũ
„ circuitu intus erat inauratũ, itemq; cætera omnia, quæ in-
„ tromittebantur auro ornata erant. Quibus de causis ille
„ dies aureus nominatus est. Peripetasmata quæ in aëre ex
„ tensa erãt ad defendẽdos solis ardores, purpurea fuerunt,
„ stellis aureis circum vndiq; relucentibus: In medio horũ
„ Nero currum agitans acu pictus erat: Inde magnificũ con
„ uiuium actum est. Post hæc Nero cithara publice cecinit,
„ currusq; prasina veste indutus, & galero aurigarũ ornatus,
„ agitauit. Hic Teridates Neronem reprobare & detestari,
„ Corbulonẽ inprimis laudare, hoc tantũ in eo reprehende
„ re, q̃ talem dominũ perferret. Qua de re nec ipsum quidẽ
„ Neronẽ celauit: nam ei ita aliquãdo dixit, Domine (inqt)
„ optimũ seruũ Corbulonẽ nactus es, Sed id Nero nõ intel-

lexit, q; ei Teridates in cæteris rebus aſſentaretur, ſeq; ſtudioſiſſime in eius familiaritaté inſinuaret. Cuius rei cauſa multa munera accepit, quorum preciũ aiunt fuiſſe ad bis millies ſeſtertium. Permiſſumq; eſt ei Artaxata inſtaurare; ob eamq; cauſam magnum numerum fabrorum, quos partim à Nerone acceperat, partim perſuaſerat pecunia, Roma abduxit. Ex quibus Corbulo eos tantum quos à Nerone acceperat, paſſus eſt in Armeniam tranſire. Quamobrem Teridates hunc magis admirabatur, illum damnabat. Reuerſus eſt nõ per Illyricum & trans Ionium, qua via venerat u, ſed Brunduſio Dyrrhachium nauigauit, viditque vrbes Aſiæ munitiſſimas atque pulcherrimas, ac propter eas obſtupuit imperium populi Romani: Poſt Artaxata inſtaurauit, eaque cognominauit Neronia. Vologæſus autem ſæpenumero accerſitus venire ad Neronem noluit, cui etiam ad extremum infeſtus fuit, atque ita reſcripſit. Tibi quidẽ inquit longe facilius eſt, tam magnum mare tranſire, quam mihi: Si ergo in Aſiam veneris conſtituemus quando nobis congrediendum ſit. Nero tamen nec aduerſus eum, nec contra Æthiopes & Pylas Caſpias, vti cogitabat, nauigauit: Sed miſſis vtroque ex ploratoribus, in Græciam tranſiit, non vt maiores eius fecerant, Flaminius, Mummius, Agrippa, Auguſtus, ſed vt currus agitaret, cithara caneret, præconis officio fungeretur, & tragœdias ageret. Non enim Roma ei ſufficiebat, nõ theatrum Pompeij, non circus maximus, ſed expeditione opus fuit, vt fieret, ſicuti dicebat, περιοδονίκης, tantamque ſecum multitudinem adduxit, non ſolum Auguſtalium, ſed etiam aliorum hominum, quanta ſi bellicus exercitus fuiſſet, aut Parthos aliaſque gentes cepiſſet. Sed illi erant ſcilicet Neroniani milites, proque armis ferebant Citharas, plectra, perſonas, ſoccos. Itaque reportauit victoriam di-

„ gnam tali exercitu, Terpnumque & Diodorum & Pam-
„ menem, pro Philippo, Perseo, Antiocho superauit.

Hactenus fragmentum Xiphilini.

84 *Kepler. Epist. XI. Resp.*

PRo descripto loco ex Xiphilino gratias ago: at non tales gratias, quibus animi sensa fucentur, aut candor obsequio corrumpatur. Nam nihil tibi quod concedam inuenio.

85 *Caluis. Epist. X.*

VBi statim animaduertis, Neronem adhuc ante aduẽtum Tyridatis egisse ludos Circenses; ij aut primi in anno peragebantur in Martio: deinde bis hoc anno Nero fuit in Campania, semel ante aduentum Tyridatis, vt Tacitus loquitur; inde rediit Romam; postea iterum obuiam profectus est Tyridati, Neapolin vsque, & Puteolis ipsi ludos exhibuit: Hæ profectiones certe tempore coniunctæ esse non potuerunt.

86 *Kepler. Epist. XI. Resp.*

PRimum ais Neronem ante aduentum Tyridatis egisse ludos Circenses: Neque de ludis circensibus quicquam Xiphilinus, neq; de tempore. Tyridatem Nero exhibuit, quo primũ tempore potuit per aeris inclementiam; non quando id ludi Circenses propinqui suadebãt: Diademate imposito Nero currus agitat in Circo: Quid? nũ tu Neroni circum adimis, nisi ludis? Adimas igitur currus ipsos; totumq; adeo circum, vt saluæ sint Romanæ leges & consuetudines. Id vero perimbecille; quod eo anno ais ludos egisse Circenses ante Tyridatis aduentum. Quæso vbi hic expressa verba? dicit Xiphilinus eo anno contigisse duas res, quarum altera esset honestissima, altera turpissima; Si or-

Si ordinem ſpectes verborum horum, crederes eam quam dixit honeſtiſſimam prius factam, quia hoc Epitheton eſt priori loco. At in ἐπαναφορᾷ, prius id commemorat, quod putat turpiſſimum: ex quo tu arguis prius factum. Pari argumentorum vi contraria vrgemus. Itaque ſic eſt cogitandum, Xiphilinum primis verbis proponere ea quæ erant dicenda, non eo quidem ordine, quo erant dicenda, quoque narrata poſtea ſunt. Nam promiſcue referri in propoſitione nihil impedit. Vbi ad narrationem venit, iam incipit à profectione Tyridatis: ſubiūgit diē auream, citharæ cantum, currus agitationem: quæ & ipſa erant in propoſitione. Si, quia bis refert de curribus, bis Nero currus agitauit, bis igitur Nero Tyridatem diademate reuinxit, quia & hoc bis refertur. Etſi verum ex Tacito, Neronem etiam ante Tyridatis aduentum agitaſſe currus, ſed prioribus conſulibus, anno priore. Et facile quis in hanc cōcedat ſententiam, Neronem anno priore vel ludis plebeis in circo 17. Cal. Dec. vel idibus Decemb. curſui equorum deſtinatis (Id enim confirmat Tacitus in Thraſea) vel Iuuenalibus 9. Cal. Ianuar. vel denique Agonalibus luſtrali certamine, 3. Id. Dec. agitaſſe illa quæ commemorat Tacitus, idq; ex more iā recepto: anno vero hoc poſteriori vel Agonalibus 5. Id. Ian. vel ludis Palatinis 16. Cal. Feb. vel Equiriis, 5. Cal. Febr. vel denique extra ludorum dies, tantum in honorē Tyridatis, rediiſſe ad currus ſuos. Nam Ianuario exhibitum Tyridatem aliis literis probaui ex Tacito. Initio anni adeſt Romæ Antiſtius Soſianus exul, deferens Anteium Oſtoriumque. Atque ij vita abeunt. Paucos intra dies eodem agmine Anneus, Mella, Cerealis, Anicius Rufus, Criſpinus & C. Petronius cecidere, & Petronius quidem illis diebus, quibus Campaniam petiuerat Cęſar, intellige in occurſum Tyridatis. Vides ne arctiſ-

ſimam

ſimam rerum cõnexionem cum anni principio. Adde & iſta:ad poſtremum Nero adiecit cęteris Bar eam Soranum & Thraſeam Pætum. Ei obiectum, principio anni vitare ſolenne iuramentum, & quæ fecerit nuperrime cum ad coercendos Silanum & Veterem certatim concurreretur. Id fuit anno ſuperiore poſt Iuuenalia mortemque Poppææ, exeunte anno, diciturque nuperrime factum. Denique horum damnatio facta, quando Tyridates Romam aduenit. En iterum Tyridatis ingreſſum in vrbem menſe omnino Ianuario. Quod igitur nouem is menſes in itinere cõſumpſit, ij recidunt ſub priores conſules Neruam & Veſtinum. Nec mirum hoc refero, perfectum Nerua & Veſtino Conſ. cum id promiſerit Memmio Regulo & Virginio Rufo Conſs. depoſito interim diademate, ceſſaueritque Lecanio & Licinio, Conſs. anno integro.

Hæc ſic pulchre digeſta, tu diſcerpis longius, aliam putans fuiſſe Neronis excurſionem in Campaniam, in qua Petronius ſententiam mortis accepit, referente Tacito, quam eam qua occurrit Nero Tyridati, cum tamen eadem fuerit, vt audiſti.

87 *Caluiſ. Epiſt. X.*

AD hæc Hecatombæon menſis ſacer erat ludis Olympicis agendis, nec ita in alio menſe peragi poterant: Græci & Romani etiam ſuperſtitioſi fuerunt in ſacris, ſuis menſibus peragendis. Demetrius Poliorcetes, cum vellet Athenis, ſi recte memini, Iſidis ſacris initiari, nec menſis quo peragi ſolebãt adeſſet, publico edicto in Græcia propoſitum fuit, vt menſis inſtans pro eo haberetur, qui ſacer eſſet ſacris Iſidis peragendis: hiſtoria extat apud Plutarchum qui iam non ad manus: hic nihil tale legit de aliquo videlicet edicto, quo Hecatombęonem anticiparent. Nos

Nos certe non celebramus Bacchanalia in æstate: ideo arbitror Olympia præcipitata non fuisse à Nerone.

Kepler. Epist. XI. Resp. 88

DE Hecatombæone abunde respōdi superioribus. Nero annū Olympiorum non tenuit, quis igitur de mense sollicitus esse voluerit? Neq; tamen nego tibi de Hecatombæone, si affirmo, venisse in Achaiam Februario. Multum quippe operis erat, iuxta perficiendum, canendum Cithara, κατακηρυκευτέον, τραγωδητέον, & similia, vt Isthmum prætercam. Interim adueniat sane tuus Hecatombæon, non præcipitatus, at hercle anno integro posthabitus. Olympia enim anno priore ex legitima consuetudine inciderant.

Caluis. Epist. X. 89

DE Scenopegia quod putes ea ad Calendarium Judæorum acta, mihi non persuades. Nam October ipsis non esset Tisri, quo festum illud celebrant, sed Marchesuam. Josephus quidem menses Judæorum non ita frequenter appellat, sed retinet nomina mensium Macedonum, & October est ipsi Hyperberetæus, September Gorpiæus. Quod Scaliger statuat hæc acta esse Juliano *110*. scio: quia expresse hæc habet in initio Neronis, ad eum scripsi hac de re, sed nondum mihi respondit.

Supra Epistola IX. litera f. similia.

Kepler. Epist. XI. Resp. 90

VT eripias mihi, Octobrem in quo turbæ Hierosolymis ortę, fuisse Judaicum; Negas Tisri esse Octobrem. Nihil efficis, Josephus enim Græce Hyperberetæum scripsit, quem fateris Octobrem. Interpres Octobrem reddidit, qui Tisri fuit, quia Hyperberetæus est Tisri. Si vis, faciam Syllogismum. Nam æquinoctium antiquum, circa

G quod

quod vagabatur primus dies Tisri, fuit in 7. Octob. Vide Scal.fol.*226*.228.de Emenda. tempo. Et quid verbis opus? si October fuit Romanus, isque Marchesvvan Iudaicus, falsum igitur dixit Iosephus, Scenopegiam fuisse. Illa enim est in Tisri. Ecce incogitantiam.

91 *Caluis. Epist. X.*

BOnum illud argumentum est de Anania, non animaduerteram.

92 *Kepler. Epist. X I. Resp.*

GLoriaris argumento à me pro te allato: at dissolui idẽ ego, non igitur bonum est. Ananias incepit ominari anno Iuliano 107. in Scenopegia. Is igitur fuit primus annus Ananiæ vsque ad Nisam sequentem, noui anni principium, eiusque secundus in anno Juliano 108. Tertius cepit Juliano 109. Quartus Juliano 110. mense Nisan, de quo quarto anno, transierant menses pene septem ad initia belli Iudaici: etsi quod reditus solis attinet tres tantum & paulo quid amplius sunt lapsi. Sunt igitur in hac pericopa 4. anni, numerus numerãs; quando vero addit Ananiam 7. annos & quinq; menses continuasse suos eiulatus, hic iã numerus est numeratus, quod apparet ex appẽdice mensium, exque aliis Iosephi exemplis, quando ætates & Imperiorum tempora ad scrupulum expromit; Perpetuus igitur Iosephi mos hic est, sibique constat pulcerrime.

93 *Caluis. Epist. X.*

AD respõsionem tuam, quod putas Cestium peruenisse Hierosolymam vltimo die Scenopegiorũ: respondeo, hoc aliter demonstrari posse, etsi enim non habetur, vel

vel potius ego non scio, vbi Lidda sita fueit: tamen hoc expressum est, Cestium ex Antipatride Liddam, Hierosolymam versus, profectum. Antipatris vero nondum vnius diei itinere à Hyerosolyma sita fuit, Act. 23. Cum ergo Liddam vacuã Cestius inueniret, & Iudæos ad Scenopegiam profectos; inopinatum hoc ipsi fuit: igitur vel eo die vel pridie profecti erant, & Cestius Hierosolymam venit primo die Scenopegiorum, altera videlicet die post exustam Liddam. Et si translationes feriarum in vsu fuerunt, primus dies fuit 23. Octobris feriæ 5. Calendarium enim Iudæorum, vt & Calippicum ostendunt 22. Octobris feria 4.

Kepler. Epist. XI. Resp. 94

RVrsum de die quo erupere Iudęi, Cestiumque ad Hierosolyma afflixere, frustra iactas expressa verba, quod is fuerit primus Scenopegiæ. Nihil tale Iosephus, coniecturas tuas dicerem, sed violenta potius interpretatio est. Hoc contra expressis verbis Iosephus, μεγάλην ἡμέραν, 22. scilicet Tisri. Tu quia legis, Cestium inuenisse Liddam vacuam: colligis, hoc ipsi inopinatum ac proinde αὐθήμερον fuisse. Inopinatum fuerit nec ne, parum refert, αὐθημέρας vero ciues profectos, hinc non sequitur. Nam inopinatum esse potuit, si vel ante octiduum profecti. Hostis quippe Cestius non facile cognoscere in Galilæa potuit, quid Liddæ, pene sub ipsum murorum Hierosolymiticorum conspectum gereretur. Contra si vel eo die profecti ciues, inopinum ei non fuit, qui sacra eorum habuit cognita: ita hęc indifferentia sunt. Illud minus verisimile Liddenses eodem die quo imminebat iam Cestius, ad festum profecturos fuisse, relictis quinquaginta. Fugissent potius vniuersi. Hostis autem cum exercitu absistens

G 2 vnius

vnius diei itinere vel minus, latere non poteſt. Prius itaq; diebus aliquot abierant Liddæ incolæ, cum adhuc ſecuri ſibi viderentur. Sed neq; video quid cõtra diariũ Imoſephi poſſit excipi, in quo October de quo loquimur, dies habet non plus triginta, vt omnino Judaicus Tiſri fuerit. Ecce iterum. Ceſtius *22.* Oct. conflixit cum Judæis eruptionem tentantibus; iiſque in vrbem repulſis, reuerſus tamen eſt ex caſtris ad Gabao in Bethoron, perſequente Simone Gioræ. Inde commoratus eſt in agris triduo(per *23. 24 25.* Octob.) Colles tuentibus Judæis, ad quos Agrippa legatos mittit, quibus cæſis, oritur inter eos diſſidium, & fuga partis in vrbem. Ceſtius igitur(*26.* Oct.)irruit, fugatque omnes, inque vrbem includit, & caſtra ad Scopton ponit. Per triduum autem (*27.* 28. *29.* Oct.)exercitum in vrbem ducit, incẽdit aliqua loca. Caſtra ponit ad aulam regiam, abſtinet à muris interioribus, etſi potuerit irrumpere. Interim Judæi, Anani proditione detecta, muros præmuniunt, itaque quinque dies abeunt, quibus fruſtra ſunt Romani ſcilicet 30. Oct. & 1. *2.* 3. 4. Nouemb. Sexto ex quo vrbem erat ingreſſus (*5.* Nouemb.) Ceſtius templũ aggreditur, deſiſtitq; & refugit ſine cauſa ad caſtra Scopton, ſpreta victoria. Altero die(*6.* Nouemb.)per ſtadia XLIII. redit in Gabao, ibique manet biduo(*6. 7.* Nouembris) Tertia die quæ fuit 8. Nou. contingit clades & fuga Ceſtij.

Hic ſi tu requirere velis diem adhuc vnum *31.* Octob. ad melius digerenda geſta, inſeres illã aut in quinquedio aut in biduo. In vtro velis inſerere, eodem iure ego cõtendam, de altero etiam; at in neutro potes. Nam in Pentemero manifeſte prima eſt ingreſſus, ſexta egreſſus Hieroſolymis. Primo impetu potuiſſet capere muros, poſt paucas horas tentauit capere ſed non amplius potuit. Fuit igitur illa prima dies ex quinq;, ſic in biduo, ſi ſummo mane, vt

ne,vt par est credi,hoste instante; recessit ex Scopto,fugiens in Gabao per X L I I I.stadia quæ sunt miliare magnū Germanicum : recte ille dies primus est commorationis in Gabao.

Tu contra vide vt in anno Juliano I I I.quando quindecima luna est 22.vel 23.Octob.fælicius hanc Ephemerin digeras, quod non puto te posse, nisi obtineas,primo die Scenopegiorum pugnatum ante muros Hierosolymitarum : Atqui id est contra verba expressa; quibus tu multū soles tribuere. Nam non exspectata periodo dierum septem,ruunt in pugnam, intermittunt solennitatem dierum septem. Manifeste arguit,ruptam esse hebdomadam: & si compares verba Josephi cum Joh. V I I.37.plane loqui intelliges de 22.Tisri.

Caluis. Epist. X. 95

AC tua argumenta. non arbitror hoc vspiam extare quod Josephus reuersus sit in Judæam cum Poppæa vel viueret vel in gratia esset. Hoc ergo tibi primum demonstrandum,alias tuum argumentum nihil concludit: quod anno ætatis Josephi 26.in gratia fuerit, id extat nihil vlterius.

supra Epist. IX. littera B.

Kepler. Resp. Epist. X I. 96

QVod eneruas argumentum meum,dum cōtendo,initia belli & cladem Cestij eo anno fuisse, quo Poppæa viuebat: Cupio ergo ex te scire,cum Josephus, confestim ac innotuit Poppææ,negocium suum per eam confecerit, quantum ergo temporis lapsum sit Josepho à cōfecto negotio ad reditū in Judæam? ac cum Josephus venerit Romam anno Juliano 108.(quippe annos natus 26.ortus vero anno Iuliano 82.primo Caij)num satis tibi temporis videtur biennium ad conficiendū tale negotium? An tertium

 etiam

etiam petis, vt redierit Josephus nõ Iuliano 110. sed Iul. 111. Poppæa occidit Decembri anni Iul. 110. sequenti Maio secundum te Alexandrini causa cecidissent, Cæsusque esset Septembri Manahemus. Decem igitur menses contriuisset Josephus, quod minimum, à confecto negotio ad reditum. Mihi longe verisimilius Romam iuit exeunte 108. mansit per 109. redijt anno 110. iam tumultuantibus pertinaciter Iudæis, bellumq; aperte meditantibus.

97 *Infra Epist. IX. litera c.*

Caluis. Epist. X.

ALterum de Paschate nihil certi definit, & de eo dixi in literis.

98 *similia.*

Kepler. *Resp. Epist. XI.*

SEcundum meum argumentum ideo tibi est leue, quod putas quotocunq; anno ante belli initia potuisse esse pascha 8. April. At affirmo tibi; expressis verbis (vt tibi solent expressa videri) affirmari, id factum ipso anno, quo cepit bellum. Nunquid & cometes præcessit bellum? sane pro signo seu nuncio belli futuri celebratur. Neq; tamen ad hunc, sed ad prodigium nocturni luminis, notatio hæc adijcitur; ante seditionem primiq; belli motus. Cometes quidem commemoratur Iuliano 109. à Tacito.

99 *supra Epist. IX. litera d.*

Caluis. Epist. X.

AD tertium quod quædam post diem 23. Oct. acta sunt in Iudæa nihil ad rem. Ego locutus sum de vniuerso exercitu; hoc affirmat tantum de parte, & etiamsi verum esset, tamen eo magis hoc confirmaretur, postea milites in hybernis recreandos esse. Ego non inuenio exercitum Romanorum quieuisse in festo Azymorum, nam quando illud

illud narratur de festo, Romani exercitus nulla mentio fit: & maxime iam in opere erant, vt qui peruenerant die 4. Mart. in Gadara (quanquam suspicor, mendum hic esse in textu: non video enim quid Romanus exercitus egerit à 4. Mart. vsque ad 2. Iun.) Quod latrocinia putas extitisse tandem post Pascha illud, id probari non potest, dudum hæc fuerant, etiamq; tum erant quando Vespasianus bellum gerebat in Galilæa: & admonitiones illæ, vt Hierosolymam inuaderet, fiebāt in hyeme, vt aperte textus ostendit. Statim postea, vere primo Vespasianus mouit ex hybernis: nam vlterius cessationis vel desidiæ argui potest: ideo maneo in hac quam scripsi sententia. *supra Epist. IX. litera e.*

Kepler. Resp. Epist. XI. 100

DE cessatione Romanorum nescio an mentem meam perceperis. Duo leguntur de Vespasiano, quæ diuersis temporibus facta necesse est, cum inter se contraria sint. Nam seditione crebrescente Hierosolymis, cum suaderent consultores occupandam vrbem, cum posset per anni tempus (hac quippe excusatione potuisset vti si hyems fuisset) noluit tamen. Deinde alio tempore primo vere, quippe Februario, in expeditione est, & 4. Martij occupat Gadara, exque eo omnia circa Hierosolymam loca, vrbi quippe capiendæ intentus. Hic tu ais, media hyeme factum, vt nondum Vespasianus animum ad vrbem adijcere vellet. At ego regero, non vsum causa hac luculentissima, hyeme scil. ad excusandam suam cessationem. Fuisse igitur tempus alterius anni vernum, quando circa Pascha latrones Massadenses ociosum esse viderent exercitum Romanorum, ideoq; Engaddi occupassent. Nam nō posse dici ociosum exercitū eo tempore, quo præsidia omnia vrbē occupat, vt comeatus interclu-

dat

dat, tutamq; obsidionem præstet. Hoc autem factũ Iuliano 113. vbi satis manifestum est, Vespasianum à 4. Martij ad 2. Iunij & vltra, neq; corpore quieuisse, neq; animo circa Hierosolyma capienda remissò fuisse. Illud ergo factũ alio anno nempe 112. Addo iam, non debere mirum videri, Vespasianũ anno integro quiescere, in prouincia quippe, cui præfectus tum erat; Neq;.n. hoc nouũ est, Corbulo præstantissimus militiæ Dux quieuit in Syria, passusque est obsideri Romanos exercitus in vicina Armenia. Docti erant tunc Duces exercituum moderate famam appetere, ne gloria rerum gestarum perstringerent Principum oculos, quod erat exitiosum. Et cogita Neronem anno 112. toto in Achaia fuisse: Quæ causa Vespasiano remissius agendi, vel vt bellum traheret, neq; breui domum reuocaretur, ad vitam periculosissimam ex qua nuper vix saluus enatauerat: vel etiam vt Nero potius in hominum ore esset, quam Vespasianus: euitareturq; comparatio gestorum vtriusque.

Hæc perpendens repete lectionem Iosephi lib. V. cap. III. belli, inuenies te immemorẽ, qui negas quieuisse Romanos exercitus Paschate. Expressa enim verba sunt Iosephi: Cum Romanorũ exercitum otiosum viderent, festo Azymorũ inuasere Engeddi. quibus verbis lectis iam spero te huic Argumento manus daturum.

101 *Caluis. Epist. X.*

Motus vindicis ceperunt mature anno 13. & vltimo Neronis, fere quatuor mensibus ante trucidatũ Neronem, & audiuit de his Neapoli, vt Suetonius habet: sed non fuit id eo die quo matrem interfecerat, etiamsi hoc Suetonius dicat. Mater interfecta est 10. Iunij, & Suetonius dicit, Neronem ẽt interfectũ die quo matrem interfecerat. Motus vindicis & cædes Neronis non extitit eodem die. Hi motus incitarunt Vespasianum, sed nihil probant de tempore vel anno. *Kepler.*

Kepler. Resp. Epist. XI. 102

IN motu vindicis nihil magis collocatũ eſt præſidij, neq; tibi, neq; mihi. Erras tamen in die cædis Agrippinæ, occiſa quinquatribus XIV. vel X. Cal. April. Nec interfectũ Suetonius dicit die cædis matris, ſed vxoris Octauiæ.

Caluiſ. Epiſt. X. 103

DE effodiendo Iſthmo nihil agis; ego credo eum ſeſquiannum conſumſiſſe in eo labore, quanquam ille nihil egit, præterquam cum omnes opus illud abnuerent, quod ille operis initium fecit, & iuſſit homines conquiri quorũ opera perfodi poſſet. Vltimo quod mihi clades Ceſtij cõtigit anno 13. ineunte Neronis, ſcio, & hoc volo, quod à potiore parte annorum Imperij Neronis, anni Iuliani appellentur: Cum igitur nouem menſes & amplius pertineant ſemper ad ſequentem annum Iulianum: Ideo ſequens annus nomen habet primi anni Neronis atq; ita deinceps.

Kepler. *reſp. Epiſt.* XI. 104

ILlud vltimo loco non prætereundum; ex Luciani vltimo dialogo, ſi qua fides illi, hoc haberi, Neronem cantibus non Iſthmi foſſione motũ, tranſijſſe in Achaiã, cumq; cantib. peractis fortuito incidiſſet in Iſthmum, decreuiſſe illũ perfodere, cumq; eſſent in opere ἑβδόμην ϗ πεμπτην ἡμέραν (forte ſeptuageſimam & quintam) pænitentia ductũ deſtitiſſe, reuerſumq; domũ poſtquam de motu Vindicis audiuerat, & iam etiam vrbanæ res laberentur. Vides igitur non tenuiſſe ſeſquiannum iſtam foſſionem. Pugnatque meum argumentum.

Ais de effodiendo Iſthmo me nihil agere, nil mirum: nihil egit ipſe Nero, vt ipſe ſubiunxiſti. vide Epiſt. XIII

Epiſt. XII. Seth. Caluiſ. Ioh. Kepler. *S.* 2. *Ianuar.* 1609. 105

LIteras tuas accepi adhuc in Decembri, ſed adeo diſtrictus negotijs ſum, vt vix eas recte relegere potuerim,

cum mearum mihi nullum reliquerim exemplum. Igitur de singulis iam non respondebo, quædam, ne res deposita videatur, pro mea sententia addam. Tacitus libro 5. historiarum à me aperte est, qui dicit duabus æstatibus Vespasianum Judæam omnem subegisse, excepta Hierosolyma. Proximo anno quieuisse, & quarto Titum Hierosolymam expugnasse. Videbis hic, an possis inter duas æstates continuas, annum quietis infindere.

106 *Epist. XIII. Ioh. Kepler. Seth. Caluis. S.*

TAciti locum iam pridem magna cum solicitudine expenderam: omnino enim videbatur mihi aduersari. Itaque deliberaui num cætera omnia argumenta, quæ testantur, initium belli Judaici cadere in Julianum 110. dissolui possent, vt Vespasianum Tacito concederem duobus solis ante annum belli ciuilis in Judæa fuisse. Ac cum non succederet, redij ad Tacitum, apparuitque si recte perpendamus, illum de Vespasiano falsi nihil dixisse, neque à seipso dissentire. Nam Juliano 110. refert Vespasiani periculum, quod ait illum mox maiori fato effugisse scilicet anno 111. quando Cestio (qui tædio an fato occiderat) Vespasianus successerit, non Syriæ tantum præses, nec Judaici tantum belli dux, sed totius orientis commoti moderator futurus. Ex eo Vespasianus per annum 111. & 113. cuncta camporum omnesque præter Hierosolyma vrbes obtinuit, anno vero 112. quieuit: huic non repugnat, quod idem Tacitus ait, hæc ab illa esse gesta intra duas æstates, intelligit enim æstates anni 111. & 113. Nam sciebat illum æstate anni 112. nihil egisse. Si hoc tibi durum videtur, age dissoluam autoritatem Taciti vt quondam Alexander nodum Gordium gladio: Tacitus enim per ætatem Vespasiani initia cognoscere non potuit præsens, vt cui

Galba

Galba Otho Vitellius pene incogniti: Dignitas à Vespaſiano primum inchoata, puta vltimis Veſpaſiani annis, à Tito demum aucta. Hiſtoriam igitur conſcripſit aut ex diurnis populi Romani, aut ex relationibus præſidum.

Abſentium vero præſidum res geſtæ non ita veniebant in diurna populi; referebant enim ij ad Principem, & Veſpaſianus ad Neronem tunc in Achaia verſantem.

A Veſpaſiano vero Tacitus plura ſuper hoc bello geſto non didicit, quam quantum Nicolaus Damaſcenus, aut quantum Joſephus ſcripſit: Cuius hiſtoriæ Veſpaſianus publicam fidem conciliauerat. Tacitum vero legiſſe libros Joſephi de bello Judaico & imitatum eſſe, patet inde, quod libri III. cap. XVIII. ex Joſepho, de Aſphaltite & Sodomitica terra pene ad verbum in eundem hiſtoriæ locum tranſcripſit, nō vrgente hiſtoriæ neceſſitate. Cum autem hic Joſephi Hiſtoria paulo confuſius ſit ſcripta, ſic vt anni 112. quo Veſpaſianus quieuit, tenuia admodum extent veſtigia; quid mirum, ſi Tacitus rebus vrbicis intentus potiſſimum, in hoc bello prouinciali, curſoriæ lectioni Joſephi innixus duas æſtates conceperit belli, quæ tres erant, media per quietem Romani exercitus perq; inteſtinas Hieroſolymitarum ſeditiones tranſacta.

Caluiſ. Epiſt. XII. 107

DEinde hoc etiam addo Olympiadem 211. actam eſſe non ſequente ſtatim anno poſt ordinarium tempus, ſed biennio poſt; non anno Juliano 111. ſed 112. teſte Africano, vide Euſebij græca apud Scaligerum fol. 221. Tuum igitur erit, Neronem ſatis tempeſtiue dimittere, vel adhuc in Ianuario anni 111. vt ſequente anno in æſtate in Peloponneſo ſit.

108 Kepler. Resp. Epist. XIII.

QVod mones Olympiadẽ CCXI. non actam anno vno solo post annum legitimum sed duobus, anno sc. Iul. 112. id mirum quam ex voto sit. Nam negaui iuisse Neronem in expeditionem tanquam ad Olympia, etsi ea differre voluit in suum aduentum, Isthmum fodit interimq; cecinit per æstatem anni 111. quo eodem anno mense Febr. Neronem in Achaiam venisse contendo. Sequenti anno 112. qui erat trietericus, celebrata Olympia, vt religioni circa annum iustũ, si non in solidũ, saltẽ ex parte satisfieret. Et tunc, quid verisimilius, quam Vespasianum quiescere, Nerone Currus agitante, Vespasiano vrbes expugnante, fama in Vespasianũ verteret, certo ipsius exitio? nullo igitur ob id incommodo ego laboro. Tu vero viden' vt argumentum tuum funditus euerteris, qui Neronis aduentum in Achaiam ideo in æstatẽ anni 111. protrusisti, vt cum Olympijs connecteres, quæ tamen anno integro post acta sunt. Ecce enim certum tibi est, Neronem occisum esse Iuliano 113. æstate secunda, ex illis Vespasiani duabus æstatibus in Iudæa, de quibus tu ex Tacito. Annus ergo 112. habebat tibi primam ex illis ęstatibus. At primo anno Vespasianus iam Aprili mense est Ptolemaide, missus à Nerone ex Achaia. Nero igitur Martio mense fuit in Achaia. Non igitur sequenti Iunio demum quasi ad Olympia aduenit. Si tu tot mensibus, vt contendisti superioribus literis, vno anno ante Olympia Neronem habes in Achaia, quin igitur & mihi liceat Neronem sedecim mensibus ante Olympia sistere ibidem.

Concludo hunc locum repetitione nonnullorum ex superioribus literis. Scripseram Neronem iuisse in Achaiam Isthmi fodiendi causa; id altera epistola rursum euerti ex Luciano. Cantus enim Neronem duxerunt in Achaiam. Confirmat id Xiphilinus tuus, expeditione

opus ipſi autẽ fuiſſe, vt fieret περιοδονίκης: Suetonius, vt ſacras coronas reportaret. Eadem igitur cauſa diuturnæ moræ, quæ expeditionis ipſius in Græciam. Nam τέσσαρές εἰσιν ἀγῶνες ἀν' ἑλλάδα. Et Suetonius ait, ipſum certamina omnia obiſſe & diuerſorum temporum ſpectacula in vnum annum compegiſſe: facileque eſt ex Suetonio etiam intelligere, Olympia anno Juliano *112*. acta, quia Nero gratiam Iudicibus relaturus, à quibus erat ludis Olympiis coronatus, Iſthmiorum die prouinciam libertate donauit, iam decedens ex prouincia.

Videri autem poſſit & in hoc contradictio, quod ego ex Joſepho cõtendo, Neronem anno Iul. *111*. fuiſſe in opere Iſthmi; at ſuperiori Epiſtola ex Luciano affirmaueram Neronem motu vindicis abſtractũ à foſſione Iſthmi, cum 75. diebus ei incubuiſſet. Rediit autem in Italiam finiente *112*. Atqui nullum horum adeo certum eſt, vt ad contradictionis leges expendi mereatur. Joſephus ait, miſſa Tarichæatarum aliquot millia in Achaiam Neroni ad Iſthmũ: neque dicit ad Iſthmum fodiendum, neque Neroni fodienti tunc. Iam Iſthmus etiam vrbi nomen fuit in qua celebrari ſolita Iſthmia. Sic Lucianus dicit quid acciderit Iſthmi, hoc eſt in vrbe Iſthmo. Deinde quia veriſimile tamen eſt, iuuenum illas copias fodiendi cauſa eſſe Neroni tranſmiſſas, quippe captiuas, (Nam & Lucianus ait, Saxoſa loca Iſthmi excindenda data eſſe captiuis) auditum igitur fuit in Iudæa de opere inſtituto; diutius igitur 75. diebus duraſſe opus videtur. Tertio neque Lucianus ait Neronem à foſſione Iſthmi, ſed tãtum ab Iſthmo abſtractum, motu Vindicis. At neque verum hoc dixit, ipſe tempore poſterior & fabularum architectus. Nam Suetonius affirmat, Neronem Neapoli demum audiuiſſe de motu Vindicis. En Neronem rurſum in Italia. Eſt igitur Sardonica

Luciani exprobratio, qua suggillat Neronis ineptias ludicras, obiecta defectione Vindicis, re seria: nisi vtrumq; defendēdum fuerit; Neronem in Achaia de consiliis Vindicis, Neapoli de susceptam iam expeditione audiuisse. Sed fœcunda est materia argumentis, & tibi aliqua copia opus est, quia sententiæ tuæ arcē propugnas adeo pertinaciter.

Iosephus ait bellum cepisse anno secundo Procurationis Flori, eumq; Poppææ gratia impetrasse prouinciā. Poppæa mortua fuit finito quinquennali ludicro anno Iuliano 110. cui 211. Olympias competebat. Ergo antea Florum oportet in prouinciam venisse. Minimum igitur annus 109. est primus Flori, ergo 110. est secundus, & sic anno
Infra Epistola 27. 110. cepit bellum. Consimile argumentum ab anno 17. Agrippæ, in quem Iosephus initia belli confert, vide ipse.

109

Caluis. Epist. XII.

QVod ad mensem Octobrem attinet, quem negaui esse Iudaicum, nō recte me intelligere videris: Hic est sensus meus, Iosephum in libris de bello Iudaico vti mensibus Iulianis, siue quod idem est, Syromacedonum; idque manifestum esse ex eo, quod alicubi dicit, Pascha incidisse in octauum Xanthici. Si enim Iudaicus esset, dies Azymorum & plenilunium in 15. Xanthici incidissent. Ita hic dico, Hyperberetæum esse Iulianum, cum probari non possit, Scenopegiam incidere necessario in eius diem decimum quintum. Si Iosephus menses lunares & Iudaicos intellexisset, dixisset 30. Tisri, non Hyperberetæi, nec enim proprie Tisri in Hyperberetæum incidit, sed potius in Gorpiæum: reliquas tuas coniecturas omitto.

110

Kepler. Epist. XIII. Resp.

DE mense Octob. anno 1. belli Judaici plane te sic intellexi & sic refutaui, vti te hic explicas. Ille October est omni-

omnino Tiſri Iudaicus: etſi verum eſt, Ioſephum in libris de bello Iudaico paſſim, præſertim poſtquā ad Romanos venit, vti Iulianis menſibus. Quando enim Paſcha dicit 8. Xanthici, intelligit plane Aprilem Iulianum; At hoc loco in ſpecie affirmo, plane quod tu negas, & dico Hyperberetæum eſſe Tiſri Iudaicum, quia probari poteſt, Scenopegiam incidiſſe in eius diem *15.* quippe ἡ μεγάλη ἡμέρα, quæ ſolet eſſe *22.* Tiſri, confertur in *22.* huius Hyperberetæi, ſatis manifeſte. Quæris cur nō dixerit Ioſephus *30.* Tiſri potius, q̄ Hyperberetęi ſi Iudaicum mēſem voluerit innuere, non Romanum? Quia nimirū ſcripſit Græce non Hebraice. At cur non potius Gorpiæum dixit, ſi Tiſri fuit, quia Tiſri & Gorpiæus coincidunt? Non excutiam hanc coincidentiam Caluiſi, ſed hoc ſolum tibi dico, cauſam, cur Iudæi Helleniſtæ ſuum Tiſri interpretati fuerint Hyperberetæum, latine Octobrem, hāc ſolam eſſe, quia Autumnale politicum initium anni fuit, vt Hebræis Tiſri, ſic Macedonibus Syris Hyperberetæus.

Kepler. Epiſt. V I. 112

PEne eram oblitus. Scaliger affert Catalogū Regum Babylonis. Is omnibus exemplis Ptolomęi cōfirmatur, excepto anno vno V. Nabopollaſſaris, Nabonaſſaris *127.* Verum ecce rē inopinatā Eclipſis illius medium, quo Ptolomæus vtitur, videri nō potuit: Luna enim ſub terra fuit. At ſi regrediaris ad annū Nabonaſſaris *109.* Athyr *15.* fuit Eclipſis cōſpicua, plane eiuſdē plagæ & quātitatis. Is eſſet ſecundū tabulā, Nabopoll. ſextus, aut (ſi ille Rex poſt Athyri cepit) deſinēs quintus. Cogita. Nam ſic *70.* an. captiuitatis tuemur pulcherrime. Beroſo vero in hoc ſolo obloq̄mur, ꝙ Cyrus an. *17.* Nabonnidi adortus quidē fuerit Regnum Babylonię, ſed Nabonidum poſt multorum annorum bellum deniq; vicerit, & veriſimile eſt, cum ille *23.* annos bello

inſum-

insumpserit, priusquam Babylonem caperet: Plus huius temporis in debellando Babylonio, late tunc imperante, insumsisse, quam in minoribus Asiæ gentibus. De Ezechia vero vna superest difficultas, cum Merodaci initium cadat post eius annum imperij 14. circiter octennio. Nisi dicere velimus Manassem imperasse cum patre. Nam etiam hoc considera, nisi hoc dicamus; Manasses anno 14. Ezechiæ nondum fuisset natus. An Rex creatus Manasses, quando patri dictum, dispone domui tuæ?

112 *Caluis. Epist. VII.*

DE Eclipsi anni Nabonassa 127. quod mones, video eiusdem generis Eclipsin fuisse anno Nab. 109. eiusdē scilicet anomaliæ & latitudinis, quæ acciderit 12. A thyr ante mediam noctem. Sed si Ptolomęus erroris accusandus est, triplex eius error est, primus quidē quod ponit medium Eclipsis, tanquam tunc fuisset luna supra terram. Deinde si error est librarij in annis Nabopollassaris, quod putat 127. Nabonass. esse annum 5. Nabopoll). Nam hic facile error oboriri potest) qui tamen fuerit annus 6. vt tua sententia est, ex tertio, q; tribuerit Nabopoll. annos 29. qui tantum, vt tabula habet, 21. regnauit. Eclipsis enim illa ab anno 127. Nabonass. remoueri non potest, cum in omnibus circumstantiis & descriptione conueniat. De annis captiuitatis Babylonicæ dubium nullum video. Nabonidus victus est anno 19. Cyri, vel etiam vicesimo. Cum igitur Cyrus anno 13. Crœsum vicerit; satis temporis habuit ad bellum inferendum Babyloniis. De Manasse nullus scrupulus, etiamsi enim non natus fuisset anno 14. Ezechię, nihil interest; Ezechias decessit annos natus 54. satis aptus ad gignendum liberos, etiamsi eo anno Manasses natus esset.

Kepler.

Kepler. Epist. VIII. Resp.

PVtas in altera materia, Eclipsin Ptolemæi non posse diuelli ab anno 127. Nabonassari. Reddo te securum, salua Astronomia id fieri posse: non enim assumsit vspiam Ptolemæus horam & locum huius Eclipseos ad demonstrationes suas, sed tantum quantitatem Eclipsis, hoc loco zodiaci: certum autem est, si quis dicat, anno 109. Nabonassari alio loco Eclipsin contigisse huic æquiparandam, tunc etiam ad 127. Nabonassari suo loco venire Eclipsin iustæ magnitudinis. Dies in consignatione obseruationis non fuit expressa, Ptolemæus de suo addidit 27. Athyr. Anno 1580. 13. Ianuar. & 1598. 10. Februar. fuerunt eclipses plane æquales plaga & quantitate. Hoc illud est, quod Plinius ait, defectus ducentis viginti tribus mensibus reuerti. Igitur quinto Nabopollassaris legit Ptolemæus eclipsin quantitatis & plagæ certæ. Illa vero & 109. & 127. Nabonassaris potuit contingere. Perperam igitur Ptolemæus 5. Nabopollassaris ad 127. alligauit cum ad 109. debuisset. Id sic fieri potuit, si simpliciter 5. Nabop. fuerit annotatus, sic vt Ptolomæo incubuerit necessitas, illum quærendi per motum Lunæ in annis Nabonassaris. Iam in 70. captiuitatis, inque ætate Manassis nullum mihi peculiare dubium, quod non ex hoc eclipseos Ptolemaicæ dubio fluat, itaque tu mecum delibera amplius super hac re. 113

Caluis. Epist. IX.

DE eclipsi Ptolemæi, si demonstratum fuerit, nihil præterea in literas relatum fuisse, quam eclipsin factam esse quinto anno Nabopollassaris, nec additum fuisse vel annum vel diem, vel etiam horam à media nocte illius eclipseos: facile concedo, Ptolemæum errasse; quanquam ta- 114

men eum eius diligentiæ fuisse certum, vt si vidisset (quod ipsi facilimum fuisset) medium huius eclipseos incidere in id tempus, quando Luna fuit sub Horizonte, aliam procul dubio quæsiuisset: alias subueniri possit Ptolemæo, si eclipsis non Babylone, sed fortassis in Syria vel Palestina (ea enim Nabopollassari subiecta fuit) à Mathematico Babylonico obseruata fuisset. Sed hæc non muto, nisi ea quæ dixi, demonstrata fuerint.

Kepler. Epist. VI.

115 D. D. me expugnauit, credo illi, Christum passum Iuliano 76. Nam tunc calculus Judæorum (qui non fuit Alexandrinus: alias non celebrasset interdum vno anno duo paschata) anticipauit biduo, teste Epiphanio, cuius locum ex hæresi L. & LI. cuperem legere Græce. Pragæ mihi nullum exemplum est Græcum. Vale.

Caluis. Epist. VII.

116 SCribis D. te expugnasse, & te credere Christum passum anno Iuliano 76. Ego eum non noui nec legi. Sed tamen vide quid agas. Certũ enim est, Tiberii annũ quindecimum incidere in annum Iul. 73. Etiamsi iam annum illum numeres à Januario, vt soles, non tamen euinces, primum pascha eo anno post Baptismum accidisse. Ioannes enim instituit baptismum anno 15. Tiberii. Num tu facies Iohannem instituere ritum sacrum lauationis frigidæ in hyeme? nonne ludibrium debuisset omnibus? Pascha autem Iohannis primum ad minimum vltra duos vel tres menses baptismum Christi secutum est. Necesse est ergo, vt ante hyemem ille ritus institutus sit. Si infers patres statuisse 6. Ianuarii: Non adeo repugnabo; ritus is institutus tempore conuenienti, propter multas causas durare potuit vsque ad minus conueniens. Sunt autem in

mini-

ministerio Christi expressa quatuor paschata, vel etiam quinq;, si assumatur illud Ioh. 5. Admittamus tantum quatuor, & tamen mors Christi in annum 76. conferri non potest, cum annos 83. non recipiat primum pascha. Adhæc nouilunium paschate eius anni incidit in feriam secundam, quomodo mensis hic incipere potest à feria septima? Menses Iudæorum si aberrarunt à nouilunio, secuti sunt nouilunium, non anticiparunt, inceperunt enim suas neomenias à luna visa: ergo nec sabbatho antecedente mensem hunc paschalem incipere potuerint, nec sabbatho sequente, propter distantiam nimiam, nullo modo ergo in hunc annum passio Christi conferri posse videtur. Quod putas propter morem calculi Judaici hoc accidere potuisse, cum in vno anno bis pascha sæpe celebrauerint, mihi non videtur. Paschata duo procul dubio intelligis, si mense primo, & postea mense duodecimo iterum pascha celebratur, id non, vt arbitror, appellatur pascha bis in anno celebrare, &c. Judæi vero bis pascha in vno anno celebrarunt, si pascha Tecupham Nisan præcederet: tunc enim putabatur celebrari duodecimo mense; sed hic error nihil facit ad menses constituendos, siue vt propterea anticiparint menses die vno aut altero. Plane igitur non video, quomodo anticipationem illam probare velis, varie intercalatum fuisse, facile concedo; sed menses tamen lunares recte obseruatos fuisse credo, tum quod huius rei discendæ & obseruandæ plurimum operæ impenderint; tum quod Judæa pluuiosa adeo non est, vt luna obseruari non possit. Epiphanium non legi, neque scio, an hic habeatur.

Kepler. Epist. VIII. Resp.

117 QVo minus mihi metuam de anno passionis: causa est; quia in Iohanne digesta sunt tantum tria paschata expresse. Cætera dicuntur festa Judæorum, itaque tunc tenendus esset Epiphanius de 2½ annis prædicationis. Baptismum vero siue V. Nouembris tribuas, siue VI. Ianuarij, parum interest; illinc ratio stat, hinc autoritas & traditio. Tuæ vero obiectioni idem respondeo, quod me maxime mouet. Epiphanius causam tradit ex cyclo Iudæorum illius temporis, cur biduo anticipauerint Lunam, & præterea etiam præuenerint æquinoctium. Ea de causa valde desidero inspicere Græcum textum, etsi mediocriter intelligo & latina. Cyclus est annorum 84. intra quos soli adimunt dimidium diem, quatuordecim enim annis duas horas adimunt. Annus igitur ipsis est

D. H. M.
365. 5. 51⅔. Causa cycli hebdomas & anni quantitas, & intercalandi commoditas. Ait enim in annis 14. 5. menses intercalari, & in annis 3. lunaribus vnam diem, & si addantur dies & horæ pro annis 14. pro solari exire tantum 360. dies minus 2. horis, deesse adhuc 5. dies & 6. horas (ablatis de 14. Iulianis 2. horis.) Cum autem sexies 5. sint 30. & sexies 6. sint 36. horæ, sumi igitur 14. annos sexies. Itaque in 84. annis præueniri solem 31. diebus & 12. horis, pro quibus intercalari adhuc vnum mensem, præter reliquos sexies 5. id est, 30. intercalarios. Atque ita æquari annum solarem, sed anticipari in luna dies duos. Verba & numeri alicubi sunt deprauata, sed hoc inde colligo: cum anni Iuliani 14. sint dies 5113. horæ 12. ipsos statuere totidem tropicos dierum 5113. hor. 10. Ex additione vero 14. annorum lunarium, cum suis interaclariis mensibus diebusque, ablatis

latis integris annis Julianis 375¼. dierum, restare pro 14. anno tropico dies 360, minus 2. horis; cum debuissent 365. & 4. horæ. Itaque anticipari d. 5. & ho. 6. Ablati hi dies 5. ho. 6. à 5113. horis 10. relinquunt 14. annis lunaribus dies 5108. h. 4. Quali igitur commoditate calculi fuerint vsi relinquitur nobis inquirẽdum. Et quidem si summa hæc esset præcisa & perpetua in omnibus 14. annis, tunc ratio esset hæc. Ordinarius annus esset dierum 354. Intercalares mẽses annis 3. 6. 9. 12. essent omnes 29½. tertius quisq; annus Cycli ab initio, continuatione non interrupta per annos 84. esset 355. Sic enim colliguntur annis 14. simplicibus d. 4956. mensibus 5. intercalaribus 147½. d. trientibus 14. dies 4⅔. summa 5108. d. & ho. 4. vt supra.

Porro vero addit Epiphanius; initio octogesimi quinti trigesimum primum mẽsem intercalari. Hoc sic intelligo: Si hic intercalarius accederet octogesimo quarto, haberet is duos intercalarios menses, quia ratione ordinis & 82. & 84. antea sunt intercalarij; præponitur igitur hic mẽsis initio nouæ periodi. Itaque periodus habet hos intercalarios, alternis plenos & cauos:

P. c. p. c. p. c. p. p.
1. 3. 6. 9. 12. 14. 17. 20

c. p. c. | p. c. p. p. c. p. c. p. c. p. | c. p. p. c. p. |
23. 26. 28. | 31. 34. 37. 40. 42. 45. 48. 51. 54. 56 | 59. 62. 65. 68. 70. |

c. p. c. p. p. |
73. 76. 79. 82. 84. | vt primus & vltimus sint intercalarij.

Addit etiam, in annis 85 (subintelligo plenos 84. ob causam dictam) intercalari 31. menses, cum debebant menses 30. (sic lego non 31.) & dies 28. (non 24.) ho. 6. nam in annis Julianis 84. præuentio nouiluniorum est di. 28. ho. 5. m. 53. Etsi igitur Epiphanius in prioribus respicit ad tropicum Judaicum, vbi 84. tropici 12. hor. breuiores sunt totidem Juliano: ignarus tamen his verbis ad Julianum reuer-

ſus eſſe videtur. Debuit igitur dies dicere 27. hor. 18. Ex his apparet, poſt vltimum menſem intercalatum, Judæos putaſſe ætatem lunæ 30. quæ fuit *28.* & ante vltimum intercalatum etiam aliter. Sexies enim d. 5. hor. *6.* ſunt dies 31. hor. 12. quantitas vltimi menſis, quem confuſionis dicere poſſis: ante hunc menſem quatriduo anticipabant; niſi hoc biduum menſis confuſionalis aliter diſperſerint per annos 84. puta ſi in 21. annis ſemel plenos duos intercalarios menſes ordine continuauerint, ſicut ſupra literis p. c. indicatum eſt: diſpoſitione forte alia dexteriore c. p. c.
1. 3. 6.
p. c. p. p. c. | p. c. p. c. p. c. p. p. | c. p. c.
9. 12. 14. 17. 20. | 23. *26.* 28. 31. *34.* 37. 40. 42. | *45.* 48. 51.
p. c. p. p. | c. p. c. p. c. p. p. c. |
54. 56. 59. 62. | 65. 68. 70. 73. 76. 79. 82. 84. | Sed malo credere de menſe confuſionis, in quo potuerunt etiam reſiduos lunæ dies 1. horas, *18.* corrigere. Ex hoc igitur typo Epiphanius duo aperit; cur Iudæi præuenerint æquinoctium die vna, celebrantes Paſcha 13. Cal. Apr. cum æquinoctiũ eſſet, vt ipſe ait 10. Calend. Et cur præuenerint lunam ſeu plenilunium biduo. Prouocat autem ad acta Pilati, quę ait ſe legiſſe, & certum habere diem annumque Paſſionis, Chriſtumq; reſurrexiſſe 8. Cal. April. ad paſſionem acceſſiſſe 11. Cal. April. (Epiphanius mira quadam, ſed certa & conteſtata ratione, quam nõ oſtendo prius quam videam græcum textum 13. Calend. ſubſtituit, nam & ferias permutat.) Id autem fuit Iuliano 76. Alij & cum iis tu atque ego hactenus nitebamur ſolo calculo hodierno Iudaico, quem nodum Epiphanius aperit producto Cyclo illorum temporum. Ad commendationem autoritatis, Epiphanius dicitur Iudæus natus, poſtea ad Chriſtum conuerſus eſſe.

Dum

Dum hunc Cyclum perpendo diligenter, inuenio pulchram rationem intercalandi, vt plane credam in vsu fuiſſe: procedit per *6.* & *7.* ſexies, *7.* ſunt *42.* duplum *84.* in annis igitur 14. intercalatur quinquies menſis dierum 30. exceptis primis 14. vbi ſex menſes intercalantur, vnus initio. Præterea ſextus quiſque annus excluſiue characterem numeri 354. ordinarij, vltimum *4.* mutat in 5. ſed ſatis. Perpende & iudica num ſatis habeam cauſæ aſſentiendi D. D. in anno Iuliano 76. paſſioni tribuendo.

Caluiſ. Epiſt. I X.

DE Paſchatis miniſterij Chriſti verum eſt, tria tantum Paſchata in Iohanne expreſſe haberi: ſed cum reliqui Euangeliſtæ quartum habeant, quando Chriſtus iuit per ſata, quod cum nullis quę à Iohanne indicantur conuenit: nō niſi quatuor Paſchata ad minimum (niſi contra ſacram Scripturam velimus contendere) ſtatui poſſunt; atque ita ad minimum erunt 3½. anni miniſterij Chriſti. faceſſat ergo hinc Epiphanius. 118

Epiphanium vt dixi nō inſpexi, interim tamen, cum verum arbitrer, quod Scaliger ex libris Judæorum ſcribit, Iudæos neomenias à viſa Luna indixiſſe: non video quomodo anticipatione peccare potuerint; tardiores eos fuiſſe in neomeniis non dubito. Ideo cum Epiphanius fere 400. annis poſterior ſit, nec rem ex profeſſo tradat, aut fortaſſe de ſuis Iudæis in Cypro ſcribat; non ſcio quid ipſi ſit tribuendum, præſertim cum Paſchata ad minimum quatuor miniſterio Chriſti tribuere cogar.

Keple-

Keplerus Epist. X.

119. DE Baptismo Christi per te quidem adhuc in sententia maneo, Iuliano 73. in Autumno anno XV. Tyberij incepisse Iohannem, sequente 5 Nouembris, aut anno 74. 6. Ianuarij Christum baptisatum, duobus Geminis Coss. iis ergo Coss. primum Pascha fuit Ioan. 11. v. 13. Samariæ fuit, exeunte illo anno Iuliano 74. Iohan. 4. v. 35. At cap. 5. non est Pascha, non enim nominat, sed dies festus alius, forte Encęnia Macchabæi, aut simile. Et Phurim est in 14. Adar. Conuersatus est in Galilæa, ob mortem Ioannis; excurrit tamen Hierosolyma ad festos dies. Ab eo die festo nihil fit, nisi quod est cap. 5. cap. 6. proximum est Pascha. Scaliger putat hiatum historiæ, mihi necesse non est. Idem Christum retinet 3. menses in Galilæa, ego duos, aut vnum. Ille non putat Iesum ascensurum fuisse Hierosolyma, nisi ad vnum de tribus solennibus festis, ego non necto illi compedes in excurrendo. Scaligero igitur Christus his itineribus tantummodo Legi operatur: mihi Euangelium concionatur quæsitis occasionibus. Voto hoc erat Hierosolymis, cautione in Galilęa: quid mirum si hinc illo sæpe excurrit? Ante id Pascha Christus est ad mare Tyberiadis inque ciuitatibus Galilææ, Iohan. 6. Etiamque post Pascha, Iohan. 7. Quid igitur impedit, ea quæ sunt, Matth. 12. gesta esse in Galilæa, eodem Paschate? Maxime cum Matth. 13. vers. 36. 53. fit in Galilæa ad mare Tyberiadis in patria sua. Quid item impedit Ioannem decollari post Pascha, Iuliano 75. & Christum latitare in deserto Galilææ, Matth. 14. Marc. 6. 7. eiusque periodum omnem esse per vrbes Galilææ, Corazin, Bethsaida, Capernaum, Tyrum, Sidonem, Cæsaream Philippi, &c. vsque ad Scenopegiam, quando excurrit Hierosolyma, Ioan. 7. Statim post Encænia Salomonis

monis (in quibus erat non hyems, sed pluuia χειμῶν, sic vt Christus se reciperet sub tectũ porticus Salomonis) in Galilęam rediit Joan. 10. v. *39*. 40. ante finem mensis Tisri: iterumq; excurrit proxime Hierosolyma in Bethaniam, Joh. *11*. v. *17*. iterumq; in Galilęam aut Trachonitin se subduxit, v. 55. idque mense fortasse Decembri. Donec tandem vltimo in Iudæam longam & flexuosam peregrinationem suscepit, Matt. 19. Mar. 10. Luc. *9*. v. 51, quod potuit fieri mense Ianuario: & ex eo tempore in Iudæa conuersatus est, vsque ad Pascha sequens, Iuliano *76*. aut in confiniis Iudææ & Galilęæ, Luc. *17*. v. *12*. vt plurima loca obiret. His ita habentibus, ego non video quod Pascha commemorent Euangelistæ cæteri diuersum à Paschatis Iohannis, &c.

Caluis. Epist. XI.

QVod in historia Paschatũ tibi non accedo, faciunt Euangelistæ, qui tibi aperte refragantur. Nã Ioh. *4*. Christus post coniectum Iohannem in carcerem, abit in Galilæam quatuor mensib. ante messem, in Decemb. videlicet siue quatuor mensibus fere ante Pascha. Messis enim nunquam ante Pascha fuit teste Iosepho. Nulla autem ἑορτὴ potest esse *4*. mensibus ante messem, cum hac voce tria tantum Iudæorũ principalia festa nominẽtur, Pascha, Pentecoste & Scenopægia. Quodcunq; autem iam sit, ostenditur id fuisse vel in messe vel post messem anni Iuliani *75*. atque ita Pascha secundum habetur aperte. De Encæniis suspicaris, sed etiamsi tibi hoc concederem; tamen cum Christus quatuor mensib. ante Pascha abierit in Galilæam: abiit certe post Encænia, quæ quinque mensibus solidis à messe distant. Si vero putas sequenti anno, iam concessisti secundum Pascha anno 75. Nam hæc historia post eadem Encænia, Johan. 8. remoueri non potest. 22

K Altera

Altera demonstrario est ex historia, quando Jesus iuit per aristas iam maturas, quæ quidem historia à Matthæo multis aliis rebus gestis postponitur. Nam à Marco & Luca ita describitur, tantęq; res ab hac historia vsq; ad miraculũ de quinq; panibus referuntur, quib. ad minimum integer annus cõpetit. Sed tamen etiamsi hanc historiã Matthęus suo loco & tempore descripsisset, tamen etiam ex eiusdem Matth. relatione manifestum est, hanc historiam de spicis maturis præcessisse miraculum de quinq; panibus integro anno. Nõ enim secutum est hoc miraculum, sed præcessit. Cum autem miraculũ de quinq; panib. ederetur, nondum Pascha erat, nec spicæ maturæ, cum ante Pascha messis essis esse nõ possit. Præterea si fruges tum temporis maturuissent, miraculo hoc opus non fuisset. Si enim discipuli famẽ sedare potuerunt comestis aristis, cur non & alia plebs quæ iubetur ab Apostolis ire in vicos ad parandos panes. Si igitur eodẽ vere hæc fieri nõ potuerunt, ergo distant integro anno. Quocunque igitur te vertas, necesse est, vt quatuor Paschata concedas. Si quatuor Paschata, Ergo Christus non passus est anno Juliano 76. Accedit & hoc quod motus Lunæ non conuenit post Pascha, quod aperte vocabulum τοῦ δευτεροσαββάτου indicat.

Keplerus Epist. XII.

121. IN historia Paschatum non Euangelistæ mihi aduersantur, sed tua Euangelistarum violẽta interpretatio. Nam in ipso firmamento dissentimus. Ais tu. Festi nomine semper aliquod trium principaliũ intelligi. Nego ego semper. Nam omnis omnino celebritas Judæis festi nomine venit. Deinde ais festum Ioan. 5. memoratum, vel in messe fuisse, vel post messem anni Iuliani 75. Imo potuit etiam esse & fuit ante Pascha anni 75. Nam cur omnino in messe, si succedit immediate iis quę gesta 4. mensib. ante messem,

id

id est, in Decemb. vel Ian. Messis. n. Aprili vel Maio, mense vno post Pascha, quia in Paschate sunt primitiæ spicarum maturarum, at post septimanas 7. in Pentecoste, est complementũ messis. Et quomodo 8. mensib. post messem anni 75. Num toto anno nihil cõmemoratur de Christo? Sc. à tempore quo fuit Samariæ, exeunte anno 74. vsque ad hoc festum, exeunte anno 76? Non habet igitur Pascha secundum Ioh. 5. sub mentione festi, certe non aperte, non enim opus esset tuis coniecturis. At nec tacite, quia falsum præsupponunt tuæ coniecturæ: festi nomine Iohan. 5. venire Pascha.

Festum id, ego monui, an fuerint Encænia? tu repugnas. Viceris, non tamen habes Pascha, potuit aliud esse festum, vt Phurim, potuere alia esse Encænia, quam de quibus tu. Ter enim dedicatum templum posterius, à Zorobabele, à dicto Macchabæo, & ab Herode.

Alterum tuum argumentum, quo plura trib. Paschata assignas ministerio Christi; Desumitur ab historia de spicis maturis, ac si illa anno integro pręcesserit historiam de quinque panibus, quod etsi non nego, tua tamen argumenta expendo.

Causa tibi diuulsionis, quod Euangelistę commemorant multa inter vtramq; historiam gesta. Multa sunt, Caluisi; vt non plus quam vno die legi possit. Frustra ergo expendis numerum syllabarũ; Ostende circumstantias temporũ & interualla locorum, vt ex comparatione intelligatur, omnia illa non posse concludi arctius quam intra annum. Altero argumento pugnas, non esse tempus esuritionis, vbi spicæ maturæ possint velli. Velim videre quinque millium exercitum, spicarum arrosione famem sedantium. Tu de curculionibus loqui videris. Et cur non etiã ideo negas populum esuriuisse, quia tum tem-

poris nõ fuerunt vici vacui? Quid iuuit populum esurientem in deserto, in mõte, messis (si etiam messis fuisset) sparsa per campos vberis glebæ paulo remotiores, si nihil illos iuuit vicinia vicorum, quos eadem nocte consequi poterant? Non probas igitur tuis quidem argumentis, spacium vnius anni interiectum, inter illam spicarum euulsionem, & hanc populi saturationem miraculosam. Non est igitur necesse vt concedam Paschara quatuor. Possum tribus esse contentus; neque mihi annus Julianus 78. extorquetur, vt non sit κυρώσιμος. De motu Lunæ, querela tua explosa est aliis literis. De spicis maturis nihil promoues, probans historiam accidisse post Pascha. Scieueram id vel ex sola maturitate spicarum, etsi Sabbbathi δευτεροπρώτου nulla fuisset facta mentio.

Obiectio diluenda. Sed video quid te mouerit, vt hoc Sabbathum δευτερόπρωτον vnius fere anni spacio præmitteres miraculosæ saturationi quinque millium, quod quidem cum scriberes, tibi exciderat. Est autem hoc, Joannes Baptista decollatus fuit paulo ante miraculum saturationis. Cum enim & hæc fama & Herodis vox atque suspicio, num fortasse Johannes in Christo reuixerit, ad Christum emanasset: Christus in desertum recessit; eaque occasione tanta multitudo ad Christum confluxit, pastaque est miraculo. Id vero Johannes Euangelista ait factum instante festo Paschatis. Atqui historia de vulsione spicarum præmittitur huic miraculo à tribus Euangelistis, Matthæo, Marco & Luca. Videtur igitur vim facere huic cõsensui, qui illam historiam post miraculum infert. Sin quis concesserit illud Sabbathum δευτερόπρωτον antecessisse hoc miraculum, is omnino videtur miraculũ in annum Jul. 76. conferre debere, Sabbatum vero illud fuit in anno 75. causa hæc, quia duo priores Euangelistæ incipiunt historiam gestorum JESV ab

eo tempore, quo Johannes in carcerem est missus. Atqui anno Juliano 74. paschate Johannes nondum erat in carcerem missus, quia Joh. 3. v. 24. adhuc baptizat: postea ex Joh. 4. v. 1 post menses forte 7. ita loquitur Euangelista, ac si Johannes iam tunc Pharisæorum vel insidiis vel criminationibus in carcere fuisset.

Itaque puto diem 29. Augusti, ad quam in Martyrologio adscripta est decollatio Johannis, esse diem, qua is missus est in carcerem. Nisi mos ab Ecclesia Alexandrina deriuatus hanc causam habeat, quod vsi sunt annorum serie, quam dixerunt Æram Martyrum, eoque primum omnium Johannis Baptistæ martyrium ad primam anni diem, quæ est Ægyptiis in 29. Augusti, adscripserunt. Nam in Calendariis Græcorum, quod memorias Apostolorum longe aliis diebus collocat, quam Romanum; hæc tamen memoria decollationis Johannis est itidem in 29. Augusti. Post 4. menses Ægyptios scilicet in 27. Memoria Stephani (alias dicti Protomartyris scilic. post Christi mortem) post duos menses Ægyptios, minus vno die, sc. in 24. Febr. adscribitur prima & secunda inuentio capitis præcursoris Domini. Post tres menses 25. Maij, tertia inuentio capitis & præcursoris. Post vnum mensem Ægyptium, scil. 24. Junij, natiuitas S. Johan. Baptistæ, vt & in Romano: vt ita crebra sit Johannis mentio ad initia illorum mensium. Si ergo in vincula coniectus est Johannes post pascha anni 74. & vulsio spicarum accidit post Iohan. vincula, accidit igitur post pascha anni 75. sed & miraculosa cibatio fuit post spicarum vulsionem, vt supra voluit obiectio: Ergo anno 76. & sic vltimum pascha non ante annum 77. Quid ad hæc respondebo?

Possem, si vrgerer, excipere contra hanc propositionem vulsionis spicarum, eamq; postponere miraculosę ci-

bationi: nimirum omnes tres Euangelistæ faciunt hic nouum initium narrationis, nec vlla necessitate connectunt hanc historiam cum præcedentib. quinimo eadem occasione & similitudine omnes tres videntur esse admoniti. Lucas.n. & Marcus immediate præmiserant, vt Pharisæi Christi discipulis obiecerint discipulorum Iohannis ieiunia: at simile quid hoc est, quod iam Pharisæi discipulis Christi obiiciunt violationem Sabbathi edendi causa. Matthæus autem præmiserat historiam Iohannis discipulos ad Christum ablegantis; quibus dimissis, Christus erat questus de Pharisæis, quod Iohanni abstinenti commercia dæmonum, Christo edenti voracitatem obiiciant, paucisque interpositis, quæ ad sermonis Christi continuationem pertinebant: similem itidem cap.12. refert Pharisæorum importunitatem censoriam, dum discipulos arguunt super vulsione spicarum.

Hæ perplexitates dissoluuntur egregie in mea Harmonia Euangelistarum, digesta ministerii Christi historia per annos 3½.

In genere nego tibi Caluisi, trium Euangelistarum hoc fuisse cōsilium, vt dicta & facta Christi accurato ordine digererent. Hoc negans innitor authoritati Irenæi, Epiphanii, totiusq; adeo antiquitatis vsq; ad Andræam Osiandrū. Nec mirum, ordinis elegantia & dispositio cortex est, & res huius seculi, in qua non oportet ingenii prurigini adhærescere, sed corde pergere vlterius ad nucleos, qui panis de cœlo dati materiam constituunt ad saturandas animas nostras. Ac profecto mihi Thesaurū Euangelicę historiæ consideranti sic videtur: aceruū esse frugum optimarum in hunc ipsum finem sic confusum & indigestum, vt inuitet lectorem ad fruendum, non ad discutiendum, quo culmo quodlibet granū creuerit, quoue ramo quodlibet pomum. Hęc.n. est arbor illa vitæ, quę quassanda nobis est ab ima stirpe, non conculcanda de summis apicibus: cuius quodlibet pomū dignum est, vt in eo cōedendo penitusq;

Hac exceptione quamuis per se verissima, nondum tamen opus esse, probo in Harmonia Euangelistarum.

dige-

digerendo, & in spiritualem hominem conuertendo, factisq; exprimendo totam vitam impendamus. Habet hæc dictorum factorumq; Christi confusa digestio simile quid cælo stellato, in quo sunt 6. magnitudinum stellæ, si ordinē spectes, fortuito dispersæ, si vtilitatē, summo consilio inter se connexæ, ne similitudine locorum oculus hominis deceptus aberret. Sic hæc trium Euangelistarū, quo ad ordinē, dissona, quo ad rem, cōcors, dictorum factorumq; Christi descriptio, cum multas alias, tum maxime hanc habet vtilitatem, quod argumentum præbet suspiciosis, non descripta esse omnium triū euangelia ab vno, non, cōmunicatis cōsiliis cōficta Christi oracula & miracula, sed reuera ex multorum constantib. relationib. (nisi quantum in circumstātiis memoria singulorū, qui rogabantur, defecerat) à quolibet Euangelista seorsim in vnum librum esse congesta.

Tu si aliter, Caluisi, senseris, & si ordinem trium Euangelistarum rigide vrseris, nihil aliud proficies, nisi quod cū Andrea Osiandro (contra vniuersæ antiquitatis sententiam, vt Chemnitius affirmat) ter Christum Hierosolymis flagellantem institores in templo, ter interpellatum à Pharisæis, ter eodem modo sese defendentem, bis mittentem duodecim discipulos prædicatum, bis vel ter Iairi filiam excitantem, ter dæmonium impurum in Gergesenorum sues immittentem, & pleraq; alia sic multiplicantem exhibebis. Tunc sane plurib. tibi paschatis vtendum erit, quid mirum? si gesta multiplicas? Quod si fueris ausus, quod quidem non expecto, foris quidem in vulgus more quorundam rhetorice tuam commendabis circa euangelia religionem: intus vero affectus longe diuersos non commode occultabis, minusq; bene tecum opprimes. Sic autoritatem Euangelistarum, specie defendentis apud lectorum plerosque oppugnatum ibis, præter opinionem.

Quod

Quod igitur attinet historiam de discipulis spicas vellentibus, cum ea neque nectatur ab Euangelistis à præcedentibus, neq; ab omnibus iisdem gestis Christi subiiciatur, neq; iisdem promittatur: possum nulla impeditus religione vel traiicere eam vltra miraculosam cibationem, & collocare post pascha anni 75. quo paschate Christus Hierosolymis non fuit, vt ex Johanne clare probatur: vel si graue est hoc tentare contra tuum Euangelistarum in ordine consensum (etsi dictum, quæ illis potuerit esse causa huius connexionis) possum contraria ratione hanc ambulationem discipulorum Christi per sata præmittere carceri Johannis Baptistæ. Constat enim ex Iohanne Euangelista, Christum multa gessisse & in Galilæa, primum ex deserto reuersum, & Hierosolymis in paschate anni 74. & postea in Iudæa per menses circiter octo; quæ Euangelistæ cæteri ante vincula Iohannis plane omittunt, postea tamen varie inserunt, alius alia. Sic historiam flagellationis in templo, quæ teste Johanne accidit primo paschate anni 74. cæteri cum ipso primo paschate omittunt, postea vero in vltimo paschate inferunt, idq; non eadem omnes die. Auget verisimilitudinem rei, quod Iohannes post pascha primum simile aliquid recenset ei, quod Marcus & Lucas ambulationi per sata immediate præmittunt. Quid enim magis est credibile, quam quo tempore discipuli Iohannis queruntur apud Iohannem de Christi discipulis baptizantibus, & de purificatione Iudæorum cum Pharisæis contendunt: eodem tempore & Pharisæos discipulis Christi litem mouere de ieiuniis discipulorum Iohannis.

Sed tamen cum violenta transpositione multarum historiarum. Hoc verisimile.

Multa alia sunt in tribus Euangelistis, quæ summa verisimilitudine traiiciuntur à locis, vbi relata sint ab iis, ad initia prædicationis Christi in Iudæa, ex Iohannis Euangelio nota, ante vincula Iohannis. Erat enim Matthæus

Imo potius, vincula Ioh. traiicien

Galilæus, & serius à Christo adscitus, cæteri, quos Lucas & Marcus percontati fuerant, vl plurimum Galilæi, Iohannes vero è Galilæa cum Christo primo statim paschate Hierosolymas iuerat. Itaque adsentior Irenæo affirmanti de Iohanne, quod vltimus omnium scripserit hoc consilio, vt Euangelica historia suum nancisceretur ordinem, à cæteris neglectum. Est igitur Iohannis Euangelium præsertim circa vincula Iohannis, κατόρθωμα quoddam cæterorum, ratione ordinis. Quod facile vel ex ipso tenore dictionis Iohanninæ patet Ioh. 3. v. 22. 23. 24. *Post Pascha* (Iuliani 74.) *IESVS baptizabat in Iudæa, baptizabat autem & Iohannes, nondum enim missus fuerat Iohannes in carcerem.*

da, vide mox.

Et quid multis? aggrediamur opus, iudicium Irenæi sequentes, & transponamus vnicum saltem versiculum Matth. 4. v. 12. & dimidium Marci 1. 14. in locum suum, continuemusque hic Euangeliorum lectionem hoc versiculo dissimulato: subito refulgebit admirabilis nitor Euangelicæ historiæ ex ordine restituto. Fecerimus id non sine Iohannis Euangelistæ authoritate iam modo allegata, nec deerunt nobis exempla alia transpositionum talium in omnibus tribus, præsertim in Matthæo, nec Euangelistis falsum quicquam imputatur. Bis enim Iesus in Galilæa cepit innotescere miraculis & doctrina, primum reuersus ex deserto, *tunc enim* Ioh. 2. v. 11. *fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam.* Iterum cum audisset Iesus, quod Iohannes traditus esset Matth. 4. v. 12. *Et vt cognouit, quia Pharisæi audierunt, quod Iesus plures discipulos facit quam Iohannes, Iudæam reliquit, & secessit in Galilæam, & venit iterum in Cana,* v. 46. ibique sanato filio Centurionis, *hoc iterum secundum signum fecit Iesus* (in Cana) nouo ab initio,

Imo saltem interpretemur προδοθῆναι, id est proditus, conspiratione Pharisæorum cum Herode, in cuius ditione baptizabat insidiis appetitus sic vt cogeretur fugere in ditionem Philippi, vbi peruenit baptizando. Nihil opus defensione transpositionis, cum hic non sit opus ipsa transpositione, sufficiat interpretatio.

L post-

Siquidem interpretationem non admitteret.

postquam venisset à Iudæa in Galilæam, v. 54. Itaque nil mirum, si versiculus ille vnicus Matth. & Marci propter similitudinem vtriusq; rei, loco suo exulat traiectus in locum peregrinum.

Facile id vel ex hoc patet, quod plane verisimile non est, Christum, qui Hierosolymis & in Iudæa summo studio iam incubuerat officio suo, prædicans & signa faciens, teste Iohanne: nunc demum exacto fere anno post baptismum in Iudæa, postquam in Galilæam reuertit, incipere prædicare, & discipulos adsciscere. At si cum dicto versiculo ad hunc modum dispensemus, tunc illa omnia, à quibus Christus ministerium suũ auspicatus esse dicitur, pulchre cadunt ante pascha an. 74. ante primum Christi iter Hierosolymam, proxime post baptismum, quod Petrus Act. 1. v. 22. disertis verbis significat: *Incipiens*, inquit, *à Baptismo Iohannis.* Quo optimo fundamento constituto, iam porro relinqui potest historiæ de vulsione spicarum, suus locus, quem obtinet apud tres Euangelistas, tantummodo vt vno verbo moneatur lector præmittenda esse immediate, quæ Iohan. scripsit à cap. 2. v. 15. vsq; c. 3. v. 22. de primo ascensu Christi à Galilça ad pascha anni 74. & exitu è Hierosolymis in Iudæam post pascha, scil. vt hoc Sabbathum δευτερόπρωτον fuerit transactum in Iudæa, nimirum in itinere Ierosolymis versus Galilæam, anno eodem 74. proxime post dies Azimorum. Tunc anno Iuliano 75. succedit illud pascha, ante quod sunt miraculose cibata quinq; millia, quo paschate Christus Hierosolymis non fuit, & denique anno 76. cadet pascha σταυρώσιμον. Ita manebimus apud numerum annorum, quem Epiphanius veterum diligentissimus ministerio Christi attribuit: stabitq; iuxta harmoniam Euangelistarum authoritas venerandæ antiquitatis, affirmantis Christum resurrexisse 25. Martii anni Iuliani 76.

Ego

Ego, mi Caluisi, valde miror, si qui futuri sunt, qui omnia vtriusq; sententiæ momenta sunt ponderaturi, quo illos animo esse oporteat, vt nouationes huius seculi, & quod excurrit de annis $3\frac{1}{2}$. vel $4\frac{1}{2}$. ministerii Christi rationibus exquisitissimis, & venerando consensui quatuordecim seculorum (de 25. Martii, non de Aprilis ἀναστασίμῳ) præferre velint, vsq; adeone infirmi sumus, vt in hoc rationum & authoritatum certamine per oculos perq; terrorem à præsentibus obiectum nos vinci patiamur? proh stupor, proh Germanica fortitudo.

Epist. XIV. Iohan. Kepler. Seth. Caluis. 5. Octobr. 1610.

ADhortor te, Caluisi, diligentissime, vt mihi socium te præbeas in reducenda hodiernorum chronologorũ temeritate ominosa, ad vetustissimorum ecclesiæ patrum authoritatem circa diem, mensem & annum passionis: Plus enim in hac ignorantia dedecoris, quam in illa Natiuitatis, adeo rem redisse, vt inde à Rogerio Baccone, qui primus superiori seculo putatur à 23. vel 25. Martii ad 3. April. transiisse, vniuersa hodie Ecclesia diem, mensem & annum ignoret, quo maximi momenti res est effecta, mundus Deo reconciliatus, Christus caput nostrum, superatis mortis vinculis in cœlum assumptus, quæ non in obscuro oppido Bethlehem gesta, sed in ipsa vrbis Metropoli, Hierosolymis in maxima festi celebritate, non ab infante recens in lucem edito ab obscuris parentibus, & post natiuitatis miraculum per 33. annos (præterquam à paucissimis) ignorato, sed à Propheta cœlesti, tot iam stupendis miraculis clarissimo, qui iusta doctrinæ sanctimonia & suauitate, ritus baptismi euidentia, discipulorum frequentia, præcursoris Johannis memorabili

præconio, iam tertium in annum in omnium Iudæorum & gentium ore versabatur, à quo secta discipulorum eodem tempore cœpta, non interrupto cursu genus humanum in suas partes traxit. Huius igitur rei annum hodie ignorari, adeoque & occultari ab iis, qui se magistros profitentur in eruendis historiarum temporibus. Dices mihi, Dionysium exiguum autorem esse anni, quo contigit passio, quod is fuerit *20.* Tiberii à die imperii, hoc est, *79.* Iulianus, anno vno serius, quam vulgus hodie, eumque secutam esse Ecclesiam Romanam tempore Bedæ, & Græcum Nicetam cum Græca Ecclesia? Ita quidem Scaliger de Emendat. Temp. l. *6.* fol. *527.* fides sit penes autorem. At idem ille hoc testatur, omnes illos ex veteri traditione interim retinuisse mensem Martium: Dionysium diem *26.* Martii & Victorium & Romanos: Nicetam vero *23.* Martii. Quę adeo causa fuit, vt iidem autores passionem in annum *79.* protruderent, vt scilicet etiam luna idonea potirentur circa æquinoctium mense Martio. Adhuc igitur relinquitur nostrę ætati hoc, quod dixi propudium, vt Astronomiæ fiducia fidem totius antiquitatis in dubium vocemus, Martiumque in Aprilem commutemus.

Ita eiusdem cycli Dionysiani abusu factum, vt & natiuitatis & passionis annum postponamus hodie.

At dices rursum, certum esse, quod in anno varient veteres, quo pascha contigerit. Primum hoc pensites velim, annum & præcisum dierum numerum concedi posse temeritati Chronologorum sine magno vituperio, Mensem ipsum nequaquam, cum per se, tum quia de mense veteres nihil differunt, vt & de quatridui spatio, inter 22. & 26. Martii. Deinde qui passionem à *76.* Iuliano in *79.* transposuerunt, omnes ætatem patrum secuti sunt, postquam Dionysii cyclus in vsum Ecclesiæ receptus, iam obrepente neglectu lectionis veterum patrum per seculi barbariem. Quod si vetustiores adeas, omnes passionem in *77.* vel

vel 76. vel etiam 74. Iulianum conferunt, nulli in *78.* vt hodie vulgus, nec in 79. vt Dionysius. Primo Rogerio placuit hic annus, quem ille hodiernæ Chronologorum genti, Astronomiam ridicule iactanti, in hęreditatem reliquit. Dicam amplius, solam Eusebij Græcam editionem, vt eam Scaliger exhibuit habere Iulianum 77. & quidem per Metachionismum omnium annorum Tyberij, Caij, Claudij. Tyberius enim incipit illi sexagesimo, Caius octuagesimotertio, Claudius octuagesimoseptimo, at veritas historiæ, Tyberij initium statuit in 58. 18. Augusti. Caij in 82. *16.* Mar. Claudij in 86. *23.* Ianuar. Nam de Nerone nihil queror, quod Græcus Eusebius eius initium in 100. Iulianum confert cum is die 13. Octobr. exeunte 99. ceperit. Hoc igitur pacto, per hanc sc. postpositionem imperij Tyberij, duo Gemini, Rubellius & Rufus, quibus Christum esse baptizatum omnis tradidit antiquitas, cadunt sane in Tyberij 15. & huius anni principio, Græcus Eusebius refert baptismum Christi, ante Pascha sc. post quod, ait, tria alia Paschata reperiri in Euangelio. Cum igitur duo Gemini occupent Iulianum 74. secundum hanc erroneam annorum postpositionẽ fiet, vt tres inde ordine numerati comprehendant annum 77. quo anno passus esset Christus secũdum Græcum Eusebium, adhuc vno anno citius, quam tenet vulgus hodie, à Rogerio Bacone seductum. Hic age sane dissimulemus errorem postpositionis annorum, de quo dictum; peccari & aliud quippiam potuit. Nam in eodem 74. iisdem Geminis consulibus est, & 6. Ian. & 5. Nouembr. Quod si baptismus in *5.* Nouembr. refertur, tunc sane verum est, in Euangelio Iohannis ex eo sequi tria Paschata, quorum vltimum cadat in 77. Iulianum. At tunc duo peccantur: Primum iam currit Tyberij 16. contra hypothesin autoris, certe à 19. Augusti. Deinde si 5. Nouemb.

cur igitur eius anni Pascha, quasi quatuor Paschatum primum inculcat, quod tamen præcessit baptismum. Nam veteres, qui de duobus Geminis sunt testati, vt plurimum ponunt Christum baptisatum 6. Januar. ante Pascha, & tunc tria Paschata post Johannis baptismum ex Johanne Euangelista recte eliciunt, quorum vltimum in 76. conferunt Julianum. Quarto rectius ista tradit Hieronymus in latina Eusebij editione, cui Tyberius secundum veritatem historiæ, incipit Juliano 59. Caius in 82. Claudius in 86. Nero paulo ante centesimum: Huic itaque Hieronymo Tyberij 15. incipit in Juliano 73. quem ego sic Juuo, cumque antiquioribus concilio, quod Johannes inceperit in Scenopegia, Christus baptisatus sit 5. Decembris, vt illi placet, sed nondum consulibus Geminis: nam patres qui baptismum sub Geminos referunt, habebant in animo 6. Ian. sequentem. Itaque residua tria Paschata pulcre cadunt Hieronymo in 74. 75. 76. Iulianum, quo anno expresse ponit Passionem, numeratque Tyberij 18. intellige consules, aut more Ecclesiastico initium annorum Tyberij Paschate, erat enim à die Imperij currens 17. Adeo ne Chronologus quidem Hieronymus à 76. aberrat, quamuis huic hominum generi fatale sit, historias luxare, quia plures seducuntur erronea pronunciando per artis iactantiam, quam cæteri omnes, vera tacendo per ignorantiam.

Superest tibi aliud, quod ex Scaligero obiicias: Eusebium ponere Passioné eo anno, quo Phlegon annotauerit Eclipsin; annotatã autem dicere ad quartum annũ Olympiadis CCII. Si hoc tibi dicam, nihil mirũ si autor ille congerat in vnum, per coniecturas incircumspectas, quæ temporib. longissime dissident: Non opus erit vt exempla tibi proferam alia, quam quæ ad hunc ipsum annum, vt & ad annum

annum Natiuitatis ipſe legis. Sed videamus rem propius. Græcus Euſebij textus primum exprimit Tyberij annum 19. cum ſcribat iſta in decimooctauo quod & præcedens ratiocinatio vult, ſed tranſeat hoc, vtpote vitiũ Typographi; confirmet nos Hieronymus qui vertit decimumoctauum. Igitur è regione huius anni 18. Tyberij adſcripſit Euſebius verba hæc: *Circa quod tempus etiam in aliis Græcis monumentis inuenimus narrata ad verbum iſta: Sol defecit, Bithyniæ terra tremuit, Nicææ multæ domus corruere*; neque tamen præciſe dicit hoc Tyberij anno; ſed ita καθ᾽ ὃν καιρὸν. Tunc ad Phlegontis hiſtoriam delapſus textus, non habet plus, quam τῷ δὲ ἔτει τῆς σβ ὀλυμπιάδ☉: quodq; fidem faciebat, eadem referri à Phlegonte, quæ in Græcis monumentis, id additur de Eclipſi, Nicææq; terræmotu. Hic vero quis certos nos facit, legendum τῷ δῷ ἔτει. nam cur non æque τῷ δὲ β ἔτει vel omnino τῷ δε ἔτει, vti plane ſcriptum extat ipſo anno Olympiad c c i i.

Hieronymus, inquis, vertit *quarto anno*, quid igitur, ſi & ipſe eſt hallucinatus? Nam ſi ponderes verba Hieronymi *quarto autem anno*, plane conſtabit ipſum legiſſe non τῷ δὲ ἔτει, ſed τῷ δὲ δ ἔτει. Magna itaque ſuſpicio eſt, voculam δὲ pro numerali perperam ſumptam. Aut ſi Hieronymus addidit vnum δ, pro τῷ δὲ ἔτει legens τῷ δὲ δ ἔτει, cur non nobis æque liceat, vnum β addere pro τῷ δὲ ἔτει legendo τῷ δὲ β ἔτει. Certe Hieronymus cum paſſione vno anno lõgius abit à quarto Olympiadis retrorſum quam Græcus Euſebius. Et per ſe abſurdum eſt, vel hunc vel illum adducturum fuiſſe Eclipſin ad ſignãdam paſſionem: ſi eam vel ſecundo vel tertio, illam vero Eclipſin quarto Olympiadis anno factam rigide ſtatuiſſent. Ex quo vim æſtima phraſeos καθ᾽ ὃν καιρὸν. Vides opinor Caluiſi, quantum authoritati Phlegontis à noſtris hodie ſit tribuendum, cum Hieronymus iam olim

Nota bene, τῷ δὲ ἔτει τῆς σβ. ὀλυμπιάδ☉ hoc eſt, anno illo quo Olympiad ccii. eſt acta menſe Iulio 9. die 25. Noue. ſequentis circa meridiem ſeu 2. hor. ante. Eclipſis fere tot alis in Aſia, indice calculo Aſtronomico.

in

ἐν πλάτει illam ſecutus ſit. Cum igitur neque Aſtronomica ſubtilitas nobis idoneus temporum ſit iudex, quippe neglecta à temporum illorum ordinatoribus, neque Euſebij autoritas, ſi vel optime ſibi conſtaret, ſufficiat contra tot patrum antiquiora teſtimonia, quippe Chronologi, id eſt, teſtimoniorum aucupatoris, contra nudas ſinceras & incorruptas autoritates: Vides Caluiſi, quid à nobis Chriſtianæ religionis maieſtas, quid à typographiæ inuentæ commodo, & à renatis inde literis poſteritas expectet: ad quod magno & forti animo præſtandum, opus eſt nobis obfirmatis auribus, contra clamores vnius & alterius ſermocinatoris imperiti, animo anguſto intra vnius & poſtremi ſeculi ſpacium verſantis: opus eſt candore & ingenuitate in retractandis, quæ perperam tradideramus. ſed ceſſo, vt te audiam.

Seth. Caluiſ. Ioh. Kepl. S. 27. Decembr. anno 1610.

Epiſt. X V.

123. DE anno Paſſionis Chriſti, vis vt tecum ſentiam, & anno 31. æræ Chriſtianæ aſcribam. Cur id non poſſim, hæ ſunt meæ rationes.

Plenilunium eo anno factum *27.* Martij feria tertia hora vna poſt meridiem. Si iam Paſcha feria ſeptima præcedente celebratum eſſet, tunc Chriſtus die nona menſis Paſcha celebraſſet, cum die decimo tandẽ agnus Paſchalis eſſet ſeparandus. † Et deinde indictus fuiſſet menſis Paſchatis, cum luna ad huc ad orientem conſpiceretur. Veteres autem lunæ curſum obſeruaſſe diligentiſſime, etiam abſq; mandato diuino, tantũ Oeconomiæ ratione, Vides in Varrone, quid & plenilunia & nouilunia ex obſeruationibus

Atqui ô bone, dictum eſt in ſuperiorib. plenilunium Politicũ fuiſſe die 23. quatriduo ante, teſte Epiphanio. vide Epiſt. 23.

† Dictum ſupra, indictum eſſe ex Cyclo non ex viſione lunæ.

nibus præſcribere potuit. Cur hoc Iudæi non facere potuerint, qui iubebantur? Et pugnat præterea hæc ſententia cum Euangeliſtis, qui ** quatuor Paſchatum meminerunt.† Quod Ioan. 5. feſtum detorques ad dies phurim amplecti non poſſum cum illi dies, feſti ſiue ἑορτῆς nomine nunquam appellentur. Id vocabulum enim conuenit tantum tribus feſtis illis ſolennioribus.

Nunquã iuſſu DEVS illos obſeruare lunã, ſed menſem primum vſualẽ qui erat Ægyptiis ſolaris, tẽpore Chriſti lunaris quidem, ſed ex cyclo.

*** Hieronym. Irenæus & Epiphanius in Euangeliſtis nõ plura tribus Paſchata inueniẽt, vti neque ego.*

† At quod tu Sethe, Ioan. 5. feſtũ detorques ad ſolennitatẽ Paſchatis amplecti non poſſum, cum illa ſolẽnitas ſolitario feſti ſiue ἑορτῆς nomine ſeorſim nunquam inſinuetur à Ioh. Vocabulum ἑορτῆς competit omnibus omnino feriis. eſt enim generis nomen & pro ſpecie ſumitur, quoties ſpecies minus inſignis eſt: aut antea ſatis conſtat, quo de feſto ſit ſermo.

Ioh. Gerſt. Ioh. Kepl. *S. 30. Auguſt.* 1609.

PRouocatum eſt hiſce diebus ad me publice per Eliam Reuſnerum Ieneſem, & Sethum Caluiſium Lipſenſem Chronologos. Ego qui meam hac in re tenuitatem agnoſco & infantiam, cum primum vtriuſque fundaméta conquiſiuero: tuum & aliorum excellentium in arte virorum iudicium & cenſuram requiram. Tu interim viue & vale.

Epiſt. XVI. Johan. Keplerus, *Ioh. G. S. Auguſt.* 1610.

LEgi Reuſneri & Caluiſij controuerſias Chronologicas, quidquid ſuper iis anonymus quidam vir doctus, rogatus reſponderit. Iudex vt ſim, non conuenit: ſum enim & ipſe pars & fato quodam meo perpetuo, Etim hic tertius interueniens. Agnouit hoc doctus ille, ſuumque de mea Diatribe iudicium adiunxit: quod tale eſt, vt magis de Cæſaris Mathematico quam de Kepleri Diatriba ſcriptũ eſſe videatur. Itaque non vt iudex, ſed vt tertius interueniens breuiſſime Caluiſij Epiſtolam percurram. Moralia cenſere iudicis eſt: illa nihil ad me, neque hic valet illud; Bona cauſa male agendo corrumpitur.

In prima controuersia de Paschate hæret vterque in Astronomia velut mus in pice. Mirum fatũ, ipse Astronomus cæteros non Astronomos, abstraho ab Astronomia in actione huius causę. Probandũ est legitime Iudęos tã bene fuisse astronomice doctos, quantã hodie cognitionẽ illius scientiæ afferunt ad hanc causam. Ego contrariũ affirmo, priscos illos Iudæos vsque ad Christi fere tempora in vsu Calendarij nihil vltra vulgi captum sapuisse.

Quali forma anni fuerint vsi Patriarcha.

Patriarchas quidem aio vsos esse anno Ægyptio, dierum 365. menses habuisse 12. in his vndecim tricenum dierum, duodecimum 35. dierum. Cum autem caput anni Ægyptij ambulet per omnes tempestates anni, in exitu ex Ægypto id fuit in autumno, cũ exitus acciderit vere: iussus est itaq; Moises mẽsem frugum nouarũ pro primo habere mẽse. Hoc præcepto, pro mobili anno Ægyptio, stabilitus est annus fixus: hoc sane verum. At non ideo sequitur, pro forma Ægyptiaca etiam lunarem substitutam fuisse. Scio aliquas obiectiones, sed non præripiam partes aduersariorum. Opponant, corradant, comportent omnia: ego hoc profiteor, annum Iudaicum, vsque sub Macedones, fuisse solarem, minime lunarem.

Scripsit quidem Moises, de Luna, in id esse cõditam, vt distinguat tempora: sed scribit idem & de stellis. Vt igitur nõ ideo annus stellaris fuit, sic neq; lunarem hac de causa statuere necesse est. Solis reditus annum definiebat; hominis arbitrium, quadam rudi Lunæ imitatione, annum in menses 12. mensem in dies 30. subdiuisit. Sed quia natura non sequitur nostrum arbitrium, nec, quæ sunt arbitrij, omnibus nota esse possunt; certe non iis, qui literas ignorant: ideo nihilominus Ortus & Occasus siderum distinguebat rudibus rusticis annum: sic incrementa & decrementa Lunæ distinguebant mensem: erantque hæ illi-

illiteratorum literæ, monentes de opportunitatibus rusticis. Vera itaque nihilominus manet Mosis litera, Lunam esse in signa & menses & dies; etsi Lunæ ratio nunquam in Calendarium politicum recipiatur; vt apud Mexicanos, qui mẽses habent *18.* singulos *20.* dierum. Quod si quid valent coniecturæ, annus Judaicus communis habuit *52.* septimanas, septimus *53.* vicesimus octo vnusquisque *54.* Nam sunt aliqua indicia ex Calendariis Exodi & ingressus in Canaan, ex quib. videtur probari posse, caput anni eandem perpetuo feriam obtinuisse. Nec est incredibile, Mosen in Ægypto inter cæteram eorum scientiam, etiam hoc didicisse, annum Canis quinto quoque anno supra dies *365.* excrescere in diem vnum. Hæc enim rudis scientia apud ipsos antiquior fuit, quam exacta cognitio periodi Lunaris. *Israelitæ.*

Esaias exprobrat Chaldæis c. 47. quod contemplati sint sidera, & supputauerint menses, vt ex iis annũcient futura. Valde hinc verisimile fit, Iudæos tunc non supputasse cursum Lunæ, ne speciem in se admitterent huius augurij cœlestis, tantopere prohibiti: Deut. 17. cultus Solis & Lunę serio vetatur. nõ est igitur verisimile Judæos annũ computasse secundũ Lunæ cursum, aut festa in nouilunio celebrasse; ne Lunã in aliquo vetito honore habere viderẽtur. Nam quod solem attinet, ad quẽ annus ipsorum erat conformatus, ea ratio iam à mundi exordio durauerat, fuitq; instituta, quando nondum vlla Idololatria erat. Et verisimile est, plerosque post Moisen ignorasse, vnde anno sua esset longitudo. Verisimilitudo ista nititur vicinia licitæ scientiæ, & illiciti abusus. Nam vbi Legislator non manifeste & in specie distinguit, ibi de rudi populo præsumimus, quod nec ipse distinguat. Exemplum

est hodie in intellectu præcepti secũdi (apud Hebræos.) de sculptilibus: vbi Judæi plane nullum faciunt sculptile. Sic olim, teste Iosepho, plane ne quidem negociabantur cum longinquis, & vix ægre cum finitimis, quia ipsis interdictum erat societate gentilium connubiali. Alia argumenta pro anno solari hic omitto.

Quando Iudæi lunarẽ annum receperint.

Annum itaque lunarem puto post Persarum monarchiam, sub Macedonibus introductum. Postquam enim Alexander cepit Babylonem; inuenit Eclipses à 400. annis annotatas, quæ allegatione dierum & mensium Ægyptiacorum describuntur. Tunc Callippus & post eum Hipparchus constituerunt doctrinam de vero cursu Lunæ, emendaruntque Græcorum annum Lunarem, longis periodis introductis; ille septuagintalex, hic 340. annorum: antea breues periodi erant in vsu, 19. vel 8. annorum.

Primi inuentores anni lunaris. Hinc etiã ad Græcos importata religio, & sacra Eleusinia Athenas, seu festum triuultia Dianæ, 3. quoq; anno, quãdo ob rationes Lunæ & Solis mẽsis 12. dierũ intercalabatur.

Antiquitus quidem Sidonij nauigationibus maris Rubri & Oceani Persici assueti, cum viderent, fluxus & refluxus maris circumire cum lumine Lunæ; vt commodius nauigarẽt (an vt deam suam Astartam, quam alij Dianam, alij Lunam putant, sanctius colerent.) Lunarem annum cœperunt agere, vt videtur, primi, eumque in Indias & in Græciam importarunt.

De Indis coniectura, quod ex Curtio patet, vsos anno lunari tempore Alexandri: cum Persæ vicini solari anno vterentur.

Quæ forma lunaris anni apud Græcos.

Sed apud Græcos, eorumq; colonos Italos, quæ magna Græcia dicta fuit, confusa erat olim huius lunaris anni ratio, & composita ex solari ac lunari. Nam in vno quadriennio Juliano egerunt menses quinquaginta, vt testatur Scholiastes Pindari. Erant enim apud ipsos anni alternis 12. & 13. mensium. Hinc trieterica ipsorum sacra.

Men-

Mensis tredecimus habebat dies alternis 22. vel 23. Et videtur dies ille abundans, exactis 4. annis occasionem dedisse Atticæ solennitati magna mysteria dictæ, vt & Ludicro Olympico, cuius initium 800. annis ante Christum: etsi quidam dicunt, 1200. annis ante Christum sub Hercule cœpisse, tempore Iudicum. Ante Christum annis 600. fere floruerunt 7. Sapientes, cœpit in Græcia agnosci astronomia, Pythagoras planetam Venerem detexit, Thales eclipsin prædixit futuram. Sequenti sæculo Cleostratus vituperauit annum Græcum, vt qui non cum Luna congruat, etsi ab ea deriuatus sit. Quare ostendit, in annis 8. non quatuor, sed tres tantum menses intercalandos; hoc est non 100. sed 99. menses fieri. *Correctiones anni Græci Lunaris.*

Huic successit Meton ante Christum annis 430. qui docuit, in 19. annis exactius existere 235. menses; & ordinauit annum ad solstitium. Post annos 100. Callippus etiam hunc correxit. Nam in 76. annis docuit, diem vnum abundare.

Tunc denique per vniuersam Græciam recepta fuit ratio correctionis anni Lunaris, fuitque ab Alexandro importata in Persiam & Syriam.

Cum autem Iudæa esset sub præfectura Cœlesyriç & Phœnicis: fieri non potuit, quin tandem in anni ratione morem dominorum vicinorumque sequerentur. *Occasio lunaris anni apud Iudaos.*

Itaque Syracides ex doctrina aui sui scribit à Luna esse signum diei festi: id sub Ptolemæo Euergeta secundo, anno eius Regis tricesimo octauo, qui erat 131. ante Christum, aut paulo post. Nec occurrit antiquior mentio anni Lunaris in bibliis.

Itaq; credibile est, Iasonem sub Antiocho Epiphane inter cæteros Græcos ritus, etiam hunc introduxisse Ierosolymas circa annum ante Christum 172. vt menses secundum Lunam supputarentur. *Authores anni lunaris apud Græcos.*

M 3 Eo-

Eodem autem tempore & Hipparchus Callippicas periodos correxit, ostenso quod in 304. annis abundet vna dies. Sed non fuit eius ratio, tunc quidem, recepta in vsum temporum. Romani enim tunc præualebant, & Macedonicam monarchiam paulatim occupabant: vt ita non vacaret Græcis περιεργεῖν. Ita fiebat, vt lunaria Calendaria per Asiam in vsum recepta paulatim aberrarent à cœlo.

Quæ forma anni Iudaici tempore Christi.

Ex Epiphanio quondam Iudæo, qui vixit 400. annis post Christum, vnicum testimonium habemus, quali anno Iudæi tunc fuerint vsi, cum Christus nasceretur, nempe cyclo 84. annorum. Summa hæc est, potuit biduo & triduo, imo quadriduo à luna cœli aberrare, eamq; anteuertere.

Et per se credibile est, Iudæos semel recepto Macedonico Calendario Alexandrinorum anno ante Christum 172. vt dixi, festisq; suis accommodatis (illud in confessionem subiectionis, hoc in speciem retentæ libertatis, per modum contractus, vt fieri solet) ex eo parum fuisse de cœlo sollicitos, cum perpetuis bellis exercerentur, deniq; etiam Romanum iugum subiissent.

Eius authores.

Nisi Alcimus ille ante Christum anno 162. aut paulo post Simon Macchabæus anno 140. ante Christum, cum noua æra nouum etiam hunc computum, & à Macedonico differentem apud Iudæos instituerit: retenta quidem luna ad opinionem: sed accommodato Septenario Iudæis familiari, vnde natus ipsi cyclus annorum bis septem sexies, id est, 84. de quo Epiphanius.

Annum passionis non debere ex astrono-

Valde itaq; decepti sunt nostri astronomi his vltimis 150. annis, qui ex sua perfecta astronomia plenilunia ad tempora Christi, ex pleniluniis festa Iudæorum, ex his & concursu feriæ annum passionis ausi sunt determinare

nare alium, quam veteres ætati Christi proximi tradiderunt. *mia inue stigari.*

Si hodie quis, omisso computo Ecclesiastico aberrante, ex astronomia perfecta, accommodatis decretis Nicenis, quæ iactantur, computaret paschata superiorum sæculorum; is creberrime aberraret ab vsuali paschate, & vix vnquam iustum historiæ annum assequeretur.

Libenter itaq; fateor, me à Suslyga Polono, eiusque præside Cancellario Græcensi persuasum esse denique, vt redirem ad authoritatem tot Patrum temporibus Christi vicinorum: quam authoritatem litigantium vterque agnoscit, alter & enumerat: à quibus profecto audaciam puto temere dissentire. Illi igitur dixerunt, Christum traditum nocte, quæ sequitur XI. Calend. April. passum X. Calend. resurrexisse VIII. Calend. anno Iuliano *76.* non 78. Tiberii decimis octauis consulibus; cum baptisatus fuerit *73.* Tiberii decimis quintis consulibus. Iosephus enim (vtique & Lucas) more Iudaico, in libris Regum receptissimo, eundem annum, in cuius medio circiter fit successio, tribuit & decessori vltimum, & successori primum: & ex quo Herodes Regni feudum ab Antonio Romanæ Reipublicæ triumuiro accepit, annum à Romano initio, scilicet ex Calend. Ianuarii, quando Coss. ineunt, sæpius inchoare videtur præsertim in enarratione Romanarum rerum; in Iudaicis vero, præsertim in historiis antiquioribus, à mense Nisan incipere consueuit, vt in libris Regum etiam moris est. *Sed ex testimoniis antiquitatis.*

At repugnat astronomia, cum X. Calend. April. non fuerit nec plenilunium, nec mensis lunaris decimaquinta, vt mos paschatis requirit, cum VI. Calen. fuerit Luna XV. *Lunarem annum non nisi præcepto diuino.*

Nihil

Nihil nocet, Iudæi nuspiam iussi sunt mensis quintumdecimum ad plenilunium accommodare. Habebant vocem Leuana, quę Lunam significat: non tamen Moyses mensem ab eo denominauit, vt nos Germani **Monat** à **Mond** / aut Græci νεομηνίαν à Μήνη, quod veteribus luna fuit, vnde Latinis Mensis: nec diem, vt latini Ecclesiastici. Hodierni quidem Iudæi Nouilunium appellant Moled, à pariendo. Ea vox hoc vsu non est in bibliis ante Babylonicam captiuitatem. Vbi vero nos in latina versione habemus Nouilunium, Hebræi simpliciter habent Chodesch, quæ vox quamcunque innouationem significat, seu numeri, vt cum à 30. diebus nunc ratis reditur ad primum, siue rei, vt cum extincta priore luna nascitur noua: Sic nos Germani Cal. Ianuarii appellamus **das new Jahr**.

Contra testimonia Rabbinorum de antiquo anno lunari.

At Rabbini Iudæi dicunt, antiquitus Iudæis in vsu fuisse lunarem perfectum annum, cuius quantitas inuenitur eadem cum Hipparchea?

Falluntur: nec id rarum in cœca gente. Qui hæc scribunt, quorum hodie extant libri, omnes post 200. & 300. annum à Christo scripserunt: tot iam annos durante vastitate gentis suæ. Nec veteres Iudæi lunarem, nec post Macchabæorum initia Hipparcheum annum secuti sunt Ierosolymis. Rabbini post Christum, vix data genti quiete, vt sese agnoscere per orbem, & inter sese correspondere potuerunt, tunc demum scripto Thalmud, hanc Hipparcheam anni sui rationem inierunt, Iudæis omnibus per totum orbem obseruandum: & commenti sunt traditionem vetustissimam de longitudine anni æquinoctialis & mensis lunaris, in horis & scrupulis: quæ suum genuinum authorem prodit ipsa, quod ipsissimus annus & mensis Hipparcheus fuerit, non vero vetustior. Nam

Quando primũ secuti sint Iudæorũ Rabbini exactam rationem anni lunaris.

quî fieri posset, diuersissimos artifices, tanto temporis interuallo distantes, in scrupulis millesimis penitus consentire, & quidem errantes, vt hodie constat: insuperq; ignorantia Græcos ante Hipparchum tenente. Nam si hæc anni longitudo Iudæis nota fuisset antiquitus, non potuisset latere Græcos, certe non post Alexandri res in Syria gestas, imperiumque stabilitum: nec opus fuisset eandem ab Hipparcho demum inuestigari, vt scimus factum.

Quare sic omnino statuendum, id quod Rabbini de antiqua traditione dicunt, figmentum esse Rabbinorum: contra, Iudæos annis 300. post Christum amplexos esse Hipparcheam formam pro certissima.

At sciretur ipsorum computus, si festa non ex cœlo, sed vt nos ex cyclis desumpsissent?

Cur vetusta anni lunaris forma Iudæis vsitata hodie lateat in tenebris.

Non sequitur. Nam 70. annis post Christum tota ipsorum politia, vna cum sacerdotum collegio, qui erant magistri huius computi, adeoque etiam ipsa huius Calendarii schola Ierosolyma & templum penitus conciderunt: ipsi vero per totum orbem dispersi, summis miseriis afflicti, gentium Calendariis assuefacti, paschatis solennibus itineribus non amplius adstricti, quipe iam euerso templo.

Et vt ista taceam: quæso quotusquisque hodie est, qui computum veterum Christianorum cognitum habeat? Alexandrinorum, Latinorum, Victoris, Victorij, Victorini, Hippolyti, Theophili, Cyrilli? Nisi controuersiæ de paschate fuissent historiis mandatæ, nemo illas rationes hodie posset eruere.

Et tamen paulo ante non defuit ex patribus Epiphanius, quondam Iudæus, qui vsualem illorum computum annorumque 84. cyclum per partes describeret. Itaque

N non

non penitus ignoratur, vt innuebat obiectio, etsi multa desiderantur.

Veri anni ministerij Christi in terris. Er ward ein Mann vmb 30. Jahr anzusehen.

Iohannes igitur Iuliano 73 in festo solennitatis tubarum vel circiter videtur cepisse prædicare & baptisare: ad eum venit Christus vel eodem anno 73. quinta Nouembris, vel sequenti 74. sexta Ianuarii, annos natus (non fere vel proxime 30.) sed circiter vel quasi 30. si quis ex statura & facie iudicium de ætate ferret, verissime autem habebat fere 33. Vide vsum vocis ὡσεὶ alibi, vt Iohann. 6. Luc. 9.

Primum ergo pascha ministerii Christi Iuliano 74. Iohannis 1. vers. 23. Tiberii decimis sextis Coss. Et potest Ioannis 14. v. 45. intelligi non tantum de hoc paschate, sed etiam de Scenopegia eiusdem anni. Postea aliud festum minus quam quatuor mensibus ante Messem, Iohannis 4. versic. 35. & 5. vers. 1. Puto fuisse festum Sortium, Phurim dictum.

Secundum pascha Iuliano 75. Iohannis 6. ver 4. Tiberii 17. Coss. Scenopegia eius anni Iohan. 7. ver. 2 8. v. 37. Inde Encænia templi hyeme, id est, tempestuoso & pluuio cœlo, sic vt Christo fuerit ambulandum sub porticu Salomonis, Joh. 10. v. 22.

Tertium pascha σταυρώσιμον Juliano 76. Tiberii decimis octauis Coss. Romano more, quamuis à die imperii, aut à Calend. Januar. curreret decimusseptimus tantum. Cum autem dico morem Romanum, id intellectum volo de vsuali initio anni, Cal. Januarii, quando ineunt Coss. & de numeratione annorum publica per Coss. non per annos Impp. At interim dum ego dico decimumoctauum Tiberii, mos est Judaicus dispertiendi successionis annum (qui fuit 59. Julianus) inter successorem Tiberium & decessorem Augustum. Etsi in Luca Euangelista possum etiam ad-

admittere anni initium Judaicum in Nisan, meliore iure. Tiberius enim Augusto mense iniit, quatuor mensibus post initium anni Judaicum. Iure itaque is primus Tiberii annus habetur.

Nihil igitur obstat mihi mos Romanorum scriptorum alius, qui tradituri priuata principum negotia, solent fere annos eorum putare à die imperii. Tacitus lib. IV. *C. Asinio, C. Antistio* (qui erant decimi Tiberii Coss.) *nonus Tiberij annus commodo Reip. &c.* Sic & Plinius libr. XXXIII. cap. 2.

Paterculus anni Iuliani *75.* Cos. Vinicium, confert in quintum Tiberii, sane quia Tiberius Augusto Patri successit, vergente anno Juliano *59.* vt ita quatuor residui menses non reputentur, vsq; ad initium anni Romanum in Cal. Ian. reputentur vero in ratione Judaica, vt in qua quatuor his mensibus accedunt alii tres à Cal. Jan. vsq; ad Nisan, initium anni Judaicum; vnde colligitur plus quam dimidium vnius anni. Nihil igitur mirum, qui Lucæ est Tiberii decimusquintus, eum Tacito, Plinio & Paterculo Romanis esse decimumquartum.

Quotquot hactenus sudarunt, vt quatuor vel quinque paschata in Euangelistis inuenirent, fassi sunt sibi non satisfieri, suspicantur hiatum in Euangelio: putant Iohannem simplici vsu vocis, dies festus, innuere pascha, contra morem & ἀκρίβειαν Joannis.

Fuit autem Juliano *76.* litera Dominicalis G. ac proinde VIII. Cal. Apr. vel *25.* Martii erat Dominica. Recte.

Apparet hinc, me negare, quæ Caluisius fol. 11. ponit extra controuersiam. Nam etsi quidem populus agnoscit plenam lunam: tamen neq; ita exacte, vt putat Caluisius, quando plena sit, agnoscit (triduo enim plena apparet: nec ominibus vacat, speculari solis occasum, lunæ

exortum ad probandum, quando ſit verum plenilunium) neque populus, ſed ſacerdotes in futurum edicunt, aut in multos annos ordinant feſta.

Folio 12. Probari non poteſt, Iudæos mandato & præmiis impulſos eſſe ad rationes lunæ diſcendas. Alias hoc poſito fundamento, quod ego nego, recte conuinceretur Reuſnerus. Sane vti nec ea, quæ hic nego, Reuſnero ſeruire puto. Vult enim & ipſe, Chriſtum 4. Aprilis reſurrexiſſe: quod itidem nego.

125 *Quæ ſit ratio æræ hodiernæ Chriſtianis vſitatæ, & an errauerit qui primus illam inſtituit.*

Pag. 14. Ex meo libello, quod Mercurius in Sole inſcribitur, patet, nullum eſſe Dionyſii errorem calculi, niſi bene deliberatum. Eſt enim caput æræ noſtræ Chriſtianæ, quam à Dionyſio computare didicimus, τεχνικὸν, confictum ex Chriſtianorum poſteriorum computo retro extenſo, donec inueniretur annus, qui haberet quandam hiſtoriæ ſacræ (ſeu potius hominum opinionis) imitationem. Series enim ratiocinationis illorum Chriſtianorum, quos Dionyſius ſecutus eſt, fuit iſta.

I. Ponebant Chriſtum natum die 25. Decembris in ſolſtitio hiberno, quando ſol incipit ſe tollere: Hunc enim oportuiſſe creſcere; & vt ſic conceptio ſeu incarnatio poſſet poni in 25. Martii, quæ erat dies æquinoctii, renouatio anni apud hanc zonam. Propterea in eodem æquinoctio putarunt etiam Mundum eſſe conditum: placuitq́; , cum certum eſſet, Chriſtum hoc 25. Martii reſurrexiſſe, eodem & conceptum eſſe, eodem ſidere & mundum conditum ſtatuere. Alii tamen aiunt traditionem eſſe indubitatæ fidei, Chriſtum eſſe natum 25. Decembris.

II. Conſtat ex Euangeliſta Luca, Ioannem eſſe maiorem Chriſto, ſemeſtri circiter. Nam ex quo Johannes fuit conceptus, (poſt quod Eliſabeth abſcondit ſe menſes quinque) ſexto menſe poſterius miſſus eſt Gabriel ad

Ma-

Mariam. Si ergo Christus natus est 25. Decembris, Ioannis natalis fuerit sex solidis mensibus antea, in 25. Iunij, in solstitio æstiuo, Sole iam inde incipiente cadere; hunc enim, Ioannem, oportebat minui. Et sic eius conceptio cadere potuit in Æquinoctium autumnale, quod erat 27. Septemb. Græcum Calendarium sane Ioannis conceptionem habet in 23. Septembris.

III. Cum legamus in B. Luca, Zachariam, cum esset solus apud altare, vidisse angelum: ex eo coniecerunt Zachariam fuisse summum Pontificem, & adiuuante circumstantia temporis, in quod Iohannis conceptio recidit ex superioribus fundamentis; vlterius coniecerunt, diem, quo Zachariæ fuit oblata hæc visio, fuisse festum expiationis, decimam Tisri; locum, Sanctum Sanctorum, in quod soli summo Sacerdoti semel in anno, scilicet hac 10. Tisri licebat ingredi.

IV. Iudæis illis tribuebant sic posteriores Christiani cyclum sibi vsitatum, ac si eo etiam Christi ætas fuisset vsa. Dionysius enim cyclum suum magnum 532. annis retro explicauit, & totidem post sua tempora: vt ita & Christi ætatem fere complecteretur.

Positis his fundamentis quatuor, iam computarunt, quo anno circa initia Christi in computo hoc Christiano, decima Tisri caderet proxime 27. Septembris: inuentus est autem annus primus cycli magni 532. annorum, incipiens à vere anni bissextilis apud Romanos, proxime post sedem bissexti, scilicet à 23. Martii, ad quem apponitur in Calendario Ecclesiastico numerus I. pro indice nouilunii; & repetitur ex certa aurei numeri methodo, ad 16. Septembris. Si ergo 16. Septembris est luna prima, tunc 25. Septembris est luna decima. Itaque hac luna, in festo expiationis posuerunt, Ioannem esse annunciatum (Etsi Ca-

lendarium Græcũ biduo antea habet eius conceptionem, vbi puto toti historiæ id nominis esse; & facile fieri potest, vt veteres Græci alium computum sint secuti, quam Dionysianum, vnde hæc bidui discrepantia) igitur biduo post 10. Tisri seu 25. Septemb. scilicet in ipso æquinoctio 27. Septembr. conceptum: inde gestatum in vtero Elisabethæ, præcise tres quadrantes anni solaris, scilicet vsque ad 24. Junij, Currente iam cycli Lunæ seu aurei numeri anno & nota II. quo anno tribus mensibus ante natum Joannem, scilicet 25. Martij fuerit Christus annunciatus Mariæ, & sequenti 25. Decembri natus.

Igitur anni æræ Christianæ, hodie nobis vsitatæ vere descendunt secundum mentem inuentoris sui, non quasi à natiuitate, aut à circumcisione, quæ sit facta Cal. Jan. vt nos hodie falso persuasi sumus, sed quasi ab ipsa incarnatione, hoc est à conceptione, quæ facta sit in 25. Martij, (seu iam penes nos, à Cal. Januarij, quæ antecesserunt conceptionem:) Propterea semper dicti sunt anni incarnationis. Quidam hodieque illos non à Cal. Jan. sed ab ipso die vigesimoquinto Martij inchoarunt, vt Gallia, & adhuc hodie Treuerensis Ecclesia; puto non ita pridem & Angli.

Vides errorem in Dionysio non esse, nec eius calculo, sed in hypothesib. historicis quas vetustiores Christiani, qui post tempora Apostolorum fuere, crediderunt, vt Chrysostomus, & alij, qui dixerunt Zachariam summum fuisse pontificem; quod probari non potest.

De vero anno natiuitis Christi.

Caluisius legit meam Diatribam, oportet igitur, rationes meas refutet, aut mihi cedat, quia hoc à Reusnero & ipse petit.

Ait non esse discedendum ab assertione Euangelistarum. Cõcedo. Ait prӕterea, asserere Euangelistas, Christũ natum

natum viuente Herode, cōcedo, & valde vrgeo. Tertio ait Euangeliſtam aſſerere Chriſtum Tyberij anno decimoquinto fuiſſe annorum 30. Concedo in genere, paucos in ſpecie ſcrupulos iniicio. Primum, hoc dicit Lucas, Ioannē anno quindecimo Tyberij cœpiſſe baptizare. Tempus autem eſt lapſum, donec fama percrebuit, donec exiuit ad eum omnis Ieruſalem & vniuerſa Iudæa. Tunc demum & Chriſtus fuit baptiſatus, annorum QVASI triginta. Tempus ab initio baptiſationis ad baptiſmum CHRISTI lapſum, non eſt expreſſum: creditur autem paucorum menſium aut ſaltem dierum.

De vocula vero ὡσεὶ non eſt æquum nos potius audire Caluiſium aut Theologos interpretes, quam Euangeliſtas aut Lucam ipſum. Theologi ex ὡσεὶ faciunt ἔγγιστα, σχεδὸν, Lucas vero οἷον, QVASI, CIRCITER, ἐν πλάτει, ὡς ἔοικε, ad verbum ὡς εἰ; ac ſi veluti ſi eſſet annorum triginta, talis erat aſpectu. Si hoc verum, ergo inueſtigatione decimiquinti Tyberij non conſtabit nobis de ipſiſſimo anno nati Chriſti niſi tantum ὡς εἰ, quaſi, circiter, ἐν πλάτει.

Alias Caluiſius annum decimumquintum Tyberij, recte determinat, ſi numerandus eſt ab exceſſu Auguſti, non per Conſules.

At ſi vero ego cum Epiphanio per Conſules numerem; non tamen à Caluiſio in anno diſſentio: quia inter nos conuenit, Ioannem Autumno cepiſſe, quæ pars anni omnino in annum 15. Tyberij cadit, ſiue is Auguſto menſe inchoatus ſecundum Caluiſium, ſiue Ianuario antecedente ſecundum me.

Cæterum quia Caluiſius ipſe vrget, ſtandum eſſe determinationi B. Lucæ: faciat hoc etiam in eo, vbi Lucas dicit, Chriſtum eſſe natum viuo Herode rege; quod idem

&

& Matthæus affirmat. Lucas historiam Herodis non correxit, dimisit eam lectori petendam ex historicis idoneis, vt ex Iosepho & Romanis, qui tunc vixerunt, vel non multo post. Eusebij authoritas, regnum Herodi longius prorogantis, contra fidem manifestam historicorum, non videtur ponderis aliquid habere: nam & tempore posterior fuit, & alia multa transposuit, quod est extra controuersiam: & videtur primus esse, qui Theologos hodiernos in superstitionem numeri à Luca obiter enunciati induxit, quod graue putauit, vim facere textui Lucæ, qui habet 30. annos, scilicet si dissimuletur particula ὡσεὶ, qua superstitione deuinctus, causam habuit Herodis mortem tot annis procrastinandi. Voto igitur suo hic obsecundauit, non authoritati historicorum, quod vnicum rei gestæ legitimum est argumentum.

Scaliger ex Eclipsi corrigere vult Iosephum simul & Eusebium circa finem regni Herodis. At est à me producta Eclipsis alia quæ pro Iosepho facit, proque Romanorum historicorum consensu: cum illa Scaligeri Eclipsis incommode adhibeatur, & textui vim faciat.

Historia ipsa mortis Herodis & successorum est luculentissima, certissima, contestatissima per omnes circumstãtias, quę nequaquã possunt torqueri in alia tempora; quippe desumpta ex diurnis Herodis magni, & eius posterorum, qui Romæ Iosepho copiam fecerunt inspiciendi. Vana igitur est suspicio erroris in Iosepho circa mortem Herodis. Et qui huic historico crimen mendacij obijciunt ex deliberato; mehercule vsq; ad temeritatem progredi videntur. Res est pessimi exempli. Nihil porro certum ex antiquitate habebitur, si hoc certum non est, quod raro exemplo tot circumstantiis descriptum & comprehensum extat.

Cum

Cum igitur sit certissimum Herodem esse mortuum anno Juliano 42. in quo probando Mæstlinus Tubingæ tres annos ante me laborauit, me ignaro: Lucas vero & Matthæus testentur, Christum esse natum Herode superstite: quin ergo credimus B. Lucæ; Christum esse natum ante Pascha Iuliani *42.* scilicet in fine anni 41. vel anni 40. quod melius quadrat. Constat enim ex eodem Iosepho, Saturninum Syria decessisse initio anni *42.* successore Varo: nec est verisimile, Saturninum in ipso decessionis articulo, quippe 25. Decembris, ante & post occupatum fuisse censibus Iudææ peragendis. Christus enim à Saturnino in tabulas census relatus est, Tertulliano authore, qui hoc Romanis obiicit. Non enim affirmat Euangelista, Christum censum esse à Cyrenio Syriæ præside: sed descriptionem totius orbis decreto Augusti sancitam, primum esse factam Cyrenio Syriæ præside, inchoatam scilicet per Syriam; posterius vero in Iudæa ditione Herodis Regis, quæ nō erat immediate sub iurisdictione præsidum Syriæ, continuata est hæc descriptio per Saturninum: quod reticuit Lucas, suppleuit Tertullianus. Vtrumque iuxta alterum stat.

Imo prius esse factā quā præsideret Syria Quirinius vide Hatwardū.

Huius rei gratia, subiicio oculis sequentem tabulam, cum variis opinionibus de anno natali Christi, & rebus gestis ex fide historicorum.

Iuliano Coss.
anno 33. *Tib.Cl.Nero.*
P.Quintilius Varus.

Agrippa Syria decessit, Herodes ad ipsum profectus, ei commendat filium Antipatrum.

---

34. *M.Valer.Messala,*
P.Sulpitius Quirinius.

Agtippa victor ex Pannoniis rediens obiit in Campania.

Cometa multos dies supra vrbem suspensus in multas faces dissiliit. Asia terræ motu quassa. August. Cæsar creatus in annos V.

Herodes Cæsaream absoluit.

---

35. *Paulus Fabius Maximus,*
Q.Ælius Tubero.

Nihil quidem impedit eundem Quirinium bis esse præsidem Syriæ, & hic, & post annos 16. Nam si sic intelligimus Euangelistam Descriptionem sub qua tandem natus est Christus, durasse multos annos & primum factam (πρώτη, id est, πρῶτον) primum scilicet inceptā sub Quirino Syriæ præside: tunc concedere omnino debemus, Quirinum etiam hoc anno Syriæ præsidem fuisse, non minus quam infra anno 51. At si cum Herwardo, sic interpretemur Lucam. Descriptionem illam prius (πρώτη, id est, προτέρη.) factam, quum Cyrenius esset (anno sc. 51.) Syriæ præses: tunc nō opus est hac anxietate, vt sc. defendamus, Quirinium etiam hoc 35. anno fuisse præsidem Syriæ.

Quirinius exacto consulatu Syriam prouinciam potuit habere: quod factum esse ex Tacito fit verisimile. Hoc enim anno Quirinius in Cilicia bellum gessit, quæ fortassis erat contributa Syriæ.

---

36. *Iulius Antoninus,*
Q.Fabius Maximus Asiat.

Huius instituti causa puto id postea factum, quod refert Lucas. Exiisse decretum ab Augusto, vt censeretur Orbis vniuersus.

Omnibus hostibus subactis senatus decreuit Ianum Geminum claudere. Augustus instituit DESCRIPTIONES facere omniū quæ possideret. Dion. Tac. ait, Breuiarium fuisse totius imperij, quantū non tantū ciuium (vt per Syriam) sed etiam sociorū (vt per Iudęam) in armis. Nouis bellis orientalib. Ianus non fuit clausus, nec forte etiam descriptiones peractæ.

Iuliano

Iuliano anno 37. Nero Drusus, L. Quinatius Crisp.	Drusus Consul obiit in in Germania.
38. *C. Mart. Censorinus, C. Ansius Gallus.*	Augustus lustrum condidit censum egit Romanorum ciuium, quæ pars esse potuit census totius orbis, ante biennium incepti per prouincias quas sibi retinebat. Calendarij Iuliani correctio decreta. Mensis sextilis Augustus tranominatus. Prorogatum Augusto imperium in tettium decennium. Mecænas obiit.
39. *Tib. Cl. Nero II. Cn. Calphur. Piso II.*	C. Sentius Saturninus Præses Syriæ Cos. fuerat anno Iuliano 27. Erant tres coniunctiones Maximæ superiorum Planetarum: & cum iis coincidit stella insolita, quæ propter hanc circumstantiam ex decretis Chaldaicis, quorum erant periti Magi, maximi momenti rem significare debebat. Etsi non negauerim accessisse vel traditionem doctrinæ Danielis, vel reuelationem. Ephemeria Abiæ, quæ octaua est, ordine incepto & continuato à repurgatione templi sub Antiocho, hoc anno mense Octobri exhibet Zachariam Ierosolymis. Hic igitur Iohannes annunciatus est Ierosolymis Zachariæ incensum adolenti super altari, quæ partes ei sorte obtigerant, non vero summo sacerdoti, neque in sanctum sanctorum ingresso. Post paucos dies Zacharia domum reuerso in montana Iudææ, Elisabeth concepit, & abscondit se per menses quinque, vsque in Martium anni sequentis.

Huius anni æstate Herodes Romam proficiscens, Antiochiæ præsidem Syriæ Titum inuenit, vt in Græciam venit, Olympiadis ludicrum agitabatur. Erat Ol. 193. Reuersus inuenit præsides Saturninum & Volumnium. Sententia mea.

40. *Lælius Balbus.*
Antistius Vetus.
Διετία fere tributa fuit præsidibus Syriæ, ex quo Syria prouincia esse cœpit. Vide Appiani Syriaca, & hinc intellige Lucam, Act. 24. Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ. *Hic Saturninus habet* τριετίαν, *sc. annum* 39. 40. 41. *nisi dixeris Herodem per integrum annum hæsisse Romæ, aut ex quo rediit annum lapsum esse antequam hostes suos apud Saturninum accusaret.*

Saturninus per Syriam & vergente anno per Iudæam census egit; gentem vniuersam iureiurando Regi & Cæsari obligauit, vt ad annum sequentem Iosephus adscripsit, quasi rem tunc iam paulo ante gestam.

Exactis mensibus quinque quibus Elisabetha se absconderat, incipiente mense sexto (sub finem Martij) missus est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Nazareth, annunciaturus conceptionem Christi. Maria tribus mensibus mansit cum Elisabetha, Iunio Iohannes natus.

Fine anni Christus natus, si natalis dies in 25. Decembris.

Vera ætatis Christi anni 1. 41. C. Oct. August. XII.
Corn. Sylla.

Sin credit quis natalem Christi esse 6. Ianuarii; hic igitur secundum me Christus natus.

At secundum priorem natalem, Christus iam 2. Februarii oblatus est in templo indeque fugit in Ægyptum.

Herodes filios Alexandrum & Aristobulum publico iudicio Beryti damnatos, præsidente Saturnino Syriæ præside, postea occidit; & cum iis aut cum vno filiorum suorum, infantulo ex concubina Bethleemitica etiam omnes infra bimatum infantes teste Macrobio: idque initio anni, quia supersunt hinc menses circiter 14. aut 13. ad mortem Herodis.

Sen-

Sententia Dekeri & Suslygæ.

Septembri mense Ioannes conceptus.

25. Martii Christus conceptus.

Vera ætatis Christi anni	*Iuliano anno*		Sententia mea.
1.	41.		C.Sentius Saturninus decedit Syria.
2.	42.	*C.Caluisius Sabinus, L. Passienus Cuspius.*	Q. Varus initio anni adest in Iudæa successor Saturnini in prouincia Syria. Eclipsis Lunæ partialis ante pascha Herodes filium Antipatrum occidit, & moritur.
3.	43.	*C. Corn. Lentulus, M. Val. Messala.*	Archelaus fit Ethnarcha Iudææ, Herodes Tetrarcha Galilææ. Iosephus cum puero Iesu reuersus ex Ægypto habitauit in Nasareth Galilææ.
4.	44.	*C. Oct. Augustus* XIII. *Plautius Syluanus.*	Eclipsis ☽ totalis 9. Ianuarii. C. Cæsar in Syriam abiit, comite Lollio.
5.	45.	*Cornelius Lentulus, Calphurnius Piso.*	Hoc anno X Tisri ex comite Dionysii annis amplius 500. post Christũ introducto coincidit fere cum æquinoctio, sc. cũ 25. Septemb. Hoc deprehẽso Dionysius hunc annum arripuit pro conceptione Ioannis, vt vides in eius columna.
6.	46.	*C. Cæsar absens, L. Æmyl. Paulus.* *ÆRA CHRISTI vulgaris* I.	Verissime Christus annos quinque ætatis compleuit ante initium huius æræ, qua hodie vtimur.

Sen-

SententiaDekerii & Suslygæ.	Sententia Scaligeri & multorum patrum quos Caluisius sequitur.	Sententia Buntingi.	Sententia vulgaris hodierna.	SententiaD:ony ſii exigui Abbatis, qui author eſt æræ hodie vſitatæ.
Iunio Ioan.natus. Decembri Chriſtus natus.				
Æt. Ch. 1.	Ioannes conceptus.			
2. Herodes moritur paſchate.	Chriſtus conceptus. Ioannes natus. Chriſtus natus Decemb.	Septembri Ioannes conceptus.		
3.	vel 6. Ian. Ær. Ch. 1. Herodes mortuus paſchate.	25. Martii Chriſtus conceptus. 24. Iun. Ioan. natus. 25. Dec. Chriſt. nat'	Septembri Ioannes conceptus.	
4.	2.	Æt. Ch. 1.	Martio Chriſtus cõceptus. Iunio Ioan. natus. Decembri Chriſtus natus. Hoc fingimus nos à Dionyſio didiciſſe, ſed fallimur, alia eius æræ ratio eſt.	Huius anni menſe Septembri poſuit Dionyſius Ioannẽ eſſe cõceptum propter rationes Lunæ & XTiſri, & opinionem de Zacharia ſummo ſacerdote.
5.	3.	2.	1. Ianuarii circumciſio Chriſti. Hinc init *Æra Chriſti* hodierno vſu: ſed contra mentem Dionyſii, & contra morem Treuirenſis Ecclesiæ. Æt. Ch. 1.	Huius anni 25. Martii poſuit Dionyſ. Chriſtum incarnatum, i.e. conceptũ. Itaq; à 25. Mart. huius an. init *Æra incarnationis* ex mente Dionyſii. 24. Iun. Ioã. natus. 25. Decemb. Chriſtus natus.
			2.	Æt. Ch. 1.

Anni ætatis Christi.

Iuliano	Secundum me	Dekerio & Sislygæ	Scaligero & Patribus	Buntingo	Vulgo hodie	Dionysio	
46	6	5	3	2	1		
47	7	6	4	3	2	1	
48	8	7	5	4	3	2	
49	9	8	6	5	4	3	
50	10	9	7	6	5	4	
51	11	10	8	7	6	5	Archelaus, quẽ Dion Herodem appellat, in exilium actus, Iudæa fisco Cæsaris adiudicata, census per eam actus à Quirinio consulari, procuratore Cæsaris.
52	12.						

Itaque illa descriptio (sub qua Christus natus) facta est, antequam Cyrenius hic esset in Iudæam missus. Πρώτη κυρηνίου, προτέρη αὐτοῦ, vt interpretatur Hervvardus ex Hebraismo & Græcismo. Testatur autem Iosephus expresse, Quirinium hoc anno in Syriam missum, vt iura populis redderet.

Hoc anno ætatis Christus in paschate Ierosolymis disputat cum Pharisæis & scribis. Forte materia disputandi hæc fuit, quod hoc primo paschate Iudæa proprio rege carens, sub Augusto Cæsare fuit, & procuratorem Quirinium habuit.

Christus non relatus in tabulas cen

Notabis hic contra suspicionem, quam Beza suppeditat, Christum non venisse in huius anni censum. Christus enim Galilæus fuit habitus, patria Nazarethanus: subdi-

ſubditus igitur Herodis Tetrarchæ, non Archelai, aut poſt eum Cæſaris Auguſti: At Quirinius ſolum Archelai patrimonium in fiſcum Cæſaris redegit. *ſuæ ætatis anno 12. à Quirinio procuratore Cæſaris.*

At dixeris, Ioſephum fuiſſe de domo Dauid, & id cauſæ commemorari ab Euangeliſta, cur ei fuerit à Naſareth Galilææ eundum in Bethlehem Judææ?

Reſpondeo, primum poſito hoc, omnibus eundum fuiſſe ad gentis ſuæ patriam primæuam: quod tamen abſurdiſſimum eſt, multæ enim vrbes non amplius extabant, poſt 1600. annos diſtributionis terræ: hoc, inquam, poſito, non tamen ſequitur, quæ potuit Herodes Rex, eadem iam potuiſſe Quirinium. Herodes Rex totam prouinciam ditione tenebat, & Galilæam & Judæam, totamque viciniam. Hic vero Herodes Tetrarcha Galilæam tenebat, nec conceſſurus Quirinio fuiſſet, vt qui ſui iam ciues eſſent, ii cenſus cauſa euocarentur in Judæam, Archelai ditionem, Cæſari ſubiectam: quippe ſciebat, non iuſſum fuiſſe Quirinium alias, quam Archelai facultates in fiſcum redigere.

Deinde neque ſequitur ex Lucæ Euangeliſtæ verbis, Ioſephum tantum ideo profectum eſſe è Naſareth in Bethlehem, quod de domo Dauid eſſet: nam ſi etiam ea conſideremus, quæ Matthæus habet: res proculdubio ſic erat comparata. Maria erat oriunda ex Naſareth, deſponſata vero fuit Joſepho Bethlehemitico ciui. Poſtquam concepit Maria ex Spiritu Sancto, treſque menſes abſens domo apud cognatam Eliſabetham in montanis Iudææ, domum fuit reuerſa in Naſareth: Joſephus è Judæa profectus eſt ad ſponſam in Naſareth, ducturus eam domum. Ibi comperit grauidam eſſe; quippe iam tres quatuor vel quinque menſes abierant à conceptione. Volens igitur illam deſerere, domum ſuam ſcilicet reuerti ſine ſpon-

P ſa,

ſa, & ſomnio admonitus, ne id faceret, nuptias celebrauit in Naſareth, manſitque menſem vnum atque alterum apud ſponſæ parentes. Interim decreto cenſus promulgato cogitur ire in Bethlehem, quia illius territorii incola & ciuis erat. Ciuis autem ideo, quia de domo Dauid, cuius maiores poſſidebant illa loca; & vero cautum erat legibus Judæorum, ne prædia abalienarentur, neue qui tenues euaſiſſent, mendicarent. Siue igitur prædiolum ipſe tenuerit prope Bethlehem, ſiue maiores eius: hæc proxima & immediata ex Matthæo nota cauſa fuit, cur è Naſareth, patria ſponſæ domum reuerteretur in Bethleem: illa vero remotior cauſa, & cauſæ cauſa, quia erat de domo Dauid. Hoc igitur ſic fuit anno Juliano 40.

At nunc anno Juliano 52. iam ad minimum decem annis abſens Judæa, venit & habitauit in Naſareth patria ſponſæ, ciuis non amplius Bethleemiticus, ſed Naſarethanus. Mutata enim ſumma poteſtate, peſſum ibant leges, crebræ fiebant domiciliorum translationes. Chriſtus ipſe ſequentibus annis relicta Naſareth, factus fuit ciuis in Capernaum. Nulla igitur cauſa fuit, cur iam ad Quirinium in Judæam veniret ciuis Naſarethanus Herodis Tetrarchæ ſubditus.

Hoc vno verbo ex ipſo Euangeliſta commode accepto tuetur. Heruuardus.

Cum igitur Chriſtus certo ſit cenſus: non cenſus autem hoc anno Juliano 52. ſub procuratore Iudææ Quirinio; omnino ergo priore aliquo anno, & in tali deſcriptione, quæ primum fieri cœpta Quirinio Syriæ præſide, anno Iuliano 36. poſtea continuata eſt per Iudæam à Saturnino, anno Iuliano 40.

Porro ſi tabulam ſuperiorem continuauerimus vſque

Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ (capitum ſub Saturnino) πρώτη (id eſt, πρότερον) ἐγένετο Κυρηνίου τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντος. Hoc pacto concedi poſſet, Quirinium ſemel tantum præfuiſſe Syria, tunc nempe, quando procurator Iudaæ Archelai facultates in fiſcum redegit.

vſque ad annum Julanum 73. additis 21. annis, per omnes columellas, exiſtet ætas Chriſti ſecundum me 33. annorum, Dekerio 32. Patribus 30. Butingo 29. Vulgo hodierno 28. Dionyſio vero, cuius æra vulgo hodie vſurpatur, 27. currentium. Itaque ſi Chriſtus Nouembri ad Baptiſmum acceſſit, tres forte menſes ipſi defuerunt, quo minus impleuerat annos

	Mihi,	Deck.	Patr.	Bunt.	Vul.	Dion.
	33.	32.	30.	29.	28.	27.

Eccleſiam vniuerſalem inde à Dionyſ. & ipſam deſciuiſſe ab expreſſo B. Lucæ numero.

Sin autem ſequenti 6. Ianuarii baptizatus eſt, tunc plane hunc annorum numerum impleuerat.

Ex quo apparet, veteres Patres inhæſiſſe præciſo numero Lucæ Euangeliſtæ, qui Chriſtum in Baptiſmo videtur exhibere 30. annorum fere.

Diligenter itaque notandum, quod interdum etiam ipſe obliuiſcor, inuidiam illam, quæ ſolet mihi ab incautis obiici, quod Euangeliſtæ numerum augeam triennio, redundare è contrario in ipſos, qui hæc obiiciunt, ſiquidem vel cum vulgó Chriſti ætatem exhibent annorum 28. vel cum Dionyſio, vulgi noſtri magiſtro, annorum 27. Numerum enim B. Lucæ ipſi multant biennio vel triennio; cur igitur mihi iraſcuntur, quod eum tantundem augeam?

Et hactenus de Æra noſtra hodierna, quæ hoc anno numerat 1611. annos à natiuitate Domini, cum debeat numerare 1616. ſecundum me, certe 1613. ſecundum præciſum B. Lucæ numerum & Patres veteris Eccleſiæ.

Iam reuertamur ad annum paſſionis inquirendum. 126
Hactenus enim illud ſolum dilui, quod ex aſtronomia ſolet obiici, oſtenſo, aſtronomiam hic ſpectari non poſ- *Argumenta, quod Chriſtus*

 ſe,

biennio ante fuerit passus quam hodie putamus.

se, cum Iudæi non fuerint vsi calculo astronomico, sed cyclis erroneis, vt etiam nos hodie.

Iam vero subiiciam vera fundamenta indagandi annum passionis, petita potissima parte ex libro Laurentii Suslygæ Poloni, thesibusque discussis sub præsidio Dekerii, à quibus tamen abstergam laciniosas verborum ambages.

Hæc igitur sunt, quæ ex illo libro adduci possunt, vt probetur Christum passum esse anno Juliano 76. non 78. vt nos hodie credimus, Tiberii 18. consulibus, non 20. æra ætatis Christi hodierna 31. non 33. (quod esset correcto calculo, ætatis anno 36. non 38.)

I. Traditio antiqua est confirmata testimonio omnium Episcoporum Palestinæ, in synodo Cæsariensi sub ipsa certaminum paschalium initia, Christum traditum esse ea nocte, quæ sequitur XI. Calend. April. passum in cruce X. Calend. April. resurrexisse VIII. Calen. April. Hoc illius synodi testimonium transcripsit Beda ante annum 700. à Christo nato. Eadem dies proditionis Christi habet testimonium in cyclo antiquissimo Alexandrinorum, qui terminum paschalem tolerat non tantum in VIII. sed etiam in XI. Calend. April. seu 22. Martii; proculdubio ideo, quia non tantum resurrectionis, die 25. Martii factæ, sed etiam traditionis, die 22. factæ, celebratur in paschate memoria. Iudæorum enim pascha ab ea nocte debebat incipere, qua Christus est traditus, quippe à diebus Azymorum, si ipsi non fuissent vsi translatione vnius diei politica.

Eandem mensis Martii diem passioni tribuit & Maximus Monachus Bedę Synchronus, eandem Simeon Metaphrastes, & Nicomediensis, vt refert Hippolyt. in Chronico, eandem Lactātius, August. Chrysostomus, Cyrillus, nisi

nisi quod passionis & resurrectionis dies alicubi permutant, facili lapsu: eandem plane fragmentum Eusebij ap. Anastasium Antiochenum.

Inprimis Augustum est testimonium de resurrectione quod illa 8. Cal. April. seu 25. Martij contigerit, consuetudo vetustissima Gallicanę Ecclesiæ aliarumque, de qua Beda testatur, qui inde à primordiis Euangelij Pascha suum anniuersarium celebrarunt die 25. Martij fixa, quacunque is feria hebdomadis incidisset. Cum enim cogerentur vti Calendario solari, quippe Romanis ab antiquo subditi; diem igitur anni solaris Iuliani seruarũt, quo die illius Calendarij sciebant Christum resurrexisse.

Eundem morem celebrandi pascha die 25. Martij fixo tribuit Epiphanius (circa annum Christi 400.) etiam Cappadocibus & plerisque aliis per Asiam, eandem Paulus Middelburgius ascribit veterib. Græcis, & Nicetæ nominatim, & Tuscis & Montanis in Asia.

Atqui scimus ex Euangelio, Christum esse traditum ea nocte, quæ sequitur feriam quintam seu diem Iouis, resurrexisse die Dominica, seu feria prima, prima Sabbathorum, vel die Solis.

Itaque si quæsiuerimus quo anno Iuliano vigesimus quintus Martij inciderit in diem Dominicam; quod possumus facile, cum series annorum Iulianorum inde ab illis temporibus ad nos vsque sine perturbatione seruata fuerit, & non obstante Gregoriana ratione adhuc iuxta seruetur, inueniemus non 78. sed 76. Iulianum.

Ergo Christus passus & resuscitatus est Iuliano 76. non vt hodie putamus 78.

II. A die ad annum sumus argumentati: audiamus nunc testimonia de anno ipso Igitur in Tabulis Calen. Romani antiquissimis, & in Chronico Siculo, Christus dicitur pas-

ſus indictione I V. quod & Cedrenus ſequitur, vt Beda: Ergo anno Jul. 76. non 78. Chriſti vulgari 31. non 33.

III. Julius Africanus (vt refert Euſebius 300 annis poſt Chriſtum) paſſionem adſcripſit ad ann. II. Olymp. CCII. non ad I V. eius annun. Ergo ad 76. Julianum, non ad 78. Etſi cauendum hic, quod pleriq; veterum Olympiada inchoant non à die ludicri, ſed vel ab Hyperberetæo, vel à Januario, vel à Niſan, antecedentibus ludicrum, qua ratione Paſcha anni Juliani 78. cadit in annum I. Olympiad. CCIII. ſed Paſcha Iuliani anni 76. in annum III. Olymp. CCII. Itaq; Africanus hoc modo in eorum patrum ſententia fuerit, qui vnum ſolum annum, & paulo quid amplius miniſterio Chriſti tribuunt: quibus paſſio cadit in Iulianum 75.

IV. Hieronymus in Chronici Euſebiani translatione, omnino tribuit paſſionem Chriſti Iuliano 76. non 78. vt dubium nullum ſit, in Græcis Euſebij fragmentis à Scaligero editis, ſphalmate librario localem traiectionem eſſe factam à ſexto anno 76. in annum 77. quod non difficulter conceſſerint aduerſarij mei, quibus non annus 77. ſed 78. placet.

V. Extat apud Paulum Oroſium hiſtoria, quam Pamelius Tertulliano & pleriſque hiſtoricis tribuit, & cuius partem etiam Chryſoſtomus & Euſebius recenſent: cũ Pilatus ad Tyberiũ retuliſſet de iis quæ cũ Chriſto acciderant, Tyberium vlterius ad Senatũ retuliſſe, vt Chriſtus inter Deos reciperetur. Ælium vero Seianum huic rationi acerrime reſtitiſſe. Atqui anno Iuliano 76. Ælius Seianus cum Tyberio conſul, menſe Nouembri publico ſupplicio interemptus fuit. Hiſtoria ergo iſta non potuit accidere Iul. 78. nec omnino poſt 76.

VI. His conſequens eſt, vt annus ſecundus Claudij, ſit duo-

duodecimus à paſſione. Claudius enim cepit Iuliano 86. Ergo annus 87. eſt 12. ab anno 76.

Connectunt autẽ hiſtorici ann. 12. à paſſione cũ anno 2. Claudij. Nam diuiſio Apoſtolorũ in vniuerſum orbem ſine variatione adſcribitur anno 2. Claudij, die 15. Iulij. At traditio antiquiſſima eſt, cuius teſtẽ Thraſeam Martyrem adducit Apollonius ſcriptor antiquus apud Euſebium; quã etiam Martyrologium Romanũ & Gelaſius Papa referunt; Chriſtum præcepiſſe Apoſtolis, ne ante 12. an. Ieroſolymis inter gentes diſpergerentur; eoq; illos expectaſſe annũ 12. annum nimirum 2. Claudij. Si quis traditionẽ de dicto Chriſti vocauerit in dubium, at factum Apoſtolorum conforme non facile adimet traditioni: quo minus de præcepto Chriſti dubitandum. Nihil enim quod magni eſſet momenti (qualis eſt hæc decennalis procraſtinatio itionis in orbem vniuerſum.) ſine expreſſo Chriſti mandato fecerunt Apoſtoli. Igitur Act. 8. v. 1. cum perſecutione orta diſpergerentur diſcipuli, Apoſtoli manſerunt Hieroſolymis. Et v. 14. Pleriq; Apoſtolorum ſunt Ieroſolymis cum audiretur Samariam accepiſſe verbum Dei. Et c. 9. v. 27. Barnabas Paulũ Ieroſolyma venientẽ adduxit ad Apoſtolos, quos Paulus ipſe Gal. 1. v. 17. 18. ait fuiſſe Petrum & Iacobum fratrẽ Domini: Et tẽpus addit poſt annos tres, quã ex Arabia rediiſſet Damaſcum; cum dies multi abiiſſent ab eius ingreſſu in Damaſcum, Act. 9. verſ. 23. Et quidem triennio poſt Chriſti paſſionẽ conuerſus eſſe dicitur. Itaq; hinc habemus annos minimum 6. vel 7. quib. Apoſtoli poſt Chriſti paſſionem manſerunt Ieroſolymis. Sic cap. 11. Actor, verſ. 1. 2. Apoſtoli & Petrus ſunt in Iudæa & Ieroſolymis: & verſ. 22. Ieroſolymis mittitur Barnabas Antiochiam, à quibus niſi ab Apoſtolis? Atque is Tarſi Paulum inuentum ſecum adducit; cum iam Claudii principatus appro-

appropinquaret, ſub quo futurā famem Agabus Propheta Ieroſolymis Antiochiam veniens prædixit.

Etſi vero Philippus c.*8*. v. *5*. legitur iuiſſe Samariam, vt etiam Petrus & Ioannes, v.14. tamen hi duo, v.*25*. confeſtim redierunt Ieroſolymam, euangelizantes quacunque tranſibāt, Philippus vero, v.26. per Gazam, & v.*39*.40. per Azotum & Cæſaream, etiam domum rediit. Breuia erant itinera per Iudæam & Samariam inter medios Iudæos ſitā. Quale eſt & illud Petri alterum, Act.*9*. v.31. cum paſſim per totam Iudæam circumiens veniret & Lyddam proxime Ieroſolyma ſitam, & Aſſaronem, & Ioppen, & Cæſaream, & c.11. reuerteretur Ieroſolymam, v.2. Eadem de cauſa vidētur & Apoſtoli cæteri abfuiſſe Ieroſolymis in Iudæa, nō valde longe à Metropoli, cum Paulus per dies *15*. cum Petro & Iacobo fratre Domini conuerſatus nullum præterea videret Apoſtolorum. Adeo quidem hoc verum eſt; vt ſolis Iudæis prædicarent etiam illi, qui Ieroſolymis perſecutione longius diſperſi Phœnicen, & Cyprū, & Antiochiam peruenerant. Sane quidem ſimile vero eſt, eodē conſilio, quo Chriſtus prohibuit ſe ſuperſtite in terris, ne in viis Gētium ambularent, prohibuiſſe etiam, ne ante annum *12*. Iudæa & Ieroſolymis abirent, in teſtimonium genti.

Sed & textus ipſe nobis annum ſuppeditat, Act.*12*. v.*1*. Eodem tempore, inquit, Paulus & Barnabas collectas Antiochia Ieroſolyma detulerunt inſtante fame ſub Claudio Imp. Herodes rex occidit Iacobum fratrē Ioannis. Eidē vero Herodi regi tribuit eundem vitæ exitum, quē Ioſephus hiſtoricus adſcripſit Agrippæ maiori. Mira quidem ambiguitas nominum, ſed quæ nihil noceat argumento. Immoremur tamen enodationi loci obſcuri. Herodi magno regi totius Iudææ duo erāt ex Ariſtobulo filio nepotes Agrippa & Herodes, & filia Herodias, duorum Herodis Magni ex diuer-

diuersis vxoribus filiorum vxor eodem tempore, ideoque incesta, vtrique nomen apud Josephum quidem Herodes, apud Euangelistas vero priori nomen Philippus erat; sed posterior Tetrarcha fuit Parricida Johannis Baptistæ, expulsusque ex Tetrarchia sua fuit Iuliano *85.* anno vltimo Caij Principis. Igitur fratrum Herodiadis alter Agrippa, primo successit Philippo Herodis Magni filio, in Tetrarchia, titulo regis, anno Iuliano 8*2*. cum Philippus decessisset anno 78. deinde acquisiuit etiam Tetrarchiam Herodis Tetrarchæ sui sororij cum is vna cum Herodiade pulsus esset in exilium, anno Iuliano 85. Denique anno 8*6*. à Claudio Principe donatus est etiam Ethnarchia Archelai, anno Iuliano 51. in exilium eiecti, quæ erat Iudææ Idumeæ & Samariæ: & sic totam Aui Herodis Magni ditionem coniunxit: mortuus est Cæsareæ Iuliano 88. exacto triennio in regno. Cum autem totius Iudææ Rex esset constitutus, fratri Herodi filiam suam Berenicen vxorem dedit, eique à Claudio impetrauit regnum Chalcidis. Mortuus etiam Herodem hunc fratrem concessu Claudij potestatis nonnullius in vrbe Ierosolyma successorem accepit.

Itaque merito quis dubitet, quis ille Herodes rex, qui Act. *12*. v. *12*. Iacobum occidit. Vitæ exitus vult Agrippam, nomen vero est mariti Berenices. Vterq; rex fuit, Agrippa Iudææ, iste Chalcidis: vterq; Ierosolymis potestatẽ habuit, ille ab anno 8*6*. hic post annũ *88*. Iulianum: qui fuit tertius Claudij. Stat tamen ab Agrippæ partibus verisimilitudo. Nam Herodis non Iudææ, sed Chalcidis regis arcta Ierosolymis fuit potestas in templum, ærarium & Electionem Pontificum; nequaquã vero in vitam & necem incolarum Regni non sui. Itaq; credibile est Agrippæ quoque nomen Herodis fuisse, quod Iosephus antiquitatis vitandæ causa-

Q omi-

omiserit: & cæsum Jacobum anno 1. Claudij sub regni Iudaici auspicia, quæ Agrippa grata hoc facto præstitit primoribus gentis, quibus erat imperaturus, vers. 3. Et differentiæ causa Agrippa iste dicitur Herodes rex, ille vero senior exul, huius patruus, cui iste successerat, Herodes Tetrarcha dicitur, Actor. 13. v. 1. vbi Manahemus Antiochiæ nominatur Collectaneus Herodis Tetrarchæ; non quod is tunc adhuc in Tetrarchia fuerit; nam anno 85. Jul. erat eiectus, sed quod esset superstes, & forte reditus aliquos retineret absens ex gratia Principis. Apparet igitur gemino modo ex Actis Apostolorum, circa initia Claudij fuisse Apostolos adhuc in Judæa & Hierosolymis: itaque nihil ex Actis contra traditionem hanc depromi potest: quæ dicit diuisos Apostolos anno secundo Claudij, anno 12. à passione. Stante itaque hac traditione sequitur, Christum passum anno 76. Juliano.

VII. Simile argumentum ducitur ab anno 7. Neronis, quem terminant Patres cum 30. à passione.

Jacobus enim frater Domini præfuit officio annos 30. vt annales Ecclesiæ Hierosolymitanæ testantur.

At cæsum esse, anno septimo Neronis in Pascha, Judaicum terminum exeunte, id est, anno Juliano 106. testes sunt Hieronymus, Eusebius, Registra Romani Breuiarij, & alij: ergo anno Juliano 76. incipit Iacobus præesse Ecclesiæ Hierosolymitanæ, sc. post passionem Christi.

Cædem Iacobi fratris Iesu Christi ab Anano Summo Pontifice procuratam commemorat etiam Iosephus: sed annus ex eo præcise colligi non potest.

VIII. Sic Paulus Romam venit anno secundo Neronis, id est Iuliano 100. anno 25. à passione: vt computat Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Si aduentus contigit post Pascha, vnde Hieronymus incipit

pit annos, tunc omnino annus ſeptuageſimus ſextus tribuitur paſſioni.

IX. Amplius Petrus & Paulus occiſi ſunt Capitone & Rufo Coſs. poſt paſcha 29. Maij. Ergo Iuliano 112. Et addit Hieronymus, id factum decimoquarto Neronis, poſt paſſionem Domini, an. 37. Sic Euſebius & annales Eccleſiæ Romanæ. Ergo ablatis 36. ſolidis de currente 112. reſtat currens 76. paſſionis. Hoc teſtimonio clariſſime euincitur ſcriptores Eccleſiaſticos annos Neronis non poſt Paſcha quod præceſſit ſucceſſionem inchoare. Nero enim occiſus eſt anno Iuliano 113. Iunio. Si ergo Hieronymus anno 112. Maio numerat Neronis decimumquartum: oportet vt anno 113. Maio & Iunio iam numeret 15. etſi veriſſime Nero tantum annos 13. menſes 8. præfuit. Itaque hinc & confirmatur argumentum 8. & 7. Nam ſi Iulianus 112. eſt Hieronymo Neronis decimusquartus, eidem Hieronymo ſeptimus Neronis non alius erit quam Iulianus 105. deſinés in Paſchate ſequentis 106. Et ſecundus Neronis, non alius Iulianus quam centeſimus.

Cumq; Paulus conuerſus ſit annis 2. poſt paſſionem Chriſti: vt annales Eccleſiarũ, Martyrologium Romanũ, Hieron. in Chronologia, Oecumenius, & alij tradunt; ſc. 25. Ianuarij, anno 78. Iuliano; ab hoc conuerſionis anno numerat Chryſoſtomus annos 35. ad eius necem, vt & Simeon Metaphraſtes. Aufer 34. ſolidos ab 112. currentibus, reſtabit 78. currens Iulianus pro conuerſione Pauli. Ecce conſenſum.

X. Sic tradũt Clemens Alexandrinus, Hegeſippus, Euſebius, Hieronymus, Chryſoſtomus, multiq; alij, Hieroſolyma cecidiſſe an. 40. poſt paſſionem Domini. Ceciderunt autem ſub Veſpaſiano anno Iuliano 115. currente. Aufer 39. ſolidos, relinquitur 76. currens pro paſsione.

XI. Sic constat ex Irenæo, Hieronymo, Epiphanio, Breuiario Romano, Ioannem attigisse Traiani tempora. Et Eusebius decessum eius collocat ad 2. Traiani, id est, ad Iulianum 143. Decessit autem anno 68. à passione Christi, vt testantur antiquissimi annales Ecclesiastici in Episcoporũ Ephesi Catalogo, Breuiarium Romanum, Epiphanius, Hieronymus, Eusebius, &c. Aufer ergo 67. solidos à currente 143. relinquitur 76. currens passioni.

XII. Chronicon anonymi cuiusdam scriptoris, absolutum anno Christi 236. Iuliano 281. nempe tredecimo Alexandri Mammeæ numerat annum 206. à passione. Aufer solidos 205. à currente 281. restat currens 76. pro passione.

XIII. Denique solent veteres communiter interstitium inter Natiuitatem & Passionem facere annorum 30. Clemens Alexandrinus, Origenes, Apollinaris, Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, Philastrius, Idacius, Valentinus Hæreticus, Scriptor ille Anonymus. At si à 78. retro extendas annos 30. pervenies cum Natiuitate in 48. Iulianum absurdissime. Sin autem à 76. tunc venies in 46. Iulianum, qui pro primo Æræ placuit etiam Dionysio, & hodie vulgo primus creditur à nato Christo, propter causas supra explicatas, quas etiã Chrysostomus ante Dionysium solitus est sequi, & forte ante Chrysostomum alij. Nam Euodius Alexandriæ Episcopus referente Nicephoro, antiquissimam traditionem agnouit, Christum natum die 25. Decembris, quæ cũ habeat solstitium; ab hoc iam fundamento tota ratio consurgit, quæ æram incarnationis à 25. Martij anni 46. deducit.

Hæc vltima ratio est Suslygæ, & videtur paulo imbecillior. Nam patres illi contraria statuissent, Natiuitatem in Iuliano 43. & passionem in 76. & famem Christum pa-

patientem annorum tantum 30. Puto igitur, Patres cum ſcirent Chriſtum baptizatum fuiſſe Iuliano 73. cum eſſet annorum quaſi 30. tribus poſtea Euangeliſtis perperam intellectis, fuiſſe confiſos de vno ſolo paſchate miniſterii Chriſti, neglecto Euangelio Ioannis, neglecto & computo, & annumeratione temporis ad res Chriſti geſtas, ac ſi Chriſtus ſtatim in paſchate ſequente anni 74. fuiſſet paſſus: vnde eſt, quod quidam illorum, quos argumento X. adduxi, Ieroſolyma aiunt cecidiſſe à paſſione non 40. ſed 42. quia ſcilicet tunc cum iſta ſcribebant, paſſionem ex incuria referebant non in 76. ſed in 74. Iulianum. Itaque hoc argumentum in medio relinquitur.

Reliqua vero 12. argumenta ſic ſunt comparata, vt non videam, quid contra authoritatem & conſenſum tot ſcriptorum, qui ipſis Apoſtolis proxime ſucceſſerunt, excipi hodie poſſit.

Tria quidem ſunt, quæ obiiciuntur aperte: aſtronomia, Eclipſis à Phlegonte prodita ad annum non 76. ſed 78. & quatuor paſchata in Euangeliis: at quartum, quod hominum ora oculoſque obſtruit, occulte latet authoritas Theologorum nuperorum apud omnes partes; quæ tantum valet, vt non poſſim non deplorare ætatis huius infœlicitatem: adeo paucos eſſe, qui inter veras rationes & nudas authoritates diſcernant; qui conſiderent, veteres à Suslyga & iam à me productos rei geſtæ pene αὐτόπτας fuiſſe; recentiores vero ab Aſtronomis eſſe deceptos: adeo ſimplices eſſe, qui literati volunt haberi, vt à Theologis hodiernis in hac materia diſcedere piaculum putent: adeo denique corrupta in adulationem quorundam ingenia, vt quamuis videntes cœcos ſe ſimulent, ne Theologorum gentem ſcilicet offendant, grauesque eorum iras experiantur. Ego motus hoc exemplo rei non adeo magnæ,

Obiectionum ſolutio.

Sententia Theologorum hodiernorum.

XI. Sic constat ex Irenæo, Hieronymo, Epiphanio, Breuiario Romano, Ioannem attigisse Traiani tempora. Et Eusebius decessum eius collocat ad 2. Traiani, id est, ad Iulianum 143. Decessit autem anno *68.* à passione Christi, vt testantur antiquissimi annales Ecclesiastici in Episcoporũ Ephesi Catalogo, Breuiarium Romanum, Epiphanius, Hieronymus, Eusebius, &c. Aufer ergo *67.* solidos à currente 143. relinquitur *76.* currens passioni.

XII. Chronicon anonymi cuiusdam scriptoris, absolutum anno Christi 236. Iuliano *281.* nempe tredecimo Alexandri Mammeæ numerat annum 206. à passione. Aufer solidos *205.* à currente 281. restat currens *76.* pro passione.

XIII. Denique solent veteres communiter interstitium inter Natiuitatem & Passionem facere annorum *30.* Clemens Alexandrinus, Origenes, Apollinaris, Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, Philastrius, Idacius, Valentinus Hæreticus, Scriptor ille Anonymus. At si à 78. retro extendas annos 30. pervenies cum Natiuitate in 48. Iulianum absurdissime. Sin autem à *76.* tunc venies in *46.* Iulianum, qui pro primo Æræ placuit etiam Dionysio, & hodie vulgo primus creditur à nato Christo, propter causas supra explicatas, quas etiã Chrysostomus ante Dionysium solitus est sequi, & forte ante Chrysostomum alij. Nam Euodius Alexandriæ Episcopus referente Nicephoro, antiquissimam traditionem agnouit, Christum natum die *25.* Decembris, quæ cũ habeat solstitium; ab hoc iam fundamento tota ratio consurgit, quæ æram incarnationis à *25.* Martij anni *46.* deducit.

Hæc vltima ratio est Suslygæ, & videtur paulo imbecillior. Nam patres illi contraria statuissent, Natiuitatem in Iuliano *43.* & passionem in *76.* & famem Christum pa-

patientem annorum tantum *30*. Puto igitur, Patres cum ſcirent Chriſtum baptizatum fuiſſe Iuliano *73*. cum eſſet annorum quaſi *30*. tribus poſtea Euangeliſtis perperam intellectis, fuiſſe confiſos de vno ſolo paſchate miniſterii Chriſti, neglecto Euangelio Ioannis, neglecto & computo, & annumeratione temporis ad res Chriſti geſtas, ac ſi Chriſtus ſtatim in paſchate ſequente anni *74*. fuiſſet paſſus: vnde eſt, quod quidam illorum, quos argumento X. adduxi, Ieroſolyma aiunt cecidiſſe à paſſione non 40. ſed 42. quia ſcilicet tunc cum iſta ſcribebant, paſſionem ex incuria referebant non in *76*. ſed in 74. Iulianum. Itaque hoc argumentum in medio relinquitur.

Reliqua vero 12. argumenta ſic ſunt comparata, vt non videam, quid contra authoritatem & conſenſum tot ſcriptorum, qui ipſis Apoſtolis proxime ſucceſſerunt, excipi hodie poſſit.

Tria quidem ſunt, quæ obiiciuntur aperte: aſtronomia, Eclipſis à Phlegonte prodita ad annum non *76*. ſed 78. & quatuor paſchata in Euangeliis: at quartum, quod hominum ora oculoſque obſtruit, occulte latet authoritas Theologorum nuperorum apud omnes partes; quæ tantum valet, vt non poſſim non deplorare ætatis huius infœlicitatem: adeo paucos eſſe, qui inter veras rationes & nudas authoritates diſcernant; qui conſiderent, veteres à Suslyga & iam à me productos rei geſtæ pene αὐτόπτας fuiſſe; recentiores vero ab Aſtronomis eſſe deceptos: adeo ſimplices eſſe, qui literati volunt haberi, vt à Theologis hodiernis in hac materia diſcedere piaculum putent: adeo denique corrupta in adulationem quorundam ingenia, vt quamuis videntes cœcos ſe ſimulent, ne Theologorum gentem ſcilicet offendant, graueſque eorum iras experiantur. Ego motus hoc exemplo rei non adeo magnæ,

Obiectionum ſolutio.

Sententia Theologorum hodiernorum.

Q 3 non

non diffiteor me de rerum summa male ominari. Video enim, quod vlcus quantæ dignitatis viri tangere nolint, potiusq; exitialibus inter se odiis digladientur.

2. *Pascha ante plenilunium*

Sed de his plura queri non est huius loci: illorum vero trium, quæ solent obiici anno *76.* Iuliano, primum de Astronomiæ dissensu in ratione paschatis iam est in superioribus prolixe dissolutum. Ostendi enim, de paschate Iudæorum tempore Christi intra tridui aut quatridui spacium pronunciari tertio die ex Astronomia non posse, cum cyclus illis vsitatus tantam laxitatem admittat.

3. *Eclipsis patiente Christo, an adscribenda anno 78.*

Quod eclipsin attinet Phlegontis, ita quidem est, Hieronymus vertit, Quarto anno Olymp. CCII. magnam eclipsin & præ aliis excellentem. At idem Hieronymus adscripsit ista verba ad annum II. illius Olympiadis, à die ludicri Olympici inceptæ, id est, ad Iulianum *76.* Et Eusebius, ex quo vertit ista Hieronymus, eodem anno diuersissimorum temporum euenta, quod est extra controuersiam, coaceruat. Adde, quod Græcus Eusebii textus ambiguus est & lubricus. Nescias enim, *Quarto anno*, an simpliciter, *Anno vero Olymp. CCII.* legas: anne vnam literam β vel γ omissam suspiceris, vt legendum sit Secundo anno à die Olympiorum, vel tertio à Cal. Ian. antecedentibus Olympia, annum auspicando: & si legas, Ipso illo anno Olymp. CCII. vt est quidem in Græco textu τῷ δὲ ἔτει τῷ, consentientem inuenies Astronomiam: Anno enim 74. Iuliano, quo Olympias acta est, fuit 24. Nouembris, hora vna atque altera ante meridiem eclipsis solis in Asia vel Syria totalis. Ita Græcum textum Phlegontis astronomia, hoc est, rerum natura tuetur. At anno passionis eclipsis fuit præternaturalis lunæ pene in opposito solis. Non est igitur pugnandum authoritate gentilis Phlegontis ἀπροσδιονύσω contra tot Patres.

Quod

Quod quatuor paſchata attinet, prius obiectionem formabo, poſtea reſpondebo. Sic igitur argumentatur Chemnitius. Iohannes cepit baptizare anno 15 Tiberii, hic annus exacta ratione incipit ab Auguſto menſe Juliani 73. deſinitque menſe Auguſto anni 74. Inceperit Johannes ante hunc terminum anni. Ergo ſequens paſcha anni 75. eſt primum, & exprimitur Joannis 2. verſic. 13. Poſt id paſcha Johannes adhuc baptizabat Johann. 3. ver. 23. Joanne in vincula coniecto ſeceſſit Ieſus in Galilæam, Johann. 4. verſ. 1. Et ab hoc articulo incipiunt Euangeliſtæ cæteri, Matth. 4. ver. 12. Marci 1. v. 14. Poſt hæc ſequitur Matth. 12. verſ. 1. Marci 2. verſ. 23. Luc. 6. verſic. 1. temqus aliquod, quo ſpicæ maturæ, & quidem in Sabbatho δευτεροπρώτῳ, quod communiter accipiunt de primo ſabbatho poſt paſcha. Ecce igitur ſecundum paſcha anno Juliano 76. Et huic accommodat etiam Johannis 5. verſ. 1. ſcilicet ne Johannes nihil de hoc paſchate dixerit; & quia Chriſtus non niſi tribus ſolennibus feſtis Ieroſolyma aſcendiſſe videatur; & quia Iohann. 4. verſ. 35. paulo ante Chriſtus dixerat poſt 4. menſes meſſem inſtare, cum in Galilæam reuerteretur: quo verbo Chriſti excluditur Pentecoſte & Scenopegia anni 75. relinquitur igitur paſcha, Pentecoſte vel Scenopegia anni 76. Accommodat igitur Chemnitius id feſtum ad paſcha anni 76.

4. Quatuor paſchata in Euangeliu.

Poſt hoc igitur feſtum Johann. 5. verſ. 1. & poſt hanc maturitatem ſpicarum Matth. 12. verſ. 1. Marci 2. verſ. 23. Lucæ 6. v. 1. ſequitur miraculum de cibatis quinque millibus, Matth. 14. verſ. 13. Marci 6. verſic. 33. Lucæ 9. ver. 11. Johann. 6. verſic. 1. Id vero Johannes ait eſſe factum, cum in propinquo eſſet paſcha. Et ecce paſcha anni Juliani 77. Hoc paſchate non legitur Chriſtus veniſſe Ieroſolyma; ſed poſt id paſcha plurima geſſiſſe per Galilæam,

&

& Ioh. 7. v. 2. redit Ierosolyma ad Scenopegiam, ibique est etiam Encæniis, Ioh. 10. v. 22. Denique sequenti paschate anni 78. accedit passionem. Hæc igitur est obiectio ex Euangelistis, quæ videri possit etiam Eusebium (si attendas ad Græcum textum) permouisse, vt cum Iohannis initia non ad 74. sed ad 73. annum poneret, ministerium postea Christi vsque ad 77. continuaret.

Hunc igitur nodum vt dissoluam, optionem tibi do: putesne standum conciliationibus & Harmoniis ante me tentatis, an libertatem & mihi relinquas exemplo & Theologorum & Chronologorum tentandi harmoniam de nouo? Si illud? Dic ergo, cuinam standum, nam infinitæ extant? Sunt enim, qui omnia gesta Christi in vnum annum componant, quam sententiam arripuit Valentinianus hæreticus: sunt qui in duos: alii in tres: pleriq; hodie in quatuor, Mercator & Scaliger in quinque: & totidem paschata pro se quilibet scrutantur atque eruere se putant. Et cur à me peteres, vt potius modernos sequar, quam veterem Epiphanium: cum videam nostrates plus fortasse diligentiæ conferre, at iudicii parum; superstitiosos in voculis & apicibus Euangelistarum; contra irreligiosos circa testimonia antiquitatis: Epiphanius vero & diligentia par est nostratibus, & iudicio superior, & suffragiis nititur testium idoneorum de vero anno passionis. Atque is est, qui omnem Euangelii historiam tribus paschatis explicat, concesso spatio duorum semis annorum, aut eo minus.

Sin autem existimas etiam à me aliquid superaddi posse, quod fortassis ipsum etiam Epiphanium latuerit: quam opinionem nullus est Harmonistarum, qui de seipso non præsumpserit; age me audias, quomodo quatuor illa paschata Chemnitii redigam in tria. Primum subscri-

bo

bo cum Chemnitio ſententiæ Irenæi, tres priores Euangeliſtas non valde curaſſe ordinem dictorum & factorum Chriſti, ſed potius de rebus ipſis fuiſſe ſollicitos, quæ per ſe ſufficiunt ad noſtram ſalutem: Ioannem vero, qui vltimo ſcripſit, id conſilii habuiſſe, vt hiſtoriam Euangelicam diſtingueret notatione temporum, & omiſſa ſuppleret, ſcripta à cæteris vt plurimum omitteret. Etſi polliceor me hoc axiomate non abuſurum, niſi contra Andreæ Oſiandri duritiem; qui ne latum vnguem ab ordine Euangeliſtarum diſcedat, pleraque dicta & facta Chriſti duplicat, vt eiectionem ementium & vendentium è templo, quod Chemnitius in hac hiſtoria imitatur: cum in genere affirmet, abſurdam eſſe harmoniæ inſtituendæ rationem, & conſenſui totius antiquitatis contrariam.

At cur nõ etiam triplicant hanc hiſtoriam, ſi omniũ Euangeliſtarum apices tenendi.

Ego itaq; feſtum illud Ioan. V. nequaquam pro vno ex tribus ſolennibus habeo, ſed pro Phurim, quod ideo non nominat Ioannes, quia in Græca lingua tritum non erat, vt Paſcha, Scenopegia, Encænia. Chriſtus enim maiores habuit rationes adeundi cœtus, quam vulgo Iudæorum: & vero Ieroſolymis in Metropoli nullum feſtum ſine cœtu, præſertim in templo. Frequentiam igitur Chriſtus etiam in feſto Phurim inuenit, non minus quam in Encæniis Ioh. 10. v. 22. Cauſa vero, cur omnino negem feſtum hoc fuiſſe Paſcha, aut Pentecoſten, aut Scenopegiam, fluit ex ſuſcepto axiomate. Nam ſi Iohannes conſilium cepit diſtinguendi hiſtoriam Euangelicam certis limitibus: nimis certe obſcure paſcha quoddam nomine nudo Feſti expreſſit, oblitus ſui conſilii, nec cogitans annum vnum vel accreſcere vel decedere, prout paſcha vel non paſcha, ſub hoc Feſti vocabulo intellexerimus.

Et quid attinuit feſti communi nomine vti, in notanda temporis circumſtantia, ſi ſuppetebant vocabula pro-

R pria,

pria Pascha, Scenopegia, Encænia? Fallor, an hoc volunt dicere Harmonistæ, Johannem ipsum ignorasse, quodnam festorum illud esset, ideoq; generis nomine vsum esse? Hoc si dixerint, iam porro non Joannes ipsos, sed ipsi Iohannem docebunt: desistant igitur à suo axiomate, Joan. distinctionis causa scripsisse: imo vero hoc axioma amplectantur potius, & illud deserant, Ioann. pascha quoddam nomine festi oscitanter expressisse. Tria igitur in Ioanne sunt paschata, quę ego Epiphanii ductu in annos *74.75.76.* confero: pluraq; nego incidisse in ministerium Christi, cōfisus autoritate Ioannis, qui distinctionis causa scripsit: retulisset igitur quatuor paschata, si quatuor sciuisset. Vbi igitur illud pascha, inquias, quando discipuli ambularunt per sata, vellentes spicas? Dico id fuisse post primum pascha anno 74 factumq; esse in Judæa, non in Galilæa. Nam in Iudæa per agros ibatur ab vno vico ad alium: in Galilæa oppida crebra circa stagnum Genesareth & ad ripam Iordanis, vicina habebant deserta, solitudines, montes steriles: in quæ Christus crebro se subduxit. Ibatur igitur de loco in locum aut nauibus aut per deserta vt plurimum. Hęc addo verisimilitudinis causa, non vt necessarium argumentum. Scio enim Galilæam non caruisse messibus, ne prope lacum quidem.

At inquias, Euangelistæ cōmemorant hanc historiam post vincula Ioan. in quæ deuenit ille post primum Christi Pascha? Ita quidem videtur, si vulgari intellectui Euangelistarum sit inhærendum pertinaciter; atque ego minus cuiusquam opinione in iis mutabo: imo certamen hoc omnibus Harmostis defero, quinam minus cæteris mutet, sine tamen multiplicatione vnius & eiusdem facti. Vnius enim dimidii versiculi in Matthæo & Marco traiectione in locum suum felicissime coit historia. Nam Matt. 4. v. 12. Mar-

Imo tantum com-

Marci 1. v. 14. verum quidem dicitur, Christum Joanne in vincula rapto secessisse in Galilæam, at id refertur loco non suo: Nam cur secederet, & veluti è media luce hominum excederet metu primorum suæ gentis: si nondũ tunc inceperat prædicare nouum illud doctrinæ genus, eoque nondum in odium incurrerat? Vides Matthæum præsupponere multa antea gesta. Traiice igitur vincula Ioannis, & iam lege ex Luca 4. v. 14. Christum rediisse è deserto in Galilæam, quo in itinere quid acciderit, lege Ioannis 1. v. 15. vsque 2. v. 11. Quæso enim, si omnia illa, quæ tres priores habent, facta sunt demum post vincula Johannis; quomodo fieri potuit, vt discipuli, qui iam in itinere è deserto in Galilæam Christum nouerant, & sequi ceperant, post menses demum nouem vocarentur piscatui inhærentes: quomodo Nicodemus ad primum Christi aduentum Jerosolyma dicere potuit, Scimus, quod à Deo sis, nemo enim signa facit quæ tu. Si non iam fama erat Ierosolymis de signis Christi multis in Galilæa factis statim post baptismum, quæ Johannes reticet præter illud in Cana: non facturus, nisi signa illa à tribus prioribus fuissent commemorata. Contra qui Ierosolymis tanta signa fecit, cur rediens in Galilæam velut incognitus antea à sua virtute diuina paulatim innotescit, si postquam illa Jerosolymis fecit, demum in Galilæa incepit prædicare? Minime Gentium: Petrum audiamus, qui ait illum incepisse à baptismo Iohannis: Iohannem audiamus, qui quasi disertis verbis de hac traiectione moneret: sic loquitur, Baptizabat autem iuxta Christum & Johannes (licet in alio loco, non in Bethabara iuxta Iordanem, sed in Enon in deserto, opportunitatem sequens scaturiginum; qui secessus Iohannis à Jordane in desertum forte causam dedit ipsissima eius vincula huc ponendi)

media interpretatione.

Non opus est traiectione: sufficit commoda interpretatione.

tio vocis παραδοθῆναι. Nec Ioannes negat I. Baptistam tūc tam semel fuisse traditum, sed hoc tantum negat, tunc iam fuisse vinctum. Traditionis species multæ sunt: vna etiam vinctionis.

nondum, quippe Iohannes erat vinctus. Quid putas causæ esse, cur Ioannes, qui cæteros Euangelistas legerat, non contentus fuerit verbo, baptizabat autem & Iohannes, quin repeteret, *nondum enim erat vinctus:* nisi quod subintelligendum, vt legenti cæteros videri possit.

† Itaque post Ioannis 2. v.11. lego. Matth. 4. v.13.16. Lucæ 4.v.31. Joh.2. v. 12. vt è patria Nasareth domicilium transtulerit in Capernaum, & tunc cœperit prædicare, M. 4.ver.17. R. 1.v.14 15. L.4.v.31. Veniens autem in Bethsaidam ad lacum, patriam Apostolorum, adsciuit illos, auditores futuros suarum concionum, & testes signorum: iam antea ad Iordanem cognitos, vnde in patriam suam redierant. Lego autem post L.4.v.31. statim L.5.v.1.11. Et hunc Matth.4.v.18.22. R.1.v.16. 20. Inde his continuatis reuertor ad L.4.v.31.32. vsque 44. indice serie Marci, vbi in M. ex cap. 8. aliqua inserenda. Postea subiungo L.4.v.16 30. causa transpositionis, præter seriem Marci, est L.4.ver.23. Tunc reditur ad L.5.v.12. vsq; 39. Subiungo Ioh.2. v.13.17. & ex M.21.v.12.13. R.11.v.15.18. L.19.v.45.46. huc traiicio, quia hi tres Euangelistæ vnum solum habent pascha, & vere sciebant hoc factum paschate. Exemptis autem illic his versiculis, & huc legendo traiectis, nullus est in connexione reliqua hiatus. Etsi hoc nihil ad summam causæ, quam hic defendo, possum enim reliquis harmostis hanc triplicationem historiæ flagellationis remittere: hoc loco exemplum solum manifestæ traiectionis volui ostendere, quod si non placet, alia certe non pauca suppetunt. Subiungo disputationem cum Judæis super flagellatione Ioh. 2. v.18. 25. Nam alia est ab illa, quam reliqui locis citatis habent: quæ Luca indice super prædicatione Christi in templo sanationibusque mota fuit. Inde lego Johan.3.vsq; v.21. Iam v.22. exit in Judæam, & baptizabat, quo cum con-

† Hæc in Harmonia Euangelica mea ordinata inueniuntur paulo commodius.

necto

necto ex Matth. 9. v. 35. Et iam Ioan. 3. v. 23 36. Ioannes disputat cum suis discipulis super baptismo Christi: simulq; discipuli Christi vellunt spicas sabbato. Disputatio hæc discipulorum Ioannis cum Ioanne plane similis est disputationi alteri ante Pascha, vt videtur, factæ, cum discipuli Ioannis (mense forte Nisan super memoria decessus Aaron & Miriam) ieiunarent M. 9. v. 14. 17. R. 11. v. 18 22. L. 5. v. 33. 39. Itaque nihil verisimilius quam vtramque eodem tempore factam, hãc paulo ante Pascha, illam paulo post: cum adhuc liber esset Ioannes, opusque suum vrgeret, & discipulos haberet. Eos enim & ab hoc ipso initio baptizationis Iesu & paulo post, in vincula coniectus, ad Christum mittit, & à se ablegat.

Nec leguntur ex eo quicquam præterea fecisse, aut sectam suam continuasse, præterquam quod corpus Ioannis sepeliunt. Itaque cum citatis locis adhuc sint alicuius nominis discipuli Ioannis, adeo quidem vt etiam congrediantur cum Christi sectatoribus & disputent, sectasque cõferant; omnino tunc Ioannes videtur adhuc liber fuisse & baptizando perrexisse. Itaque inter ieiunia Ioannitarum & vulsionem spicarum, infindendam censeo peregrinationem Iesu Ierosolymam ad Pascha & peragrationem Iudęę quam Ioannes describit. Certum enim est, omissum esse vnum Pascha à cæteris. Eos igitur qui illud infindunt inter tentationẽ Christi, & initium prædicationis in Galilæa, omnibus verisimilitudinibus oppugno: & expecto vicissim si non placet hæc mea locatio, verisimilitudinesque allegatæ, quid igitur habeant, quod mihi opponant.

Sic igitur concinnata historia spicarum cum primo Paschate Iuliano 74. nulla necessitas est, quartum Pascha introducendi. Quinimo integer annus, in suas partes distributus manebit ἀνισόμετρος: & occurrent hiatus multi; si

R 3 plura

plura tribus Paſchata adſciſcas, vtcumque Harmoniam Euangeliſtarum tentes: niſi cum Oſiandro, nullã fere communem omnib. quatuor harmoniam tribuas, ſed eandem cantilenam ſingulos ex ordine canere facias, vt tempus occupetur.

Oſtenſum igitur eſt, quartum hoc, quod obiiciebatur anno Iuliano 76. nõ tantum nihil officere mihi, ſed etiam per ſe eſſe à veritate alieniſſimum, nec quatuor, ſed tria ſaltem Paſchata incidiſſe in miniſterium Chriſti.

Themate igitur (quod biennio paſſionem hodie poſtponamus) duodecim argumentis confirmato, & diſſolutis quatuor rationibus, quæ mihi obiici poterant: nihil porro reſtat, quam vt Caluiſius in meas partes tranſeat; & cum eo omnes qui iſta legent; aut rationes alias producant, quibus ſe putent impediri: niſi pertinaciæ notam incurrere velint, à quibus vitiis literatos omnes decet eſſe alieniſſimos, &c.

I. D. I. Keplero S. 7. Septembris 1607.
Epiſt. XVII.

117 QVod Octauius Auguſtus de eleganti olim dixiſſe fertur Maronis carmine; hoc itidem nunc ego de pererudito tuo vſurpo opere, quod ad me miſiſti. Laudetur, vigeat, placeat, relegatur, ametur. Et quanquam varia me & multiplex officij procuratio multis implicitum tenebat curis, atque conſtrictum, quando gratiſſimum hoc munus accepi; nihilominus tamen à me impetrare non potui, quin ſyluam Chronologicam ſemel iterumque à capite ad calcem vſque percurrerem. Et vero non minus mihi quam tibi ſum gratulatus de tam fœlici partu: in quo laudo & ſuſpicio plurima, amo omnia & pauca deſidero:

ſidero: Nempe vt pulcherrimi horti ornatiſſimos flores maiori copia multiplices; Deinde vt idem per omnia vel per præcipua ſaltem Chronologiæ capita (ſi fieri poteſt) filum vterque ducamus. Nam etſi in his ſenſus varius atque diſſenſus incolumi licuit ſemper amicitia; tamen vix ferendum pũto, vt cum in anno Dominicæ mortis & baptiſmi mirifice conſentiamus, in anno Chriſti natali diuortium faciamus. Hoc magis quod in confeſſo vtrique eſt noſtrum; Herodem infanticidam non vltra Paſcha anni 43. Iuliani vitam protraxiſſe; ipſumque pauxillo amplius ſolido anno Saluatoris natali fuiſſe ſuperſtitem. Nimirum eo nunc ſumma controuerſiæ, & difficultas inter nos omnis redit; vt ſi Iohannem Baptiſtam conceptum doceam menſe Septembri anni 40. Iuliani, & Chriſtum natum 25. Decembris, anni 41. ſimul pariter ſit demonſtratum, non exceſſiſſe è viuis Herodem anno quadrageſimo ſecundo Iuliano, ſed quadrageſimo tertio. Eius vero rei cum argumenta habeam & multa & magna: tum præſertim illud me & premit & cogit aſſentiri, quod ex Ephemeriarum ſerie ordinibus hieraticis templi deductum, in his adiuncta diſputatione quam cura & limato illo iudicio tuo examinandam transmitto. Quod ſi quæ forte in hoc quicquid eſt argumenti ineſſe repereris, quæ veris firmiſque rationibus conuelli poſſe arbitrere; rem vtique mihi gratiſſimam feceris, ſi familari Epiſtola hæc ipſa mihi digneris indicare. Nam quia & ego veritate delector, & rationi atque æquitati pareo, ſecundas opto habere partes modeſtiæ, ſi primas non potui habere ſapientiæ. Quapropter auditis & velut in Critolai lance hinc & inde expenſis partium rationibus in illam tranſgrediar ilico ſententiam, quæ veriora vel ſimiliora ſaltem veri protulerit. Quod ſi Soſige-

Atqui de anno paſſionis nõdum illi conſenſeram.

ſigenes ipſe quo neminem habuit Ægyptus iſtarum artium magis principem, trinis commentationibus ſemetpſe correxit; nec nobis certe quidem nefas videri debet, à ſuſcepta ſemel perſuaſione diſcedere aut notam vereri trãsfugij, quando re penitius introſpecta ad caſtra nos transferimus veritatis. In hac ergo tam euidenti, meo quidem iudicio, Apodixi, iudicij mei iudicem conſtituo, eruditam prudentiam tuam: quo vel approbet quæ placuerint, vel improbet quæ offenderint. His vale in Chriſto vir ornatiſſime, multoque ob commune ſtudiorum vinculum cariſſime. Perge bene de omni hiſtoria promereri, ac tua dilatare. Iam enim oſtium apertum eſt magnum, & obex ſublatus; quo liberius poſſis & opprimere quæ falſa ſunt, & expromere quæ vera ſunt.

Iohan. Keplerus I. D. S. 18. Septembr. 1607.

Epiſt. XVIII.

128 DOctiſſime vir, viciſti me comitate & humanitate; nec ego tecum in hac virtute contendere poſſum, niſi deſperata victoria; & verſor in editione commentariorum de motibus planetarum, præcipue Martis, opere ſeptennali, & ſi vnquam, iam nunc laborioſiſſimo: grata igitur eſt mihi breuitas; elegantiam & ciuilitatem tibi in ſolidum relinquam: ipſe ad rem accedo, &c.

129 Præſtiti igitur quod petiſti, quantum paucis horis, vrgente maiore occupatione fieri potuit; Argumenta tuæ diſputationis duo examinaui, primum in tuam gratiam emendaui, ſimul etiam oſtendi me id æque facile & omnino rectius de anno Iuliano 39. vſurpare poſſe: Secundum vero tuum diſſolui. Quibus in diſpoſitionibus ſi tibi non ſatisfeci, vel ſi alicubi impegi, id talionis iure poſtulo, vt ne me celes, ſed primo quoque tempore reſpondeas. Neſcio enim

enim qui fiat, vt hæc licet perplexissima materia, licet aliis occupato mihi, magna cum dulcedine vltro obrepat, atq; ita magnam voluptatem ex his disputationibus capiam.

In tabulis tuis est ad Iulianum *113*. Pascha fuisse *4*. Aprilis: vbi Iosephum allegari video. Rogo verba: Græco enim exemplari careo. Passim mihi obiicitur corruptus textus Taciti, cui ex Scheda quadam (in qua verba autoris cum meo glossemate exscripseram: post aliquot dies) affinxi ista: nondum vicesimum annum agenti; quæ delebis: & numerus *25*. pro *26*. vsurpatus. Si præterea quid occurrit, peto me moneri. Mæstlinus (vel eius discipuli) litem nobis mouent de prima inuentione: aiunt enim hæc omnia ab ipso ante tres annos in oratione publica & promotione Baccalaureorum proposita.

Epist. XIX. I. D. Iohan. Keplero S. 15. Octobris 1607.

ANte sex dies iucundissimam tuam accepi Epistolam, in qua vocem agnoui pacificam & fraternam: siue dum temperamentum & moderationem styli in disputando requiris, siue dum Talionis æquitate à me postulas, ne quid vicissim celem, si quid impegeris, aut in sententia non plane satisfacias. Vtrumque in lucris meis deputo, & cum ingenti gratiarum actione suscipio. Quid ni vero? quando si quid vel incautius vel indoctius à nobis positum est, quod merito comprehenditur, nec mirandum sit, nec dolendum, sed potius ignoscendum atque gratulandum: non quia erratum est, sed quia improbatum. Nimis quippe peruerse seipsum amat, qui vel aliter sentiens, quam veritas habet, vel aliter faciens quam charitas iubet, magis vult alios errare quam se emendare, vt error suus lateat. 130.

S Longe

Longe id ab iis, quibus cum chara est lucens veritas, tum vera itidem est ædificans charitas: qui id magnopere studio habent, vt pacem & veritatem diligentes, procurent quantum in ipsis est; vt modestia ipsorum nota sit omnibus hominibus, nulli dans offensionem, ne vituperetur eorundem ministerium.

Keplerus opp. Epist. XVIII.

131 FIdis traditioni Seder Olam eadē die lunaris anni eadem Ephemeria Ioaribi bis captum templum. Itaq; cum annis 75. in quibus sunt 19. bissexti, orbis absoluatur, residuis diebus decem: tu residuos facis 7. & vt hoc tuereris; ab initio septimanæ Ioaribi anno Juliano quadragesimo, ad finem septimanæ Ioaribi anno centesimo decimoquinto, computas. Nondum sibi constat tuus calculus. Nam quid luna ad irregulare Julianum Calendarium, quo niteris? Ergo vsi Juliano regulari, sic inueniemus. Quia veluti traditionem tueris Ecclesiæ de apparitione Angeli, die 27. Septembr. Ergo Abia habere debuisset octo dies ab 18. in 25. Sept. inclusiue. Jam à fine Ioaribi, si fuisset 7. Augusti anni Juliani 40. in finem Ioarib anni 115. sunt dies 27384. qui terminantur in 28. Iulij, anni 115. & hoc fuisset vltimum Joaribi sabbatum: sequeretur septimana secundæ vicis, cuius finis quarto Augusti in sabbato. Sequente 6. Augusti erat nona mensis Ab si modo Josephus per λῷον non intelligit Romanum Augustum, vt non semel alias. Erat enim in potestate tunc Romanorum. Vides ergo, secundum hunc computum, templum captum fore non sub prima Ioaribi, sed sub secunda vice, contra autoritatem, qua pugnare volebas. Ergo vice versa, si vera est traditio Sedar Olam, templum esse captum tempore vicis Ioaribi, tunc Abiæ vices anno quadragesimo complectebantur tempus

pus à vicesimoquinto Septemb. in secundum Octob. quo tempore Zacharias in templo erat, castus ab vxore: aut certe sequebatur eius Ephemeria à 2. in 9. Octobr. si tibi quis excipiat alterum ex Ephemeria Abiæ sabbatum, sic vt templum non vltimo, sed primo vicis Ioaribi sabbato sit captum.

J. D. resp. Epist. XIX.

QVædam breuiter circa responsum tuum adnotabo, quo nouam Apodixin ex vice Abia desumptam nite- 132
ris demoliri. Respondes nondum sibi constare calculum, nec ex eo, quod 4. die Augusti anni 115. Iuliani finiuit Ioarib Ephemeriam (quod mihi & iis quibuscum disputo est in concesso) sequi, Zachariam de vice Abia die 24. Sept. anni 40. Iuliani ministrasse in templo. Ego vero pace vtriusque constanter affirmo, probe constare calculum, & mecum faciunt complures, quib. illum accurate perpendendum dedi: Quibus omnibus:

Mundi instar habet, teres atque rotundus.

Quare ad lydium lapidem exploranda erunt quę tuo insunt responso:

Externæ nequid labis per leuia sidat.

In annis inquis 75. sunt bissexti imo fuere tantum 16. idque propter annos 12. sine intercalatione excursos; de quo mecum & Scaliger conuenit. Adi tabulam thesium. Ais secundo, Abias habuit 8. dies ab 18. Septemb. in 25. inclusiue anni 40. Juliani.

Cæterum Abias nõ à 18. incepit die Septembris, quæ anno 40. fuit dies Martis, vti hic iterum Scaliger & periti concedunt, & demonstrat lit. G. erronea.

Denique tertio est iudicium de eo, quod attexis, Ioarib peregisse Ephemeriam à 31. Iulij vsque in 7. Augusti in-

clusiue. Nam & hic omnes pro confesso habemus, tam 31. Iulij, quam 7. Augusti, anno 40. fuisse diem Martis.

Quarto ais, finem secundæ vicis fuisse Augusti in Sabbato anno 115. Iuliano. Sed hoc pugnat cum hypothesi in qua cum Scaligero conuenimus.

V. Infers, si vera est traditio Hebræorum, tunc Abiæ vices anno quadragesimo Juliano erant à 25. Septembris usque in 2. Octob. Quæ illatio præsupponit lit. C. Iulianam ducere chorum in anno illo quadragesimo Juliano, cum tamen id præstet G. erronea.

Respondebitur infr. ver. 146.a.

Keplerus pergit Epist. XVIII.

133. IVuabo thema tuum ex Scaligero & fine meæ Diatribes Chronologicæ (quam Typographo placuit syluam inscribere, quia nomine à me carebat; Dixeram forte à principio, me ab itinere ordinario de noua stella in hanc quasi syluam excurrere, hinc ille mutuatus) Etsi de anno 41. falsum scripsi Octobrem vel Aprilem, pro Nouembri vel Maio. Arcessamus autem cum Scaligero vices has ab Encæniis Macchabæi, vt Ioarib de nouo tunc inceperit 24. Nouembris. Vides ex eius calculo 28. Iulij compleri vices Abiæ & Zachariæ, anno quadragesimo secundo. Ergo 26. Augusti anno quadragesimo primo, & 25. Septembris anno quadragesimo. Hic iam vincere & triumphare potes: modo certum sit, cum Macchabæis orbem Ephemeriarum à capite incepisse. Nam si vices Zachariæ finitæ sunt 25. Septembris, potuit ergo priori 24. Septembr. in officio videre visionem, & sequenti 27. Septembr. dare operam vxori, sequitur autem hinc, anno 115. 15. Iulij, defecisse Ephemeriam vltimam: Ac cum 22. Iulij succederet Ioarib, eius vice durante, cœpisset Titus incendere porticus templi, non vero templum ipsum esset captum.

Quod

Quod meum annum 39. Iulianum attinet, fateor me laborare difficilius. Nam hoc filo anno 39. finis Abię est 24. Oct. Hinc sunt quidem 5. soliti lunares menses in 20. Martii, vt sextum à conceptione Zachariæ recte occupet Gabriel, sed ad 24. Iunii sunt solum menses octo, aut particula de nono lunari: dies 245. cum è contra, legitima gestatio Elisabethæ, vsque in principium decimi debuerit extendi. Sed quid? ipse, qui hæc scribo, septimestri partu sum editus. Itaque infidum hoc genus argumenti puto. Sit miraculorum plenus Ioannes etiam in conceptione, etiam in vtero matris, etiam in partu. Tu vero hoc considera Luc. 1. v. 36. Et hic mensis sextus est. At si conceptio facta esset 25. Septembris, ideoq; 40. Iuliano, tunc 25. Martii anni 41. mensis erat septimus: ergo facta est conceptio Iohannis 24. Octobris anni 39. vt ita iam 25. Martii anno 40. currat sextus. Et cur ego trepidaui super immatura Iohannis gestatione. Omnino Iohannes est natus mense nono, ergo octimestris. Quare? Quia 25. Martii numerabatur eius sextus, ergo 24. Iunii est eius concepti nonus. Itaque soluta est mea difficultas de partu octimestri. Vides, etsi darem, Christum natum Iuliano 41. Decembri: natum tamen sic sub Herode, qui Christo nato superuixit nihilominus, etsi statim sequente paschate anni 42. mortuus sit, eclipsi & scrupulosissime examinato Iosephi calculo, testibus: Hoc solum defendo, illud in dubio relinqui de 40. vel 41. Natiuitatis Christi.

I. D. Resp. Epist. XIX.

DVo obiicis, si conceptio Iohannis facta est 24. Sept. 134. b
Anno 40. Iuliano, non debuit Angelus 25. Martii anni sequentis dicere; & hic mensis est sextus illi, sed septimus. Respondeo, conceptionem Iohannis non esse fa-

ctam 24. Septemb. quo in die Ieiunii factus est Euangelismus Zachariæ; sed completis diebus officii, in festo Scenopegiæ, Luna XV. hoc est, 29. Septembr. vti docent Patres & Doctores allegati pagina 17. Thesium Suslygæ. At dies 29. Septemb. cum intra dies Ephemeriæ Abiæ contineretur, castum poscebat Zachariam ab vxore? ℞. Sacerdotes, quo die in templo ministrabant, debuisse esse castos, sed non fuisse necesse, vt singuli per totam hebdomadam suæ vicis operentur sacris: vti ex Josepho, Philone, & Aristæa, & alibi prolixe ostendo.

Demonstrationem illam à temporibus Machabæorum respuo, quia & in vinculo errat Chronologico, & vel falsa vel incerta assumit. Ego tantum certis nitor & ab vtraque parte concessis.

In Herodiana eclipsi etiamdum exercet me calculus. Nec id magnopere moueor, qui scio familiare esse Plinio, Dioni & bonis scriptoribus, vt eclipsis nomine non veram semper interpositionem terræ aut lunæ accipiant. Sed vel pallorem insolitum ex interpositione nubium, vel quid tale. Denique & meam & vestram causam claudo versiculis poetæ:

Respondetur infra nu. 146.

Sunt delicta, tamen quibus ignouisse velimus,
Verum vbi plura nitent in carmine: nec ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit Natura, &c.

Kepler. pergit Epist. XVIII.

135 *Tunc quidem cum*

IN anno baptismi tecum sentio; at in anno passionis tueor Astronomicum calculum, vt vides folio 135. libelli. Pu-

li. Puto autem Christum baptisatum 6. Ianuar. anno Iuliano 74 cum Iohannes cœperit priori 73. in festo expiationis. [Nam 5. Nouemb. est nimis vicinus. Itaque quinto paschate Christus est passus.

ista scriberentur posterioribus literis passus sum me doceri.

Quæ mihi opponi possunt traditiones, fluunt ex omnes ab vno fonte. Latina Ecclesia lunaris anni insueta, fecit 25. Martii ἀναπέσιμον (diem æquinoctii fixum) cumque 136
sequeretur opinionem de anno vno prædicationis, & Christum baptisatum putaret Nouembri anni 74. annum 75. dedit prædicationi, & sic anno 76. adduxit illum ad passionem. Cumque 25. Martii esset dies solis eo anno. His igitur principiis omnes traditiones possunt excusari. Nam qui credit Christum baptisatum anno 74. Nouemb. & prędicasse annum vnum, & paulo amplius, vt Clemens: vel qui credit baptisatum 6. Ianuar. anno 74. & prædicasse annos duos, vt Epiphanius, & qui illum sequuntur: is cogitur fateri resurrexisse anno 76. die ☉ 25. Martii, quia plenilunium huic propius, quam sequenti 1. April. Idem dicere cogitur, Christum passum, cum esset natus annos 31. 40. annis ante excidium Hierosolymitanum, 30. ante necem Jacobi, 12. ante diuisionem Apostolorum, 35. ante belli Iudaici primordia, 37. ante necem Apostolorum. Abuti ergo videris autoritate synodi in decisione rei factę: nec puto prodesse hanc inuidiosam synodi prætensionem tuis partibus. Respice ad Baronium, qui multo consultius ista allegatione abstinuit, ne vilescat autoritas harum allegationũ, si ad hæc impertinentia trahătur. Ac profecto mihi caput illud ex Beda iterumq; iterumq; reuoluẽti, subinde cordi est, exigua illa Christianitatis incunabula honeste velare potius, & facili animo accipere, quam licentius in apertũ, adq; nostras hodiernas argutias protrahendo confundere. Opinor te videre quid velim. Causas ibi conquiri vides,

Coniecturæ sunt de causis, cur annus 76. à Patribus cõmuniter passioni tribuatur. Semper verisimilius est causam genuinã hanc esse, quia passio vere illo anno contigerit.

vides, cur dies Dominica nobis honoranda, quarum vna est mundi conditus in æquinoctio verno, altera Christi resurrectio. Hæc duo tempora Theophili non aliter coierunt, quam si designaretur resurrectioni 25. Martii. At de mundi conditu non asseuerant ex traditione maiorum, sed ex ratione controuersa. Præterea tunc nec erat die 25. verum æquinoctium, nec in rerum ortu omnino Martio. De resurrectionis vero die vides prouocare Theophilum ad Ecclesias Gallicanas, quæ luna neglecta elegerũt diem fixum: Vides eundem Bedam, qui conseruauit, valde dubium super diuersis antiquorum traditionibus; qui causam non inuenit, cur synodum potius Palestinam sequeretur. Dic porro, cur inter prærogatiuas diei dominicæ seu verni temporis, illi Episcopi tam diligentes non inuenerunt hanc, concepisse B. Mariam 25. Martii? idque in Palestina? vbi res gesta? Ex quo vel solo certum est, traditiones aliquas historicas rerum gestarum, temporibus posterioribus ortas. Dic rursum, nulla ne ex sanctificatis octo lunis post 11. Cal. Maias paschalis esse potest? Imo potest, & tamen illa synodus cauet, ne liceat transgredi constitutum limitem post 11. Cal. Maias. Et sequitur expresse, si Dominica & Luna ex illis octo sanctificatis (à 15. in 22.) intra terminos 11. Calen. April. & Maias incidat, illam solem esse pascha. Denique vide, quam causam efferat Theophilus, cur ab 8. Cal. ad 11. Cal. ascendat, vt scil. dies passionis includatur. At Beda ipse ex Anatholio & aliis, causam dicit aliam, quam Clauius & omnes approbant: Æquinoctium nempe, quod ætate illa in 11. Cal. vere perficiebatur: de quo altum silentium in illa synodi descriptione,

At ô bone non sequitur, si fugit synodum aliquid, puta dies creationis longissimis retro seculis præterita, aut dies æquinoctii ex scientia astronomica: ergo ne quidem de die passionis testari potest, vix ante duo secula peracta omnium Christianorum memoria celebratissima.

ptione, vbi 8. Cal. ſedes æquinoctii adhuc tunc perhibetur, quæ ne Soſigenis quidem ætate tam ſera fuit. Atque hoc eſt fundamentum omnium authoritatum tuarum. Reliqua tua argumenta cum hoc vnum ſunt.

I. D. Reſp. Epiſt. XIX.

SAtius æſtimo ſine cuiuſquam dolore aut amaritudine 137
diſcordiæ, in campo hoc ludere Chronologico. Quare ſi in alterutro peccandum ſit, malim videri minus zelo flagrans veritatis, quam parum modeſtus aut religioſus Chriſtianæ pietatis. Et mihi quidem ſiue hæc approbes, quæ ſcribo, ſiue improbes, decretum eſt amare te, & Deum laudare in te, hoc eſt, in donis ſuis, bonis autem tuis. Si quid in hiſce meis agnoſcis veri, in hoc Deum lauda, & me viciſſim ama, ſin vel à veritate vel caritate deflexiſſe me deprehendas, reducas me, neque tamen oderis me, ſed errorem meum. Interim cœleſte dictum vtrique placeat: *Non te prætereat narratio ſeniorum: ipſi enim didicerunt à patribus ſuis: Quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.* Et iterum: *Interroga generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga patrum memoriam. Heſterni quippe ſumus, & ipſi docebunt te, loquuntur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia.* Cui genuinum eſt illud Ariſtotelis monitum: vt non minus firmam adhibeatis fidem pronunciatis maiorum natu, quam ineluctabilibus demonſtrationibus.† Quapropter ratum eſt mihi atque deliberatum, eam, quam nobis maiores noſtri

Hæc ethice præter rem præſentem inculcat, conſilio παρὰ τὸν διόνυσον euagans, vt maius aliquid innuat. In cauſa hoc ſimplex verſatur, in teſtimonio de re geſta dicendo potiſſimas eſſe partes eorum, qui ætate proximi fuerunt, quoſque attinuit res, nec facile contemni poſſe tale teſtimonium.

† *Et mihi placet, quicquid patres affirmant, non ratiocinationem, ſed fidem geſtorum aut narratorum ſecuti nudam, ibi teſtimonium eorum nequaquam vili pendere.*

ſtri, & vere aureum patrum ſeculum, tritam reliquere viã pro ratione & demonſtratione complecti. Veritas, quæ Chriſtus eſt, tametſi alibi quæri poteſt, attamen non niſi in medio Doctorum inueniri poteſt. Nemo porro ex toto illo S. Patrum choro dixit vel docuit, aut didicit, alio paſſum menſe Chriſtum quam Martio, & quidem in feria ſexta, proxima æquinoctio. Cum hac corona ſenum veriſimilia minimum ſequi malo, quam adeo illis ex diametro aduerſari.

138 *Idem D. ad. Epiſt.* Sed inquis, abuti videris authoritate ſynodi Paleſtinæ in deciſione diei dominicæ paſſionis. Minime gentium; neque enim declarationem ſynodi, tametſi nomine Apoſtolicæ ſedis factam, veluti Chriſti verbum credendum volo, ſeu ſub nota hæreſis puniendum, quiſquis oppoſitum ſapiat. Abſit, ſed declarationem tot tantorumq; præſidum ex tam variis nationibus, nemine prorſus diſſentiente vel reclamante, maximum debere habere pondus contendo. Neque enim eo loco & tempore ab Eccleſiæ proceribus habita eſt declaratio ea, quo latere tanta res in tenebris poterat, aut, vt publica ſaltem fama ignorari eam ſineret.

At Baronius multo conſultius iſta allegatione abſtinuit? Imo vero non ſemel illam allegat, quanquam mendoſe. Porro hic illi multa teſtimonij dicta, quando Chriſti necem ſignat Anno 34 Dionyſiano, quem cum LXXVII. cõfœderat anno Iuliano; quando ex duorum tranſcenſione annorum in Epocham tandẽ dilabitur Dionyſianam.

Reſp. infra num. 147. & 148. litera f.

Kepler. pergit Epiſt. XVIII.

139 *Hac non pugnant cum Iuliano 76.*

HVic authoritati iam oppone, primum Euangelia ipſa, quæ oſtendunt, Chriſtum comediſſe agnum in die Paraſceues vulgaris, die vno ante Iudæos, die, in qua oportuit.

tuit. Secundo oppone authoritates S S. Patrum, qui tibi ſuppetunt maiori numero, quam mihi Putas tu nihil conſtitiſſe ipſis de Synodi Paleſtinæ ſcito? aut irreligioſos argues, eo quod aliquid contra tradiderint, in re, quæ ex antiquis monumentis, vt Euangeliis, cum aliqua difficultate eſt eruenda? Tertio oppone rem ipſam, plenilunium die 27. Martij non occurrit, Judæos anticipaſſe ſua facta, vt à 26. in 24. retraherent in Sabbathum, quod tentaui aliquando tui libri lectione inuitatus ſtatuere: Poſtpoſitiones vero, legi, in vſu fuiſſe Judæis. Sed nec errarunt Iudæi in calculo, quod itidem cogitaui. Ecce anno Dionyſiano 65. Paſcha celebrarunt Oct. April. quæ plane fuit luna XIV. nam ſequente 9. April. fuit plenilunium. Sic Dionyſiano 70. paſcha 14. April. & eodem die plenilunium medium. Poſtpoſitio enim facta ob Sabbathum, debuit 13. April. Et quia allegoriis delectaris, en eandem poſtpoſitionem ciuilem anno 78. in paſſione Chriſti, & anno 115. in excidione Hieroſolymorum. Ergo quo magis tu anno 78. repugnas, allegans authoritates, hoc magis traditiones inter ſe committis, &c.

De patribus infra respondebitur.

De plenilunio infra ſatis fiet.

Non ſequitur anni aliquot cycli habent perfectas lunas, ergo omnes anni cycli.

I. D. Reſp. Epiſt. XIX.

NOn occurrit, inquis, Iudæos anticipaſſe ſua facta, vt per biennium retraherent. Dein ſubdis, poſtpoſitiones lego in vſu fuiſſe Iudæis, non anticipationes. Mihi teſtis occurrit probe teſtatus, apud quem lego Judæos non ſolum aliquando biduo triduoue anticipaſſe, ſed de facto etiam ita anticipaſſe in anno, quo eſt paſſus Saluator. Is eſt S. Epiphanius ex Iudæo factus olim Chriſtianus, quique Judæorum conſuetudines & deuteroſes probe calluit, ſi vllus. Hæc eius cedo verba, hæreſi 51. 140

Christus comedit pascha duobus diebus, antequam comedi solet. Tum subdit, Iudæos eo anno, quo Christum in crucem egerunt, anticipasse pascha, edentes illud duos dies ante, Christum vero Dominum pascha illud Iudaicum cum discipulis suis comedisse, non aliter faciendo, quam fecere Iudæi. Præueniebant, inquit, & comedebant pascha, velut Euangelium dicit, & nos sæpe diximus, comedebant igitur pascha duobus diebus, antequam comedi solet. Hæc & his plura Epiphanius, quæ ego aliquando falsa esse credidi, sed post multorum annorum studium & vera, & vaticiniis prophetarum, ac scriptis Euangelistarum, cycloque solis & lunæ consentanea reperi, quod alibi dilato.

Kepler pergit Epist. XVIII.

141 TRaditionem euertit Scaliger de die Natali Domini. At tu & ego euertimus traditionem de anno Natali Domini. Habemus nos traditionem aliam Chrysostomi; Habet ille etiam pro se aliam Epiphanii. Vtimur nos argumentis? vtitur & ille argumentis, & quidem talibus, quorum alterum tu, alterum ego maximi facimus. Omnino vinceret vel te concedente, si Eclipsin anni I. 45. tueri posset, quam ego commodiori permuto. Cur ergo, &c.

I. D. Resp. Epist. XIX.

142. IBidem dicis, Scaligerum in sententia de die Natali Christi habere pro se traditionem Epiphanii. Quid hic audio? vult Scaliger natum Christum mense Septembri & conceptum in Ianuario. Quis ex omni illo SS. Patrum choro id vnquam somniauit? cui vel in mentem venire posset, Christum octo tantum mensibus virgineis fuisse claustris inclusum? vel quis tam parum in sacris literis instituturtu-

ſtitutus, qui non Chriſtum alicubi audierit loquentem: In ventre matris figuratus ſum caro, decẽ menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine. Decem inquam menſium Synecdochice & incluſis extremis. Hoc tantum fefellit Epiphanium, vt diem quo per baptiſmum eſt renatus (ita loquuntur Patres) confuderit cum die, quo eſt natus. Ergo natiuitatem ſignauit 6. Januarij: quo illius collocare debebat baptiſmum.

Pergis ibidem Traditionem euertit Scaliger de die Natali? At tu & ego traditionem euertimus de anno Natali Domini. At DEVS meliora. Nullam ego vnquam didici Eccleſiæ traditionem euertere, aut commune aliquod SS. Patrũ dogma deſtruere, ſed ſtabilire. Scaliger omnem Chriſtianitatem & Eccleſiam errare præ ſe iactat. Ego nec ita loqui, nec ita ſapere didici, ſed ad ſobrietatem. Quin & ita ſcribentes tanquam publice peccantes corã omnibus cenſeo coarguendos, vt iuxta Apoſtoli cęteri timorem habeant. *Infra reſpondetur nu. 147. lit. d.e.*

Johan. Keplerus pergit Epiſt. XVIII.

QVod & in libro tuo fol. 11. diſſimulas, miro artificio creas ipſi inuidiam biennij, cuius aberrati Eccleſiam arguat, cũ tu ſuſtineas inuidiam quadriennij, credo te conſilio facere, vt cupidis ſcriptorum talium quibus hęretici confundantur, veritatem ingeras latens, &c. De altero argumento (quod inculcas ei in diſputatione & in libro) eadem ſtatuo, conſarcinatum eſſe ex variis variorum traditionibus, quorum quilibet habuit intentionem propriam. Primum ſi quis vtitur his fundamentis, Johannem natum in die ſolſtitij 24. Junij, & patrem ipſius vidiſſe Angelum decima luna cum intraret in Sancta ſanctorum: is redigitur his duobus principiis vltro vel ad 40. vel ad 45. Julia- 145

num cum conceptione Ioannis. Non eſt igitur nouũ argumentum, ſed cõſequens præmiſſarũ traditionum. Deinde quã tu dicis 24. Euangeliſmi Scaliger dicit 27. ille ex autoribus, tu ex eo, vt videtur (nõ enim legi omnes autoritates) quod cum 15. Sept. anno 40. ſit luna prima 24. ſit luna 10. decima vero ieiunium. Autores autẽ dicunt Ioannem eſſe annunciatum (conceptum illi) ieiunio: hoc ergo perinde tu allegas, ac ſi ipſi diẽ *24.* Sept. expreſſiſſent. Eſto vt aliqui *24.* expreſſerint, reſpicientes ad ęquinoctium, vti Chriſtus æquinoctio cõtrario annunciatus, ſolſtitio cõtrario natus. Hic ergo diuerſæ ſunt intentiones. Quod ſi recte Scaliger allegat, expreſſum à veterib. 27. Sept. omnino vincit, illos reſpexiſſe ad *46.* Iulian. Quid ſi hinc origo noſtræ æræ Dionyſianæ, dũ ab annunciatione, hoc eſt, propriiſſime ab incarnatione Dionyſius æram ſuam ſe putat deducere, non à natiuitate. Nã huic & ille mos ex parte à *25.* Martij annum ordiendi. Tuus vero annus *40.* & *41.* varie vacillat. Verus eſt 14. & *15.* Septemb. lunam fuiſſe primam, ſed ſic, vt Iulianum intelligas ordinarium. Contra verum eſt *29.* Sept. fuiſſe ſabbatum, ſed ſic, vt intelligas Auguſtæam emendationem tunc durantẽ. Oportuit autẽ aut vtrinq; Auguſtæum, aut vtrinq; ordinarium & hodie receptum Iulianum conſulere Calendarium, quia cũ luxato Iuliano neq; ſabbatum neq; luna luxabantur. Et cenſes tu Chryſoſtomi ætate curam ipſos habuiſſe Calendarij vitioſi olim currentis? Maximus ſane *24.* Iunij facit fer. 2. aut more Iudaico, qui Maximo fuit notus, 24. Iunij anni 41. fuit ſabbatum, ſtylo vero vitioſo fuit feria ſecunda. Itaque rectius dixeris, Maximum cum veteribus ſtatuiſſe Chriſtum natum Iuliano *43.* cuius litera dominicalis f. tunc ſtylo Iuliano ordinario eſt *24.* Iun f. *2.* ſic 25. dec. eſt fer. 4. & 25. Martij eſt fer. *2.* Igitur & Maximus habet proprium intentum, verſans in *43.*

Chry-

Chryſoſtomus in *46.* aut vt tu vis in *41.* Hæc omnia ego non ideo diſputo, vt conuellam deuotionem Chriſtianorum, labefactãs argumenta, quibus perſuadetur Chriſtum natum 25. Decembris, ſed ideo vt candidi animi ſenſa explicem prouocatus. Et vt, iam ſemel commotis rebus ab aliis: ipſe ſtem à partibus veritatis. Præſtitiſſet neminem conturbari, quam ſcrupuloſe verum quærere. Quia vero iam conturbatæ ſunt res, veritas eſt conſtanter tuenda, ne nos ipſos ſuſpectos ἀπιστίας faciamus, manifeſta negantes.

I. D. Reſpond. Epiſt. XIX.

PRogrederis ibidem longius: *In libro tuo, fol. 11. diſſimulas miro artificio & creas Scaligero inuidiam bienniſ cum tu ſuſtineas inuidiam quadriennii.* Et hic bona verba ô bone, nihil enim diſſimulo, ſed vſque ad nauſeam inculco æram Dionyſianam ſolido quadriennio poſteriorem natali Chriſti. Neq; vero ſi id diſſimulare vellem, literis vncialib. vtriuſq; Epochæ caput diſtinxiſſem; vt in omniũ oculos incurreret. Non itaq; reprehenditur Scaliger, quod natali Chriſti biennio aduerterit æram vulgarem; cũ id ante annos 400. fecerit Marianus Scotus, & ante Marianum Hilleprandus & innumeri poſt viri catholici & pij, ſed in eo ſibi ipſi Scaliger culpam & inuidiam conflauit, quod omnẽ Eccleſiam erroris damnauerit. Nec animaduertit non idcirco ſtatim omnem errare Chriſtianitatem: quia præciſus non ſit calculus, quo vtimur Chriſtiani. Quadriennij igitur interſtitium lubens inter vtramque æram agnoſce, duplo magis quam Scaliger; ſed errare Eccleſiam, quod vociferatur Scaliger, nunquam dabo. Alioqui in Euangeliſtas iſta calumnia deuolueretur. Audi S. Hilarium canone 1. in Matthæum, A Dauid vſq; ad tranſmigrationem Babylonis 14. gene- 144

Errorem vero non dogmatis ſed numeri dicit.

generationes enumeratæ ſunt, cum in regnorum libris 10. & 7. deprehendantur. Sed in hoc non mendacij aut negligẽtiæ vitium eſt. Tres enim generationes prætèritæ ſunt; Theſes aliud afferunt exemplum haut paulo aptius. Itaq; propulſare ab Eccleſia Scaliger debuit negligentiæ & erroris vitium, & myſterium potius hic interpretari (vti vere eſt) quam mendacium, ſed id ſuo loco & tempore dilatabo.

Epiſt. XX. Ioan. Keplerus *I. D. S. 27. 1607.*
Replicat ad reſponſa I. D.

145 SCripſi ante triduum Epiſtolium, & inuolui diſputationem tuam; accipe nunc reliqua, quæ in diatriba mea de Natali ſeruatoris inque reſponſo meo de Ephemeria Abiæ à te deſiderantur.

146 De negotio Ephemeriarum non dubito, quin ipſe (a.) poſt diligentiorem conſiderationem eorum, quæ ſcripſi nuper, inuenturus ſis, quod à me tibi iam eſſet reſpondendum. Veriſſimum quippe eſt in annis 75. Julianis, non quibuslibet, non erroneæ intercalationis, ſed talibus, qui habẽt 19. biſextos; redire hieraticum ordinem: ſic tamen, vt ſit differentia dierum 10. Itaq; ſi Calendarium Romanum tempore expugnationis Hieroſolymorum iam erat correctum, oportet vt etiam in anno Iuliano 40. correctum vſurpemus, quantiſper expendimus longitudinem hieratici ordinis. Licebit poſtea cum diebus correcti, comparare dies vitioſi. ſit 4. Aug. Sabbatum, ſit 9. Ab. ſit feria 7. Ioaribi, huic adde d. 10. peruenies in 14. Auguſti, aufer autem & à Iuliano 115. annos 75. relinquitur Iuliano 40. 14. Auguſti finiens Ioarib, & hoc tanquam in correcto Calendario: adde ad

a. In literis meis, Nã quid Lunæ, lege. Nã quid ſeptimanis Ephemeriarũ, ſed & lunæ. Nam ad quærẽdam diem ieiunij, opus eſt, primo illum aſſignes in Calendario emendato Romano. Inde ablatum triduum oſtendit diem ieiunij in Calendario erroneo Romano. Non enim cum 24. Septembris errauit & ieiunium.

de ad 7.& 14. Augusti dies 50. Ecce initium Abiæ 26. Sept. finis 2. Octob. Nam anno 40. litera C. est dominicalis, poniturque ad 3. Octobris. Compara iam si vis vitiosum Calendarium: in eo quidem vices Abiæ incipiunt à 23. Sept. finiunt in 29. Septembr. sabbatum. Sed quæro à te, is qui annotauit Euangelismi diem, quando vixerit? num ad vitiosum Calendarium respexerit, iam olim vix paucis annis vsitatum. Sed his missis, vides calculum sibi constare in diebus anni Iuliani, quasi correcti, itaque hic non sum hallucinatus: præfatus namque eram, me correctum seu hodiernum Iulianum adhibiturum.

Etsi & te absoluo, de eo quod posueras, superesse dies 7. in annis 75. putabam vitio calculi factum, sed video consulto ex vsurpatione Erronei Calendarij factum.

Finem secundæ vicis in 4. August. posui ex hypothesi, si annunciatio esset facta 24. Septem. hodierni. Hæc erat mihi deductio ad contrarium tuæ hypotheseos. In reliquo & tibi antilogiam meditor; completis diebus officij factam conceptionem, & statim sequenti linea respondes ad id, quod 29. Septemb. dixi intra officij hebdomadam contineri. Respondes autẽ propter cõsuetudinem tui ordinis. Quid? an Zacharias, durante officio, statim explorauit fidem oraculi in vxore sua, nõ exspectatis 7. diebus? Nam si ademeris maxime hoc mihi, nõ quotidie eundẽ eidem sacrificio operatum: si ẽt hoc vlterius ademeris, nõ requisitã fuisse omnium eiusdẽ vicis pręsentiã quotidie in sacrificiis (etsi vix crediderim: etenim occurrit exemplũ Dauidis seu Saulis, de Dauide cogitatio; quẽ putabat ob quandã impuritatẽ Neomeniæ solennib. abstinere, licet non sacerdotẽ) Ipsa tamẽ profectio Hierosolymam ad obeundã vicem, videtur etiam cõtinentiam octidui requisiuisse, siue templũ sacerdos adiret, siue non; Nec puto à templo digressos per C.

V illud

illud octiduum. Viuebant enim de quotidianis sacrificiis, aut ieiunarunt. Deniq; peracta vice abit in domum suam Zacharias. Habitabat autem in montanis Judææ. Censentur, quod Elisabetham comitem itineris adiunxerit? vt ita, durante vice, Hierosolymis illam habuerit? Quam inepte faceret sacerdos Judæus? Et vbi cõmoratio sacerdotũ nisi in templo? à templo autem vt plurimũ abstinere mulieres debuerunt, septo secretæ, etiam inter sacra, vt hodie quoq; in synagogis ipsorũ fit; Nõ igitur verisimile est cõceptum Joh. *29*. Sept. an. *40*. Adiiciam quę sunt verso folio, plenilunium fuit an. 40. 28. Sept. in Meridie: is fuit *25*. Sept. erroneus, at tu putabas pleniluniũ cadere 28. Sep. erronei, quia festũ Tabernaculorum ponis *29*. Sept. erronei, perinde ac si luna sic fuisset alligata ad Romanum Cal. vt vna errauerint. Igitur acquiesco aliis, qui demonstrant hanc assignationẽ conceptionis Joan. non esse (vt prius passionis diem) ex actis aut Ephemeride Zachariæ sacerdotis, sed ex computatione seu S. Chrysost. seu Romani alicuius: ex quorum traditione S. Chrysostomus illa accepit, & esse quidem desumptam ex anno Juliano 45. ac si Christus anno *46*. Martio conceptus esset, & sic Dionys. ab incarnatione seu conceptione Christi numeraret. Sed quid ego hæc recoquo cum in superioribus scripserim.

147 Parum abesse puto quin alter alterum triumphemus, ego te de morte Herodis & natali Iul. *40*. tu me de ann. passionis *76*. Nã si contra Epiphanium nulla erit exceptio, ego calamũ post fornacẽ abiectum requiram, & reuersus quiete me componã ad subsellia, te porro auditurus. Atq; en tibi ex meo concessu alium acinacem, quo mecum pugnes. Ego iam pridẽ versor in his cogitationibus, Iudæorum annos ante Thalmudica tempora, vel certe ante capt. Babylonicã omnes incepisse à feria prima, quæ nouilunio præcedenti

Allusio ad lib. de stella noua Serp. pag. 135.

cedenti

cedenti vel sequēti propior esset. Sic enim semper 10. dies mensis quo operabantur, seligentes agnū, esset feria 3. Accedebant aliȩ nonnullȩ coniecturæ, sed me retinuit annus Dionysianus 65. quo Pascha Iosephus celebratū ait 8. Xantici, quæ fuit feria 2. Et tradunt Iudæi se inde à captiuitate Babylonica, vsos hoc genere festorum ex traditione magistri cuiusdā puto Hillelis. Nec scio hodie, qui neget, ipsos annum cum luna incepisse; nisi forte intermediis 40. post ascensum Domini annis aliquid nouarunt, inualescente potentia Romanorum. Neque tamen iniuria stomachatus videri debeo, pag. 135. neq; mea stomachatio pro argumento negati anni 76. accipi debet: nam de Astronomia loquebatur Suslyga cōtemptim, ac si illa propter errorculos, in quibus elimandis adhuc laboratur, in dubium vocari possit circa integrum biduum aut triduum.

Me non percepisti dum Scaligerum facio tecum contēdere. Tibi tribuo diem natalitium, ipsi annum. Ex autoritate Chrysostomi tu pugnas pro die 25. Decemb. & irasce ris ipsi, huic autoritati refraganti, & præter autoritates argumenta adfers. Idem plane & Scaliger pro anno 43. Iuliano pugnat ex autoritate Epiphanij, & tibi irasci potest, non stanti autoritati Epiphanij, & argumentis vtitur pro anno suo, altero astronomico quod æquum est me Astronomum maximi facere, nisi dextre soluam. Altero ab Euangelistæ numero deducto, quod æquum est te Theologum magni facere, hic sensus est meorum verborum. d.

Etsi etiam de die huiusmodi sunt excusationes. Nam si dicat 6. Ian. dicit hoc ex autoritate Epiphanii, sin Octobr. nominat, primum de anno credit Epiphanio, deinde diem ex argumento Ephemer. inuestigat, quod argumentū maximi facis. Nā si Christus esset natus an. 43. omnino Octob. fuis-

set natus, siue à Machabæis, siue à desolatione postremi templi Ephemerias numerare incipiamus. Conceptio.n. caderet in Ianuar. Et omnino in iis verbis hoc contendo; nõ esse acerbius tractandum, si quis dicat, aliquid hunc vel illum patrem fefellisse, cum idem & tu dicas. Sic castigetur eius immodestia oris, vt quæstio hæc, an scriptor sanctus decipi potuerit, manifeste integra maneat.

e. Negas traditionem euertere, dum negas Christũ natum anno *43*. Concedas igitur & Scaligero, illum nõ euertere traditionem, dum negat Christum natũ *25*. Decembr. saltẽ in his terminis maneas. Nam quod minus verecunde id facit, res est alia. Etsi tu arguraris in vocabulo, quasi hoc eius precisum esset peccatum, q, omnẽ Christianitatem dicat errare, perinde quasi nõ se ipse restringat, adducto Mariano Scoto. Sic in voce, errare, præsidiũ collocas, ac si non sint infiniti errorum gradus graues & leuiculi, omnino ac si dixisset Scaliger, hunc Ecclesiæ, quem dicit, errorẽ esse de fide. Et quod tu in Thesibus innuis exemplum (puto te velle illud de ætate mundi) id multum differt à præsenti. Iam diu enim est cum nemo nescit, plus esse in calculo Græcorum, quam habet veritas. At, qui primus pro Hebraicis ista Græca nimio aucta scripsit, is opinor aut ipse errauit, aut si consilio fecit, decepit eos, qui secuti sunt. Si enim qui primi calculum inierunt ætatis mundi verius aliquid sciuissent, profecto hanc (seu interpretationem seu descriptionem) excessu peccantem, nõ fuissent secuti. Licebit mihi de hac re per te loqui cum B. Aug. de Ciuitate Dei. Dixi aliud esse cum exemplo nostro. Nam quando Scaliger hæc scripsit; præter te & Mestlinum nemo forte fuit qui de quadriennio sciret. Et antequam huius ætatis Chronologi interq; primos Scaliger de biennio moneret, nemo forte qui viueret sciuit. Nam Christianus & Bucholterus

Augus. de ciuit. Dei putat consilio factũ.

terus adhuc retinent Dionyſianam Epocham: Baronius vero poſt Scaligerum ſcripſit, Buntingus de vno ſolo anno fatetur, ſi ex familia tua demonſtraueris, qui primi de biennio monuerint: ſubleuabis me labore, nam meos, vt vides, lego. Exemplum, quod ex S. Hilatio affers, negat mendacium, negat vitium negligentiæ: error non ita graue quippiam eſt in remiſſo ſignificatu. Diris equidem deuouerem Scaligerum, ſi diceret vniuerſam Eccleſiam mẽtiri. Etſi iis, qui delectantur calumniis, idem eſt mentiri, errare, impingere, labi. Sed reuertamur, ne ex diſputatione Chronologica fiat Ethica, ex inquiſitione veritatis, defenſio hominis. Tantum hoc addo, non mihi videri conſultum, vt quæ & veteres agnouerunt pro lapſibus ſeu memoriæ ſeu ratiocinationis, eorum ſimilia nos in myſteria conuertamus: ne ſimul vileſcant confeſſa myſteria, cum controuerſis hiſce, neue ſcandalum fruſtra præbeamus ingenioſis.

Et quia ad hunc locum veni, rogatum te volo maiorem in modum, vt mihi è Græco exemplari Epiphanij deſcriptum mittas huius loci, vbi de Iudæorum calculo agit, deque anticipatione, verbis bene longis: ſimul adde, quid tibi ſuper eo loco videatur, quæ vera deprehendas, quæ emendanda putes, quid tibi clare, quid obſcure dictum videatur, quid intelligas, quid non. 148

Ego enim (vt pergam in percenſendis tuis notis) vti hoc ſenſu, lubens admitto & ſuſpicio autoritatem ſynodi Palæſtinæ, in eo præcipue, quod teſtatur, Latinos Dominicam reſurrectionem communiter putare factam 8. Cal. April. (etſi, mi Chriſte, theſes ita ſonant, vti ego accepi, φορτικῶς de præſcriptione Pontificis, deq; iure decernendi; itaq; optarim, adiectam talem declarationem, qualem in his tuis pagellis inuenio) tamen illam maioris fa- f

cio, postquam Epiphanius accedit, idq; duplici nomine. Primum synodus simpliciter testatur de multarum Ecclesiarum consensu de 8. Cal. Apr. At relinquit coniecturis nostris, quę huius opinionis causa extiterit indagandum. Testimonium perhibet de teste. At Epiphanius liberat nos onere coniiciendi, & dicit illos hoc habere ex actis Pilati, & eadem acta Pilati sibi quoq; visa, etsi autoritates, quas adducit inter 8. 10. 13. 15. Cal. Apr. fluctuant, tamen & ipse tribuit actis Pilati, quod 13. Cal. factum asserant. Iam igitur multo fortius credo Ecclesiis latinis, vt qui longe rectius intelligere poterant Calendarij Romani rationes, quam Asiaticæ: & cesso coniecturis indagare causam opinionis, vera causa patefacta: quin potius id, quod coniecturam meam formauerat, iam corrigo, & video, cur biennium ab Epiphanio tribuatur ministerio Christi, nimirum in iisdem actis Pilati inuenit annum 76. Iulianum. Etsi relinquitur coniiciendum, qui fieri potuerit, vt in actis Pilati non inuenerit eius anni Coss. Tiberium & Seianum: sed ex priore mutuatus sit alios, & anterius ex vno pari duo fecerit. Deinde Epiphanius illo loco pleno ore inculcat nobis computum Iudaicum, quo biduo præueniente, factum sit, vt pascha præuenerit lunam 15. veram. Siue igitur intelligatur eius traditio de computo, siue non: apparet certe plerophoria magna; Itaq; rogo, me iuues, & verbis Græcis Epiphanii & tua illorum explicatione.

I. D. Epist. XIX.

149 IAm exoratu tuo & exemplo promptior, alterum expediam, &, vt in bona interdum sylua, frutices aliquot indicabo, veritatis falce resecandos.

150 Pag. 13. dicuntur Iudæi dixisse Christo anno 73. Iuliano

liano quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc. Iterumque pag. *35.* repetitur, Christum accepisse baptisma anno illo Iuliano 73. vt merito in literis dicas, in anno baptismi tecum sentio.

Hactenus quidem mecum sentis; sed cito abis à sententia, & tecum aperte pugnas & mecum. nam subdis hæc verba. Puto autem Christum baptisatum 6. Januar. anno 74. cum Iohannes cœperit 73. in festo expiationis. Itaque quinto paschate passus.

Iam vide Antilogiam: Christo anno 73. Juliano, in paschate dictum est à Iudæis: 46 *annis ædificatum est templum*, & Christus anno 74. Juliano baptizatus est 6. Jan. Nunquam hæc duo dicta coire facies, nisi Christum vnum dicas suscepisse baptisma anno 73. alterum 74. Iuliano Nam vtroque baptizatum illum dicis.

Iterum vide alteram Antilogiam. Quinto paschate passus est Christus, & anno 78. Juliano passus est in paschate Dominus, nam vtrumq; asseris. Atqui pascha 78. anni Juliani est *6.* pascha à paschate 73. anni Juliani, quo dixerunt Judæi, *46.* annis ædificatum est templum hoc. Nulla hic rima elabendi. Viden' in quæ abrupta te ducat & seducat calculus Mathematicus, vt appellas. Ego paternum mauelim, vbi nullæ contradictionum syrtes. Ecquis porro Theologorum non illico repudiauit illam Chronologiam, quæ Christum per annos senos totidemq; paschata docuisse statuit.

Kepler. Resp. Epist. XVIII.

BAptisatum dixi Christum anno 73. Nou. hoc in libel- 151
lo: in scripto vero puto baptizatum 74. Ianuario, duobus mensibus serius, quod verisimile videatur Iohannem incepisse in festo expiationis, & tamen aliquid temporis abiisse, donec & Christus ad baptismum accessit.

Nam

Nam non de Christi baptismo, sed de Iohannis prædicatione ait D. Lucas, *Anno 15. Tiberij.* Tu vero si tenes, Christum 6. Ian. baptisatum, vide, quomodo vix ineunte prædicatione Iohannis cum anno 73. Tiberij iam Christum habeas apud baptisma. Quomodo intra sex dies omnis Ierusalem ad Johannem exire potuit in desertum: hæc ergo perpende, & si ab Epiphanio stas de præuentione paschatis, sta ab eodem & de biennio prædicationis Christi, paulo amplius, & de 18. Tiberij pro passione Christi.

152 De baptismi anno fuerit ne 73. an 74. dixi. correctio mea est, dum dico 74. & quintum pascha, non antilogia; sed hic tenes libellum meum antilogiæ, dum dico, baptisatum 73. Nouemb. & tamen Judæos facio ipsi loquentes de templo eodem 73. quod cum factum sit paschate: igitur ante baptismum esset factum. Teneor, corrigam, & dabo tempus paulo amplius conuectioni materiæ ad structuram templi. Tu vero contra vide, vt hunc mihi nodum soluas. Si Johannes 73. Ianuar. cepit baptisare, quomodo Christus statim 6. Ian. affuit inter totius Iudææ incolas.

Itaque delibera, an velis mecum dicere, Johannem incepisse in festo expiationis, vel etiam ante: æstate tamen (nam etiam in Iudæa mense Januario sedetur apud prunas, vt est in Ieremia; non vero apud copiosas aquas Bethabarę) Christum Nouemb. baptisatum anno 73. vt vult Epiphanius. Itaque tria solum essent paschata in Euangelio, 74. 75. 76. rursum cum Epiphanio.

I. D. pergit Epist. XIX.

153 ET quoniam id proprium est Chronologiæ, vt error, qui obscure latet in principio, se manifeste prodat in progressu: Agedum illud quoq; hic obiter indicemus: Tua verba sunt pag. *33. Nulla hæsitatione contendo, Herodem obijsse 42. Iu-*

lia-

liano, anno vno citius quam Suslyga dixit. Rursum astruis alterum, quod & ego fateor sine vlla dubitatione, verum: *Herodem annum, & paulo amplius superuixisse natali Christi.* Cum vero apud Dialecticos ex vtraq; præmissa indubitata, conclusio etiam sequatur indubitata, consequens necessario est, vt sit sine dubio natus Christus ex tua sententia anno 40. Juliano. Atque huc tua sylua collineat, vt persuadeat. Iam vide quid sequatur: Christum crucifixum fuisse anno ab incarnatione vndequadragesimo. Siquidem incarnatio facta fuerit die 25. Martij anni 40. Juliani, vt dicis, & crucifixio 23. April. anni 78. Iuliani: quis tam valido stomacho, vt ista decoquat.

Kepler. Resp. Epist. XX.

PAgina 33. putas me mihi ipsi aduersari, imo tibi fateor, si Christus, vt contendo, natus est anno 40. exeunte, passus vero concedatur 78. paschate; passus igitur esset, cum esset annos natus 37. inchoante anno 38. non vt tu colligis, 39. obiter, *quinquaginta annos nondum habes*, an hoc idem sit ac, *Iubilæum nondum habes*. Sed de annis passionis est alia quæstio. 154

Itaq; iam discessi ab anno 78. & assentior illi de anno 76.

I. D. pergit Epist. XIX

RVrsus quod eodem pertinet pag. 11. Syluę, Herodes anno 42. Iuliano obijsse asseritur; & Archelaus anno 51. Tetrarchiæ suæ decimo, depulsus Tetrarchia. Atqui vera omnia ilico cohærent veris, & repugnant falsis. Quod sic ostendo. Antequam pelleretur Archelaus, Glaphyra vxor eius iam mortua erat, vti notum est ex Josepho, Josippo, Hegesippo, &c. ante illam vero, imo priusquam nuberet Archelao, mortuus erat Rex Iuba, secundus illius cōiunx, vti testantur authores præallegati. Nunc adeamus Dionem, 155

nem lib. 55. & Iubam anno adhuc illo 51. Iuliano superstitem reperiemus. Concludo itaq; , non potuisse Archelai exilium, neq; forte nuptias illius & Glaphyræ, ante 52. annum Iulianum contigisse. Ex quo sequitur, non esse verum, quod nulla hæsitatione asseritur Herodem obiisse anno 42. Iuliano, quin potius verum est, quod defendit Suslyga, obiisse Herodem anno 43. Iuliano.

Kepl. Resp. Epist. XX.

156 PAgina 11. quæ mihi videris obijcere, Dioni obiicis: Dion est, qui eodem anno & Jubam habere videtur superstitem & Archelaum relegatum. Negas tu anno 51. relegatum Archelaum? negabo ego anno 51. fuisse superstitem Iubam: vtrinq; de Dionis corio luditur. Verum non ego aduersor Dioni. An. 51. Cornel. Cossus victis Getulis triumphum & nomen Getulici meruit. Præcesserunt igitur & bellum Getulicum & causæ belli, quos fasciculo recenset Dion, odium domini Iubæ, & recusationem imperii Rom. Iuba enim, ni fallor, moriens, testamento P. R. scripsit hæredem. Itaque longe rectius collegeris ex Dione, Jubam longe ante 51. mortuum. Manet igitur 51. esse 10. & sic 42. esse primum Archelai, vltimum Herodis.

I. D. pergit Epist. XIX.

157 AD hæc pag. 22. Quod si inquis prima Martii plenilunium, igitur & trigesima prima Martij, & quia 24. Martii Æquinoctium, igitur 31. Martij pascha Judæorum. Hanc consuetudinem vel non intelligo, & doceri cupio, vel meo sensu error est in illatione. Nam ego in hodœporico Christi, vbi gesta eius diebus & mensibus consigno, plenilunium quidem eo anno adnoto 1. Martij, hactenusq; consentimus; sed alterum plenilunium constituo 30. Martij.

tij. Quando namque plenilunium vltimi mensis obtinet primum Martii, tunc plenilunium 2. mensis debet obtinere diem 30. Martij.

Kepl. Resp. Epist. XX.

DE plenilunio tecum non contendo, neq; enim copulaui cum 31. Martij plenilunium, neque sic asserui, vt si forte 30. Mart. fuisset, causa caderem. Mihi huius argumentationis causa fuit hæc sola, post tricesimum diem reuerti lunam, nec versabar tunc in fastis Judæorum, sed in Astronomia. 158

I. D. pergit Epist. XIX.

HVic par alterum, quo in literis dicis nonam Ab, anni 115. Juliani fuisse sexta Augusti, atqui ipse Scaliger & passim alii, nonam Ab, pariant cum 4. August. Quin & in fine syluæ pascha Judæorum incidisse eo anno notatur in diem 15. April. Quod & Josephus, & Hegesippus, & Eusebius affirmant. Quandocunq; autem paschatis Judæorum solennitas, seu 15. Nisani est 14. Aprilis, semper nona Ab est 4. Augusti. 159

Kepler. Resp. Epist. XX.

QVod 9. Ab dixi 6. Augusti, propius est calculo Astronomico. Scripsi tumultuose, cum scirem per hoc biduum me nec stare nec cadere. Sufficit mihi Buntingum inspicere, qui in hoc genere diligens est. 160

I. D. pergit Epist. XIX.

ITerum inquis, qui credit baptisatum Christum 6. Ian. 74. & prædicasse annos duos, vt Epiphanius, & qui illum sequuntur. Nec hic textus indicatur, vbi id tradat 161

Epiphanius, sed fidenter dico neque 6. Ianuar. ex mente Epiphanii baptizatum Dominum, neque anno 74. Iuliano, neque duos tantum annos prædicasse Christum. Epiphanius namque constanter affirmat, baptizatum Dominum Iulio Silano & Silo Nerua Coss. hoc est, anno 73. & mortuum quarto exinde consulatu, hoc est, an. 76. Hoc tantum ille errauit, quod Octobri mense baptismum Christi collocarit, & duos Geminos Consules geminarit. Quare hunc lapsum interpretor memoriæ, qualis illa in Suslygæ thesibus, vbi pascha anni 68. Christi, signari dicitur à Iosepho 4. April. cum alioqui non nisi ex analogia cæterorum paschatum elici possit, circa id tempus euenisse.

I. K. *Resp. Epist.* XX.

162 EPiphanio tribuo annos duos, non vero iam quidem 6. Ian. nec decidit de veritate quidquam, si scribam: Qui credit baptisatum 6. Octobris, & prædicasse annos duos, & menses aliquot, vt Epiphanius.

I. D. pergit Epist. XIX.

163 PAgina 23. Ais, populum extorsisse ab Augusto, vt Iuliam ab exilio reduceret, tum subdis. *Suetonius ait quinquennio, postquam relegata fuit, restitutam.*

Locus Suetonii non indicatur, sed id ego nullius notæ aut verbuli indicio ex Suetonio colligere valeo. Quin palam est, nunquam restitutam fuisse Iuliam, quoad vixit: aut reductam ab exilio. Id mihi testis est Tacitus lib. 1. Annal. Dio, cæteri. Ipseq; Suetonius in Augusto cap. 65. negat illam restitutam, aitque locum exilii duntaxat mutatum, nam vt omnino reuocaretur, exorari Cæsar nullo modo potuit: plura ibi in hanc sententiam.

Ioan.

Ioan. Kepler. *resp. Epist.* X X.

DE Juliæ restitutione qualicunq;, Dionem secutus sum, 164
qui sic scribit, τοῦ δὲ δήμου σφόδρα ἐγκειμένου τῷ αὐγούστῳ ἵνα καταγάγῃ τὴν θυγατέρα, &c. καὶ τότε μὲν οὐδὲν ἤνυσεν, ὕστερον δὲ ἐξεβιάσατο, ὥστε ἐς γῆν τὴν ἤπειρον αὐτὴν κομισθῆναι.

Suetonij sunt ista, *post quinquennium demum ex Insula in continentem leuioribusque paulo conditionibus transtulit eam.* Hic ego vocẽ *transtulit* mutaui in *restituit*. Plus igitur dixi, quam Suetonius, sed vnius verbi permutatione. Nec vereor ne hoc lectorem lateat: quia non de qualitate actionis, sed de tempore ago.

J. D. pergit Epist. XIX.

PAg. *24.* bene correctum illud: natus Caius an 25. Iuliano, 165
& substitutum *26.* sed quod sequitur anno quadragesimo, completurus erat annum 19. cum illo cohæret, quo eius natale fixum fuerat ann. 25. Juliano. Alioqui anno *44.* Juliano solum ingressus est Caius annum 19. expleuit vero illum anno 45.

Keplerus *resp. Epist.* X X.

PAgina *24.* totus paragraphus, *Quod autem* vsque *gessisset* 166
absens ex schedis est consarcinatus, partim veteribus, partim nouis; quas ego, dum autores peruolito, consignaueram. Scripto ipso adornato & ad mundum descripto, dum requiro schedas, ne quid forte omiserim, obliuione textus natus est iste paragraphus, & ad marginem exemplaris adiectus. Itaque sicut in folio vicesimotertio corrigendus annus Iulianus, vt sit *26.* non 25. ita indidem & annus 19. ætatis Caij habetur, vt scilicet non anno quadragesimo quarto, sed 45, expleat annum vndevicesimum, quia

anno quadragesimo, ibi dicitur expleuisse 14. Et sequitur quidem in fine paragraphi, Caium absentem gessisse consulatum anno *46*. quod cum prima linea illius paginæ consentit: Augustus enim & ipse consul fuit annos natus *20*. Nam *20*. à *46*. relinquũt *26*. stat tamen argumentũ in hunc modum. Quirinus Cæsari eunti in Armeniã datus rector; nondum igitur 20. annos erat natus, ne cõsuli, id est rectori hominum, concedamus rectorem iuuentutis appositum. Natus est ann. *26*. & anno quadragesimo sexto consul fuit; igitur ante finem anni 45. iuit in Syriam. Quod si mihi concedas aliam meam falsam opinionem, quę latet in corruptis Taciti verbis, Caium nimirum in consulatu suo incepisse vicesimum (cum verum sit in anno vicesimo incepisse consulatum, quæ ambiguitas me fefellerat) tunc & de fine anni *44*. concluderem, non secus ac in paragrapho vitioso. Nam per se & sine argumento res est certa de an. *44*. aliunde.

Imo obtinenti etiam, & annos 20. nato, & consuli.

J. D. pergit Epist. XIX.

167 EAdem pag. dicitur Tyberius secessisse Rhodum anno 40. Juliano, cum Caius iam sumpsisset virilem togam. Manifestus error est, quem vitiosa Suetonij lectio vel intellectio peperit. Vtrumque euenit anno 41. Iuliano quo Augustus *12*. idcirco iniuit consulatum, vt Caium amplissimo præditus Magistratu in forum deduceret. Quod & ibidem paulo ante fuerat recte explicatum.

Vbi & illud breuiter attendo, quod dicitur Caium per annum *43*. 44. Iulianum obiuisse prouincias. Ante namque relegatam Iuliam *44*. anno Iuliano, nusquam illum extulisse pedem lego ad obeundas prouincias. Quot Romæ tum adhuc fuisse quãdo anno quadragesimo quarto Iuliano Naumachias & ludos gladiatorios spectandos pro-

proposuit Cæsar, indicat qui spectator adfuit Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Keplerus resp. Epist. X X.

DE secessu Tyberij Rhodum omnino vinco non esse factum *41.* sed quadragesimo Iuliano: Itaque tu manifeste erras, probo & ab exitu & à reditu, ab exitu sic. Tyberius anno *39.* Cos. II. fuit; breui interiecto spacio ab acto Consulatu II. secessit. Paterculus. Ergo anno 40. Sic ex Dione constat eodē anno quo tribunitiæ potestatis Augusto Consors effectus est, eodem anno quo C. & L. Coss. in longinquum designati; anno sc. 40. Tyberium secessisse. Tertio, splendori orientium iuuenum cessit, at ann. 40. ceperunt emergere. Vide Dionem. Ingesserunt se rebus & Theatris, fauore populi designati Consules, etsi Augusti intercessione tempora Consulatuum ipsis procrastinata. Caio etiam Augustus sacerdotium eo anno dedit, & ius in senatum veniendi, locum senatorium in Theatris. Et hoc, nondum posita puerili prætexta. Paulo post cum die Natali (quæ celebrabatur solenniter, vt notat Dion in Iulian. *26.*) sumpsisset virilem togam currente eodem 40. profectionem suscepit Tyberius: sequenti anno 41. Augustus Caium, vt qui iam togam haberet, in forum deduxit, & hoc forte Liberalibus, an Cal. Ian. nondum quæsiui, nec enim tātum hic respiciendæ veteres Roman. consuetudines, sed ēt quid Aug. filio priuatim fuerit tributū. Sic à reditu probatur idem: secessisse anno 40. I. Rediit enim annis *27.* ante Consulatum Vinicij, Crinito Cos. vt Paterculus. II. Abfuit annos 7. Pat. Ac cum redierit Iuliano 47. ergo profectus est anno 40. item Suetonius ait, illum anno octauo rediisse. III. Rediit viuis Caio & Lucio 168

Pat.

Pat. at intra triennium à reditu vterque mortuus. Sueton. Mortuus autem vltimus Caius Juliano 49. ante 5. Cal. Jul. quo die Tyberius adoptatus. Igitur nequaquam post 47. vt rediit Tyberius; quare non abiit post 40. Julianum. IV. Tyberius potestatem Trib. accepit anno quadragesimo in quinquennium; Exacto Magistratu petit veniam redeundi. Suetonius: ergo an. 45. id factum, ab eo biennium sollicite egit donec, Lollio per delationem regis Parthorum in Euphratis insula ab amicitia Caij deiecto, facultas hæc à Caio per intercessionem Augusti impetrata. V. Intra octodecim menses mortui Lucius & Caius. Suet. at Caius ante 5. Cal. Iulij, an. 49. obiit, ergo Lucius ante finem anni 47. obiit. Tyberius vero vtroq; viuo rediit Pat. Ergo rediit an. 47. & sic profectus an. 40.

Ex hoc iudica & de profectione Caij. Lollius an. 45. Rector, &c. Caij appellatur à Suet. & Paterculus loquens de re quę an. 47. erat iam pręterita, *Augustus*, ait, *Lollium Caii moderatorem veluti esse voluerat*, id non verisimile, adhuc tenuisse an. 46. quo an. Consul fuit. Ergo omnino an. 45. Hoc etiam inde, quod ex eo biennium abiit Suetonio, vsque in 47. quod ergo factum ann. 45. Tyberius (vt Dionys.) in Chium (vt Sueton.) in Samum traiecit ad Caium officij causa; id factum aliquanto tempore, postquam Caius in Asiam venerat. Nam in prima profectione Caius ipse Tyberium inuiserat Rhodi. ergo omnino Caij expeditio in finem anni 44. cadit, scilicet breui à relegata Julia, quod factum ipsis spectaculorum mensibus, scilicet paulo post: *cum antea alias prouincias obiisset*, vt Paterculus ait, quod miror cur neges. Confirmat hoc & Tacitus, *Filios nec dum posita prætexta circum prouincias exercitusque dimisit*. Itaque non pugnat Ouidius, qui ludorum diebus Caium Romæ fuisse dicit, quippe in tanta ludorum solennitate.

Imo & hic Tyberius Caiū Rhodo transportatus in Chium.

Ante

Ante ludos quippe fuit in prouinciis(& hoc est quod dixi, per annum quadragesimum tertium,& quod de 44. ludos præcessit) post ludos abiit in orientem, quippe iam designatus Orientis & Armeniaci belli moderator : cum enim scriberet Ouidius, & ludi præterierant, & Armenia à Partho occupata erat, iamque arma Caio à patre præbita erant; itaque statim iuit, more quippe Romano. Constat indidem, admodum fuisse iuuenem, adeoq; puerum, principem iuuentutis appellatum: vbi Ouidius Tacito consentit.

Dum scribo incidunt sacra & profana; Ouidius de arte amandi tunc scripsit ; quando Julia adulteriorum conuicta ; moechi partim morte, partim exilio multati; an Juliam lasciuam fœminam, Augusti filiam latere potuerit Ouidij festiuissimi & celeberrimi poetæ lasciuus liber ? Et quia Ouidio inter causas exilij fuit poema hoc; an hoc ideo, quod Augustus eum vt corruptorem morum filiæ oderit ? forsan & testem, & occultatorem adulteriorum sciuerit ? vnde Ouidius: *Cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci?* Noluit quippe Ouidius atrocius lædere domum Augusti, publico scripto. Nam quod aliqui suspicantur, Ouidium ipsi Augusto testem oculatum obtigisse alicuius turpitudinis, id valde alienum est ab historia eius temporis, ab illa ætate Augusti ; Denique ab eius de filia querimoniis. Sed quid ego hæc ad te? hoc potius do excutiendum, cum anno quadragesimoquarto Caius in Syriam venerit, adducens secum rectorem iuuentutis Quirinum, certe hinc ad septuagesimumquartum annum baptismi numerantur triginta solidi anni, & credibile est, Caium præfecisse Quirinium negociis Syriæ, cuius ante annos 7. præses fuerat; quia Lollium habet comitem sibi propiorem. Cætera tibi dispicienda, & cum Beza po-

Lollij socium setum in Syriam adducit, cui Aug. anno 46. substituit hunc Quirinium, qui interim Romæ mansit.

Y tius

tius, quam mecum diſceptanda relinquo; nam ego in ſententia maneo: Chriſtum natum anno 40. Decembri, vel 41. Januario.

I. D. Concludit Epiſt. XIX.

169 ECquis erit finis ſi notanda omnia coner perſuadere? ego manum abduco à tabula, &c.

Kepler. *Concl. Epiſt.* XX.

170 VErba Epiphanij Græca & tuam explicationem ſollicite expecto. Cupio etiam ſcire quid iam de computo annorum captiuitatis ſentias, poſtquam Scaligeri Euſebius & Canones temporum prodierunt. Nam mihi lux oriri videtur, non quidem per illa quæ defendit Scaliger, vt ſolet crebro impingere, ſed per alia, quæ hactenus non vulgata prodidit in lucem. Hiſce opto vterque valeamus, veritatis indagatores ſeduli ſimus, & ſic amicitiam colamus.

Epiſt. XXI. J. D. Ioan. Keplero *S.* II. *Decembris, anno* 1607.

171 MVltis nominib. accepta mihi fuere poſtrema reſponſa tua, in quib. tametſi admiror & laudo eruditionem variam, ſtudium tamen illud magis quærendæ veritatis, quam reportandæ victoriæ plus in te amo & prædico. Diu tacui nec diffiteor; ſed multiplici diſtrictus cura. Vnde ne nunc quidem niſi obiter & tumutuarie datur facultas reſpondendi, & magis magiſque in penetrale veri ingrediendi. Itaque Paralipomena ſublegam, in quibus etiamnum ſuadet amor veri à te diſſentire, cui alioqui ſum corde & animo coniunctiſſimus.

De ſeceſſu, inquis, *Tyberii Rhodum, omnino vinco, non eſſe factum*

factum quadragesimoprimo, sed quadragesimo. Itaque tu manifeste erras. Quod vt adstruas multa eruditionis plena conglomeras & diligentiæ. Sed quæ vnius Vellei Paterculi testis oculati cedant suffragio, verba eius sunt: *Tyberius cum C. Cæsar sumpsisset iam virilem togam* (vtique quadragesimoprimo Iuliano) *Lucius item maturus esset viris, ne fulgor suus orientium iuuenum obstaret initiis commeatum petiit.* Narrat dein quanto tunc relicto sui desiderio Tyberius vrbe excesserit. Vtique anno quadragesimoprimo Juliano, non quadragesimo. In alio prouocas & merito ad Tacitum: *Filios nōdum posita prætexta circum prouincias exercitusque dimisit.* Legeram illa sæpe nec aduerteram, inde effici quod iure postulas: Caium ante 44. Julianum obiisse prouincias, cedo itaque lubens tibi & concedo veritati.

Noxia illa Ouidij lumina non ad Augusti sordes, (quod & mihi semper est visum) sed ad impuritates Iuliæ refers, eiusque procos, quorum vel instigator suo carmine, vel saltem conscius fuerit, Ouidius, atque idcirco ablegatus. Quæ coniectura satis arridet, sed meminisse iuuat, exilium Ouidij multis annis post illud Juliæ contigisse: nimirum anno 53. Juliano, vt liquet ex variis Ouidij locis, præsertim illo in Ibin: Tempus adhuc lustris bis iam mihi quinque peractis. An forte tardius innotuit Augusto culpa Ouidij? fieri potest.

Joan. Kepl. I. D. S. 30. Nouemb. anno 1608. Epist. XXIII.

DE secessu Tyberij vnus te Paterculus retinet, quo minus an. 40. factum concedas: cum ille scripserit factum 172
postq̄ Caius sumsisset virilem togam. Id putas factū an. 41.

ſed falleris anno 41. ab Auguſto in conſulatu eius 12. (quem ideo ſumpſit) Caius in forum deductus eſt, cum priore anno 40. ſumpſiſſet virilem togam. Virilem togam ſumunt die natali, vt Cicero Liberalibus: in forum deducuntur Calend. Jan. ſequentibus. Nam illum conſulatum Auguſtus paucos menſes (nimirum ob Cal. præcipue Januarias initum) geſſit.

J. D. pergit Epiſt. XXI.

173 IVbam ais longe ante 51. Iulianum vita abiiſſe, & conſequenter id facis ad annum quem ſtatuis morti Herodis, & exilio Archelai, ſed mihi (niſi fallat memoria: neque iam ad manus eſt Dio.) aduerſari videtur Dioni.

I. D. Reſpond. Epiſt. XXIII.

174 DE Iubæ morte Dio, ſi diligenter excuſſeris mihi non aduerſatur. Vide ipſum, nam cum ſuperiorem Epiſtolam ſcriberem, diligenter ſuper hoc negocio illum excuſſi.

J. D. pergit Epiſt. XXI.

175 SEd aliud intorqueo & forſan magis penetrabile telum: Herodes, conceſſu Ioſephi & omnium, ſeptuagenarius eſt mortuus, anno illo quo vel ingreſſus erat, aut iamiam ingreſſurus annum vitæ 70. Atqui 25. agebat ætatis annum Caio & Vatinio Coſs. vt ipſe mecum & cum emendato Ioſephi codice fateris. Nunquam porro ſeptuageſimum annum Herodis coaleſcere facies cum 42. anno Iuliano, præſertim ante Paſcha, quo mortem ſignas Herodis. At vero pulchre hæc omnia 43. conſpirant Iuliano, vti palam fit ex tabula. Quare etiamnum ſuſtineo, anno quadrageſimotertio mortuum.

Kepl.

Kepl. Resp. Epist. XXIII.

DE Herodis ætate, cum moreretur, nihil solide moueri posse puto, neq; in vnam, neq; in alteram partem. Si anno 42. Iuliano ineunte ad 70. ætatis annum accedebat, sic vt Iulianus 42. id est vrbis (secundū quosdam) 749. fuerit illi vitæ 70. ablatis 69. solidis, annus 680. ipsi primus erit ætatis currens, & additis 25. an. 705. non excedebat annum 25. quippe eo anno plenum, Cæsare & Seruitio Coss. post Pompeii obitum Cæsare ex Syria in Ægyptū ingruente, Sexto Cæsare præside Syriæ. Tu vero annitere, vt probes ista fieri his Coss. non potuisse: vbi enim ad sequentes Coss. transtuleris, dicam & illum accedere ad ætatis 70. cui currit 69. more loquendi. Ergo vt Christum natum teneas exeunte an. 41. non 40. sola te adhuc retinet contemplatio Ephemeriarum, subnixa traditione veterum de Euangelismo in 27. Septemb. Ego me superioribus literis probasse puto, pugnare hæc duo: Ephemeriarum vices & Euangelismum in 27. vel 24. Sept. è contrario causa sufficientissima adest, cur aliquis patrum, 300. annis Christo posterior, calculo, non traditione, didicisse se putauerit in illa 27. Septem. cōtigisse Euangelismū: cur ergo temere obluctarer, in fauorem traditionis non primæuæ, sed ex calculo ortæ? 176

Græcus enim Iosephi textus habet περὶ τὸ ἔτος ἑω̃, erat circa 70. annum ætatis.

I. D. pergit Epist. XXI.

ADdis æq; irasci mihi posse Scaligerum, qui non stem autoritate Epiphanii, Natale Christi 6. Ian. statuenti. Minime vero, nam dispar causa. Patres à me sunt & Theologi hodie omnes. Vnius Epiphanii calculo iam pridē monuerunt S. Chrysost. & Hieronym. omnem vbiq; orbem depugnare. Sed hæc in proprio spero opere clariora fore. Vt omittam argumentum rursus illud ex Ephemeria Joarib 4. Aug. anno 70. Christi, finiente liturgiam; vti concedit 177

Scaliger. Ex quo liquet Euangelismum Zachariæ de vice Abiæ contigisse, vt docent patres 24. Septemb. Anni 40. Iuliani. Ita vera omnia ex amussi se aptant veris, nec est necesse abire à patribus, hoc est, à fontibus veritatis.

Quæris merito, qui intra sex dies omnis Ierusalem exire potuerit ad Iohan. in Iordanem: Perpendenda quæstio; fateor: sed nunc in transcursu: exiuisse omnes dico phrasi illa scripturæ. Totus mundus post illum abit, & commota est vniuersa ciuitas. Sic ad aduentũ Magorum turbatus est Herodes & vniuersa Hierosolyma. Quid mirum, si Ioanne baptizante. Nam veluti Messias de cœlo delapsus est existimatus, & vt notat Chrysost. in carnificina illa Bimulorum, putabatur omnino interfectus ab Herode.

Sequor filum epistolæ tuæ. Verba Epiphanii Græca cum breuibus notis meis vel sensu exposcis. Ego id facerẽ, si Græcus hic alicubi haberetur Epiphan. Quare ipse maiorem in modum posco id mihi fieri abs te, qui Pragę haud dubie facile reperies Græcum Epiphanium. Locus est notandus, & à cæca nocte vindicandus. Mihi sane à me facere videtur non parum. Sed verba ipsa Græca requiro ante, & sensum tuum, nec grauate edam meũ. Illud præmoneo, Epiphan. multa habere dogmata à maioribus illi velut per manum tradita; sed perperam interdum etiam ab ipso Epiphanio intellecta. Paralogizat non raro. Illud addo considerandum, scribas & Pharisæos biduo vel triduo præuertisse pascha anno Dominicæ passionis, variis de causis. Sed illa ex diuina prouidentia est præcipua, vt scripturæ omnes & figuræ in Christo implerentur, & pascha Christianorum succederet paschæ Iudæorum. Debebat. n. perfectissimum esse pascha Dominicæ resurrectionis, vtpote exemplar archetypũ, ad quod cætera paschata collineant, quod tum fit, quando pascha seu luna X V. in Dominicam in-

incurrit. Nec frustra cecinit Vates Epinicion Christo: *Sol & luna steterunt in habitaculo suo*; vtique in vernali æquinoctio, in quo condita sunt in mundi crepundiis, & ibi erunt per omnem æternitatem. Iam & eodem die sic Adam secundus est crucifixus in patibulo, quo primus Adam est præuaricatus in ligno, eodem die mensis solaris renatus Christus in sepulchro, quo olim natus in virginis thalamo, quo fuit prima octaua mundi, prognosticon resurrectionis etiam nostræ. Mitto talia extra numerum sane non floccipendenda. Quare hortor, vt huc inclines vel assensum vel studium, vt vtique liqueat veritas.

I. D. I. Kepl. S. Epist. XXII.

ALiud ex (&c.) te libente sitiente animo haurirem & 178
discerem. Nimirum quid sentias de primo anno Nabonassaris, quo cyclo solis & Lunæ cœperit, quaue Olympiade & anno vrbis Varroniano. Item cum quoto anno Nabonassaris comparandus sit primus Christi annus secundum vulgarem æram, seu *46*. Iulianus. Nec.n. dissimulabo Copernicum, Scalig. Buntingum & Caluisium mihi omnino videri in vno solido anno vt minimum (nam & ipsi etiam nonnihil euariant) recedere à veritate. Nam tot habeo argumenta adeo efficacia, vt penitus imbiberim, haud recte illos pariare æram Nabonassaris cum reliquis Epochis: meam sententiam haud difficulter colliges ex pagina *46*. Thesium. Argumenta, quibus id prorsus habeo persuasum, libenter communicabo, si modo id gratum fore, intellexero. Res porro hæc cum principium tangat & neruum Chronologiæ, eiusmodi est, in qua plurimum sit præsidij. Verissime quippe dictum est ab Aristotele: *Necesse est, vt quantumlibet modica in recto digressio capitis fiat, si longius progrediare, decies millies maior.* Si itaque tuus quoque

cal-

calculus cum meo conueniat, erit mihi in demonstrata veritate fiducia maior. Mihi enim admodum videtur procliue, ostendere verum esse, quod Gerardus Mercator dicit, Copernicum solido anno turbare Harmoniam annorum Nabonass. cum illis Christi, & consequenter cum cæteris. Ego certe existimo ætate illa Ptolemæi sub Traiano & Hadriano annos Nabonassaris sexennio fere integro minores esse annis vrbis Varonianis: in quo ab aliis dissentio: sed exspecto tuum iudicium, alterumq; illud de Epiphanio.

Kepler. Epist. XXIII.

179 QVæris vltimo de connexione annorum Olymp. Nabonassari, vrbis Romæ & Christi vulgariũ. Nulla causa fuit hactenus, cur circa hęc quęsita quicquam dubitarẽ. Sequor recẽtiores, quoad mihi dubium abs te vel alio fuerit obiectum. De dissensione Catonis & Varronis non interpono me iudicem, nam argumenta vtrorumq; non habeo nunc comperta. Illud ex Astronomia certissimum est, iis annis Imp. Romanorum, quibus Ptolemæus aliquas apparentias cœlestes, temporibus certis colligatas commemorat, non posse alios currere annos Nabonassari, quam quos Ptolemæus prodidit.

Vna sola est exceptio, circa 5. an. Nabopollassari, quã Ptolem. connectit cum 127. Nabonassari. Atqui intra annos 18. occurrunt similes eclipses, & quam eo anno Ptolemæus commemorat, nõ addito die vel hora ex traditione, illa sub terra fuit. Contra, alia ante 18. an. sc. anno Nabonassari 109. qui est in tabula Regum Babylonis à Scaligero publicata 6. Nabopollassaris, facileq; per diuersa Regum initia potuit esse quintus (vt habet traditio in Ptolemęo) fuit eclipsis plane similis in nocte, luna sublimi & bene conspicua. Sic igitur restitutis ann, Nabopollassari, plane magna coale-

coaleſcit autoritas tabulæ à Scaligero publicatæ. Hęc perpende, pulchre tueberis annos 70. captiuitatis.

Finiam reſponſionem cum quæſtione præcipua di- 180
gnaq; cognitu, & quæ mihi non parum temporis eripuit.
Operæ precium enim puto penitus perſpicere quid Epi-
phanius de anno Iuliano 76. quo Chriſtum paſſum tradit,
deq; cyclo Iudaico illius temporis ſenſerit, & quomodo ex
hac eius ſentẽtia reſpondeatur ad ea, q̃ ab hodiernis Chro
nologis obiiciuntur anno 76. Cum autem hæreſi LI. duæ
ſint quodammodo partes huius tractationis: prior de ſta-
tu anni 76. plurimis inuoluta ſentib. altera de cyclo Iudai-
co: Ego prius agam de poſteriori, quia me certitudinem e-
ius comprehendiſſe puto ſententiæ. Textum Græcum ex-
ſcribam, interſperſis meis rationib. Sic igitur Epiphanius;

In obſcurum Epiphanii locum de anno paſſionis, deque cyclo illius temporis

COMMENTARIVS.

Ἔχει δὲ ὥρας τινὰς ἡ ψῆφος τῆς λεπτολογίας, ἥτις (lego ἥτινι) ἐμπίπλει διὰ ἐτῶν τριῶν παρ' αὐτοῖς, διαφωνουμένη μία ἡμέρα. Cum omnes gentes, quæ lunari anno vtuntur, interq; illas & Iudæi antiquitus definiant anni quantitatem dierum 354. Iudæorũ calculus addit huic quantitati aliquot horas, ex quibus in ternos annos conflatur dies. Itaq; ſi terni anni dierum ſinguli 354⅓. computarentur, Judæorum annus exacto triennio diſcreparet vna die à ſimplicibus & æqualibus illis annis 354. abſolutorum dierum Προστιθέασι γὰρ τῷ σεληνιακῷ δρόμῳ μετὰ τὰς τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας καὶ ἄλλας κατ' ἔτος τέσσαρας ὥρας, ὡς εἶναι εἰς τὰ τρία ἔτη ἡμέραν μίαν. Cæteræ gentes, & hodierni Iudæi ſolent omnes menſes intercalarios plenos, id eſt, tricenum dierum conſtituere, qua ratione fit, vt occulte ſine ſenſu tot dies intercalent, quot conſtituunt paria mẽſium intercalarium. Cũ enim bimeſtre tempus ſit dierum 59. ipſi duobus menſib. intercalariis dant 60. Neq; tamen ſufficit ad curſum lunæ hęc dierum cum menſibus intercalaribus latens intercalatio: quin aliis etiam locis ordina-

riorum menſium interdum vnius diei intercalatione opus eſt. Non ſic Judæi veteres, ex Epiphanij relatione. Quantum enim deficit longitudo menſis ſeu 59. dierum, pro duobus menſibus, id omne reputant & colligunt in fine anni, ſeu menſium ordinariorum duodecim, diſſimulatis menſibus intercalaribus: neque diſcrimen quantitatis ſtatuerunt inter menſem communem & intercalarium. Sicut enim communes alternis ſunt pleni & caui ordinarie, ſic etiam intercalares alternis 30. & 29. dierum ſtatuerunt. Igitur annis ſingulis, perinde ac ſi omnes eſſent ſimplices, imputarunt horas quaternas appendices. Vbi nota, quod hora per totum Epiphanium conſtanter valet noſtras horas duas. Trium igitur annorum horæ appendices 12. conflant diem: itaque quarto quoque anno in aliquo ex ſex cauis communibus menſib. addiderunt diem, vt tres continue pleni ſe mutuo inſequerentur. Neque tamen hoc perpetuo ordine obſeruatur. Vbi enim hoc factum in anno 3. 6. 9. 12. poſtea in 13. & 14. imputarunt ſingulis horas ſenas, vt ita & in vltimo biennio conflaretur dies integer, & ſic in annis 14. intercalarentur dies quinque. Id autem ſic intelligendum eſſe, patebit ex ſequentibus.

Διὸ παρ' αὐτοῖς πέντε μῆνες πληροῦνται ἐμβόλιμοι εἰς ἔτη δεκατέσσαρα.

Cum hæc teſſareſcædecaëteris cauſas habeat multas, Epiphanius multo confuſius tradit totam hanc doctrinam. Verum eſt, inter cauſas & hanc eſſe, quod in 40. annis ſunt intercalandi dies quinque. Id vero Epiphanius nondum plane explicauerat, & tamen iam ſtatim ſubnectit διὸ. Qui ex prioribus Epiphanij verbis colligit incaute, quinq; dies competere in annos quindecim; non iniuria mirabitur conſequentiam ab annis 15. in annos 14. Sed quia iam ſupra ego ſuppleui ſenſum autoris, patet iam conſequentia.

Ne-

Neque ſic accipiendus eſt, quaſi propter intercalationem dierum intercalentur & menſes. Dies enim eſt intercalandus ob phaſes lunæ. Lunationes vero integræ intercalandæ ob tempeſtates anni.

Sed hoc modo mens Epiphanij eſt excipienda, cauſam alteram teſſareſcædecaëteridis eſſe hanc, quod in tot annis ſunt intercalandi menſes quinq;, totidem nimirum, quot dies. Atq; hoc commune eſt omnibus genrib. lunari anno vtentibus, vt in 14. intercalent menſes quinque. At non reputant cæteræ gentes annos 14. pro cyclo. Cur autem Judæi hunc numerum pro cyclo reputent, primaria cauſa ab Epiphanio non eſt dicta: Hebdomas annorum legalis, quæ nobis iam numeretur pro tertia cauſa. Sequitur ex Epiphanio quarta.

Διὰ τὸ ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ τοῦ ἡλιακοῦ δρόμου τῶν τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν καὶ ὡρῶν τριῶν τὴν μίαν ὥραν. Verum eſt, vt ex ſequentibus patebit, hæc verba principium facere ad oſtẽdendam connexionem, quomodo ex intercalatione dierum quinque ſequatur cyclus annorum 14. ſed tamen inuoluit, vt infra probabo, quartam & ſeparatam cauſam cycli huius. Nimirum Judæi illi iam ſenſerant, vel ex Hipparcho didicerant, anni ſolaris quantitati vſitatæ dierum 365¼ decedere aliquid. Ac cum Hipparchus in 300. annis diem intercidere dixiſſet, poſt illum Soſigenes & alij hæſitarent de numero annorum, ipſi maluerunt hoc detrimentum accommodare ad ſuam hebdomada legalem, vt in annis 7. decederet pars diei 24. in annis quatuordecim, quantitate cycli iam per tres cauſas confirmata, decederet pars diei duodecima, hoc eſt, in 168. annis dies integra. Nam hoc idem & intercalandorum dierum ratio ab ipſis vſitata ſic requirere videbatur. Atque hoc vltimum Epiphanius hic plenius incipit explicare: Ideo in-

inquit, ex diebus intercalandis ſequitur cyclus annorum 14. quia in 14. annis ex illa intercalandi ratione aufertur de curſu ſolis hora vna. Id autem ſic verum efficitur (vt præoccupem verba Epiph. lucis cauſa.) In annis 14. contingunt menſes intercalarii quinq; , ſc. in 3.6.8.11.14. alternis pleni & caui , & dies intercalarii quinq; , & anni ſimplices dierũ 354. quatuordecim. Coniice omnes dies in vnã ſummam, habebis 5108. H. 6. At anni ſolares Iuliani 14. habent dies 5113. H. 6. Differentia eſt ſolidorum dierum quinq;, quę eſt pars ſexta menſis pleni. Itaq; ſexies 5. efficiunt dies 30. in annis ſexies quatuordecim, hoc eſt, 84 in quibus totidem intercalarii menſes inſunt ordinarie, quot dies, nim. 30. numero pari. Quia igitur ſex cycli annorum 14. ſunt breuiores annis 84. Iulianis plenis, vno menſe pleno 30. dierum, ideo exactis his 14. cyclis, intercalatur triceſimus primus menſis, ratione ordinis intercalarium plenus. Et ſic hoc pleno extra ordinem intercalato, plane æquaretur quantitas annorum 84. Iulianorum plena. Sed quia dictum eſt à principio, Iudæos illos noluiſſe turbare ſeriem menſiũ intercalarium, quo minus inuicem pleni & caui ſuccederẽt: ideoque iam exactis annis 84. cum vltimus intercalarium fuiſſet plenus , ſequitur, vt in principio nouæ periodi primus intercalarium ſit cauus. Itaq; in prioribus quidem 84. annis 31. intercalarii, primo & vltimo plenis , implent iuſtam quantitatem 84. Iulianorum annorum: At viciſſim in poſteriorib. aliis 84. annis 31. intercalarii, primo & vltimo cauis (vt ſeries continua ſit & imperturbata) deficiunt à quantitate priorum 31. menſium vno die, & ſic in bis 84. annis, hoc eſt, in 168. decedit dies Iulianæ quantitati: in duodecima igitur parte, ſc. in vna Teſſareſcędecaëteride decedit pars diei $\frac{1}{12}$. ſc. hora vna. Atq; hoc Iudæis pergratum accidit, ſic fieri; quippe qui iam ſcirent ex Hipparcho de an-

ni

ni diminutione; nisi enim volentibus sic euenisset, potuissent cauere, ne eueniret, facilime sic nimirum, vt in exitu annor. 84. & principio aliorum 84. duos intercalarios plenos deinceps collocarent, & sic vltimum intercalarium vt est extraordinarius & tricesimus primus, sic etiam hoc priuilegio gaudere siuissent, vt possideret dies triginta plenos sine collega cauo, diei tricesimæ participe. Atq; hæc mea sententia iam confirmabitur ab Epiphanij textu:

Προστιθεμένων γὰρ τῶν ὡρῶν, λοιπὸν γίνονται τξε ἡμέραι παρὰ ὥραν μίαν.

Si horæ appendices annor. addantur cōtinue, & à summa dierum & horarum abiiciantur toties 365. hor. 3. quoties id fieri potest, tunc deniq; pro anno 14. restant dies tantummodo 360. plus duabus horis. Nam in τξε. abundare characterem ε testatur & res ipsa & versio Jani Cornarij. His itaq; verbis totum negotium innititur. Et quidem si singuli anni horas appendices haberēt præcise quaternas, tunc 14. annis accumularentur ho. 56. id est dies 4. & ho. 8. quod additum ad menses 173. longitudine D. $29\frac{1}{2}$. id est ad dies 5103. ho. 6. constituit 1508. ho. 2. Atque hinc ablati Juliani 13. id est 4748. ho. 3. relinqueret anno quartodecimo, dies 360. minus vna hora, & sic in singulis Cyclis annor. 14. deficerent ad implendum cursum solis d. 5. h. 4. Juliano modo. De hoc loquitur Epiphanij textus; si nullam admittat correctionem in verbis, παρὰ ὥραν μίαν. Vicissim si in 14. annis præcise 5. dies calarentur, horæ igitur singulis adhærerent $4\frac{2}{7}$. quibus accumulatis quatuordecies, nihil superesset horarum, nisi quod ex numero mensium 173. impari vltimo, adhærerent h. 6. fieretq; summa dierum 5108. h. 6. & ablatis Julianis 13. seu 4748. h. 3. Restarent 360. dies & vltra horæ 3. & deessent cursui solis (365. d. h. 3.) præcise dies 5. vt supra dictum. *Infra signo* *

At si præterquā quod in 14. annis intercalantur dies 5.

etiam in 168. annis aufertur iterum dies vnus, quod quomodo fiat, supra dictum est. Tunc annis 14. debentur dies quinque minus vna hora pro horis appendicibus, id est, hor. 59. distribuendæ sunt in an. 14. horæ igitur appendices fiunt $4\frac{1}{4}$. fere.

Hoc igitur horarum modulo addito quatuordecies prodeunt horæ 59. id est, dies 4. hor. 11. Et additis diebus & horis quæ sunt in 173. mensibus, id est, diebus 5103. hor. 6. constituitur summa dierum & horarum in annis 14. calculi huius, d. 5108. hor. 5. vnde ablati anni Iuliani 13. id est, dies 4748. hor. 3. relinquunt dies 360. plus horas 2. Et sic in singulis Cyclis annorum 14. deficerent ad implendum modum anni Iuliani dies 5. hor. 1. sed ablata à modo anni Iuliani hora vna, vt anni 14. solares habeant supra 5113. dies, non sex, sed quinque tantum horas, differentia calculi Iudaici inter annum Solarem & Lunam in vno Cyclo annorum quatuordecim, plane est absolutorum dierum 5. in calculo quidem. At in praxi vbi diebus integris opus est, illæ horæ 5. quæ adhærent diebus 5108. fiunt in primo Cyclo dies vnus, vt is habeat dies 5109. 7. hor. plus iusto, quia ex quinque mensibus intercalaribus primus & vltimus sunt pleni. In compensationem alter Cyclus habet dies tantum 5108. & suis horis 5. pensat aliquid de excessu prioris Cycli, restantq; post 2. Cyclos h. 2. in excessu. Post 6. Cyclos excessus est horarum 6. qui compensaretur, si pro sexies 5. diebus absolutis (quos vltimo diximus in anno Cyclo superesse ad implendum annum tropicum Iudaicum) id est, pro 31. solidis diebus, possemus in vsu addere solos 29. h. 6. At quia horæ sunt inhabiles ad vsum, ideo expectantur alij sex Cycli, & tunc ad supplementum simile pro dieb. iterum 30. adduntur 29. deficientes tanto, quanto priores excesserant.

Ex

Ex hac igitur explicatione ſequi videtur Epiphanium ſcripſiſſe non, παρὰ ὥραν μίαν, ſed παρὰ ὥρας δύο, quod non incredibile, cum eodem loco & dies abundēt, 5. ὅθεν αὐτοὶ ἑξάκις πολυπλασιάσαντες τὰ δεκατέσσαρα ἔτη τοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἔτους, ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ πέμπτῳ τιθέασιν ἐμβόλιμον μῆνα εἰς τὸ εἶναι τριάκοντα καὶ ἕνα μῆνα εἰς τὰ ὀγδοήκοντα, καὶ πέντε ἔτη. *Vide tamen paulo ſupra & infra ſigno* *

Ex his manifeſtus eſt error abundantis characteris quinarij proxime ſupra, vnde, inquit, id eſt, ꝓpterea, quia 14. an. ſuperſunt quinq; dies curſui ſolis adæquando, cum hæc ſit ſexta pars menſis, multiplicāt omnia per ſex. Tunc ex 14. an. fiūt 84. anni, ex quinq; intercalarib. ſingulorū cyclorum fiunt 30. Et ſic etiam ex 5. diebus, qui deſunt in vno quolibet cyclo, fiunt dies 30. iuſtus & 31. menſis. At fit in 84 vt excreſcat menſis, ſed ipſum menſem in principio 85. ſtatuunt, alias 84. haberet menſes 14. habet enim etiam ordinarie vnum intercalarem, quia eſt finis parui Cycli.

Scaliger allegat ex Rabbino neſcio quo, quandoque duos annos intercalares inuicem ſubſecutos cohærentes; id omnino fit in hac periodorum connexione.

Οἵτινες ὤφειλον εἶναι κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τριάκοντα εἷς μῆν καὶ εἴκοσι τέσσαρες ἡμέραι, καὶ ὧραι τρεῖς.

Duos errores nemo non videt τριάκοντα εἷς μῆν pro τριάκοντα μῆνες. Nam in annis 84. non fiunt præciſe intercalares 31. Nouilunium enim quod eſt finis menſis vltimi, cadit aliquanto poſt finem anni Iuliani octogeſimiprimi, ſic εἴκοσι τέσσαρες ἡμέραι pro εἴκοσι ὀκτὼ ἡμέραι, oſcitatio eſt ꝓcul dubio, ipſius Epiphanij. Annis Iulianis 84. apponitur in tabulis Prutenicis Epacta 28. hor. 5. m. 53. id eſt, fere horæ 6. ſed more quem Epiphanius ſequitur horæ tres. Quas tres horas quia nominat, hoc arguit, ipſum non de alia re loqui, quam de Epacta annorum 84. quæ habet χη. non χδ. ἡμέρας.

In paragr. περιεθημένων γδ, &c. tribui hoc Epiphanio, q̄ ex *Supra ſigno* *

ex iis extrui debeat quantitas anni tropici Judaici. Atqui id non potui citra correctionē textus & phrasis παρὰ ὥραν, præter horam; vsitatius explicatur pro minus hora, quam pro plus vna hora. Itaque hoc loco mihi non plane satisfacio. Ac fortasse citra rei summæ discrimen concedi potest, Epiphanium illic non innuere aliam quantitatem appendicum horarum, quam paulo ante dixerat, sc. hor. 4. vt ita in 14. annis, colligantur horæ 56. octo plus quā 4. dies, quæ additæ ad sex horas appendices mensis imparis cōstituant dies 5108. h. 2. Et hinc ablati anni 13 Juliani, sc. 4748. hor. 3. relinquant pro an. 14. dies 360. minus h. 1. Nam horum verborū Emphasis in connectendo argumento, consistit non valde in horis, sed in diebus 5. vt apparet, ideo cyclum existere annorum 14. quia in annis 14. desit anno solari sexta pars mensis circiter. Igitur 5108. dies & 2. h. sunt breuiores 5113. diebus ex sex horis, id est Julianis 14. per horas 4. & dies 5. Quæ differentia sexies sumpta efficit dies 32. pro quibus si Judæi tantum 30. intercalarunt exeunte 84. tunc toto quatriduo præuenerunt lunam, quod mihi est incredibile, & non appareret causa & modus, quomodo hora vna cursui solis esset adempta, neque dici mereretur λεπτολογία, si in tribus semper annis dies accederet æquabiliter. Itaque si maxime in paragrapho περισσευμένων δὲ, &c. loquebatur de æquabili appendice 4. præcise horarum, cætera nihilominus manere possunt eo modo quem explicaui per partes.

Ἕνεκα τοίνυν τούτου ποτὲ σφαλέντες, οὐ μόνον προέλαβον θορυβούμενοι τὰς δύο ἡμέρας, βεβρωκότες τὸ πάσχα, propter vitium calculi ait Iudæos tunc anticipasse Pascha. Nam si calculus hic incipiat ipso die nouilunij cœlestis; transactis 84. annis calculus d. 1. h. 18. anticipat nouilunia, & ante intercalatum extraordinarium, seu 31. integro biduo & tribus horis nostratibus, imo an. 83. vel 84. ante sedē diei intercalaris vltra triduum;

No-

Nouiluniis anticipatis etiam quartædecimæ & Paſcha anticipant biduo.

Verbi cauſa plenilunium anno Juliano 76. fuit inter 7. & 6. Cal. April. in media nocte. Igitur luna 15. naturalis in 7. Cal. Luna 14. in 8. Cal. April. fer. 1. At hoc non obſtante; per calculū Iudaicum & πρόληψιν duorum dierum, Luna 16. poteſt eſſe 10. Cal. Apr. fer. 6. vel etiam in 11. Cal. fe. 5.

Cur autem πρόληψιν ſtatuat præciſi bidui: cauſam eſſe puto comparationem illius anni cum cyclo Niceno. Nicenus calculus ille qui à Dionyſio in Romanum Calendarium transſcriptus eſt, vel aliquid ſimile, tempore Chriſti anticipat die vna, Iudaicus iſte Nicenum anteuenit biduo, lunam cœleſtem igitur triduo.

Conſtat ex Euangelio, feria 5. quæ fuit anno Iuliano 76. 11. Calen. April. ad veſperam incepiſſe lunam 15. ſeu primam Azymorum ex illius cycli Iudaici conſuetudine: itaque Chriſtum paſſum & mortuum ſequente feria 6. quæ eſſet hoc anno 10. Cal. Apr. decurrente luna 15. Iudaica ſeu prima Azymorum, in cuius veſpera, incipiente luna 16. viſuali, quæ erat ſecunda Azymorum, Iudæi comederunt Paſcha, vno die ſerius quam Chriſtus.

Hinc iam intelliguntur etiam ſubeuntia verba, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπέρβασιν παραδεθέντες μίαν ἡμέραν. Si Iudaicus calculus (vt apparet ex comparatione feriarum illius anni cum naturali curſu lunæ) triduo anticipauit Lunam, vt quid Epiphanius ſtatuit πρόληψιν ſolius bidui. Num quia Iudęi vnam etiam diem ſui calculi tranſcenderunt, & primam quidem de hoc triduo; translata prima Azymorum exeunte, ſeu potius ipſo ſolo Paſchate à feria 6. in feriam 7. vt ſcil. comederent Paſcha proxime ante initium ſabbati, Chriſtus vero ſecutus cyclum Iudaicum, neglecta hyperbaſi, triduo præuenit lunam? An magis credibile quod dictum, & infra

Aa con-

confirmabitur, Epiphanium respicere Nicenum cyclum, respectu cuius Christus quidem biduo anticipauit cũ cyclo Iudaico, Iudæi vero vno die propter factam ὑπέρβασιν alterius? Dum igitur calculus προλαμβάνει τὴν σελήνην τρεῖς ἢ δύο ἡμέρας, Judæi vero ὑπερβαίνουσιν vno die, lunam 14. sui calculi, contrario motu; ex vtriusq; rei concursu recte vsurpat vocem θορυβούμενοι. Aut forte hæc vox arguit quosdam Iudæorum cum Christo Pascha celebrasse feria 5. reliquos feria 6.

Obiicitur anno 76. Iuliano etiam hoc, quod tunc luna 14. cœlestis præcesserit æquinoctium, & sic inciderit in vltimum mensem anni Iudaici, ac propterea non fuerit Paschalis. Et videtur Epiphanius nihil ad hoc respondisse. Sed responderi facile potest. Etenim cycli huius 84. annorum natura hæc est, vt creberrime lunam 14. exhibeat ante æquinoctium, quamuis caput periodi legitime collocetur. Nam ob id ipsum exactis annis 84. inducendus erat mensis integer, vt Pascha denique post æquinoctium recideret, quod iam sæpe vno mense incepisset præuenire æquinoctium. Et per se constat, vel sine Epiphanij cyclo; Iudæos vsque ad tempora Constantini sæpius vno anno duo Paschata celebrasse, altero anno æquinoctiali nullum.

Iam igitur etiam ad prius membrum regrediar: de statu anni quo contendit Epiphanius Christum esse passum. Veritatem quidem iam explicui, quam proponam in tabula. Sed Epiphanius aliter: Nicenam quidem lunam reliquit in suis feriis, vtrisque vero attribuit dies mensis Romani triduo distantes.

Et quia verba Epiphanij sunt plena tenebrarum, typum præmittam, vti is mihi ad Epiphanij verba correcta conformandus esse videtur.

Dies

	Dies mensis Martij more Romano à Medianocte ad mediam noctem.	Feria more Christianorum ab ortu ad ortũ lit. dominicalis anno Christi 31. D.	Aureus numerus an. Christi 31. fuit 13. qui ponitur ad 11. Martij. Luna more Iudaico à vespera ad vesperam.		Appellationes Epiphanii. Dies Martii luxati ab Epiphanio.	Feriæ ad annum Christi 31. recte positæ ab eo.	Lunæ ab Epiphanio ex calculo.	Lunæ vsurpatę lo Niceno.
11	III. Id. Mar.	I. D.	1					
12	Pr. Id. Mar.	II. e.	2 *Mane nouilunium Astronomice.*					
13	Idus Mart.	III. f.	3					
14	X. X. cal. A.	IV. g	4					
15	XVIII. cal. A	V. a	5					
16	XVII. cal. A.	VI. b	6					
17	XVI. cal. A.	VII. c	7					
18	XV. cal. Ap.	I. D.	8					
19	XIV. cal. A.	II. e	9					
20	XIII. cal. A.	III. f	10	12	XVI. cal.	Τρίτη	X.	XI.
21	XII. cal. Ap.	IV. g	11	13	XV. cal.	Τετράδι	XI.	XII.
22	XI. cal. Apr.	V. a	12	14	XIV. cal.	Πέμπτη	XII.	XIII.
23	X. cal. Apr.	VI. b	13	15	XIII. cal.	Προσαββάτῳ	XIII.	XIV.
24	IX. cal. Apr.	VII. c	14	16	XII. cal.	Σαββάτῳ	XIV.	XV.
Æquinoctium Cæsaris. 25	VIII. cal. A.	I. D.	15		XI. cal.	Κυριακῇ	XV.	XVI. πανσέληνος. ἰσημερία.
26	VII. cal. A.	II. e	16 *Plenilun. in media*					
27	VI. cal. Apr.	III. f	17 *nocte Astronomice.*					
28	V. cal. Apr.	IV. g	18					
29	IV. cal. Apr.	V. a	19					
30	III. cal. Apr.	VI. b	20					
31	Pr. Cal. Ap.	VII. c	21					

Luna Nicæni calculi per aureum nu. veteris nostri Cal.

Luna vitiosi calculi Iudæorum ex iudicio Epiphanij.

Ἡμερινή, id est, vltima pars prioris.

Νυκτερινή, id est, prima pars posterioris.

Aa 2 Iam

Iam ad verba Epiph. πάσχει δὲ ἐν τῇ πρὸ δέκα τριῶν καλανδῶν Ἀπριλλίων. Idem dicit & hæreſi L. vbi tamen addit & aliorũ etiam teſtimonia, qui ex actis Pilati affirment paſſum 10. Calend. April. alios 8. alios 15. Calend. Qui dixerunt 8. Calend. ij aut reſurrectionem in animo habuerunt, cum eo die Paſcha ſuum celebrarent, vt nos hodie, id eſt, memoriam reſurrectionis, quibus confuſionẽ lingua Gręca peperit, quę hebræam vocem Phaſe πάσχα, nomen apud Chriſtianos feſti reſurrectionis, iiſdem elementis perſcribit, quib. vocem græcam πάσχει: aut ij reſpexerunt ad hoc, quod ſcirent luna 15. mortuum Chriſtum. Lunam vero 15. eo ann. ex Niceno calculo inuenerunt in 8. Cal. Apr. vt vides in tabula, neſcientes in Iudæorum cyclo erroneo lunas tunc anticipaſſe Nicenas biduo. Qui vero 10. Cal. dixerunt rem acu tetigerunt. Tenent enim & feriam & lunam Nicenam cum Epiphanio, in 10. Cal. quam Epiph. tranſtulit in 13. Cal. Cauſa huius trãslationis in obſcuro eſt. Sic a. loquitur ipſe, hæreſi L. corrigens alios iam dictos, παχθῆ δὲ, ὡς ἐκ πολλῆς ἀκριβείας ἐγνώκαμεν, ἐν τῇ πρὸ δέκα τριῶν, κατειλήφαμεν. Ex quib. verbis ſi coniecturæ locus, videtur Epiph. cenſura illorũ relationi adhibita, qui 10. Cal. dixerant veritatẽ peruertiſſe, quã ipſe putabat ſe rectiſſime comprehendiſſe. Nam cũ videret ęquinoctium tempore Chriſti fuiſſe ex Cal. Cæſ. in 8. Cal. Apr. inueniſſetq; in actis Pilati, paſſionẽ 10. Cal. Ideoq; reſurrectio incideret in eundẽ 8. Cal. Apr. perpẽdit igitur reſurrectionẽ incidere in diem æquinoctij, quæ traditio late propagata erat. At quia ſub tẽpore vel paulo ante æquinoctiũ in 11. Cal. erat; Epiph. vt qui non de hiſtoriæ fide, ſed de Paſchatis celebratione cogitabat, hoc ſuæ diligẽtiæ putabat eſſe, vt ſicut æquinoctium triduo ſedẽ ſuam anteuertiſſet, ſic etiam reſurrectio & paſſio Chriſti triduo aſcenderẽt in 11. & 13. Cal. Apr. ſi hęc Epiphanio non fuit errandi cauſa, dicat quis aliam.

Se-

Sequitur: *ὑπερβεβηκότων αὐτῶν μίαν ἑσπέραν*: Chriſtum ait paſſum 13. Calen. April. cum Judæi tranſcendiſſent vnam veſperam, Chriſtus enim & forte cum eo pars Iudæorum comederant paſcha, exeunte luna 14. cycli Iudaici, Iudæi poſtridie. Vox *ἑσπέραν* arguit de paſchate ipſum loqui, quia veſperi hoc comedebatur.

Τοῦτ' ἔστιν, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης νυκτὶ μέσῃ. Nec nihil capio nec omnia. Fuit illa ſane dies Judæis (per translationem, *ὑπέρβασιν*) quarta decima, paulo poſt mortem Chriſti deſitura, quia tunc erant comeſturi paſcha. At non loquitur de hac quartadecima, ſed de *τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης*, quam vocem ego intelligo de cyclo Niceno. Nam vt vides in tabula Epiphanij, XIII. Calend. Apr. in mente Epiphanii occupauit principium ſeu noctem lunæ 14. quam Nicenam eſſe, feria conuincit. Verum hoc non eſt idem, ac Chriſtum luna 14. paſſum eſſe, ſi paſſus eſt eo die, cuius diei pars poſtrema fuit principium lunæ 14. Paſſus enim ſic eſt in ea parte diei, quæ fuit adhuc accenſenda lunæ 13. Nicenæ. Niſi forte (vt Euangeliſtæ dicunt: ***Et venit prima azymorum***) ſi & hic Epiphanius loquitur feriam denominans à Luna, quæ in ea incipit. Præterea quid ſibi velit vox *μέσῃ*, non hariolor, vix credo eſſe aſtronomice poſitam. An hoc voluit, diem XIII. Cal. April. in qua paſſus Chriſtus, terminatam fuiſſe in nocte lunæ 14. mediante. tranſeat igitur vox iſta.

Προέλαβον γὰρ καὶ ἔφαγον τὸ πάσχα ὡς φησὶ τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἡμεῖς πολλάκις εἴπομεν. Paſſus enim eſt Chriſtus, quo die Judæi, vt Euangelium teſtatur, paſcha erant comeſturi, anticipantes quidem. Sic enim ego puto applicandum Euangelii teſtimonium, non ad *πρόληψιν*, ſed ad *πάσχα*. Nihil enim eſt in Euangelio de *προλήψει* Judæorum. Chriſtus quidem præuenit Judęos comedendo paſcha, ſed Epiphan. hic de illo-

 rum

Quid impedit vocem etiã de Apostolis accipere hoc sensu, quod illi prævenerint Iudæos comedendo pascha?

rum Iudæorum, quos Christus est imitatus, προλήψει loquitur, vt vltima verba descriptioni cycli subiuncta, superius testabantur. Nam quod Christus & sui Iudæi à reliquis Iudæis discreparunt vno die, id non fuit illorum πρόληψις, sed horum ὑπέρβασις. Sed nec valde magna difficultas in connexione. Si enim Christus luna 14. Nicena proxime initura mortuus est, vt iam modo sum interpretatus Epiphanium, id est, exeunte luna Nicena *13*. Iudæi igitur cæteri *13*. luna Nicena exeunte comedere, & vnam vesperam transcenderunt. Biduo igitur præuenerunt lunam Nicenam calculo suo, vno vero solo die, facto ipso propter ὑπέρβασιν consultam, diei alterius ex προλελημμέναις. Consonant ista inuicem hactenus.

Atque hoc est, quod dicit Epihanius in sequentibus: ἔφαγον τὸ πάσχα πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ φαγεῖν. Si Iudæi quidem vno solo die præuenerunt, igitur hæc iam de Christo & Apostolis sunt intelligenda, & de aliis Iudæis, qui cum Christo comederunt.

Τοῦτ' ἔστι τῇ τρίτῃ ἑσπέρας, ὅπερ ἔδει τῇ πέμπτῃ ἑσπέρας, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ γὰρ οὕτως ἦν ἡ πέμπτη. Supra dictum est, Christum mortuum exeunte luna *13*. Nicena, quam Iudęi putauerint esse lunam *15*. Comedit ergo Christus pascha luna *12*. Nicena exeunte, quam Iudæi putabant 15. exeuntem.

Quod autem ait comedisse Christum feria tertia, cum oportuerit feria quinta, sic enim (per hunc Iudæorum calculum) lunam 14. fuisse feria quinta. Verum quidem est hoc vltimum, at eo ipso conuincitur hallucinationis in priori, quod ait comedisse illos pascha feria tertia. Si enim comederunt luna 14. Iudaica, & hæc fuit feria quinta. Comederunt igitur feria quinta, non tertia. Sane contra Euangelium est vel Christum vel Iudæos com-

comedisse eo anno pascha feria tertia. Puto igitur Epiphanium voluisse dicere (fetia quinta quod oportuerit feria septima.)

Συλλαμβάνεται δὲ τῇ τρίτῃ τῇ αὐτῇ ὀψὲ ἥτις ἦν ἑνδεκάτη τῆς σελήνης νυκτερινή, πρὸ δέκα ἓξ καλανδῶν Απριλλίων. Qua occasione deuenerit in mentionem τῆς τρίτης, iam modo disputatum est. Inde huc transferamus hanc hypothesin: Christum comedisse pascha feria 5. in cuius vespera desinebat luna 12. Nicena. Et cum sequente feria 6. moreretur, fuisse XIII. Calen. April. ex mente Epiphanii, ac proinde Christum comedisse pascha cum parte Iudæorum XIV. Cal. Apr. feria 5. luna Nicena 12. exeunte. Cum igitur mentionem fecisset τῆς τρίτης, iam accommodat & lunam & Calendas consequenter superioribus, etenim si feria 5. fuit XIV. Calen. Apr. Luna Nicena exiens: ergo feria 3. fuit X VI. Cal. Apr. Luna Nicena 10. exiens, ac proinde 11. iniens, seu Nocturna.

Vbi notandum, Epiphanium lunas quidem cum Iudæis incipere à vespera, ferias vero cum Chaldæis à mane, eo quod Christiani sicut Dominicam pro sabbatho, sic mane resurrectionis pro vespera creationis arripuerint in hebdomada ordienda. Hoc posito recte tempus diuinum lunæ 10. & nocturnum lunæ 11. componunt vnam feriam 3. & huc trahendum illud: τῇ τρίτῃ ὀψὲ ἥτις ἦν ἑνδεκάτη νυκτερινή.

Cum hactenus consenserint inter se pleraque, oportet nos instructos aliqua fiducia aggredi, reliqua valde σφαλματώδη seu autoris seu scribarum culpa sit, dum crebritate vocum similium varie illas vel omiserunt vel traiecerunt:

Τετρὰς δωδεκάτη νυκτερινὴ πρὸ δέκα πέντε καλανδῶν Απριλλίων. Hæc adhuc sana & consona superioribus.

Πέμπτη τρισκαιδεκάτη ἡμερινὴ (lege νυκτερινὴ, quod arguit col-

Aut expunge voces ἡμερινὴ. & δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη.

collatio cum proximis) νυκτερινὴ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη (lege ἡμερινὴ δὲ δωδεκάτη) πρὸ δεκατεσσάρων καλανδῶν Απριλλίων.

Προσάββατον τεσσαρεσκαιδεκάτη νυκτερινὴ, πρὸ δεκατεσσάρων (lege δεκατριῶν) καλανδῶν Απριλλίων, confirmatur mea correctio in πέμπτῃ.

Σάββατον πεντεκαιδεκάτη ἡμερινὴ (lege νυκτερινὴ) πρὸ δέκα δύο καλανδῶν Απριλλίων, confirmatur nostra corr: ct o in προσαββάτῳ.

Ε᾿πιφώσκουσα κυριακὴ πεντεκαιδεκάτη νυκτερινὴ, lege ἡμερινὴ, nam vel sola vox ἐπιφώσκουσα hoc arguerit, si præcedentia non testarentur.

Ο῞περ ἦν φωτισμὸς ἄδου καὶ οὐρανοῦ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, διὰ τὴν πεντεκαιδεκάτην σελήνης, καὶ τὸν ἡλίου δρόμον, καὶ ὅτι ἀνάστασις καὶ ἰσημερία πρὸ ἕνδεκα καλανδῶν Απριλλίων. En tibi æquinoctium in XI. Calend. April. quod competit tempori synodi Palestinæ, & quidem feria I. & luna Nicena X V. quæ tria verissime anno 76. Juliano competebant in V I I I. Cal. Apr.

Itaque non est contemnenda mea coniectura supra allata de causa erroris huius in Epiphanio, dum pro V I I I. Cal. ponit X I. sciuit quippe Christum passum X. Cal. resurrexisse V I I I. Cal. April. respectu temporum Christi. At quia suo tempore æquinoctium inuenit in XI. Calend. April quod sciuit tempore Cæsaris fuisse V I I I. Cal. Apr. ideo putauit etiam paschatis festum ab eodem die V I I I. Cal. quæ ætati Christi competebat, similiter sua ætate in X I. Cal. transcribendum. Nam quia paschatis solennitas accommodata fuit ad Epiphanij tempora, ideo respectu festi paschatis anniuersarij (super quo disputat hæresi L. & L X X.) dixit & resurrectionem contigisse X I. Calend. Apr. & passionem X I I I. Cal. Apr. Confer epistolam synodicam Cæsariensis Episcopi. Cyclus quippe Nicenus incipit à 23. Martii seu X. Cal. Apr. prima sc. die anni post æquinoctium: vt ita iis temporibus, quibus cyclus iste cum luna coincidit (quod in eius principio fieri consentaneum

est)

est) æquinoctium fuerit attributum diei XI. Cal. Apr. Anno quippe Christi 285. qui primus fuit æræ Diocletianeæ numero aureo I. qui apponitur ad 23. Martij seu X. Calen. April. fuit nouilunium indicibus Prutenicis, mane diei *23.* Mart. hora vna & altera post ortum solis, quando Christianus, vt supra ex Epiphanio collegimus, incipit feria, quæ tunc erat feria II. Atqui circa eadem illa tempora vixit Proterius, Alexandriæ, ni fallor, Episcopus, is teste Beda, æquinoctium attribuit XI. Cal. Apr. quod post an. 40. à Nicenis inuentum est in XII. Cal. Apr. Epiphanius igitur respexit ad principium cycli suo tempore vsitati, & ad illam sedem æquinoctij, quam illud in hoc principio cycli obtinebat, scilicet ad annum 285. Christi.

Concludo igitur, θέσιν hanc ab Epiphanio defendi & euinci: Christum esse mortuum anno Juliano *76.* biduo ante æquinoctij sedem, id est, X. Cal. Apr. (quam Epiphanius dictas ob causas in XIII. Cal. transformauit) feria VI. ad vesperam, exeunte luna Nicena XIII. Judaica vitiosa XV. cum Judæi διὰ τὴν ὑπέρβασιν πολιτικὴν θορυβῶντες, hoc est, conturbati & diuisi inter se, pars cum Christo & discipulis comedissent pascha XI. Cal. April. exeunte luna Nicena XII. Judaica vitiosa XIV. quotam lex imperat: initura cum luna XV. Azymorum ab illa vespera, pars vero postridie ὑπερβεβηκότες μίαν ἑσπέραν, vt solennitas paschalis Sabbatum assequeretur.

Huius prolixi commenti reperies infra Epistol. XXXIV. compendium dilucidum.

In consulibus vero illius anni valde hæreo, mirum quippe, qui possint esse consules M. Vinucius & L. Cassius Longinus, siue anno Juliano 75. vt scriptores temporum, siue anno *76.* vt Epiphanius & fasti siculi, cum an. 78. Cornelius Tacitus Germanus historię Romanæ scriptor, duos iuuenes iisdem nominibus, illum quidem patre auoq; consularib. ac Cassium plebeio genere, generos à Tiberio ad-

 sci-

ſcitos commemoret, ſponſos filiarum Germanici, Liuillæ & Druſillæ, quorum alter Caſſius à Suetonio etiam conſularis appellatur. Itaq; non parentes horum, ſed hi ipſi eorum annorum alterutrius, anni ſcil. 75. aut 76. Coſ. fuerint? At qui poſſet hoc fieri, cum iuuenes fuerint, nondum ætate conſulari, nondum generi Cæſarum, nondum macti priuilegiis & honoribus Cæſarum, quibus hoc indulgebatur? Et quod caput eſt, qui potuit Tacitum latere conſulatus horum, quo minus inter decora illorum hunc commemoraret? *a* Itaq; cum authoribus idoneis caream, ſcire ex te aueo, quibus aliis teſtimoniis horum conſulatus anno 75. aſtruatur, vt & ſequens Tiberii V. & Seiani an. 76 *b* An forte traiectio facta, vt illi quidem anno 76. hi vero anno 75. fuerint, eiuſque conſulatus memoria, Seiano poſt an. 76. punito, fuerit abolita, ſucceſſerintq; in faſtos, qui ſuffecti erant, Rufus & Rubellinus ab Epiphanio & faſtis ſiculis anno 75. commemorati. Neſcio, an huc faciat, quod certum eſt ex Xiphilino, Seianum poſt Conſulatum eſſe punitum. Dolens enim inducitur, quod nihil attentaſſet in conſulatu? Occiſus vero eſt Octobri anno 76. vt conſtat ex Tacito: Igitur ſi Coſ. eo anno fuit, mature reſignaſſe oportet. An hoc in honorem Tiberii collegæ, qui quinto conſulatu abiit Id. Maij? Et an præter Regulum & Trionem, quos Tacitus commemorat ſuffectos anni 76. alii etiam, nimirum triduo, Vinucius & Caſſius ſuffecti cenſendi? An potius ſuffecti anno priore Rufo & Rubellino? vt ſic Tiberius & Seianus in anno 76. retineantur, & cauſa nonnulla deceptionis appareat, quod annis 75. ſuffecti pro Conſulibus anni 76. ab Epiphanio & faſtis ſiculis habeantur. De his igitur, vt & de toto Epiphanii interpretamento tuum deſidero iudicium.

a Imo hic ſic ipſe Vinicius eſt, ad quem Paterculus Conſul ſuam inſcripſit hiſtoriam incolumi Seiano anno 75.

b Mini me hoc.

Vt vere fuit. Nequaquam, nam ex Paterculo conſtat Vinicii conſulatum anteceſſiſſe conſulatum Seiani.

I. G. H.

I. G. H. I. Keplero S. 16. Maij 1606. *Epist. XXIV.*

† IDem etiam mihi retulit, scripsisse te contra Scaligerum de anno Attico, & quid tecum de opinione P. Ioh. Deckerij de anno & die nati & passi D. N. Jesu Christi disseruerit, cupio super his tuum iudicium & censuram videre.

Kepler. G. H. S. Non. Iunij Anno 1606. *Epist. XXV.*

AD Scaligerum, non contra ipsum, priuatim, non publice, scripsi de anno Attico. Responsi spe me priuauit Nicolaus Serarius meus amicus, facta mei mentione loco importuno sc. in Mineruali, fol. ni fallor, 87. aut 77. summa disputationis fuit, veterem Græcorum annum nō talem fuisse, qualem tradit Scaliger, sed talem fere, qualem Numa Romam inuexit. Hoc probo nullis meis, sed omnibus Scaligeri autoritatibus, quibus putat se suam formam probare.

De natali Christi S. N. facio appendicem ad librum de stella, opportuna connexione, vbi defendo sententiam Ioh. Suslygæ Poloni, propositam in quadam disputatione sub præside Deckerio, & præses autor esse dicitur. Sed ego

Res sic habet: Anno 74. Coss. fuere Rubellius Blandus & Fusius Rufus, vtriq; prænomen erat Gemino: id ex Tacito certū. Anno 75. fuere Coss. M. Vinicius, quod ex Paterculo cōstat, & Caius Cassius Longinus, patres duorum adolescentū M. Vinicii & L. Cassii, quos Tiberius post triennium progeneros adsciuit, & Cassius à Suetonio Consularis forte ideo dicitur, quia patre consulari editus: vitio forte scriptorio, aut hallucinatione alia. Aut fuerit sane hic ipse progener Tiberij anno 75. collega Vinicii patris, vt primus eam dignitatem in suam familiam induxerit secundum Tacitum, & tamen consularis fuerit, quando neptem Tiberii duxit, secundum Suetonium. Consequenter anno 76. Tiberius & Seianus Coss. fuere, vt ex Xiphilino constat. Iam Epiphanius ex vno pari Coss. fecit duo, anno 74. duos Geminos, & anno 75. Rubellium & Rufum referens: His consentaneum est, vt Vinicium & Longinum in annum 76. promoueret, & vicissim Tiberium & Seianum inde exteireret. † Hactenus I. D. iam I. G. H.

Posseuinum specto, qui Suslygam libelli authorem, ita vt forma titulusque indicant, facit. Corrigo tamen ipsum in morte Herodis, producta eclipsi anno Iuliano 24. cuius mentionem facit Josephus, & refuto Scaligero suam, quā ex anno 45. Juliano profert: Non quod nulla fuerit, sed quod historiæ non quadret, cum absit tribus mensibus à paschate. Etsi vero ea, quam ipse profero, non est totalis: tamen congruit historię Josephi, & argumentis cæteris. In his enim materijs axioma est: Quæ non prosunt singula, iuncta iuuant.

Mihi quidem plane satisfeci, spero & cæteris.

I. G. H. K. S. 20. Nouemb. 1606. *Epist. XXVI.*

ACcepi duos libellos à te nuper editos, & gratias ago pro communicatione, quos ligatos perlegam alacriter, & super ijs ad te scribam.

J. Kepler. H. S. Ianuar. 1607. *Epist. XXVII.*

DE libello meo pollicitus es iudicium, cuius desiderio non mediocriter flagro. Quod natalem Christi attinet, periit mihi, periit Suslygæ, & qui verior disputationis author P. Deckerio, laus inuentionis. Nam Tubinga per diuersos ad me perscriptum est: ante triennium thema hoc ijsdem argumentis à Mestlino oratione publica in creatione Baccalaureorum esse pertractatum. Exspecto hac de re ipsius Mestlini literas.

I. G. H. Kepl. S. 6. Mart. 1607. *Epist. XXVIII.*

VErum annum natalem Christi quod attinet, peramanter te rogo, si Mestlini disputationem fueris nactus,

vti

vti eius videndi copiam mihi facias, mea ſententia longe aliter res habet. Primum enim Ioſephus in Græcis nullam ne vnam quidem fecit mentionem menſis Romani, ſed ſolum allegat menſes Macedonicos; At quod temporibus Ioſephi menſes Macedonici vſq; adeo diebus vniuſcuiuſq; menſis Romani correſponderint, neque credibile eſt, & multo minus demonſtratum. Contrarium potius inde colligi poteſt, quod quotacunq; dies aliqua fuerit menſis Macedonici, eandem quotam menſis Hebraici paſſim confert. Item quod ſimpliciter ſtatuit Paſcha à Iudęis celebratum 14. die Niſan ſeu Xanthici, id quod rationi dierum & mẽſium Romanorum ex diametro repugnat. Ad hæc non dicit quod anno 12. Neronis Paſcha fuerit celebratum 8. die Xanthici (cõtradiceret ſibi ipſi ſi id traderet) ſed quod 8. illa xanthici, cum etiam magna multitudo ad feſtũ Hieroſolymas conueniſſet, res illæ acciderint. Sic neq; hoc dicit Joſephus lib. 2. c. 18. quod dies 7. menſis illius Macedonici, quem pro Septembri verterunt, inciderit in Sabbatum, ſed quod die illa 7. menſis illius Pontifex Ananias cum fratre Ezechia fuerit interfectus. Reliqua autem, quæ ibi ſubiunguntur, ſubſequentibus proxime diebus euenerunt, inter quæ deniq; cædes Romanorum contra pactum die Sabbati.

Vehementer etiam erras vel tu, vel quiſquis tibi autor fuerit, dum ex Tacito verba ſequentia allegas (Quirinius proficiſcenti C. Cæſari ad bellum Armeniacum datus rector, nondum viceſimum annum agenti) nam vltima iſta verba (nondum, &c.) nuſquam ſunt in contextu Taciti.

Neque video ego quidem, quid obſtet, quo minus annos regni 37. regis Herodis Magni, à definente demum Anno v c. tabulis capitolinis 716. ſeu Juliano 9. quo cœpe-

rat Hierosolymas, supputemus, cum præsertim Josephus soleat annos regni Herodis exinde incipere, & omnes autores 37. an. Herodi tribuant: ita vt dicamus eû mortuum exacto an. v c. 753. Juliano inchoato 47. sic circa finem anni Juliani 47. P. Vinicio Cos. è Rhodo rediit Tyberius Romam cum eodem anno Pascha Caius Romæ ageret, & *iam alias prouincias adsidendum abiisset*, Concilio ab Augusto conuocato, iam consularis, & ad iter accinctus primum locum tenens, intercessit, atque circa principium æstatis in Asiam traiiceret. de his tuum iudicum desidero.

Ioan. Kepler. H. S. April. 1607. Epistol. XXIX.

DE anno Christi natalitio (cui disquisitioni Typographi fecerunt nomen syluæ Chronologicæ, occasione cepta ex initio figurato) me premis acriter. Primum quidem argumentum nihil mihi facessit negotij. Nam etsi nos argumenta à diebus Romanis in quos Pascha incidit, destituerent: ipsa tamen historia, cuius finis certus, de initio belli satis testaretur. Etenim si quid à me esset peccatum in digestione historiæ belli Iudaici; non video quid nam id esset nisi hoc, quod ad annum 111. adnoto, Romanos toto anno quieuisse. At hoc omnino verum est, Josepho teste, nam exercitus Romani quo anno Galilæam subegerunt vsque in mensem Nouembrem: expeditionibus intenti exhibentur à Iosepho, quo loco nullus error: omnes fere menses ordine nominati. Iam si sequenti anno non quieuerunt: statim igitur sequenti 4. Martij vix hybernis transactis iam rursum sunt in opere, occupantque Gadara, indeque reliqua præsidia Hierosolymam versus. Itaque si hoc sic esset; locus plane nullus relinque-

quæretur disputationi Vespasiani cum amicis, cur tam diu differret Hierosolymorum obsidionem. Nihil enim noui est, exercitus hybernare: nec ista causa adducitur à Vespasiano cessationis.

Sed fugit me argumentum etiam aliud, quo certissime probatur, bellum cepisse Iuliano 110, quem Iosephus annectit Neronis duodecimo. Claudius cepit imperare Iuliano 86. & quidem ne quid causeris, mense Ianuario octauo Claudij moritur Herodes Rex Chalcidis, Ioseph. libro vicesimo, capite tertio. Ergo Iuliano 93. quod disputare nemo potest præsertim si factum post 9. Calend. Febr. Id regnum Claudius Agrippæ tribuit. Eius anno decimoseptimo bellum Iudaicum cepit Ioseph. de Bel. libro secundo, capite decimotertio. Iam optionem do. si vis vt primus Agrippæ concurrat cum octauo Claudij vel Iuliano 93. adiectis igitur 16. solidis surget currens 109. Iulianus, cui Iosephus necteret 12. Neronis: Sin autem hic 109. tibi minus placet, quam 110. vt quidem & mihi: Ergo pone Herodem mortuum exeunte anno octauo Claudij, Agrippam Regem factum Calend. sequentibus anno nono Claudij, vt Iulianus 94. sit huius regni primus. Eritque Iulianus 110. regni decimusseptimus ad amussim Iosephi. Cum ita certum sit initia belli cadere in Iuliano 110. vera erit ergo numeratio annorum quindecim Neronis. Ita exemplum nobis præstat inconcussum numerationis annorum Herodis à me vsurpatæ quam quidem aliis etiam exemplis probaui.

Sed age pensitemus etiam quæ argumenta à diebus opponis: Cum certum sit, anno iam euicto Pascha esse potuisse 8. April. Sabbatum vero certo fuisse 7. Septembr. tu tamen indignari videris, me tam facile credere Iosepho, qui Pascha dixerat 8. Xanthici, tam facile credere ea, quæ

post

post 6. Septembris, & quidem Sabbato gesta d[illegible]it, [illegible]ta esse 7. Septembris. Quid habet tua dubitatio verisimilitudinis, quod cum verisimilitudine meæ assertionis comparatur? Macedonicis nominibus menses Romanos in Græco textu exprimi, non est singulare in Josepho, fit idem apud Plutarchum & nonnullos alios. Nec si semel 14. Nisan per 14. April. seu Xanthici exprimitur, propterea id semper fit apud hunc autorem: & quo anno id fecit, eo testem habet Astronomiam. Cur Xanthicum & Macedonicos olim vagos, transmutet in fixos Romanos, causam habet, imperij mutationem, materiam operis Romanam, & impositas victis Syromacedonibus temporum leges, relicto tamen idiomate linguæ. si alibi absolute comparat menses Hebræos Macedonicis, vagos vagis, id minus mirum. Sunt enim illa tempora, quibus Macedones imperarunt, & constat Judæos vsos tunc anno lunari.

Imo & calendariū illis lunare relictum.

Etsi non contenderim tecum, an quæ post 6. Septem. sunt gesta sabbato, ea sept. Septembris tribuenda: certe si non 7. Septembris at certe 14. aut 21. Historia quidem ambiguum relinquit. Quia Regij discessere ex superiori vrbe 6. Septembris. Romani territi in turres cōfugerunt: Cum autem viderent pertinaciam; sese dediderunt: id æque verisimile postridie factum dicas, an post dies 8.

Est aliud quod me exercet à te non dictum. Nam etsi de anno sum confirmatissimus, non video tamen qui octauus vel nonus dies à festo scenopegiæ possit esse trigesimus Octobris? id autē arguitur ex serie historiæ de clade Cestij. At enim si Pascha 8. April. prima igitur azymorum occupat diurnum tempus nonæ Aprilis: estque quindecima mensis Hebræi, sed & Scenopegia est quindecima mensis Ab, mensis septimi ab Aprili. Sex solidi Hebræi ha-

habent dies 177. igitur Scenopegia 2. Octobris, finis 8. Octobris. Hinc numerati dies nouem perueniunt in 17. Octobris. At Iosephus dicit trigesimo Octobris. Nihil hic proderit annus additus. Sequenti enim anno Pascha 28. Martij circiter Scenopegia 21 Sept. Duorũ igitur alterum est, aut Pascha mobile, Scenopegia festum fixum in mense Romano (nam Scenopegia à 15. in 21. est, quorsum addidi 9. faciunt 30.) aut Josephus hic facit in tota historia Romana semel, cuius à te arguitur sæpius, vt 30. dicat, pro tricesima Tisri, itaque cupio à te si graue non est edoceri de pluribus exemplis huius moris, ad historiam quidem Romanam pertinentibus. Nam de aliis non laboro, quæ acciderunt antequam Romanis Iudęi subderentur, aut cum iis agerent, vt prius dictum.

In falsa vero allegatione Taciti manifeste me deprehendisti, deceptor mihi nemo extitit, pręter meipsum. Exscripseram verba Taciti in scheda memoriæ causa, additis illis (nondum vicesimum annum agenti) quibus innuere volebam, Rectorem dari non nisi minori vicenario, minimeque consuli. Nam Caius vicesimo anno consulatum gessit. Postquam schedas iterum percurri, concinnato contextu, qui ederetur, iam memoria discriminis inter verba Taciti & meum interpretamentum euanuerat. Ita meipsum decepi. Id etiam in anno nati Caij, quem ibi facio 25. Iulia. cum paulo supra vere sit 26.

Etsi igitur corrupi textum imprudens, vis tamen manet argumento, consuli Rectorem nõ dari. Ac etsi perdam argumentum, stat tamen thema, suffultum aliis argumentis, profectum esse Caium anno Iuliano 44. At tu imprudens incurris in omnes fere authores huius historiæ, dum Caium Roma dimittis post Tyberij reditum. Atq; hæc de Chronologica quæstione.

Imo & argumento cedo Cai⁹ enim an. Iuli. 46. Cos. & Armenias obtinẽs rectorem Quiriniũ habuit.

I. G. H. Kepler. S. 10. Octobris, anno 1607.
Epist. XXX.

QVod annos Macedonicos atque Hebraicos Josephi attinet, plane ita sentio, tuam obiectionem sic esse comparatam, vt sine calumnia fundamentaliter ad eam responderi non possit, quippe hoc omnino est, anno illo, de quo agitur, Christi 65. Pascha fuerit die octauo Apr. quod consequenter non potuerit, hoc eodem anno currente, dies octaua vel nona post festum Scenopegiæ, iuxta assertionem Josephi incidere in diem 30. mensis Octobris Juliani. Quo magis in pristina sententia confirmor maneoque.

Ioan. Kepler. H. S. 25. Nouembr. 1607.
Epist. XXXI.

DE anno Christi sexagesimoquinto, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα: argumentum tibi communicaui quo mecum pugnares. At mea nihilominus est victoria. Nam etsi hoc ita sit, Josephum Octobris historiam explicare Calendario Judaico; manemus nihilominus in anno sexagesimoquinto, cum illa historia. Josephus tantisper à Iudæorum stetit partibus, historias cõsignauit in Calendario Iudaico: postquam in victoris potestatem venit stylum etiam vertit, vt par est; illic scribebat gesta Iudæorum, hic gesta Romani victoris.

Excipe vbi prodit, quo die Pascha. Nam ibi semper præsumitur vti Romano Calendario. Causa est, quia in Iudaico non est opus indicare. Semper enim Pascha est decimoquarto mensis, vbi igitur indicat, Romano stylo indicat.

Obie-

Obiecit mihi Caluisius, etiam alia, vt initium belli ab anno Christi 65. abstraheret, sed eo ipso me confirmauit amplius. Nam post Cladem Cestij NOV. mense factam profugerunt aliqui Hierosolymis, quos Cestius ad Neronem transmisisse dicitur in Achaiam. Hic oriebatur difficultas multiplex. Nero enim anno centesimo decimo, & initio anni 111. Iuliani Romæ fuisse deprehenditur ex Tacito. Ergo cum Iosephus cladem Cestij conferat in annum duodecimum Neronis, videbatur igitur connectere 12. Neronis cum Iuliano 111. hic mihi responsuro nata est noua perplexitas. Eram dicturus omnino Neronem anno etiam 110. in Achaia fuisse, quippe qui in Olympiis decertauerit: fuisse enim Olympia anno 110. Tandem nodus patuit, dilatam fuisse illam Olympiada in aduentum Neronis. Itaque verum dixerat Caluisius Neronem semel tantum & anno 111. in Achaia fuisse. Respondi ergo sic; cum Clades Cestij acciderit mense Nouembri; tempus esse lapsum quo Iudæi illi furtim sese eripuerint è Hierosolymis: Neronem vero militarem iustam expeditionem illam suscepisse, quod testatur Suetonius. Verisimile igitur primo vere factum, paulo postquam Tyridatem excepisset Romæ, vbi Tacitus desinit, lacuna absorptus codicis sui. certe illũ ante tempus Olympiorum, quæ Iulio celebrãtur, iuisse necesse est, vt dissimularet causam profectionis tam turpem. Et quia sidus Æquinoctij solebat morari nauigationem maris: Contra initio anni crebras legimus nauigationes, omnino puto exiuisse Neronem Ianuario aut Febr. Nam Titus ex Achaia traiecit Alexandriam per hyemem, id ego interpretor sequente sidere ęquinoctij. Hęc sic habere probaui euidẽti argumento. Vespasianus vulgata defectione Iudæorum, missus est ex Achaia in Syriam, statimque Titum misit in Ægyptum,

qui ibi collecto milite, perrexit itidem in Syriam ibique contra Judæos gessit aliqua: Captorum mense Septembr. aliquot millia transmisit Neroni ad Isthmum. Si hæc facta essent Juliano 112. vt voluit Caluisius, ergo hoc anno Nero profectus esset ad perfodiendum Isthmum, quo eodem anno Vindex defecit, certum enim est initio Juliani 113. rediisse Neronem in Italiam ad compescēdos motus Vindicis. Atqui repugnat fidei historiæ eodem ann. subactam à Vespasiano Galilæam, quo Vindex defecit. Nam vt nihil dicam, Neronē biennio post Olympiorū statum tempus, hoc est, Iuliano 112. certasse Olympia, & fodisse Isthmum, series ipsa historiæ Iosephi hoc refutat: quippe deuicta Galilæa ante seditionem Hierosolymitarum, iam seditiones per Iudæam crebuisse perhibentur, libro quarto, capite quinto, ex seditionibus illis coaluerunt latronum collegia, quæ tandem eruperunt & irruperunt Hierosolyma: Ibidem. Ij fecerunt initium seditionum Hierosolymitanarum. Ibidem, & hæc omnia facta sunt, postquam Vespasianus & Titus recessissent à Galilæa Cæsaream; vtique in hyberna, quia Nouembri: Ibidem, post hæc omnia, latrones seu sicarij occupauerunt Massada; & postea in festo Paschatis Engeddi, quo tempore Romani quieuerunt, lib. 5. c. 3. Hic igitur est annus proximus à subacta Galilæa. Anni reliquum consumptum est seditionibus Hierosolymorum, & perfugij Iudæorum ad Romanos, & refectione exercituum Romanorum, & latrociniis per vniuersam Iudæam. Vix tandem anni sequentis initio, Vespasianus per motus Iudęorū precib. propius ad Hierosolyma accessit, & 4. Martij occupauit Gadara & reliqua vicina Hierosolymis loca. Ibidem. & tunc in Iudæam quoque perlatus rumor de Galliis, Vespasiani cursum victoriarum incitauit, & inter properationis eius caussas refertur ista, cum

priori

priori anno quieuisset. Cum ergo in finem anni 113. cadant motus Vindicis, eo igitur anno quieuit Vespasianus. Anno igitur 111. subegit Galilæam, & eodem incipiente, Nero in Achaiam venit. Si hoc: rursum igitur superiori 110. anno contigit clades Cestij. Et sic 12. Neronis Iosepho est 110. Julianus.

Rursum aliud obiecit idem Caluisius: Josephum esse natum primo anno Caij, ergo Iuliano 82. egisse tricesimum annum, cum præfectus in Galilæam mitteretur. Ex hoc putat confici, cladem Cestii esse adscribendam Iuliano 111. Nam Caii principium fuisse 26. Mart. Iosephum vero missum esse in Iudæam paucis diebus post cladem Cestij, itaque post 26. Martij anni 110. ingressum esse vndetricesimum, eoque decurrente anno 110. oportuisse ducem constitui, si clades Cestii eo anno contigisset. Responsio facilis est; perpetuo more Iosephi totus Julianus 82. appellatur primus Caij, anno igitur 111. seu ante 26. Martij seu post, cadit Iosephi natalis tricesimus. Missus igitur est in Galilæam Josephus, paulo priusquam Vespasianus veniret in Galilæam, non finiente 110. non paucis diebus post cladem Cestij, sed post vnum & alterum mensem, ineunte anno 111. seu eius priori parte, primo vere, cum tempus rebus gerendis aspirat. Ita non falsum dixit Josephus se natum anno primo Caij, si maxime anno Romano, in quo cepit Caius paucis diebus, antequam is cepit, natus est. Adde, quod hoc tantum dicit Iosephus: se cum ageret annum tricesimum, innocentius tamen imperasse quam pro ætate, satis ista.

Scripsit ad me & Deckerius perhumaniter. Is cum in Herodis morte vno anno me sequatur, hoc mihi eripere voluit, quod Caium Cæsarem dixi profectum in Orientem anno 44. Iuliano. At eodem teste, quem pro se produ-

cere putabat, Ouidio ſcilicet de arte Amandi, reddidit me ſuper hoc themate confirmatiſſimum anno quippe magnificentiſſimorum ſpectaculorum Naumachiæ, &c. *Parabat Cæſar ille, domito quod defuit orbi, &c.* Iamq; arma habebat & exercitum. Ille vero annus certiſſimus eſt ex Velleio.

Sed mitto ambages; hoc eram dicturus: in anno paſſionis Chriſti arcta me premit obſidione; adeoq; cum ipſo tranſegi, vt niſi mihi ſubſidia mittantur à Græco textu Epiphanii, hęreſi LI. ſiue L. deditionem ſim facturus. Cum igitur Pragæ nulla mihi ſit copia authoris Græci, ad te venio ea fiducia quam in me crebris huiuſmodi officiis excitaſti, rogaturus, vt mihi deſcriptum paginæ vnius ex Græco Epiphanii procures, cuius initum Hæreſi L. *Quartadecimani Iudaicis adhuc fabulis addicti neq; æqualia ipſis docent, &c.* ad finē. Et ſequenti Hæreſi LI. initium: *Accuſant porro iidem* fol. 199. editionis Baſileenſis, finis fol. 202. *Dicunt autem, quod ante XII. Calend. Iul. vel Iunij Sulpitio Camarino Cneo Pompeiano Coſſ.* Nam ſi potuerit forma calculi, quo Judæi tunc vſi fuerint, ſique ex ea prodierit anticipatio nouiluniorum vnius bidui, viciſſe dicam Deckerium, & credam paſſum eſſe Chriſtum Iuliano 76. Satis eſt de his, &c.

H. K. S. 12. *Ianuar.* 1608. *Epiſt.* XXXII.

De die paſſionis Chriſti mirari ſatis nequeo te paſſum tibi perſuaderi, ante plenilunium illam vt admitteres. Atqui Epiphanius nihil hac de re loquitur, neque ipſius quicquam probat aſſertio, p. 183. quidem dicit, τινὲς δὲ τῇ πρὸ δέκα καλανδῶν Ἀπριλλίων λέγουσιν. Sed ſubiungit immediate, ἐξέπεσον δὲ καὶ οὗτοι τοῦ προκειμένου.

H. Kepl.

H. Kepler. S. 5. Decembris 1608. *Epist.* XXXIII.

DE opinione P. Deckerii & tua de anno & die passionis Christi scribam proxime plura. Epiphanii autoritas (etsi cuperem scire, quomodo quis locum illum refutare vellet) tanti non est apud me: namq; videre vel imaginari nequeo, tempus paschæ locum habere posse ante punctum & initium plenilunij: cum vulgo passim & vndique olim & hodie, noua luna potius & reuera initium sumat non à puncto nouilunii, sed demum à comparitione reali & sensuali nouæ lunæ.

I. Kepl. H. S. 12. *Decembris* 1608. *Epist.* XXXIV.

EPiphanius sibi de anno passionis pulchre constat. Si post aliquot annorum millia, quis ex canonibus Nicenis de paschate annorum ante correctionem præteritorum vellet argumentari, & non fateri illud celebratum aliquando mense secundo, aut luna vicesima quarta, huic recte responderetur, Ecclesiam tunc vsam esse cyclo, qui per μετέμπτωσιν peccauit. Eodem modo respondet Epiphanius peccasse cyclum illius temporis προεμπτώσει, & expresse tradit, eo anno lunam 14. Iudaicam fuisse lunam 12. Nicenam. Id si verum est, nullumq; fide dignum testem contra sistere possumus; non video, quid nos impediat, quo minus passio statuatur in 76. Juliano. Rabbini Judaici ceperũt scribere longo post Christum tempore, sed proferatur omnium antiquissimus Rabbinus, videbo, quid contra sit respondendum. Quantum eorum adhuc ego vidi, loquũtur in genere de veteribus Judæis. Et notum est illos Constantini temporibus sæpius vno anno duo habuisse pascha-

ſchata, altero nullum. Sic teſtatur Canon Apoſtolicus, erraſſe Iudæos circa paſcha proxime Chriſti tempora. Quare omnibus modis veriſimilia dicit Epiphanius de cyclo annorum 84. in cuius exitu acciderit προληψις bidui vel tridui. Cuius cycli diſpoſitio talis fuit. In annis 14. intercalarunt menſes 5. alternis plenos & cauos, & præterea dies 5. Itaque primi 14. anni habuerunt dies 5109. alteri 14. anni dies 5108. & ſic ſemper alternis: toties 5. diebus minus colligentes, quam habent anni 14. Iuliani. Sexies autem 5. ſunt 30. & ſexies 14. ſunt 84. itaque poſt finem anni 84. Embolimæi ſequebatur alius Embolimęus menſis plenus, & in aliorum 84. annorum fine cauus, vt ſic totus cyclus fuerit annorum 168. quibus de modulo totidem annorum Iulianorum deceſſit dies vna propter cauum Emboliſmatum menſem in fine annorum 168. Hoc modo anno Iuliano deceſſit ſeptima pars horæ & in 14. annis bihorium, quod Epiphanio eſt hora vna, diuidit enim totum νυχθήμερον in horas 12.

Epiphanii relatio de cyclo Iudai cotempore paſſionis Chriſti.

Et quia pręter opinionem huc ſum ingreſſus, addam aliqua ad intellectum huius cycli pertinentia. Igitur gemina eſt conſideratio annorum, menſium & dierum, altera calculi, altera vſus. In vſum non recipiuntur horæ, vt in calculo. Iam Epiphanius loquitur de temporibus calculi, in quo ann. Iulianus eſt ipſi D. 365. H. 3. Menſis lunaris omnis d. 29. H. 6. Ex hoc ſequitur etiam intercalares menſes ipſi eſſe d. 29. H. 6. in calculo. ſi hoc verum; ergo in vſu aliter fieri non potuit, quin menſes intercalares eſſent alternis pleni & caui proprio & ſeparato ordine, qui non perturbaret ordinem eundem in ordinarijs 12. menſibus, ſed eum tantum imitaretur. Sequitur ergo annos 14. priores habuiſſe primum & vltimum plenos. Atque hinc intelligimus, id quod Epiphanius non dixit expreſſe, cyclum primum 14. anno-

annorum fuisse vno die auctiorem in vsu politico quam cyclum secundum. Eodem modo quia etiam in 84. annis fiunt menses intercalares numero impari 31. necesse est igitur in annis aliis 84. proxime sequentibus propter naturalem seriem plenorum & cauorum alternis, alios 31. menses vno die minus habuisse: etsi ne hoc quidem expresse dicit Epiphanius, sed tantum dat intelligendum ex eo, quod ait, in 14. annis adimi solidam vnam horam ex cursu solis dierum 365. h. 3. Nam sic in annis 84 auferentur 6 horæ, hoc est, dies dimidia. Ergo in bis 84. annis integer dies adimitur, nimirum per dictam seriem intercalarium mensium alternis plenorum & cauorum. Atque hæc de mensibus Epiphaniani calculi.

De horis annorum appendicibus est aliqua difficultas. Sane & verba & calculus hoc volunt, horas illas in trib. annis præcise confecisse vnam diem. Et sic annũ calculi fuisse d 354. h 4. præcise. Nam sic in annis 14. in quib. sunt menses 173. (singuli d. 29. H. 6.) accedunt horæ appendices 56. hoc est d. 4. & h. 8. omnia in vnam summam coniecta, faciunt d. 5108. h. 2. hinc iam Epiph. iubet auferre annum Iulianum d. 365. h. 3. quoties possumus. Possumus. a. tredecies & habent anni Iuliani 13. dies 4748. h. 3. quibus ablatis, ait relinqui dies 360. minus vna hora, quod vides esse verissimum, si horæ appendices sint præcise 4. At contra idem Epiphan. ait, I. in annis 84. deficere hoc pacto præcise mensem, fieriq; 31. intercalares menses. II. Debuisse autem fieri tantummodo 30. intercalarios menses & dies aliquot (28. h. 3.) III. Auferri per iudicium cyclum ab anni Iuliani quantitate in 14. annis h. 1. Hæc autem tria aliter vera non sunt, quam si horæ appendices calculi sint in annos singulos non præcise 4. sed accuratius $4\frac{2}{7}$. Quam fractionem videtur etiam notare voluisse voce λεπτολογίας, fractio-

nes enim λεπτὰ dicuntur à Græcis. Quod si horæ calculi essent præcise 4. tunc in vsu dies accederet in annis tribus perpetuo, & sic in annis 15. dies 5. At si horæ calculi sunt 4$\frac{2}{7}$. in annos singulos, tunc in vsu per annos 14. accedunt dies 5. sc. in annis 3. 6. 9. 12. 14. Illo modo anni 14. d. 5108. h. 2. multiplicati sexies producunt d. 30649. quibus adde mensem d. 29. h. 6. vt iubet Epiphanius, habes profecto non plus quam d. 30678. h. 6. cum tamen anni Iuliani 84. habent d. 30681. Veri autem lunaris anni d. 30682. h. 3. Itaque vere quatriduo præuenissent lunam. Non est igitur intelligendus textus de hoc modo, vt prima fronte apparet. At posteriori modo si mensibus 173. calculi, accesserint dies præcise quinque (per quantitatem appendicum horarum 4$\frac{2}{7}$.) tum colliguntur dies 5108. h. 6. quæ sumpta sexies constituunt præcise d. 30651. & sic plane 30. d. seu plenus mensis deest, ad finem 84. Iulianorum quod conuenit puncto primo. Cum tamen luna vere habeat d. 30682. h. 9. plusquam Iulianus d. 1. h. 9. qui excessus ablatus à 30. diebus pleni mensis, reliquit iustum & cœlo consonum d. 28. h. 3. pro integro 31. mense: atque hoc conuenit puncto II.

Denique si post alios 84. annos hic mensis 31. habeat non 30. sed 29. (vt vsus respondeat calculo, qui omnes menses facit d. 29. h. 6. dissimulatis diebus intercalariis) tunc annis Iulianis 168. decedit dies, & in annis 14. vna hora, quod conuenit puncto III.

In hoc ergo solo accidit aliqua contrarietas, quæ Epiphanio posset obiici, quæ tamen excusari potest. Vidit vsum politico indicante, quod in primis 12. annis semper 4. horæ accedant, quod ipse, quasi semper fieret, simpliciter retulit, & in sua etiam computatione annorum 14. est secutus: & sic vel non considerauit vel neglexit, quod eodem

dem vſu politico indice in anno 13. & 14. non 4. ſed 6. horæ accedant; ſed hoc (ceu cauſa) neglecto properauit ad effectum.

Sunt quidem & alia in Epiphanio errata, ſed quorum cauſæ patent. Lunam ex cyclo Niceno, & feriam & vtriuſque diſtantiam à ſede æquinoctii (quæ equinoctio aſſignata eſt in anno Iuliano) recte aſſumit, interq; ſe connectit, planeq; non opinione tantum, ſed re ipſa in Iuliano 76. verſatur: Sed iam omnia ſimul vno impetu transfert in Romano Calendario ſurſum per triduum: credo, quia vnum eorum puta æquinoctium ſuo ſeculo, triduo ſuperius erat annotatum, à Cęſare quidem in VIII. Cal. Ap. à Proterio vero & Paleſtina ſynodo & Alexādrinis in XI. Cal. Ap.

Præterea accedunt hallucinationes in permutatione vocum, τρίτη, πέμπτη, νυκτερινὴ, ἡμερινὴ, quæ per ſe produntur & corriguntur facilime, lunis & feriis & æquinoctio, vt dixi, per tridua in ſuas priſtinas ſedes reductis deorſum. At que ſic habet cum Epiphanii aſſertione, exque ea cum negocio lunæ quartædecimæ.

Accedat iam infinita illa nubes teſtium, quos Deckerius producit, quorum aliqui Chriſtum paſſum aſſerunt anno eo, qui competit in Iulianum 76. aliqui menſe Martio: accedat conſideratio cauſæ, cur reliqui annum 78. & Aprilem dixerint, quia ſcil. putarunt Iudęos plane Aſtronomos fuiſſe, nihilque aberraſſe cum cyclis ſuis: inueniet annum 78. & Aprilem ſoli Aſtronomiæ veluti perfecte à Iudæis obſeruatæ (quod per ſe incertum eſt, etiam ſine contrario teſte) inniti, exq; ea omnes, quæ producuntur, authoritates fluxiſſe; annum vero 76. & menſem Martium omnibus cæteris authoritatibus inniti, nullaque re impugnari, niſi perfecta Aſtronomia, quem tamen nodum ſoluit Epiphanius.

I. G. H. Kepl. S. 19. Ianuar. 1609. Epist. XXXV.

Quas supra produxi Epistol. XVI.

QVod attinet dubitationem de anno passionis Christi, nubem authorum commemoras, quos adducat Deckerius, qui testentur Christum anno Iuliano 76. passum. Et noui quidem quid aut quos ille (seu potius sub persona Poloni personatus) in thesibus, quas habeo, alleget. At cum probabile mihi sit, illum interea plures inuenisse, tibique communicasse: rogo, vt illos mihi communices, aut epistolas, quas hac de re ad te scripsit.

I. G. H. Kepler. S. 28. Apr. 1611. Epist. XXXVI.

CHronologica quod attinet, gratum mihi est auditu, te seriam in iis operam collocare. Quod vero meas in specie literas attinet, indignæ quidem eæ sunt, quæ publicentur: eoque fortasse præstat nomen meum omitti.

Sequitur ex Io. Mariana Hispano Iesuita fragmentum, quo detegitur origo transpositæ memoriæ passionis Christi.

Sequitur æram Dionysianam in natiuitate Christi, vt illam arã hodie vulgo intelligunt. Et passionem nec in 76. Iulianum confert, nec in 78. sed in 79. vt & alii quidam sed perperam. Origo & nouitas opinionis de passione Christi in anno æræ vulgaris 33, non 31. scil. in anno Iuliano 78. non 76. & tertio April. non 23. Martii.

STatuo ergo Christum passum anno ætatis 34. inchoato, tunc Iacobum Apostolum ab Herode occisum octauo post anno, non amplius, Christi quadragesimo secundo. Deniq; Petrum Apostolum Romam venisse post biennium alterum, anno Christi quadragesimo quarto. Poteram quidem Christi mortem vno anno præponere, recentio-

tiorum ſecutus ſentẽtiam, qui Chriſtum affirmant actum in crucem 33. vitę anno, Aprilis die 3. Quam rationem primus inuexit Rogerius Bachon epiſtola ad Clementem V. Rom. Pont. ſecutus eſt haud longus proximus interuallo Paulus Burgenſis ad c. Matth 26. facta vti ipſe affirmat, lunæ calculatione cum Hebræorum peritis, quod Alfonſum Tonſtatum prouocauit vt Senis in Hetruria, vbi Pontifex tunc erat, inter vnam & viginti theſes quas more peripatetico diſputandas iunior propoſuit, id ipſum tueretur. Offendit quoſdam nouæ vocis & placiti inſolentia, atq; inter alios Joan. Turrecrematã Cardinalem, quamuis ex eadem gente Hiſpanum, neq; prius deſtitit quã ea theſi inter alias quaſdam iudicio Pontificis reprobata; quæ occaſio extitit autori edẽdi defenſorij, quo libro liberius, quam par eſſet, in Pontif. auctoritatem & reſponſa inuehitur. Quod ſeueritatis exemplũ non deterruit poſteriores, quo minus eam opinionem ſequerentur; Joan. Stoflerinus in ſuo Calend. Ioh. Lundus, Pet. Pilatus Veronenſ eo reliquorum applauſu, vix vt quiſquã auderet diuerſam ſententiam tueri. Nos quidem certe ſeparata diſputatione eos omnes falli in ſuis rationib. multis argumentis demonſtrauimus, quæ vt hoc loco explicẽtur, operæ non eſt. illud cõſtat haud dubium, veteres patres, tum Græcos tum Latinos, ad vnũ menſem Martium Chriſti mortem deſcripſiſſe, quamuis de die diſcreparint. Græci enim fere 23. eius menſis diem deſignant, Latini 25. Id martyrologia faſtiq; Eccleſiaſtici ſecuti ſunt, pari conſenſu, certe Bedæ, certe Vſuardi: Et propria ſingularum Eccleſiarum: ſed & Romanum vetus id expreſſum eo Martij die olim habuit, quod noui conſarcinatores

Dd 3 pro-

Autor Roge. Bachõ Aßecla. Paulus Burgenſ. Ratio, hodiernus Iudæorũ computus ad rationes curſus lunæ Aſtronomicas limatiſſimus, quales nõ ſunt vſi Iudæi veteres. Alf. Tonſta. propugnator. Ioh. Turrecre. aduerſarius Clem. V. aduerſar. Aſſeclæ poſteriores Ioh. Stofl. Io. Lũdus, Pe. Pilat. plerique hodie. Mariana aduerſarius. Patres aduerſarij, qui de Martio non de Aprili. Beda aduerſarius. Vſuardus aduerſarius. Martyrologium Romanum vetus aduerſarium. Martyrologium Romanum nouum, nouæ opinionis aſſecla.

propter enatam nouam opinionem expunxerunt: ita tamen vt imprudẽtes fortaſſis, antiquæ opinionis veſtigium expreſſum reliquerint illis verbis: *Hieroſolymis commemoratio ſancti latronis.* Quo enim alio die ex hac vita quam Chriſtus, latro migrauit? Qua ex ſentẽtia efficitur plane, Chriſtum occiſum non 33. ætatis anno; cum 15. luna menſis Niſan, quo die, haud dubium, occiſus eſt Chriſtus, eo anno non inciderit in Martij diem 25. Ex magno patrum numero, paucos proferamus in hanc ſententiam. De menſe conſentiunt Auguſt. lib. 4. de Trinitate, c. 5. Et lib. 18. de Ciuit. Dei, cap. vlt. *Mortuus eſt,* inquit, *duobus Geminis Coſſ. 8. Kal. Apr.* Caſſiodorus de Conſulibus, alij, de anno ſimul & die. tum Beda de ratione temporum, c. 45. *Habet*, inquit, *niſi fallor, Eccleſiæ fides, dominum in carne plus quam triginta tribus annis vſque ad ſua tempora paſſionis vixiſſe*; cereiſque Romanis, vbi anni à Chriſti morte deſcripti erant, id cõfirmari teſtatur. Deinde ſubiicit: *Quod autem octauo Cal. April. crucifixus, 6. Cal. earundem die reſurrexit multorum late doctorum Eccleſiaſticorum conſtat ſententia vulgatum.* Tum Sigebertus ad annum Chriſti 532. Dionyſium Abbatem accuſat, quaſi ſuis computationibus veterum placita, & Euangelicam veritatem loco mouiſſet: Chriſtumq; die 25. Martij obiiſſe affirmat anno 34. Sic legito locum, vt eius ratio conſtet.

Verum, ais, eum Martij diem non incidiſſe in feriam ſextam, quo die conſtat Chriſtum occiſum, idque ex litera Dominicali conſtare manifeſtius, quam vt ſubterfugio ſit locus? Hæc ratio quoſdam compulit, vt Chriſti mortem transferrent in proximum diem. certe Onuphrius & ad faſtos Conſulares & in Chronicis id eſt ſecutus, & Maurolycus in ſuo Martyrologio, relicta die 25. Martij, necẽ Chriſti

Non tamen per omnia.

Qui Martio paſſionem tribuant.

Auguſt. Coſſ. baptiſmi cũ Coſſ. Paſſionis confundit Auguſt.

Caſſiodo.

Beda.

Imo 10. Cal. paſſus 8. Cal. reſurrexit, perturbauit enim hos autores error calculi Iudaici biduo lunas anticipans, aut certe aſcẽſus æquinoctij in alios dies.

Sigebertus.

Sigeberti opinio à Mariana defenſa perperam.

Mariana non habet conſentientem feriam.

ſti deſignauit die 26. Mihi tamen graue videbatur, vel in ea re ab antiquorum conſenſu & Martyrologiis diſcedere. Eoque verum puto quod Paulus Foroſemper docet part. lib. 12. c. 3. ex antiquo errore ſacerdotum, de quo, tum Solinus agit tum Macrobius, lib. 1. Satur. c. 12. quo per inſcitiam computandi initium anni tribus diebus poſt poſuerant, ex eiuſq; erroris correctione, quæ iuſſu Auguſti facta eſt, nouū natum errorem, quo anni initium vno die poſt, quā deberet ponebatur, cuius erroris veſtigia ſatis aperta in veterū calculationibus extare, in ea noſtra diſputatione de hoc argumento monſtrauimus. Sic factum, vt dies primus cuiuſque menſis haberetur, qui reuera ſecundus erat, ac 25. qui erat 26 Qua etiam ratione intelligamus, Chriſtum die Veneris conceptum, natum die Dominico, vti vulgo Magnorum virorum opinio habet, quod niſi in errore animaduerſo conſtare non poteſt; neque enim eo anno quo Chriſtus conceptus eſt & natus, dies 25. Martij, in diem Veneris incidit, ſed in diem Iouis, neque Decembris item 25. in diem Dominicam, ſed in Sabbatum, &c.

Mariana culpā diſſentientis feria confert in correctionē Auguſti: ſed errorē Cal. Ro. nullo prætereateſte firmatctr ca hac q. demtempora. Non ſane in anno præcedēte initiūera at certe biennio ante, qui annus magnis illis viris erat in animo.

Hactenus Mariana.

Et iam harum Eclogarum, ad quæſtionem nobiliſſimam de vero anno Paſsionis Domini præcipue pertinentium

FINIS

eſto.

Admonitio.

In numeris marginalibus nullum lector, quærito myſterium, fuerunt enim initio per ipſa autographa Epiſtolarū in eum finem diſperſi, vt amanuenſis ſciret, quo ordine quamlibet Eclogam exſcriberet: quos quia interdum allegaui in marginibus, omittere amplius non potui.

